

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**JAKUB POPOVICKÝ Z POPOVIC A DALŠÍ STUDENTI Z ČESKÝCH ZEMÍ
NA UNIVERZITĚ VE WITTENBERKU**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.

Autorka práce: Kateřina Rosíková

Studijní obor: Archivnictví

Ročník: 5.

2019

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Blatná 4. prosince 2019

.....

Kateřina Rosíková

Anotace

Předkládaná diplomová práce se v návaznosti na bakalářskou práci bude zabývat vzděláváním v raném novověku, zejména studiem na univerzitách, s čímž souvisí problematika kavalírských cest. Zaměříme se především na wittenberskou univerzitu, kde studoval Jakub Popovický z Popovic, jehož památník byl předmětem bakalářské práce. Jedním z cílů bude na základě památníkových záznamů představit okruh přátel, známých či kolegů Jakuba Popovického, s nimiž se setkal ve Wittenberku nebo až po studiích v Čechách. V edici wittenberské univerzitní matriky budeme pátrat také po dalších studentech pocházejících z Čech a Moravy a z různých zdrojů (například z jejich památníků, deníků nebo z literatury) se o nich pokusíme shromáždit informace, které by přiblížily, odkud do Wittenberku přišli, sociální skladbu, jejich životy a následné kariéry.

Annotation

This diploma thesis deals with education in early modern period, especially at universities, which is related to the issue of grand tours. It is mainly focused on the Wittenberg University, where Jakub Popovický of Popovice studied and whose album amicorum is the subject of this thesis. One of the main goals is to introduce a group of friends, acquaintances and colleagues of Jakub Popovický who he met in Wittenberg or after his studies in Bohemia. In the edition of the Wittenberg University Register we will also search for other students from Bohemia and Moravia and we will try to gather information about them from various sources (for example from their alba amicorum, diaries or literature) to understand where they came from to Wittenberg, their social structure, their lives and subsequent careers.

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce paní doc. PhDr. Marii Ryantové, CSc., za odborné vedení, rady, připomínky a laskavý přístup. Velký dík patří také mým rodičům za umožnění studia a mé sestře za výpomoc při závěrečných úpravách této práce. Je namístě obzvlášť poděkovat oběma babičkám a dědečkům, kteří se mi při psaní diplomové práce snažili maximálně vyjít vstříc, neboť vzhledem k mé roli matky by bez nich tato práce nikdy nemohla vzniknout.

Obsah

Obsah	6
Úvod	7
1. Vzdělání	11
1.1 Možnosti vzdělávání v raném novověku v českých zemích	11
1.2 Akademické peregrinace a kavalírské cesty	18
1.3 Wittenberská univerzita	26
2. Studenti wittenberské univerzity z Čech a Moravy na základě rozboru edice univerzitní matriky	32
2.1 Popis matriky	32
2.2 Geografický původ studentů	34
2.3 Šlechtičtí studenti	44
2.4 Graduovaní studenti	47
3. Kariéry studentů	49
3.1 Učitelé, profesori, preceptoři a jiná povolání z oblasti školství	49
3.2 Městští úředníci	54
3.3 Úředníci v zemské a zeměpanské správě	55
3.4 Kněží, faráři a jiná povolání v oblasti církevní správy	57
3.5 Lékaři a právníci	59
3.6 Humanisté	60
4. Studenti wittenberské univerzity a jejich ego-dokumenty	68
4.1. Jakub Popovický z Popovic a jeho památník	68
4.2 Památník Adama Lehnery z Kouby	75
4.3 Památník Matyáše Günthera Jihlavského	77
4.4 Památník Jana Opsimata	80
4.5 Deník Jana Strialia	83
4.6 Deník Šimona Proxena	86
4.7 Korespondence Václava Mitmánka	89
Závěr	94
Seznam zkratk	99
Seznam použitých pramenů, literatury a internetových zdrojů	100
Seznam příloh	115

Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá studenty z Čech a Moravy na univerzitě ve Wittenberku, kde studoval také Jakub Popovický z Popovic, jehož osobnost a památník byly předmětem dřívější bakalářské práce.¹ Osobností Jakuba Popovického se budu věnovat i v této diplomové práci, respektive bude cílem doplnit některé opomenuté informace.

Jako základní zdroj informací pro rozbor českých a moravských studentů ve Wittenberku posloužila univerzitní matrika *Album Academiae Vitebergensis*, která byla v několika dílech edičně zpřístupněna Carlem Eduardem Foerstemannem, Bernardem Weißenbornem a pro nejnovější období Fritzem Juntkem.² Podobně jako pro wittenberskou univerzitu byly edičně zpřístupněny univerzitní matriky i jiných akademií, a to zejména na konci 19. a počátku 20. století – z německých univerzit uveďme pro období raného novověku jako příklady Lipsko,³ Heidelberg,⁴ Kolín nad Rýnem,⁵ Erfurt,⁶ Altdorf,⁷ Jenu⁸ nebo Frankfurt nad Odrou.⁹ Tématu studentů imatrikovaných na určitých univerzitách se již dříve věnovali čeští badatelé. Studenty z českých zemí na německých univerzitách se zabývali Josef Vítězslav Šimák,¹⁰ Karel Hrdina,¹¹ Jiří Pešek a David Šaman¹² či Kateřina Schwabiková.¹³ Dobře je zpracováno

¹ Kateřina KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník Jakuba Popovického z Popovic (1576-1676)*, České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav archivnictví a pomocných věd historických.

² Carl Eduard FOERSTEMANN (ed.), *Album Academiae Vitebergensis ab anno Christi MDII usque ad anno MDLX*, Leipzig 1841; TÝŽ (ed.), *Album Academiae Vitebergensis ab anno Christi MDLX usque ad anno MDCII*, Halle 1894. Souborně vyšly oba díly pod názvem *Album Academiae Vitebergensis ab anno Christi MDII usque ad anno MDCII*, Halle 1905; Bernhard WEIßENBORN (ed.), *Album Academiae Vitebergensis, Jüngere Reihe. Teil 1. 1602-1660*, Magdeburg 1934; Fritz JUNTKE (ed.), *Album Academiae Vitebergensis. Jüngere Reihe. Teil 2, 1660-1710*, Halle 1952; TÝŽ (ed.), *Album Academiae Vitebergensis. Jüngere Reihe. Teil 3, 1710-1812*, Halle 1966.

³ Georg ERLER (ed.), *Die Matrikel der Universität Leipzig 1409-1599*, Band I-III, Leipzig 1895-1902; TÝŽ (ed.), *Die jüngere Matrikel der Universität Leipzig 1559-1809*, Band I-III, Leipzig 1909.

⁴ Gustav TÖPKE (ed.), *Die Matrikel der Universität Heidelberg von 1386 bis 1662*, Band I-III, Heidelberg 1884-1893.

⁵ Hermann KEUSSEN (ed.), *Die Matrikel der Universität Köln (1389-1559)*, Bonn 1892. První díl vyšel pouze do roku 1466. Druhý díl vydal TÝŽ (ed.), *Die Matrikel der Universität Köln (1476-1559)*, Bonn 1919.

⁶ J. C. Hermann WEIßENBORN (ed.), *Acten dr Erfurter Universität (1392-1636)*, Band I-III, Halle 1881-1899.

⁷ Elias STEINMEYER (ed.), *Die Matrikel der Universität Altdorf (1576-1809)*, Würzburg 1912.

⁸ Georg MENTZ (ed.), *Die Matrikel der Universität Jena (1548-1652)*, Band I, Weimar 1944.

⁹ Ernst FRIEDLÄNDER (ed.), *Ältere Universitätsmatrikeln. Universität Frankfurt a. O., Erster Band (1506-1648)*, Leipzig 1887.

¹⁰ Josef Vítězslav ŠIMÁK, *Studenti z Čech, Moravy a Slezska na německých univerzitách v XV. – XVIII. st.*, Časopis Musea Království českého 79, 1905, s. 290-297, 419-424.

¹¹ Karel HRDINA, *Studenti z českých zemí na vysokých školách v cizině*, Věstník České akademie věd a umění 28/29, 1919/1920, s. 32-66.

prostředí italských univerzit, jímž se zabývali Zdeněk Kalista¹⁴ a Michal Svatoš.¹⁵ Studentům na francouzské univerzitě v Orleáns se věnovala Marie Ludmila Černá.¹⁶ Opomenout nelze ani práce Ivana Hlaváčka a Ludmily Hlaváčkové, kteří podrobili rozboru studenty z českých zemí a Slovenska na univerzitě ve Vídni¹⁷ a studii Zlatuše Kukánové, jejíž předmětem byli rovněž čeští studenti na vídeňské univerzitě.¹⁸ Studenty z Čech a Moravy ve Wittenberku se již dříve zabýval Ferdinand Menčík ve své studii *Studenti z Čech a Moravy ve Wittenberku od r. 1502 až do r. 1602*,¹⁹ v níž však sestavil pouze seznam imatrikovaných studentů z Čech a Moravy bez jakéhokoli dalšího rozboru, o což se pokusí předkládaná diplomová práce, a to až do roku 1620.

První kapitola se zabývá možnostmi vzdělávání v raném novověku v českých zemích. Pro získání obecných poznatků o vzdělávání a systému školství v Českém království v tomto období byly užity práce Zikmunda Wintera *Život a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. století*,²⁰ Jana Šafránka *Školy české*,²¹ dále práce Jiřiny Holinkové²² nebo Martina Holého,²³ kteří se zabývali partikulárním

¹² Jiří PEŠEK – David ŠAMAN, *Studenti z Čech na zahraničních univerzitách v předbělohorském čtvrtstoletí*, in: Ivan Martinovský (ed.), Ústecký sborník historický 1983, Ústí nad Labem 1984, s. 173-216.

¹³ Kateřina SCHWABIKOVÁ, *Česká šlechta a univerzity německé jazykové oblasti v raném novověku. Čeští páni a rytíři, imatrikovaní v letech 1550-1620 na univerzitách nynějšího Německa, Rakouska a Švýcarska*, Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis 2006 (vyd. 2008), s. 25-131.

¹⁴ Zdeněk KALISTA, *Češi v Sienně 1547-1646*, Český časopis historický 33, 1927, s. 117-127.

¹⁵ Michal SVATOŠ, *Studenti z českých zemí na univerzitě v Sienně (1573-1738)*, Zprávy Archivu Univerzity Karlovy 4, 1982, s. 29-63.

¹⁶ Marie Ludmila ČERNÁ, *Studenti ze zemí českých na universitě v Orléansu a na některých jiných francouzských universitách*, Český časopis historický 40, 1934, s. 347-362, 548-564; TÁŽ, *Studenti z českých zemí v Paříži*, Sborník Památníku národního písemnictví 5-6, 1970-1971, s. 67-88.

¹⁷ Ivan HLAVÁČEK – Ludmila HLAVÁČKOVÁ, *Studenti z českých zemí a Slovenska na vídeňské univerzitě. Část I*, Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis 2, 1961, č. 1, s. 97-132; TITÍŽ, *Studenti z českých zemí a Slovenska na vídeňské univerzitě. Část II*, Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis 3, 1962, č. 2, s. 139-159.

¹⁸ Zlatuše KUKÁNOVÁ, *Čeští studenti na vídeňské univerzitě od 70. let 16. století do Bílé hory*, in: Zdeněk Hojda – Jiří Pešek – Blanka Zilynská (edd.), *Seminář a jeho hosté*. Sborník prací k 60. narozeninám doc. dr. Rostislava Nového, Praha 1992, s. 171-180.

¹⁹ Ferdinand MENČÍK, *Studenti z Čech a Moravy ve Wittenberku od r. 1502 až do r. 1602*, Časopis Musea Království českého 71, 1897, s. 250-268.

²⁰ Zikmund WINTER, *Život a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. století*, Praha 1901.

²¹ Jan ŠAFRÁNEK, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osud*, Praha 1913.

²² Jiřina HOLINKOVÁ, *Dvě studie z dějin městské školy na Moravě v předbělohorském období*, Olomouc 2005.

²³ Martin HOLÝ, *Vliv luterské reformace na rozvoj partikulárního školství ve vedlejších zemích České koruny v 16. století*, in: Lenka Bobková – Jana Konvičná (edd.), *Korunní země v dějinách českého státu IV. Náboženský život a církevní poměry v zemích koruny české ve 14. – 17. století*, Praha 2009, s. 535-550; TÝŽ, *Partikulární školství v Dolním Slezsku a nobilita z českých zemí v 16. a v prvních desetiletích 17. století*, Slezský sborník 108, 2010, č. 3 – 4, s. 167-186; TÝŽ, *Význam vedlejších zemí České koruny pro vzdělání české a moravské šlechty v předbělohorské době*, in: Luděk Březina – Jana Konvičná – Jan

školstvím. Bylo pojednáno i o dalších institucích poskytující rovněž nižší vzdělání, jako byla Jednota bratrská (užita zejména práce Jany Uhlířové),²⁴ klášterní a katedrální školy, školy novokřtěnců, židů nebo soukromé školy (studie Jiřiny Holinkové).²⁵ Věnovala jsem se také šlechtickému vzdělávání, při čemž jsem vycházela především ze studií Martina Holého²⁶ a Marie Koldinské.²⁷ Dále jsem se v první kapitole zabývala vyšším vzděláváním v českých zemích, neboli studiem na univerzitách – k tomu je významné zejména dílo *Dějiny univerzity Karlovy I 1347/8-1622*²⁸ a monografie Ivany Čornejové *Tovaryšstvo Ježíšovo*.²⁹ Druhá podkapitola naváže na univerzitní vzdělávání, s čímž bezprostředně souvisí akademické peregrinace a kavalírské cesty. Tuto problematiku jsem se pokusila přiblížit za přispění výše zmíněných studií,³⁰ prací Jiřího Kubeše,³¹ Zdeňka Hojdy³² nebo Michala Svatoše.³³ Jelikož se předkládaná práce zabývá studenty wittenberské univerzity, je nasnadě přiblížit historii této univerzity. Ve třetí podkapitole jsem k tomu užila zejména příspěvky ze sborníku *450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg*.³⁴ S wittenberskou univerzitou jsou spojeni Martin Luther a Philipp Melanchthon, jejichž životopisy jsem nastínila prostřednictvím studií Jiřího Justa³⁵ a Reimera Hansena.³⁶

Ve druhé kapitole jsem se pokusila o rozbor wittenberské univerzitní matriky z hlediska imatrikulovaných studentů z Čech a Moravy. Zabývala jsem se jejich

Zdichynec (edd.), *Ve znamení zemí Koruny české: sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc.*, Praha 2006, s. 415 – 422.

²⁴ Jana UHLÍŘOVÁ, *Vzdělání – charakteristický fenomén Jednoty bratrské*, in: Martin Wernisch (ed.), *Unitas Fratrum 1457 – 2007. Jednota bratrská jako kulturní a duchovní fenomén*, Jihlava 2009, s. 97-108; TÁŽ, *Bratrské školství v Čechách a na Moravě*, *Studia Comeniana et historica* 34, 2004, č. 71 – 72, s. 54-61.

²⁵ Jiřina HOLINKOVÁ, *Moravské předbělohorské školství*, in: František Hýbl (ed.), *Morava na prahu nové doby. Sborník příspěvků z konference konané 22. – 23. června 1994 u příležitosti 500. výročí úmrtí Ctibora Tovačovského z Cimburka*, Přerov 1995, s. 153-158; TÁŽ, *Dvě studie*.

²⁶ Martin HOLÝ, *Výchova a vzdělání české a moravské šlechty v 16. a v první třetině 17. století*, *Folia Historica Bohemica* 21, 2005, s. 111-210.

²⁷ Marie KOLDINSKÁ, *Šlechtické školy v předbělohorských Čechách*, in: Lenka Bobková (ed.), *Život na šlechtickém sídle v 16.-18. století*, Ústí nad Labem 1992, s. 217-222.

²⁸ Kolektiv autorů, *Dějiny univerzity Karlovy I 1347/8-1622*, Praha 1995.

²⁹ Ivana ČORNEJOVÁ, *Tovaryšstvo Ježíšovo*, Praha 2002.

³⁰ Viz pozn. 9 až 17.

³¹ Jiří KUBEŠ, *Náročná dospívání urozených. Kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*, Pelhřimov 2013.

³² Zdeněk HOJDA, „Kavalírské cesty“ v 17. století a zájem české šlechty o Itálii, in: Jaromír Homolka (ed.), *Itálie, Čechy a střední Evropa*, Praha 1986, s. 216-239.

³³ Michal SVATOŠ, *Akademická peregrinace a cesty za vzděláním*, in: Lenka Bobková – Michaela Neudertová (edd.), *Cesty a cestování v životě společnosti*, Ústí nad Labem 1995, s. 241-250.

³⁴ Kolektiv autorů, *450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg*, Band I, Wittenberg 1952.

³⁵ Zejména Jiří JUST, *Luteráni v našich zemích do Bílé hory*, in: Jiří Just - Zdeněk R. Nešpor - Ondřej Matějka, *Luteráni v českých zemích v proměnách staletí*, Praha 2009, s. 23-126.

³⁶ Reimer HANSEN, *Philipp Melanchton reformátor, humanista, učitel Německa*, *Historický obzor* 8, č. 11 – 12, 1997, s. 257-261.

původem, respektive jsem sledovala, z jakých měst odešli studovat do Wittenberku a jak se v těchto městech rozšiřovalo luterství (jinak také luteránství – v předkládané práci jsou užívány oba výrazy).³⁷ K objasnění problematiky šíření luterství v Čechách a na Moravě bylo přihlíženo zejména k práci Jiřího Justa *Luteráni v našich zemích do Bílé hory*,³⁸ dále ke studiím Petra Hlaváčka³⁹ a Táni Šimkové.⁴⁰ V následující podkapitole jsem se věnovala studentům z šlechtického stavu. V dalších podkapitolách jsem se zabývala otázkou počtu graduovaných z Čech a Moravy ve Wittenberku a také jsem se pokusila zjistit, zda ve Wittenberku studovali i čeští a moravští humanisté. Při rozboru edice matriky se nabízí zjistit, jaký vliv mělo studium ve Wittenberku dopad na další kariéru sledovaných studentů, o čemž bylo pojednáno ve třetí kapitole.

Ve čtvrté kapitole se zaměříme na studenta Jakuba Popovického z Popovic, jehož životem a památkem jsem se zabývala již v bakalářské práci. Zde jsem pouze připomněla jeho osobnost a doplnila informace, které byly v bakalářské práci opomenuty, a podrobněji jsem se zabývala okruhem jeho přátel a známých na základě zápisů v jeho památku. Následně jsem se pokusila vypátrat ego-dokumenty dalších studentů z Čech a Moravy imatrikulovaných ve Wittenberku a na základě jejich stručného rozboru blíže charakterizovat osobnost daného studenta, jemuž daný ego-dokument náležel.

Jedním z cílů předkládané práce je vytvořit seznam imatrikulovaných studentů z Čech a Moravy ve Wittenberku a zpracovat jej do přehledné tabulky v příloze a zjistit k těmto studentům bližší informace na základě různé literatury a pramenů. Dále rovněž zpracovat do tabulek či grafů další zajímavé poznatky, které vyplynuly z rozboru univerzitní matriky.

³⁷ K užívání výrazů „luterský“ a „luteránský“ viz článek Jany Vondrové *Luterský nebo luteránský?* z 13. 3. 2017 na stránkách <https://www.e-cirkev.cz/clanek/6112-Lutersky-nebo-luteransky/index.htm> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

³⁸ Viz pozn. 35.

³⁹ Petr HLAVÁČEK, *Luteránství jako skrytý fenomén českých duchovních a kulturních dějin*, in: Jiří Just – Zdeněk R. Nešpor – Ondřej Matějka (edd.), *Luteráni v českých zemích v proměnách staletí*, Praha 2009, s. 9-22.

⁴⁰ Táňa ŠIMKOVÁ, *Luterství v horních městech českého Krušnohoří – stručný nástin problematiky*, in: Barbara Balázová (ed.), *Ars Montana: umělecký a kulturní transfer v otevřeném prostoru česko-saského Krušnohoří na prahu raného novověku*, Ústí nad Labem 2016, s. 241-250.

1. Vzdělání

1. 1 Možnosti vzdělávání v raném novověku v českých zemích

Doba 16. století je období humanismu, tedy i rozvoje vzdělání a kultury. Vzdělání se tak stalo součástí měšťanské identity a to i z důvodu rozvíjejícího se byrokratického systému. Součástí života se postupně stávala také kulturní činnost, díky níž měšťané či šlechtici reprezentovali sebe sama nebo svou rodinu.⁴¹ Humanistické a reformační myšlenky však přicházely do Čech a na Moravu rozdílně. Důvodem bylo především doznívání husitství, které mělo vliv hlavně v Čechách, zatímco na Moravě nemělo takové dopady. Dalším důvodem mohl být vliv pražské univerzity a dolní konzistoře, jejichž působení na Moravě bylo jen velmi malé. Čechy tak zůstávaly v izolaci, zatímco Morava byla otevřená novým vlivům.⁴²

Největší rozkvět školství nastal v polovině 16. století, kdy vznikla řada nových škol, a skončil rokem 1620. Do této doby měla jediný monopol na vzdělání církev, a proto již v 15. století můžeme sledovat co největší snahy měšťanstva o omezení tohoto monopolu. V 16. století tak přecházely ve městech katolické fary a kostely do rukou městských rad, které byly mnohdy protestantského vyznání, tudíž i městské školy, pokud byly u farního kostela, se dostaly pod vliv protestantů. Avšak nelze říci, že městské školy byly pokaždé protestantské, neboť to vždy souviselo s náboženským vyznáním členů městské rady v daném městě. Tudíž městské školy byly takové školy, na něž se vztahovalo právo patronátu městské rady, ať už byly svým zaměřením katolické nebo protestantské. Za skutečně konfesijní školy lze pokládat školy bratrské, židovské, novokřtěnské, luterská gymnázia, jezuitská gymnázia a staré církevní školy (klášterní a katedrální).⁴³

Za nejnižší školy se považují školy dětinské, někdy nazývané jako školy „malé“, „nízké“, „české“ nebo „obecné“. Tam se žáci učili číst a psát.⁴⁴ Vyšší stupeň vzdělání získávali na latinských školách, které se označovaly i jako „partikulární školy“. Zikmund Winter je ve své knize *Život a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. století* rozdělil ještě dále na *schola minor* (škola menší), *schola mediocris*

⁴¹ Jiří PEŠEK, *Měšťanská vzdělanost a kultura v předbělohorských Čechách 1547 – 1620. Všední dny kulturního života*, Praha 1993, s. 27 – 28.

⁴² J. HOLINKOVÁ, *Dvě studie*, s. 23.

⁴³ TAMTÉŽ, s. 22 a 25.

⁴⁴ Z. WINTER, *Život*, s. 11.

(škola prostřední), *schola superior* či také *schola major* (škola vyšší). Ve škole menší žáci získávali základy latiny a nejčastěji se jednalo pouze o školu složenou ze tří tříd. Navazovala na ni škola prostřední, kde se vyučovala latinská gramatika, poezie a rétorika. Třetí stupeň partikulárních škol představovaly školy vyšší, které se nevyskytovaly tak hojně jako předchozí dva typy škol. Školy vyšší byly známé i pod názvem gymnázium či lyceum nebo také *gymnasium illustre*, pokud disponovaly akademickými výklady. Jednalo se tedy o jakýsi mezistupeň mezi nižší partikulární školou a univerzitou.⁴⁵ Významnější vyšší školy v Čechách podle Jana Šafránka byly školy u sv. Jindřicha na Novém Městě v Praze, u sv. Jakuba v Kutné Hoře, v Hradci Králové a Žatci. Všechny tyto zmíněné školy byly svým charakterem utrakvistické.⁴⁶ Mezi moravskými městskými školami dosahovaly vynikající úroveň dle Jiřiny Holinkové školy v Jihlavě, škola u sv. Michala ve Znojmě, škola ve Velkém Meziříčí a v Prostějově.⁴⁷ Cílem partikulárních škol bylo tedy naučit žáky latině v písemném i ústním projevu a dále vyučovat základy sedmera svobodných umění. Kromě toho se partikulární školy snažily především připravit žáky pro praktické povolání, položit v nich základy etických a morálních norem pro soužití v městském kolektivu a podnitit je k dalšímu mimoškolskému vzdělávání, neboť právě vzdělání se stalo jedním ze znaků odlišující elitu od ostatního obyvatelstva.⁴⁸

System organizace školství podléhal pražské univerzitě, respektive jejímu rektorovi, který disponoval právem dosazovat učitele do městských škol a dohlížet na jejich osobní život i mimo školu. Jak již bylo výše zmíněno, pražská univerzita měla na moravské školství mnohem menší vliv než na školství v Čechách. Pravděpodobně to bylo dáno konfesijním složením obyvatelstva. Čechy stejně jako pražská univerzita byly převážně staroutravvistického vyznání, snad jen s výjimkou Plzně a Bechyňského kraje, kde převládala katolismus. Na Moravě převládali luteráni, a to asi z 80 %. Zbytek tvořili příslušníci Jednoty bratrské, katolíci a jiná náboženství. Konfesijní složení obyvatelstva se odráželo i ve složení městských rad, které povolávaly učitele na své školy. Jen málo učitelů přicházelo učit z pražské univerzity na moravské školy a také jen velmi málo

⁴⁵ Z. WINTER, *Život*, s. 24 – 25.

⁴⁶ J. ŠAFRÁNEK, *Školy*, s. 39. Konkrétní města, v nichž se nacházely utrakvistické školy vyjmenoval Jan Šafránek v témže díle na s. 35 – 37. Obdobně zpracoval do mapy M. Holý školy v Čechách v díle *Vzdělanostní mecenát v zemích České koruny (1500 – 1700)*, Praha 2016, s. 71.

⁴⁷ J. HOLINKOVÁ, *Dvě studie*, s. 26 – 27. V téže studii je na s. 91 – 94 také seznam ostatních městských moravských škol.

⁴⁸ Jiří PEŠEK, *Měšťanská vzdělanost*, s. 38.

moravských studentů odcházelo studovat na pražskou univerzitu.⁴⁹ Na Moravu zato přicházel velký počet učitelů z Wittenberka, což mělo zásadní vliv na rozšiřování reformace v moravských městech prostřednictvím městského školství. Právě učitelé se stali významnými šířiteli reformace, neboť během svých studií byli přímo pod vlivem reformačních představitelů. O stycích Moravy s Wittenberkem vypovídá značná korespondence s nejrůznějšími žádostmi městské rady (např. žádaly o vhodného správce školy nebo i o inspekci).⁵⁰

Podobně jako Morava, tak i vedlejší země České koruny byly značně ovlivněny reformací, což se odrazilo i ve slezském a lužickém školství. Také u škol vedlejších českých zemí lze pozorovat těsnou vazbu na centrum luterství, tedy Wittenberk. To bylo dáno především tím, že spousta učitelů těchto škol ve Wittenberku studovala a navázala cenné osobní kontakty. Vyšší partikulární školy byly ve Slezsku a Lužicích zakládány převážně až ve druhé polovině 16. století, a to rovnou podle luterských vzorů. Výjimkou bylo gymnázium v Goldberku, založené již v první polovině 16. století a úzce spjaté s významným slezským pedagogem Valentinem Friedlandem z Trozendorfu, který udržoval pravidelný styk s Martinem Lutherem a Philippem Melancthonem.⁵¹ Goldberské gymnázium si získalo nadregionální charakter, o čemž svědčí studia potomků z urozených rodin (např. z Moravy zde studoval Hynek, syn moravského zemského hejtmána Zdeňka Brtnického z Valdštejna) nebo studentů hlásící se k Jednotě bratrské (studoval zde např. pozdější biskup Jednoty Jan Blahoslav).⁵² Mnohaletou tradici měly další dvě slezské školy – Máří Magdaleny a sv. Alžběty ve Vratislavi. Ve 20. letech město přijalo německou reformaci, která měla postupně vliv také na školství.⁵³ Stejně jako Goldberk, tak i Vratislav se těšila hojně návštěvnosti zahraničních studentů (např. z Moravy studovali v letech 1617–1618 na škole sv. Alžběty bratři Bartoloměj a Jan, synové Ladislava Velena ze Žerotína).⁵⁴ Ve Slezsku proslulo také gymnázium v Břehu, založené Jiřím II. Břežským, který byl ortodoxním luteránem.⁵⁵ Mezi další oblíbená gymnázia patřila Bytom nad Odrou ve Slezsku a lužická Žitava, obě školy byly opět nekatolické. Zvláště čeští šlechtici mířili na

⁴⁹ J. HOLINKOVÁ, *Dvě studie*, s. 30 – 32.

⁵⁰ TAMTÉŽ, s. 34. Podrobněji se korespondencí mezi Moravou a Wittenberkem věnoval František Hrubý ve své studii *Ke stykům Moravy s Witemberkem v 16. století*, ČMM 55, 1931, s. 43 – 57.

⁵¹ Martin HOLÝ, *Vliv*, s. 538 – 540.

⁵² Martin HOLÝ, *Partikulární školství*, s. 171 – 172.

⁵³ TÝŽ, *Vliv*, s. 541 – 542.

⁵⁴ TÝŽ, *Partikulární školství*, s. 182.

⁵⁵ TÝŽ, *Vliv*, s. 544.

gymnázium do hornolužického Zhořelce, který se největší návštěvností české šlechty těšil v letech 1580–1620. Pravděpodobně to bylo dáno relativní blízkostí gymnázia a kvalitní výukou v Melanchthonově duchu.⁵⁶

Vzdělávací instituce zajišťovala také Jednota bratrská. Od jejího vzniku roku 1457 probíhala výuka pouze domácí formou, ale již od konce 15. století vznikaly při bratrských sborech školy, které měly neveřejný charakter. Vyučování bylo rozděleno na dva stupně. První stupeň, tzv. učení dětinské, bylo určeno pro chlapce i dívky. Měli se naučit číst, psát, počítat a znát bratrský katechismus. Vyšší vzdělání bylo jen pro chlapce a mělo zajistit správnou přípravu k jáhenství.⁵⁷ V 16. století tak s jistotou bylo v Čechách minimálně 12 sídel bratrských škol.⁵⁸ Brandýs nad Orlicí, Mladá Boleslav, Turnov, Chrast u Chrudimi, Litomyšl, Rychnov nad Kněžnou, Vidim, Horažďovice, Lanškroun, Tuchoměřice, Soběslav a Praha.⁵⁹ Ještě v 15. století si Jednota získala příznivce také z řad šlechty. Například páni Krajíři z Krajku založili v Mladé Boleslavi tehdy nejvýznamnější českou bratrskou školu. Vyučovali tam známí učitelé jako Jan Černý, Jan Blahoslav, Matouš Konečný a další. Mezi studenty tak nebyli pouze adepti určení k duchovní kariéře, nýbrž i světští posluchači včetně nobilitovaných.⁶⁰ Po odboji proti Ferdinandovi I. byl r. 1547 obnoven Vladislavův mandát,⁶¹ který zakazoval činnost Jednoty bratrské. Jednota tak přesunula své působení na Moravu. Již v roce 1498 tam vznikla škola v Ivančicích, která nabyla své proslulosti a vysoké úrovně právě v druhé polovině 16. století, kdy tam působili významní učitelé jako například Jan Blahoslav. Dáno to bylo také tamější tiskárnou fungující v letech 1562–1578. Po rozvoji jezuitského školství na Moravě (r. 1567 byl otevřen v Olomouci při jezuitské koleji

⁵⁶ TÝŽ, *Význam*, s. 415 – 422.

⁵⁷ Jana UHLÍŘOVÁ, *Vzdělání – charakteristický fenomén Jednoty bratrské*, in: Martin Wernisch (ed.), *Unitas Fratrum 1457 – 2007. Jednota bratrská jako kulturní a duchovní fenomén*, Jihlava 2009.

⁵⁸ Jistě jich bylo mnohem více, jak uvádí ve výčtu Jan Šafránek (Jan Šafránek, *Školy*, s. 57 – 58.), ale záznamy o všech školách se nedochovaly, proto se uvádí 12 sídel bratrských škol.

⁵⁹ Jana UHLÍŘOVÁ, *Bratrské školství*, s. 56.

⁶⁰ J. ŠAFRÁNEK, *Školy*, s. 58. O fungování českobratrské školy v Mladé Boleslavi vypovídá především tzv. Archiv Matouše Konečného nalezený roku 2006. Viz další literatura Jiří JUST, *Multikonfesní soužití v době náboženské svobody. Čeští a moravští nekatolíci mezi Majestátem a stavovským povstáním ve světle zpráv archivu Matouše Konečného*, *Studia Comeniana et historica* 39, 2009, č. 81-82, s. 249-266; TÝŽ (ed.), *Hned jsem k Vám dnes naschválí poslika svého vypravil. Kněžská korespondence Jednoty bratrské z českých diecézí z let 1610-1618*, Praha 2011; TÝŽ, *Matouš Konečný a jeho podíl na výchově a vzdělávání bratrských duchovních na počátku 17. století*, *Theatrum historiae* 18, 2006, s. 75-88; Markéta RŮČKOVÁ (ed.), *Poslušensví synovské vzkazují Vám, můj nejmilejší pane otče. Studium a korespondence kněžského dorostu Jednoty bratrské v letech 1610-1618*, Praha 2014; TÁŽ, *Střípky ze života mládežníků Jednoty bratrské aneb studenti z Archivu Matouše Konečného*, *Zpravodaj Historického klubu* 20, 2009, č. 1-2, s. 31-61.

⁶¹ Vladislavův mandát, známý také jako Svatojakubský, bylo nařízení krále Vladislava Jagellonského z r. 1508 proti činnosti Jednoty bratrské v Čechách.

seminář pro šlechtickou mládež) zajistili Jan starší ze Žerotína a Fridrich z Náchoda založení šlechtické školy v Ivančicích (1575), kde vyučoval profesor z Wittenberku Esrom Rüdinger a vyučování odpovídalo vyššímu školství. Ivančická škola byla definitivně zavřena roku 1623.⁶² Mezi další významná střediska bratrského školství patřily Přerov, Třebíč, Prostějov, Uherský Brod, Fulnek či Kralice.⁶³ Jednota významně přispěla k rozvoji školství díky řadě učebnic v národním jazyce, které nahrazovaly staré latinské příručky. Školy Jednoty vynikaly radostnou atmosférou, kázní a individuálním přístupem.⁶⁴

Další z konfesijních škol byly katedrální a klášterní, tedy katolicky zaměřené školy. Z katedrálních škol lze jmenovat například školu v Olomouci a z klášterních školu u kostela sv. Mikuláše ve Znojmě. Zvláště na případu města Znojma je zajímavé pozorovat boj o žáky, neboť se vědělo, že městská škola u sv. Michala měla přímé kontakty s Wittenberkem a odtahovala žáky od klášterní školy sv. Mikuláše.⁶⁵

Za zmínku stojí také školy novokřtěnců, které se nacházely převážně na Moravě. Novokřtělci ve svých komunitách měli důležitou zásadu neustálého vzdělávání dospělých členů. Pro děti zajišťovali pouze nižší vzdělání, tedy pouze čtení, psaní, počítání a náboženskou výuku. Výchova dětí v těchto komunitách probíhala zcela neobvykle – dítě bylo u matky do dvou let a poté již bylo předáno ke společné výchově do školy. Děti tak byly od malička vychovávány v komunitě a rodinné vztahy tím byly značně narušeny. Vyššímu vzdělávání se novokřtělci bránili, i když víme, že mezi nimi působili i vzdělání lidé jako třeba Balthasar Hubmaier. Doložené školy byly například ve Slavkově, Podivíně, Hustopečích, Kobylí, Letovicích, Machovicích, Bulharech či Čejkovicích.⁶⁶

Z konfesijních škol lze jmenovat ještě školy židovské, které byly zpravidla spojeny s budovou synagogy. Žáci se nejprve učili hebrejsky číst, aby mohli být znalí

⁶² J. UHLÍŘOVÁ, *Vzdělání*, s. 103 – 104.

⁶³ Dále lze jmenovat také: Holešov, Slezany, Bystřice pod Perštejnem, Velká Bíteš, Brankovice u Vyškova, Slavkov, Krásno u Valašského Meziříčí, Dřevohostice u Bystřice pod Hostýnem, Chropyně u Kroměříže, Horní Dunajovice, Zábřeh, Hodonín, Podivín, Cetechovice u Zdounek, Malenovice u Napajedel, Záhorovice u Bojkovic, Kounice u Ivančic, Boskovice, Strážnice, Rataje, Židlochovice u Hustopečí, Lipník, Hranice, Kobylí u Hustopečí, Jaroměřice u Jevíčka, Dobroměřice u Kojetína, Kojetín. – J. UHLÍŘOVÁ, *Bratrské školství*, s. 58 – 59.

⁶⁴ TÁŽ, *Vzdělání*, s. 104 – 105.

⁶⁵ J. HOLINKOVÁ, *Moravské předbělohorské školství*, in: František Hýbl (ed.), *Morava na prahu nové doby. Sborník příspěvků z konference konané 22. – 23. června 1994 u příležitosti 500. výročí úmrtí Ctibora Tovačovského z Cimburka, Přerov 1995*, s. 154 – 155.

⁶⁶ TAMTÉŽ, s. 155 – 156; Z. WINTER, *Život*, s. 85.

ve Starém zákoně. Až poté se učili psát a jiné předměty, které však byly všechny zaměřeny na znalosti židovského náboženství. Za zmínku stojí například židovská škola v Mikulově, kde byla velká židovská obec již na počátku 15. století.⁶⁷

Vedle veřejných škol mohly ve městech působit školy soukromé, které se rozmohly především v 16. století. Zřízení městské školy povolovala městská rada, mnohdy však později dala příkaz ke zrušení pokoutního vyučování, a to například na základě stížností učitelů veřejných škol, kteří si stěžovali, že nemají dostatek žáků. Učitelé veřejných škol tak přicházeli o mimořádné příjmy, jelikož bohatí žáci platili soukromé škole a chudí žáci navštěvující veřejnou školu neměli povinnost platit. Často se stávalo, že soukromé vyučování bylo kvalitnější než vyučování na veřejné škole. Soukromí učitelé se důkladněji soustředili na výuku profánních nauk a znalost jazyků, což vyhovovalo požadavkům humanistické společnosti.⁶⁸ Jednu z největších soukromých škol si v Praze otevřel Matouš Collinus z Chotěřiny, na níž studovala řada významných šlechticů z českých zemí.⁶⁹

Poněkud jiné výchově se dostávalo šlechtickým synkům, kterým byl nejčastěji vybrán soukromý učitel, tzv. preceptor. Ten dohlížel na výchovu a vzdělání daného šlechtice. Preceptoři někdy mívali na starosti více šlechtických žáků, například z okolí panství, čímž mohla vzniknout takzvaná zámecká škola. Mladíci tak nebyli izolováni, nýbrž se vzdělávali v kolektivu, jako to bylo typické pro běžné školy, a kromě toho jim zámecká škola zajišťovala srovnatelné společenské postavení s ostatními žáky.⁷⁰ Pro zámecké školy bylo charakteristické její fungování pouze v době momentální potřeby, tudíž rychle zanikly, když děti dospěly. Výjimkou byla zámecká škola provozovaná na hradě Košumberk, která tam vznikla někdy po roce 1540 za Diviše Slavaty, velkého podporovatele Jednoty bratrské, a fungovala až do Bílé hory. Výuka na Košumberku probíhala výlučně v českobratrském duchu a studovali tam i pozdější konvertité Vilém Slavata z Chlumu či Albrecht z Valdštejna. Typičtější však bylo krátkodobé fungování zámeckých škol, jako byl případ školy na českokrumlovském hradě, která fungovala v letech 1547 až 1551 a měla zajistit vzdělání malému Petru Vokovi a jeho bratrancům Ferdinandovi a Janu Fridrichovi Hofmannovým. Za zmínku stojí také zámecká škola na

⁶⁷ J. HOLINKOVÁ, *Moravské předbělohorské školství*, s. 156 – 157.

⁶⁸ J. HOLINKOVÁ, *Dvě studie*, s. 24 - 25.

⁶⁹ Viz studie Martina Holého *Soukromá škola Matouše Kollina z Chotěřiny v Praze a její šlechtičtí žáci*, in: Eva Semotánová (ed.), *Cestou dějin 2. K počtům prof. PhDr. Svatavy Rakové, CSc.*, Praha 2008, s. 159-182.

⁷⁰ Martin HOLÝ, *Výchova*, s. 129.

hradě Hasištejně, zřízená Bohuslavem Hasištejnským z Lobkovic pro jeho blízké příbuzné a děti spřízněných rodů. Tato zámecká škola byla však vyloženě katolická.⁷¹ Pokročilejší vzdělání obvykle získávali urození mladíci již na některé z vyšších partikulárních škol.

Z partikulárních škol bylo možné pokračovat ve vyšších studiích na univerzitě. Do poloviny 16. století u nás měla statut univerzity pouze pražská akademie založená Karlem IV. roku 1348. Při ní fungovaly studentské koleje. Ty vznikaly postupně různými dary a koupěmi momentálně volných domů, ale lze je rozdělit do tří okruhů Starého Města pražského. Nejstarší kolej byla Karlova kolej, k níž náležela kolej krále Václava, kolej českého národa, kolej královny Hedviky a kolej juristů. Druhé centrum vzniklo s kolejí Všech svatých, domem mediků, kolejí chudých studentů a několika studentskými bursami situovanými do okolí kostela sv. Mikuláše. Poslední okruh kolejí tvořila cisterciácká kolej sv. Bernarda, Nazaretská kolej, Rečkova kolej a Loudova kolej.⁷² Univerzitu po husitských válkách ovládl městský stav, který byl zaměřen staroutravvisticky a tak to zůstalo i na počátku 16. století, kdy univerzitní mistři odmítli učení Jednoty bratrské. Vystoupení Martina Luthera mělo vliv i na konfesi na pražské akademii. Od 20. let 16. století začal boj o náboženskou orientaci univerzity, neboť staroměstská rada byla orientovaná luteránsky, zato univerzitní mistři prosazovali i nadále staroutravvismus. Po převratu bývalého univerzitního mistra Paška z Vratu zůstala pražská univerzita i nadále staroutravvistická. Nástup Habsburků na český trůn chod univerzity nijak neovlivnil. V roce 1547 se univerzita podílela na protihabsburském odboji a byla potrestána ztrátou některých statků. Od té doby univerzita vedla s panovníkem neustálé drobné spory. Univerzita však byla citelně zasažena roku 1556, kdy panovník povolal do Čech jezuitský řád.⁷³

První česká kolej jezuitů, neboli Tovaryšstva Ježíšova, byla založena na Starém Městě pražském u sv. Klimenta v květnu 1556 a již v červenci téhož roku bylo zahájeno vyučování. Brzy bylo založeno jezuitské vysoké učení také na Moravě, respektive v Olomouci, a to roku 1573. Na založení olomoucké akademie měl největší podíl olomoucký biskup Vilém Prusinovský z Víckova, který jezuity do Olomouce přizval,

⁷¹ Marie KOLDINSKÁ, *Šlechtické školy*, s. 218-219.

⁷² Michal SVATOŠ, *Obecné učení (1347/8 – 1419)*, in: Michal Svatoš (ed.), *Dějiny univerzity Karlovy I 1347/8-1622*, Praha 1995, s. 56; Mlada HOLÁ, *Studentské koleje pražské univerzity v pozdním středověku a raném novověku. Dějiny – správa – úřední písemnosti (do roku 1622)*, Praha 2017, s. 105-152.

⁷³ Michal SVATOŠ, *Kališnická univerzita (1419-1556)*, in: Michal Svatoš (ed.), *Dějiny univerzity Karlovy I 1347/48-1622*, Praha 1995, s. 215-216.

zato v Čechách povolal jezuitu panovník. Ve druhé polovině 16. století tak vedle sebe fungovala tři vysoká učení – pražská utrakvistická akademie (Karolinum), katolické Klementinum a katolické vysoké učení v Olomouci. Zřízení nových vzdělávacích institucí kladlo vyšší nároky a zkvalitnění výuky na stávající utrakvistickou pražskou univerzitu.⁷⁴ Začal tak zápas mezi těmito dvěma akademii. Studenti si mohli svobodně vybrat, na jaké akademii budou studovat. Zvláště student hlásící se k nekatolické konfesi mohl bez problémů nastoupit do jezuitské školy. Podle řádových instrukcí nesměl být nucen ke konverzi a po papežském uznání laického kalicha pro Čechy roku 1563 se mu dostalo i přijímání podobojí v jezuitském chrámu. I když jezuité nemohli vnucovat svou víru, přesto ke konverzím u studentů docházelo.⁷⁵ Jezuitské vyučování lze charakterizovat jako katolicko-humanistické. Základem vzdělávání na jezuitských školách byla výuka latiny. Jezuité zakládali také instituce nižšího vzdělání, tedy gymnázia, která v druhé polovině 16. století a raném 17. století existovala v Brně, Českém Krumlově, Jindřichově Hradci a Chomutově. Tato centra kromě vzdělávání samozřejmě přispívala také k šíření katolické víry.⁷⁶

Studenti však nemuseli studovat ani na jedné ze tří zmíněných akademií a mohli zamířit na některou zahraniční univerzitu. Na počátku 16. století se stala velmi oblíbenou univerzita ve Wittenberku.

1.2 Akademické peregrinace a kavalírské cesty

Během 16. století začínalo být běžné, že studenti odcházeli za vzděláním na některou ze zahraničních univerzit. Cesty za vzděláním, neboli akademické peregrinace, lze pozorovat i v rámci jedné země, kdy student z jedné partikulární školy přešel na jinou či na tamní univerzitu. Pokud se student rozhodl pro zahraniční studium, nabízí se otázka, jaká byla jeho motivace pro jeho výběr dané univerzity.

Vliv na zvolení univerzity mohla mít třeba velikost města, životní náklady, ale také epidemie, osobní kontakty nebo rodinná tradice.⁷⁷ Důležitou roli jistě hrála konfese. Nejvíce studentů odcházelo na luterské univerzity. Tou nejvíce navštěvovanou

⁷⁴ I. ČORNEJOVÁ, *Tovaryšstvo*, s. 61-62.

⁷⁵ TÁŽ, *Karolinum a Klementinum. Zápas o výchovu mládeže na počátku 17. století*, *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis* 36-38, 1996-1998, č. 1-2, s. 42.

⁷⁶ TÁŽ, *Tovaryšstvo*, s. 65-74.

⁷⁷ M. SVATOŠ, *Akademická peregrinace*, s. 245.

byla univerzita v Lipsku, ležící nedaleko českých hranic. Právě vzdálenost mohla být dalším důvodem pro zvolení dané univerzity. Kromě toho měla lipská univerzita dlouhou a slavnou tradici. Další oblíbeným luteránským centrem se stal Wittenberk, o němž bude podrobněji pojednáno v následující podkapitole. Další navštěvované luteránské univerzity, i když méně proslulé, byly v Jeně a Tübingen. Zvláště univerzitu v Jeně vyhledávalo především měšťanstvo. Poměr šlechticů a nešlechticů tam byl 1:14. Oblíbená byla také akademie ve Štrasburku, která byla původně kalvínská, ale koncem 16. století nabyla spíše luteránského charakteru. Avšak kvůli své poloze až u francouzských hranic nebyla štrasburská akademie studenty z českých zemí hojně navštěvovaná.⁷⁸ Převážně studenti ze severních Čech odcházeli studovat na univerzitu ve Frankfurtu nad Odrou. Tato akademie přešla na stranu reformace ve 30. letech 16. století. Dosahovala špičkové úrovně především ve výuce matematiky, práva, jazykovědy a na přelomu 16. a 17. století také dějin.⁷⁹ Za zmínku stojí také další méně navštěvované luteránské univerzity, jako byly Giessen, Roztoky, Královec, Greifswald či Erfurt.⁸⁰

Na pomezí mezi luteránstvím a kalvínstvím byla univerzita v Altdorfu, kam mířili především šlechtičtí mladíci. Důvodem mohlo být také nedaleké norimberské obchodní a finanční centrum.⁸¹ Přitažlivým místem pro české protestanty bylo Nizozemí, respektive univerzita v Leidenu, založená roku 1575. Zájem o tuto univerzitu měli také studenti v pokročilejším věku, kteří emigrovali do Spojených provincií nizozemských po neúspěšném stavovském povstání v letech 1618-1620.⁸²

Typické kalvínské univerzity vznikly v Basileji a Ženevě. Basilejská univerzita se ve druhé polovině 15. století stala předním švýcarským centrem humanismu, které lákalo mladíky na studium i díky světově proslulému basilejskému knihtisku. V Basileji působily vynikající osobnosti ve svém oboru, například lékař Felix Platter či teolog Johann Jakob Grynaeus.⁸³ Díky dochované korespondenci moravského šlechtice Karla staršího ze Žerotína víme, že právě s Grynaeem udržoval intenzivní kontakt – řešili

⁷⁸ Jiří PEŠEK – David ŠAMAN, *Studenti z Čech na zahraničních univerzitách v předbělohorském čtvrtstoletí*, Ústecký sborník historický 1983, s. 177-178.

⁷⁹ K. SCHWABIKOVÁ, *Česká šlechta*, s. 64.

⁸⁰ J. PEŠEK – D. ŠAMAN, *Studenti*, s. 178.

⁸¹ TAMTÉŽ, s. 178-179.

⁸² M. HOLÝ, *Výchova*, s. 191-192.

⁸³ K. SCHWABIKOVÁ, *Česká šlechta*, s. 61-62.

spolu politiku Moravy či se mu Žerotín svěřoval s osobními záležitostmi.⁸⁴ Univerzita v Ženevě proslula zejména působením reformátora Jana Kalvína a Theodora Bezy. Ženevská akademie se stala skutečným centrem kalvínské teologie, vyhledávaným mnoha studenty z celé Evropy.⁸⁵ V Ženevě studoval například Václav Budovec z Budova, který tam navázal kontakt s Teodorem Bezou a prostřednictvím korespondence spolu řešili různé teologické otázky.⁸⁶ Jako další z kalvínských akademií lze jmenovat univerzitu v Heidelbergu, kde rovněž studovala řada studentů z českých zemí. Mezi nimi například Ferdinand a Karel Gryspachové z Gryspeka, i přestože jejich otec Florián byl katolického vyznání.⁸⁷

Mladíci z katolických rodin vyhledávali jezuitské akademie. Tou snad nejoblíbenější byla univerzita v Ingolstadtu, kam mířili především šlechtici. Z katolických akademií byla nejnavštěvovanější a nejkvalitnější. Stala se jakýmsi protikladem wittenberské univerzity a střediskem protireformace. Dosahovala výborné úrovně výuky především v oboru matematiky, astronomie a práva.⁸⁸ Další katolická akademie se nacházela v Dillingenu, kam odcházeli převážně měšťané. Za zmínku stojí také univerzity ve Štýrském Hradci a Freiburgu.⁸⁹ Katolicky zaměřená byla také univerzita ve Vídni, která byla úzce spjatá s katolickými panovníky. Zprvu se těšila velké návštěvnosti studentů i z českých zemí, ale s nástupem reformace zájem o ní upadal.⁹⁰ Těm, kterým nevalila větší vzdálenost univerzity od domova, se nabízela ještě univerzita v Lovani. Lovaň byla vždy katolicky zaměřená, zvláště když se od roku 1581 nacházela ve Španělském Nizozemí, tedy na území ovládaném španělskou větví Habsburků.⁹¹ Jedním ze studentů lovaňské univerzity byl i Jiří Adam z Martinic, který se svou rodinou uprchl do Bavorska po druhé pražské defenestraci roku 1618, a poté v Lovani úspěšně vystudoval práva.⁹²

⁸⁴ Noemi REJCHRTOVÁ (ed.), *Z korespondence. Karel starší ze Žerotína*, Praha 1982, s. 44, 75, 103.

⁸⁵ K. SCHWABIKOVÁ, *Česká šlechta*, s. 78.

⁸⁶ Martin HOLÝ, *Šlechtičtí vzdělanci z českých zemí a evropská res publica litteraria v poslední třetině 16. a v prvních desetiletích 17. století*, *Historie – otázky – problémy* 1, 2009, č. 1, s. 18.

⁸⁷ J. V. ŠIMÁK, *Studenti*, s. 295-296.

⁸⁸ K. SCHWABIKOVÁ, *Česká šlechta*, s. 68-69.

⁸⁹ J. PEŠEK – D. ŠAMAN, *Studenti*, s. 180.

⁹⁰ K. SCHWABIKOVÁ, *Česká šlechta*, s. 75-76.

⁹¹ J. KUBEŠ, *Náročné dospívání*, s. 68.

⁹² Zdeněk HOJDA, *Z katolického exilu do západní Evropy. „Velká cesta“ Jiřího Adama z Martinic v letech 1620-1625*, in: Lenka Bobková – Michaela Neudertová (edd.), *Cesty a cestování v životě společnosti*, Ústí nad Labem 1995, s. 303.

Bez ohledu na konfesi chodili studenti na francouzskou univerzitu v Orleáns. V univerzitní matrice se vyskytují jména katolíků jako byli třeba Karel z Lichtenštejna nebo Jiří Adam Bořita z Martinic a zároveň stoupenci protestatismu Karel starší ze Žerotína či Jan Smil z Michalovic.⁹³ Ve Francii byl zájem i o univerzity v Angers a Bourges.⁹⁴ Příslušníci různých konfesí navštěvovali také univerzity v kolébce humanismu - v Itálii. Zejména za studiem práv se chodívalo do Padovy. Univerzita v Padově se v předbělohorském období stala nejnavštěvovanější akademií na Apeninském poloostrově, a to i díky dobré možnosti navázat společenské styky.⁹⁵ Druhou nejnavštěvovanější italskou univerzitou byla Siena.⁹⁶ Sem se rozvněž jezdilo především za studiem práv. Čeští studenti navštěvovali také univerzitu v Perugii, avšak tato akademie nedosahovala takového zájmu jako výše zmíněné univerzity. Mezi italskými univerzitami nelze opomenout ani starobylou univerzitu v Bologni, která ale ztratila mnoho studentů následkem popapežštění v 60. létech 16. století.⁹⁷

Studenti se sice zapisovali do univerzitních matrik, avšak jen malé procento z nich mělo zájem získat akademický titul. Jako příklad lze uvést studující na univerzitě v Sieně. V letech 1573 až 1783 se tam zapsalo přibližně 550 osob z českých zemí, ale akademického gradu dosáhlo pouze jedenáct, což představuje jen 2 %.⁹⁸ Každý student sice musel zaplatit imatrikulační taxu (pokud nepocházel z chudých poměrů), ale zároveň získal výsadu univerzitních svobod, k níž náleželo například osvobození od místních daní a poplatků či právní ochranu při cestě do jiných univerzitních měst.⁹⁹ S touto skutečností souvisí to, že cílem takovéto cesty do zahraničí nemuselo být samo univerzitní vzdělání, nýbrž mohla tato cesta posloužit k navázání nových kontaktů, zdokonalení znalostí cizích jazyků, osamostatnění se a k získání nových zkušeností. Takové cesty se v novověku označují jako kavalírské cesty. Obvykle se týkaly urozených mladíků, kteří na kavalírskou cestu odjížděli zpravidla ve věku patnácti až dvaceti let a vraceli se buď už po pár měsících nebo po několika letech.¹⁰⁰

⁹³ M. L. ČERNÁ, *Studenti*, s. 353.

⁹⁴ TAMTÉŽ, s. 357.

⁹⁵ Zdeněk HOJDA, *Benátky na konci 16. století ve dvou pražských památkách*, in: Vít Vlnas – Tomáš Sekyrka (edd.), *Ars baculum vitae*. Sborník studií z dějin umění a kultury k 70. narozeninám prof. PhDr. Pavla Preisse, DrSc., Praha 1996, s. 71.

⁹⁶ Podrobně o univerzitě v Sieně viz M. SVATOŠ, *Studenti*, s. 29-63.

⁹⁷ Z. HOJDA, „*Kavalírské cesty*“, s. 224-225.

⁹⁸ M. SVATOŠ, *Akademická peregrinace*, s. 245.

⁹⁹ TAMTÉŽ.

¹⁰⁰ M. HOLÝ, *Výchova*, s. 202.

Na kavalírskou cestu vyráželi mladíci většinou se svým vychovatelem, tak zvaným preceptorem. Ten měl na cestách na starosti celkový dohled nad svými svěřenci. Ještě před cestou bylo zapotřebí obstarat některé potřebné dokumenty, jako byly průvodní pas, různá doporučení určená pro jednotlivé městské rady či zeměpány navštívených zemí, jejich dvořany a diplomaty. To vše měl zajistit právě preceptor.¹⁰¹ Během cesty organizoval vlastní průběh pobytu urozeného studenta, nakládal se svěřenými penězi, vedl účty a informoval rodiče o průběhu výchovy a vzdělávání svého svěřence.¹⁰² Být preceptorem mělo také dosti výhod. Od rodičů jeho svěřence mu byla hrazena strava a ubytování na cestách, také za něj hradili imatrikulační taxu a jednalo se o dobře placenou službu. V neposlední řadě bylo velkou výhodou, že souběžně se studiem svého svěřence mohl studovat i sám preceptor. Díky nově nabytým titulům a cenným kontaktům pak mohl úspěšně pokračovat ve své kariéře, která se po skončení kavalírské cesty mnohdy začala ubírat jiným směrem než na poli vychovatelství.¹⁰³ Přesto se několik preceptorů stalo i po absolvované kavalírské cestě profesionálními soukromými vychovateli, jako například Jan Opsimates,¹⁰⁴ Laurentius Cirkler z Goldberku¹⁰⁵ či Amand Polanus z Polansdorfu.¹⁰⁶

Kromě univerzitního vzdělávání býval součástí kavalírské cesty také pobyt na některém z evropských dvorů, kde se mladý šlechtic měl učit šlechtickým dovednostem, jako byl šerm, tanec nebo jízda na koni.¹⁰⁷ Pobyt na dvorech cizích panovníků dával také dobrou příležitost seznámit se s různými formami ceremoniálů, tamních zvyklostí a podrobit si dvorskou etiketu.¹⁰⁸ Pokud to vzdálenost dovozovala, mladý šlechtic kromě pobytu na dvoře zároveň ještě studoval na univerzitě, proto bylo výhodné, když ve městě, v němž se nacházel šlechtický dvůr, sídlila také akademie. Tak to bylo zařízené například na dvoře rýnských falckrabat v Heidelberku, kde se na dvoře Fridricha IV.

¹⁰¹ Martin HOLÝ, *Ve službách šlechty. Vychovatelé nobility z českých zemí (1500-1620)*, Praha 2011, s. 35-36.

¹⁰² TAMTÉŽ, s. 45.

¹⁰³ TAMTÉŽ, s. 38-40.

¹⁰⁴ O Janu Opsimatovi podrobněji dále.

¹⁰⁵ Jako preceptor celé řady šlechticů z Čech a Moravy působil od 60. do 90. let 16. století. – M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 42.

¹⁰⁶ Amand Polanus z Polansdorfu působil ve vychovatelských službách v šlechtickém rodu Žerotínů dlouhých 12 let. – TAMTÉŽ, s. 41.

¹⁰⁷ Jiří BRŇOVJÁK, *Význam (šlechtického) vzdělávání a cestování pro nobilitaci v době vlády císaře Karla VI.*, in: Jiří Kubeš (ed.), *Šlechtic na cestách v 16.-18. století*, Pardubice 2007, s. 202.

¹⁰⁸ Petr MAŤA, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, s. 315.

Falckého vzdělávali třeba Albrecht Václav Smiřický či Michal Slavata z Chlumu a Košumberka a současně byli také zapsáni na místní univerzitě.¹⁰⁹

Nejvyhledávanějším místem na Apeninském poloostrově se stal Řím, který kavalíry přitahoval především jako poutní místo a sídlo papežského dvora. Snad každý měl zájem se dostat na audienci k papeži, ale nebylo to vůbec jednoduché. Bylo potřeba mít především vlivné kontakty, jako se to poštěstilo Lvu Vilémovi z Kounic, jehož poručníkem byl kardinál František z Ditrichštejna, který měl v Římě několik známých.¹¹⁰ Kromě toho se do Říma jezdilo také za řadou římských pamětihodností či za seznámením se s místními umělci a mecenáši.¹¹¹

Oblíbeným dvorem kavalírů byl také medicejský dvůr toskánských velkovévodů ve Florencii. Na pár měsíců se tam ubytoval například Heřman Jakub Černín, který s velkovévodou Cosimem III. navázal přátelský vztah.¹¹² Florencie lákala kavalíry také na četné vily v okolí a velkovévodské sídlo Palazzo Pitti. Mnozí si nenechali ujít ani oslavu svátku svatého Jana Křtitele dne 24. června, neboli největší městskou slavnost.¹¹³ Někteří kavalíři si však stěžovali, že je ve Florencii draho a neposkytují se tam tak kvalitní rytířská cvičení jako jinde, proto se Florencie nestávala hlavním cílem kavalířské cesty.¹¹⁴

Obvykle jen na pár týdnů se kavalíři zastavovali v Benátkách, a to především na největší městskou slavnost „Zasnoubení dóžete s mořem“, která spočívala v tradici „darování“ moře benátskému dóžeti od papeže Alexandra III. za pomoc proti císaři Fridrichu Barbarossovi.¹¹⁵ Ať už rituál Zasnoubení či motivy typické pro Benátky se hojně vyskytovaly v památnících a denících kavalírů.¹¹⁶

Dalším cílem kavalírů z českých zemí se stal Pyrenejský poloostrov, a to hlavně díky těsným vztahům španělských Habsburků s rakouskou větví rodu.¹¹⁷ Například

¹⁰⁹ M. HOLÝ, *Výchova*, s. 198.

¹¹⁰ J. KUBEŠ, *Národní dospívání*, s. 35-36.

¹¹¹ Z. HOJDA, „Kavalířské cesty“, s. 226.

¹¹² Zdeněk HOJDA – Eva CHODĚJOVSKÁ - Milena HAJNÁ – Alexandra TESAŘÍKOVÁ, *Heřman Jakub Černín na cestě za Alpy a Pyreneje I. Kavalířská cesta českého šlechtice do německých zemí, Itálie, Francie, Španělska a Portugalska*, Praha 2014, s. 362.

¹¹³ J. KUBEŠ, *Národní dospívání*, s. 30-31.

¹¹⁴ TAMTÉŽ.

¹¹⁵ TAMTÉŽ, s. 19-20.

¹¹⁶ Zdeněk HOJDA, *Benátky*, s. 74-75; Marie RYANTOVÁ, *Památníky aneb štambuchy, to jest alba amicorum. Kulturně historický fenomén raného novověku*, České Budějovice 2007, s. 483 (obr. 69).

¹¹⁷ J. KUBEŠ, *Národní dospívání*, s. 93.

známý šlechtic Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic při své kavalířské cestě navštívil Pyrenejský poloostrov a později se oženil s Polyxenou z Pernštejna, jejíž rodina z matčiny strany pocházela ze Španělska. Kavalíři ve Španělsku vyhledávali především královský dvůr v Madridu, tradiční poutní místo v Santiagu de Compostela a zámek El Escorial nedaleko Madridu. O El Escorialu se dokonce mluvilo jako o osmém divu světa, jak jej také ve svém deníku označil Lev Vilém z Kounic.¹¹⁸ Pyrenejský poloostrov však nenabízel příliš oblíbené univerzity ani kvalitní ubytování na cestách, a proto nebyl mladými kavalíry příliš navštěvován.¹¹⁹

Ojedinele navštěvovanou zemí byla Anglie, kam obvykle mířili nekatoličtí kavalíři. Na tamní univerzitě v Oxfordu studoval roku 1579 například Jeroným Šlik, syn Jáchyma Šlika. Ale spíše než univerzity se staly lákadlem královský dvůr a parlament v Londýně.¹²⁰ O tom vypovídají i různá vyobrazení londýnských památek v památnících, například památník Jakoba Fetzera, který na britských ostrovech pobýval v letech 1618 až 1620, obsahuje vyobrazení náhrobků ve Westminsterském opatství (náhrobek krále Jindřicha VII. a jeho manželky Alžběty z Yorku, náhrobek královny Alžběty I.), zámek Windsor, pohled na Londýn s londýnským mostem a jižním nábřežím Temže.¹²¹ Mimo jiné byla cesta na Britské ostrovy velmi náročná kvůli rozbouřenému moři.¹²²

Ne každá rodina mohla mladým synům po finanční stránce dopřát absolvování kavalířské cesty. Proto byly takové cesty typické pro urozené a méně majetní šlechtici si je nemohli dovolit. Chudším mladíkům se někdy naskytla příležitost, že mohli cestu vykonat v doprovodu bohatšího kavalíra a cesta je pak vyšla o něco laciněji.¹²³ Rodiče tudíž posílali i sourozence na cestu společně, aby alespoň ušetřili část peněz.¹²⁴ Kavalířská cesta totiž představovala velkou finanční zátěž pro rodinný rozpočet a kromě rodičů se na financování cesty mohli podílet také jejich „páni a přátelé“, jako to bylo v případě kavalířské cesty Viléma Slavaty, kterou pomohli zajistit Adam II. z Hradce a Petr Vok z Rožmberka. Finance si mohli šlechtici také zapůjčit od některých

¹¹⁸ Simona BINKOVÁ – Josef POLIŠENSKÝ (edd.), *Česká touha cestovatelská. Cestopisy, deníky a listy ze 17. století*, Praha 1989, s. 182.

¹¹⁹ J. KUBEŠ, *Náročné dospívání*, s. 99.

¹²⁰ M. HOLÝ, *Výchova*, s. 193.

¹²¹ M. RYANTOVÁ, *Památníky*, s. 358.

¹²² M. HOLÝ, *Výchova*, s. 193.

¹²³ TAMTÉŽ, s. 182.

¹²⁴ P. MAŤA, *Svět*, s. 261.

evropských bankovních domů nebo movitých osob.¹²⁵ Přesné částky výdajů jsou známy až pro druhou polovinu 17. století a jsou značně odlišné. Například cesta Ferdinanda Augusta z Lobkovic na konci 60. let 17. století vyšla jeho otce Václava Eusebia na 600 zlatých měsíčně, tedy 7200 zlatých ročně, zato cesta Ferdinanda Viléma Slavaty ve 40. letech 17. století stála 3000 zlatých za rok.¹²⁶

Jednou z nejdražších položek kavalírské cesty bývalo ubytování. Mladíci se s doprovodem mohli ubytovávat buď v městských hostincích nebo v měšťanských domech. Úroveň hostinců se však značně lišila podle dané země. Nejhorší pověst měly hostince ve Španělsku, kde se běžně stávalo, že šlechtic musel přespávat v jedné místnosti spolu s pacholkou a prostitutkami, nebo že jej ubytovali ve stodole mezi mezky.¹²⁷ Proto si kavalíři raději vybírali ubytování v měšťanských domech nebo přímo u některého z profesorů, jak bylo typické pro německé nebo švýcarské protestantské univerzity – například Karel starší ze Žerotína při svém studiu v Ženevě bydlel u Kalvínova nástupce Teodora Bezy.¹²⁸

Kavalírská cesta s sebou přinášela celou řadu nebezpečství a rizik. Jednou z hrozeb byly nemoci nebo dokonce úmrtí. Proto bylo pro kavalíra výhodné, pokud preceptor působil zároveň jako lékař. Obě tyto funkce zastával například známý preceptor Matyáš Borbonius z Borbenheimu, který na kavalírské cestě doprovázel Jana z Vartemberka a Zikmunda Prakšického ze Zástřizl. Tehdy však nebylo výjimečné, že se mladík ze zahraničí nevrátil a zastihla ho na cestě předčasná smrt. To se mohlo stát, pokud se třeba ocitl v politicky, nábožensky či vojensky neklidných lokalitách. Do takové situace se roku 1572 dostal Melchior z Redernu se svým bratrem, když se oba stali svědky bartolomějské noci, ale naštěstí vyvázli bez úhony.¹²⁹ Nebezpečné situace mohlo způsobit také počasí, zvláště pokud kavalíři cestovali lodí po moři. Rozbouřené moře zažil například Zdeněk Brtnický z Valdštejna při své cestě do Anglie¹³⁰ nebo Lev Vilém z Kounic, který do svého deníku psal o bouři na moři při své cestě z Itálie do Španělska.¹³¹ Především rodiče se obávali, aby se jejich potomek na kavalírské cestě neodchýlil od dosavadní konfese nebo aby se nedopouštěl nějakých morálních

¹²⁵ M. HOLÝ, *Výchova*, s. 184-185.

¹²⁶ P. MAŤA, *Svět*, s. 261.

¹²⁷ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ – M. HAJNÁ – A. TESAŘÍKOVÁ, *Heřman Jakub Černín II.*, s. 216-217; S. BINKOVÁ – J. POLIŠENSKÝ (edd.), *Česká touha*, s. 170.

¹²⁸ M. HOLÝ, *Výchova*, s. 196.

¹²⁹ TAMTÉŽ, s. 200-201.

¹³⁰ S. BINKOVÁ – J. POLIŠENSKÝ (edd.), *Česká touha*, s. 58.

¹³¹ TAMTÉŽ, s. 168.

prohřešků, což hrozilo zvláště při cestách po Itálii, která byla považována za neřestnou zem.¹³² Kromě všech již zmíněných nástrah mohl kavalír kdekoli na své cestě narazit také na zloděje.¹³³

Kavalířská cesta přinášela mladému aristokratovi možnost zdokonalit se ve znalostech cizích jazyků, neboť z domácího prostředí odcházeli mnohdy jen se znalostí latiny, případně ještě němčiny, pokud mladík vyrůstal v dvojjazyčném česko-německém prostředí. V 16. století se do popředí dostala italština, neboť Itálie bývala kavalíry často navštěvovaná pro svou konfesijní neutrálnost. Méně užívaným jazykem byla francouzština, která se prosazuje spíše až ve druhé polovině 17. století, kdy se za vlády Ludvíka XIV. šířila celou Evropou francouzská kultura. Za zmínku stojí také španělština, kterou ovládala spíše jen malá část aristokratů, přestože se jednalo o řeč nejbližšího spojence rakouských Habsburků. Bylo to dáno také tím, že se Pyrenejský poloostrov nestával hlavním cílem kavalířských cest.¹³⁴ Na své jazykové znalosti pak kavalíři poukazovali ve svých denících nebo v korespondenci, které psali řečí té země, v níž se právě nacházeli. Tímto způsobem si psal svůj cestovní deník Heřman Jakub Černín. Ten v deníku použil pět jazyků – češtinu, němčinu, italštinu, francouzštinu a španělštinu.¹³⁵

Ať už kavalířská cesta trvala jen několik měsíců nebo několik let, je její význam nepochybný, neboť mladí aristokrati cestu podnikali většinou ve věku patnácti až dvaceti let a vraceli se již jako dospělí, vzdělaní a zkušení muži.

1.3 Wittenberská univerzita

Wittenberská univerzita se stala jednou z nejproslulejších a nejdůležitějších německých univerzit. Její založení inicioval saský kurfiřt Fridrich III. Bílý, který si chtěl založit univerzitu ve svém sídelním městě. Univerzita byla otevřena 18. října 1502 na základě privilegia císaře Maxmiliána I. Dosud bylo zvykem, že se na založení univerzity podílel svým souhlasem také papež. V případě wittenberské univerzity se však na papežskou bulu nečekalo a bylo to vůbec poprvé, co byla německá škola

¹³² M. HOLÝ, *Výchova*, s. 201.

¹³³ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ – M. HAJNÁ – A. TESAŘÍKOVÁ, *Heřman Jakub Černín II*, s. 803.

¹³⁴ P. MAŤA, *Svět*, s. 309-312.

¹³⁵ Viz Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ – M. HAJNÁ – A. TESAŘÍKOVÁ, *Heřman Jakub Černín II*.

založena bez ní. Ta nakonec byla vydána až o pět let později roku 1507. Bylo to jasné znamení, že vzdělání je již světskou, nikoli církevní záležitostí.¹³⁶ Univerzita měla čtyři fakulty – teologickou, právníckou, filozofickou a lékařskou.¹³⁷ V prvních letech se univerzita řídila vzorem statut tübingenské univerzity. Oficiální statuta wittenberské univerzity byla vydána roku 1508 a vycházela z téže předlohy.¹³⁸

Prvním rektorem se stal Martin Pollich, který vystudoval medicínu na lipské univerzitě. Roku 1482 byl jmenován osobním lékařem kurfiřta Fridricha III. O jejich blízkém vztahu vypovídá i Pollichova účast na kurfiřtově pouti do Jeruzaléma, kterou vykonali r. 1493.¹³⁹ Poté začal působit na univerzitě v Lipsku, kde se zabýval otázkou tehdy nové nemoci syfilis. S Pollichovým pojetím nemoci však nesouhlasil jeho kolega na lékařské fakultě Simon Pistoris, s nímž se kvůli tomu dal Martin Pollich do sporu. O pár let později se dostal do dalšího sporu, tentokrát se svým žákem Konradem Wimpinou o vztahu poezie a teologie. Tyto neshody na lipské univerzitě byly pro Martina Pollicha velmi vyčerpávající, takže založení nové univerzity ve Wittenberku pro něj znamenalo novou šanci a nové pole působnosti, k čemuž mu jistě napomohl i jeho dobrý vztah s kurfiřtem.¹⁴⁰

Wittenberská univerzita vznikla v období, kdy do německých zemí pomalu pronikal humanismus. Přesto byla univerzita založena jako středověká, tudíž na ní převládaly scholastické směry jako tomismus, skotismus a okkamismus.¹⁴¹ Humanismus pronikal na univerzitu díky jednotlivým učitelům. V prvním desetiletí to byli především doktor práv Christoph Scheurl, profesor latinské poezie a rétoriky Balthasar Fabricius (známý také jako Phachus), teolog Otto Beckmann či již zmíněný

¹³⁶ Max STEINMETZ, *Die Universität Wittenberg und der Humanismus (1502 – 1521)*, in: Kolektiv autorů, 450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, Band I, Wittenberg 1952, s. 106.

¹³⁷ Celé znění privilegia viz Anton BLASCHKA, *Der Stiftsbrief Maximilians I. und das Patent Friedrichs des Weisen zur Gründung der Wittenberger Universität*, in: Kolektiv autorů, 450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, Band I, Wittenberg 1952, s. 75 – 77.

¹³⁸ Hans HARTWIG, *Die Verfassung der Universität Wittenberg, ihre ursprüngliche Form und deren Grundlagen*, in: Kolektiv autorů, 450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, Band I, Wittenberg 1952, s. 96.

¹³⁹ Theodor GRÜNEBERG, *Martin Pollich von Mellerstadt, der erste Rektor der Wittenberger Universität*, in: Kolektiv autorů, 450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, Band I, Wittenberg 1952, s. 90.

¹⁴⁰ TAMTEŽ, s. 88 – 90.

¹⁴¹ Max STEINMETZ, *Die Universität*, s. 108.

doktor medicíny Martin Pollich.¹⁴² Nové myšlenky na univerzitu přinesl především Martin Luther a Philipp Melanchthon.

Martin Luther se narodil 10. listopadu 1483 v Eisleben (dnes Lutherstadt Eisleben).¹⁴³ Studoval na univerzitě v Erfurtu, kde se stal roku 1502 bakalářem a roku 1505 mistrem svobodných umění. Poté na přání otce pokračoval ve studiu práv, které však nedokončil a rozhodl se vstoupit do konventu observantů augustiniánů-eremitů v Erfurtu, kde se velmi pilně věnoval studiu Bible. Nakonec se nechal vysvětit na kněze, začal se věnovat studiu teologie a v tomto oboru byl promován na doktora.¹⁴⁴

Roku 1511 začal působit na wittenberské univerzitě jako profesor biblické exegeze. Ve svých přednáškách zdůrazňoval, že člověk není před Bohem ničím více než pouhým hříšníkem, propadlým Božímu soudu. Luther se mnohdy dostával do konfliktu se scholastickou teologií, jeho výklady textů byly převážně biblické a volal po reformě církve. Přesto si postupně získal podporu od některých svých kolegů (například Karlstadta) a stal se velmi oblíbeným pedagogem. Luther na sebe upozornil především kritikou odpustků. Roku 1515 papež Lev X. vyhlásil prodej odpustků na podporu stavby chrámu sv. Petra v Římě. Prodej odpustků byl svěřen mohučskému biskupovi Albrechtovi Braniborskému, kterému Luther 31. října 1517 adresoval nesouhlasný dopis s touto odpustkovou praxí a požadoval zastavení prodeje odpustků. K dopisu Luther ještě připojil svých známých 95 tezí o odpustcích, jež údajně přibíl i na vrata wittenberského zámeckého kostela. Díky wittenberským tiskařům se Lutherovy teze velmi rychle rozšířily po celé Říši.¹⁴⁵

Lutherův případ ihned začala řešit papežská kurie. Luther se obhajoval před papežským legátem Thomasem Cajetanem v Augsburgu ve třech stáních v roce 1518 a o rok později v Lipsku při tzv. lipské disputaci. V roce 1520 vydal papež proti Lutherovi bulu *Exsurge Domine*, v níž zavrhl 41 Lutherových vět vytržených z kontextu, přikázal pálit jeho díla a pod hrozbou exkomunikace jej žádal o odvolání domnělých bludů. Luther se obhajoval i před novým císařem Karlem V. na říšském sněmu ve Wormsu, konaném v dubnu roku 1521. Ani tam svá stanoviska nezměnil a

¹⁴² TAMTÉŽ, s. 113 – 114.

¹⁴³ O životě Martina Luthera v češtině pojednávají např. Otto PESCH, *Cesty k Lutherovi*, Brno 1999; Amadeo MOLNÁR, *Na rozhraní věků*, Praha 1985, s. 141 – 243; Albrecht BEUTEL, *Martin Luther. Uvedení do života, díla a odkazu*, Praha 2017.

¹⁴⁴ Jiří JUST, *Luteráni*, s. 36.

¹⁴⁵ TAMTÉŽ, s. 37.

odvolával se na Písmo. Následně byl vydán Wormský edikt, jenž uvalil na Luthera říšskou klatbu a zakázal jeho spisy.¹⁴⁶

Martin Luther měl velkou oporu v kurfiřtovi Fridrichovi Moudrém, který zinscenoval falešené přepadení Luthera a na deset měsíců jej ukryl na hradě Wartburgu, kde se Luther věnoval novým spisům a do němčiny překládal Nový zákon, který vyšel roku 1522, a roku 1534 vyšel jeho německý překlad celé Bible. Mezitím se ve Wittenberku značně šířila reformace (např. kněží se začali ženit), až to na počátku roku 1522 přerostlo v obrazoborectví a násilnosti, čemuž Luther nechtěl přihlížet z úkrytu, tudíž se navrátil do Wittenberku, aby tyto nepokoje ukončil. Další neklid s sebou přinesla selská válka roku 1524, při níž se Luther k sedlákům obrátil zády, i když zároveň káral také vrchnost. V tomto období došlo ještě k rozkolu mezi Lutherem a humanistou Erasmem Rotterdamským o svobodě lidské vůle. Martin Luther se sice novým proudům humanismu nebránil, avšak za humanistu jej považovat nelze. Ve dvacátých letech pokračovaly spory i s dalšími protestanty (např. Ulrichem Zwinglim či Martinem Bucerem), což vypovídalo o značné nejednotnosti mezi protestanty.¹⁴⁷

Luther se částečně podílel na základním věroučném textu luteránů, tzv. *Augustaně*, který byl sepsán v roce 1530 a byl předložen císaři Karlovi V. – ten však novou konfesi neuznal, a tak hrozil válečný konflikt. Na základě toho protestanti uzavřeli obranný šmalkaldský spolek. Nakonec k válce nedošlo a třicátá léta se nesla v duchu náboženských rozhovorů a vyjednávání. Nová konfese však byla uznána až o mnoho let později prostřednictvím tzv. *Formule svornosti* (1577). Toho se Martin Luther již nedožil, neboť zemřel 18. února 1546.¹⁴⁸

Do historie wittenberské univerzity se zapsal zejména Lutherův mladší kolega Philipp Melanchthon, který se stal vůdčí osobností univerzity po Lutherově smrti. Narodil se 16. února 1497 ve falckém městečku Bretten do zámožné rodiny. Jeho otec však brzy zemřel, takže Melanchthona vychovávala matka a bratr jeho babičky Johannes Reuchlin, který tehdy patřil k nejvýznamnějším zástupcům počínajícího německého humanismu a měl značný vliv i na mladého Philippa. Ve dvanácti letech začal Melanchthon studovat na univerzitě v Heidelbergu, kde roku 1514 dosáhl magisterského titulu. Při studiu se zaměřoval především na staré jazyky, ale i na

¹⁴⁶ TAMTÉŽ, s. 38.

¹⁴⁷ TAMTÉŽ, s. 38 – 39.

¹⁴⁸ TAMTÉŽ, s. 42 – 43.

matematiku, astronomii, právo, lékařství či teologii. Jeho všestranné vzdělání vplynulo především z humanismu. Po studiu začal přednášet na univerzitě v Tübingen o literatuře klasického starověku a v roce 1518 se na doporučení Reuchlina dostal na univerzitu ve Wittenberku, kde začal prosazovat humanistickou reformu neboli důkladné vzdělání založené na původních textech a věrohodných pramenech, což v oblasti teologie znamenalo návrat ke zkoumání hebrejských a řeckých pramenů Písma. Díky tomu navázal trvalé přátelství s Martinem Lutherem.¹⁴⁹ Na rozdíl od Luthera byl Melanchthon v náboženských sporech vždy nakloněn ke kompromisům a snažil se o mír a svornost v křesťanstvu, což mu Luther mnohdy vyčítal. Melanchthon byl především výborným pedagogem, a jako humanista se tak horlivě zasazoval o podporu věd. Právě on se zasloužil o reformu na školách - vypracoval nové učební plány a značně rozšířil učebnice. Díky tomu je označován jako "preceptor Germaniae", také jako nejvlivnější organizátor vědy a reformátor vzdělání v německých dějinách.¹⁵⁰ Pro Melanchthona se staly nejvyššími pedagogickými cíli zbožnost a vzdělání. Důraz kladl také na jazykovou vybavenost člověka, a to především na znalost latiny. Sám Melanchthon byl velkým znalcem řečtiny. Kromě toho zdůrazňoval, že ke správnému porozumění víry je potřeba mít i základní teologické vzdělání.¹⁵¹ Melanchthon měl největší podíl na sepsání již zmíněného spisu *Augustana*, na kterém se podílelo více reformátorů. Po Lutherově smrti bylo právě na Melanchthonovi, aby po něm převzal úkol provádět reformaci, což pro něj vůbec nebylo lehké. Se svou smířlivou povahou nedokázal čelit vzpourám ortodoxních luteránů, a to vedlo k čím dál větší roztržitosti v luteránském táboře. Navíc býval obviňován z toho, že se po Lutherově smrti univerzita odklonila od Lutherova učení. Z těchto sporů o pravé luteránské učení byl Philipp Melanchthon velmi unavený a deprimovaný. Zemřel 19. dubna 1560 a byl pohřben vedle Martina Luthera v zámeckém kostele ve Wittenberku.¹⁵²

Z hlediska návštěvnosti studentů patřila wittenberská univerzita mezi nejoblíbenější německá vzdělávací centra. Celé 16. století se těšila vysoké návštěvnosti, snad jen s výjimkou dvacátých let 16. století, kdy probíhala selská válka a po ní ještě přišla morová epidemie (1527). Důležitým datem pro univerzitu se stal den 5. května

¹⁴⁹ Reimer HANSEN, *Philipp Melanchton*, s. 257.

¹⁵⁰ TAMTÉŽ, s. 258 – 259.

¹⁵¹ Karel RÝDL, *K nadnárodnímu charakteru pedagogických názorů Filipa Melanchtona*, Sborník vědeckých prací Univerzity Pardubice. Série C = Scientific Papers of the University of Pardubice, Ústav jazyků a humanitních studií 5, 1999, s. 216 – 218.

¹⁵² R. HANSEN, *Philipp Melanchton*, s. 259 – 260.

1536, kdy byla vydána další zakládací listina nového kurfiřta Jana Fridricha, která měla zajišťovat dlouhodobou spolupráci mezi univerzitou a kurfiřtem.¹⁵³ Čtyřicátá léta 16. století tak znamenala velký rozkvět univerzity, a to i přesto, že v únoru 1546 zemřel Martin Luther.

V roce 1547 se odehrála významná bitva u Mühlberka, při níž byla poražena družina protestantských kurfiřtů, a město Wittenberk tak připadlo novému kurfiřtovi Mořici Saskému. I přesto, že ve šmalkaldské válce stál Mořic Saský na katolické straně, hlásil se k luteránskému náboženství a do chodu univerzity nijak negativně nezasahoval. Ba naopak povolal na univerzitu několik nových profesorů a zvýšil jejich příjmy. Poklidný život na univerzitě se nesl i v následujících letech, kdy vládu převzal Mořicův bratr August.¹⁵⁴ Roku 1560 zemřela klíčová osobnost univerzity Philipp Melanchthon. Chod univerzity však pokračoval v jeho duchu až do sedmdesátých let, kdy kurfiřt August radikálně změnil své politické smýšlení a stal se ortodoxním luteránem. Roku 1574 nechal zatknout profesora Caspara Peucera, který v té době byl hlavním následovníkem Philippa Melanchthona (a mimo jiné i Melanchthonovým zetěm). Pro tzv. filipisty, tehdy označované jako kryptokalvinisty, nastala krušná léta. Peucer byl nejprve ve vězení v Rochlitz a později byl převezen do pevnosti Pleissenburg v Lipsku. Až po dvanácti letech ho propustila druhá Augustova manželka Agnes Hedvika z Anhaltu.¹⁵⁵ Peucerův případ však patří mezi nejčernější stránky wittenberské univerzity.

Od té doby univerzita pozvolna upadala, ale hojně navštěvovaná zůstala až do třicetileté války. Konec univerzity ve Wittenberku je spojen s rokem 1813, kdy do města vpadli Francouzi pod velením Napoleona. Obsadili město i univerzitu a nařídili ji uzavřít. Po bitvě u Lipska se stal Wittenberk součástí Pruska. Wittenberská univerzita však zcela nezanikla, nýbrž roku 1817 byla přenesena do města Halle a spojena s tamní univerzitou. Od té doby tak univerzita nese nový název *Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg*.¹⁵⁶

¹⁵³ Max STEINMETZ, *Die Universität*, s. 132.

¹⁵⁴ Richard Graf DU MOULIN ECKART, *Geschichte der deutschen Universität*, Stuttgart 1929, s. 161 – 162.

¹⁵⁵ TAMTÉŽ, s. 162.

¹⁵⁶ TAMTÉŽ, s. 165.

2. Studenti wittenberské univerzity z Čech a Moravy na základě rozboru edice univerzitní matriky

2.1 Popis matriky

V této práci byl využit první a druhý díl matriky *Album Academiae vitebergensis* od editora Carola Eduarda Foerstemanna.¹⁵⁷ První díl zahrnuje léta 1502-1560 a druhý díl navazuje rokem 1560 a je dovedený do roku 1602. Námi sledované období končí rokem 1620, takže byl užit také stejnojmenný třetí díl, který editoval Bernhard Weissenborn a obsahuje léta 1602-1660.¹⁵⁸ Pro další léta wittenberské matriky vydal Fritz Juntke edice zahrnující roky 1660-1710 a 1710-1812,¹⁵⁹ které však nebyly předmětem předkládané práce. Edice vycházejí z originálu wittenberské matriky, rozděleného do několika knih. První kniha matriky s názvem *Matricula Prima* o rozměrech 30,5 x 22,5 cm obsahuje 223 neočíslovaných listů z pergamenu, zahrnující období od zimního semestru 1502 do zimního semestru 1551. Na ni navazuje druhá kniha matriky *Matricula Secunda* o rozměrech 33,5 x 26,5 cm s 194 neočíslovanými listy z pergamenu zahrnující období od letního semestru 1552 do letního semestru 1565. Třetí kniha matriky *Matricula tertia* o rozměrech 34 x 26 cm obsahuje 288 neočíslovaných listů z pergamenu a zaznamenává období od zimního semestru 1565 do zimního semestru 1586. Období od letního semestru 1587 do zimního semestru 1609 obsahuje čtvrtá kniha *Matricula Quarta* o rozměrech 36 x 25 cm s 256 neočíslovanými listy z pergamenu. V této knize matriky chybí list se 70 imatrikulovanými z května 1608.¹⁶⁰ Matrika pokračuje pátou knihou o rozměrech 37 x 26 cm s 285 neočíslovanými listy a zahrnuje období od letního semestru 1610 do letního semestru 1644.¹⁶¹

První, druhý i třetí díl matriky je rozdělen podle semestrů. Letní semestr začínal 1. května na svátek svatého Filipa a Jakuba a končil 18. října svátkem evangelisty sv. Lukáše, čímž začínal zimní semestr trvající do 30. dubna. Od roku 1560 jsou v edici semestry označovány jako *Mich[ael]* (podle svátku sv. Michaela 29. září), neboli zimní

¹⁵⁷ Carl Eduard FOERSTEMANN (ed.), *Album Academiae Vitebergensis ab anno Christi MDII usque ad anno MDLX*, Leipzig 1841; TÝŽ (ed.), *Album Academiae Vitebergensis ab anno Christi MDLX usque ad anno MDCII*, Halle 1894. Souborně vyšly oba díly pod názvem *Album Academiae Vitebergensis ab anno Christi MDII usque ad anno MDCII*, Halle 1905.

¹⁵⁸ Bernhard WEIBENBORN (ed.), *Album Academiae Vitebergensis, Jüngere Reihe. Teil 1. 1602-1660*, Magdeburg 1934.

¹⁵⁹ Fritz JUNTKE (ed.), *Album Academiae Vitebergensis. Jüngere Reihe. Teil 2, 1660-1710*, Halle 1952; TÝŽ (ed.), *Album Academiae Vitebergensis. Jüngere Reihe. Teil 3, 1710-1812*, Halle 1966.

¹⁶⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1602)*, s. XI-XIII.

¹⁶¹ B. WEIBENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. XI.

semestr, a *Ost[ern]* (podle Velikonoc), tedy letní semestr. Na začátku každého semestru je v úvodu sděleno, kdo byl tehdy rektorem univerzity a o jaký rok a semestr se jedná. Úvody neměly pevně danou strukturu, obvykle se však jednalo o podobné záznamy jako byl například tento z roku 1514: *Sub Rectoratu Magistri Georgii Elner Staffelsteinen. etc. Anno Domini 1514 a festo Luce vsque ad festum sanctorum Philippi et Jacobi infrascripti vniuersitati sese manciparunt.*¹⁶² Od takovýchto stručných úvodů se upustilo zejména v 50. letech 16. století, kdy se do úvodu semestru psaly například nejdůležitější události v evropských státech nebo informace o počasí. Takové úvody pak v edici zahrnují i pět nebo šest stran. Poté následuje seznam imatrikulovaných studentů, který je vedený ve dvou sloupcích. Záznam o imatrikulovaném obsahuje datum imatrikulace, jméno, město a zemi, odkud pocházel, případně se místo země zapisovala diecéze, pod kterou daný student náležel. Pokud se jednalo o urozenou osobu, tak u jejího jména bylo zpravidla latinské *nobilis*, v některých případech se objevuje i konkrétní titul, například *baro*¹⁶³ (česky baron) či *eques*¹⁶⁴ (česky rytíř). U některých jmen se vyskytují poznámky pod čarou, zvláště když se jedná o významnou osobu nebo pokud se k danému studentovi váže nějaká mimořádná událost, jako bylo například náhlé úmrtí.¹⁶⁵ V edici jsou studenti, kteří nesložili přísahu, označeni poznámkou *iniurati* – velký počet těchto studentů je zejména ve druhém díle matriky (od roku 1602). Na konci každého semestru jsou zvláště napsaní studenti, kteří studovali zdarma, většinou kvůli tomu, že pocházeli z chudých poměrů a imatrikulační taxa jim byla tedy odpuštěna.¹⁶⁶ Tato kategorie studentů *gratis inscripti* nebo *pauperes* se objevuje pouze v prvním a druhém díle edice matriky dovedených do roku 1602. Ve třetím díle edice, tedy od roku 1602, je na konci každého semestru uvedeno shrnutí, kolik studentů bylo celkem imatrikulováno a kolik jich bylo zapsáno zdarma. První, druhý i třetí díl edice wittenberské matriky je kromě německého úvodu psaný v latinském jazyce.

¹⁶² C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 53.

¹⁶³ Například u jména Jáchyma z Kolovrat na Prešpurku a Rabštejně, imatrikulovaného 30. ledna 1591: *D[ominus] Joachimus liber baro a Colwrat in Petersburg et Rabestein.* – TAMTÉŽ, s. 379.

¹⁶⁴ Například u Josefa Lidla z Myslova, imatrikulovaného 12. ledna 1563: *Joseph Lidel a Mislau Bohemus eques.* – C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1602)*, s. 45.

¹⁶⁵ Například u Stephana Vorbergera z Jáchymova, imatrikulovaného 16. srpna 1569, je uvedena poznámka, že byl vyloučen kvůli velké krádeži. – TAMTÉŽ, s. 165; U Michaela Neandera z Jáchymova (imatrikulovaný 12. května 1548) je uveden křížek symbolizující úmrtí a poznámku, že se jednalo o profesora v Jeně, kde zemřel. – C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 239.

¹⁶⁶ Ve Wittenberku byl mezi chudými zapsán například známý Jan Šentygar (k jeho životopisu viz tabulka), imatrikulovaný 5. září 1533. – C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 151.

Z edice matriky je patrné, že studenti cestovali do Wittenberku buď samostatně nebo ve skupinkách. Za pozornost stojí například skupinka osmi studentů ze Šluknova, kteří byli ve Wittenberku imatrikulováni 9. dubna 1616,¹⁶⁷ nebo skupinka sedmi studentů z Jáchymova, imatrikulovaných 11. dubna 1552.¹⁶⁸ Takovýto větší počet osob ve skupině sice nebyl neobvyklý, ale ani běžný. Typičtější byly skupinky o dvou až pěti osobách. Mohlo se jednat o spolužáky z jedné školy, kteří měli stejný cíl v podobě studia ve Wittenberku. Jak již bylo výše zmíněno, rodiče mnohdy posílali své děti na studia pohromadě, aby je jejich studijní pobyt vyšel levněji – například 25. listopadu 1573 byli ve Wittenberku imatrikulováni tři bratři, šlechtici rodu z Lisova,¹⁶⁹ nebo 19. června 1570 se na univerzitu zapsali čtyři bratři z rodu Vršovců.¹⁷⁰ V některých případech je v matrikách uvedeno, že se jednalo o bratry latinským „fratres“. Zvláště studenti ze šlechtických rodů cestovali společně nebo v doprovodu méně urozených. Jako příklad lze uvést skupinu studentů imatrikulovaných 30. května 1571, kterou tvořili nobilitovaní z různých rodů (Bahenský z Lukova, z Eberhartz, Flavín z Rotenfeldu).¹⁷¹ Společně cestovali také preceptoři a jejich žáci. Vztah preceptor-žák měli k sobě například Kašpar Rhacopaeus Vodňanský a jeho žák Řehoř Vokoun z Vokounštejna, imatrikulováni ve Wittenberku v květnu roku 1612.¹⁷²

2.2 Geografický původ studentů

Při rozboru wittenberské univerzitní matriky se nabízí otázka, z jakých oblastí či měst přicházeli studenti z Čech a Moravy studovat do Wittenberku. Hlavní motivací českých a moravských studentů k cestě do Wittenberku byla kromě vzdělání také touha po poznání nových myšlenek formulovaných Martinem Lutherem. Od roku 1519 můžeme v Českém království pozorovat prvotní zájem o luterství, kdy varhanář Jakub přivezl do Prahy zprávy o lipské disputaci, jíž byl svědkem. Tam Martin Luther mimo jiné bránil spisy Jana Husa, čímž si získal náklonnost radikálního utrakvistického tábora z českých zemí.¹⁷³

¹⁶⁷ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 184.

¹⁶⁸ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 274.

¹⁶⁹ TÝŽ (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 242.

¹⁷⁰ TAMTÉŽ, s. 178.

¹⁷¹ TAMTÉŽ, s. 196.

¹⁷² B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 126.

¹⁷³ Jiří JUST, *Luteráni*, s. 43-44.

Ve dvacátých létech pokračují snahy radikálů o šíření nové orientace. Jedním z těchto šířitelů byl například Havel Cahera, který udržoval osobní kontakty s Martinem Lutherem a v roce 1523 dokonce pobýval několik měsíců ve Wittenberku. Téhož roku se stal také administrátorem podobojí a farářem v Týnském chrámu. Cahera svými požadavky, jako bylo například zrušení celibátu kněží, výrazně přispěl k šíření luteránství v Praze, i přestože jeho návrhy byly králem a dosud ještě silnou konzervativní stranou odmítnuty.¹⁷⁴ Nakonec byli z Prahy vyhnáni všichni radikální kněží a zpět povoláni dříve vypuzení konzervativní kněží. Roku 1526 bylo vydáno 26 artikulů, které vše navracejí ke starým pořádkům, načež i sám Cahera se rozhodl opět k návratu ke konzervativnímu utrakvismu. V Praze se tak luterská reforma neujala.¹⁷⁵

K šíření luterství do českých zemí napomáhaly také překlady děl Martina Luthera. Již v roce 1520 byl vytištěn u Oldřicha Velenského z Mnichova v Bělé nad Bezdězem traktát *O velebné svátosti svatého pravého těla Kristova*. Lutherova díla překládal také matematik a astronom pražské univerzity Pavel Příbram či Burian Sobek z Kornic. Po roce 1523 nevyšly žádné nové překlady z důvodu vítězství konzervativců v Praze. Dalšími významnými šířiteli Lutherových děl byli Pavel Severýn a Pavel Olivetský.¹⁷⁶ Přibližně od poloviny 16. století se Lutherova díla objevovala v celé řadě měšťanských knihoven, i když počet těchto děl byl v jednotlivých knihovnách velmi nízký – většinou se jednalo o jeden až dva tituly. V knihovnách se vyskytovala především různá vydání Lutherovy *Postily*, Lutherův překlad bible, jeho *Katechismus* nebo soubory jeho kázání. Velkou sbírku Lutherových prací vlastnil například staroměstský farář u sv. Jiljí Mikuláš Rejský z Heřmanova Městce, v jehož knihovně se nalézalo pět Lutherových děl. K Lutherovým pracím se lidé dostávali jednoduše na svých zahraničních cestách nebo prostřednictvím specializovaných agentů, kteří sháněli nejrůznější tituly. Další možností, jak získat Lutherova díla, bylo prostřednictvím dědictví či koupí z pozůstalosti.¹⁷⁷ Již okolo roku 1600 však upadá zájem o Lutherovy a také Melanchthonovy spisy, neboť se objevovala nová díla mladší generace německých teologů.¹⁷⁸

¹⁷⁴ TAMTÉŽ, s. 46-47.

¹⁷⁵ TAMTÉŽ, s. 46-48.

¹⁷⁶ TAMTÉŽ 49-50.

¹⁷⁷ Olga FEJTOVÁ – Jirí PEŠEK, *Recepce díla Martina Luthera v pražských a lounských měšťanských knihovnách doby předbělohorské*, Documenta Pragensia 15, 1997, s. 83-123.

¹⁷⁸ Marie RYANTOVÁ, *Čtenář*, in: Václav Bůžek – Pavel Král (edd.), *Člověk českého raného novověku*, Praha 2007, s. 410.

Snad nejvýznamnější roli v prosazování luteránství u nás sehrála šlechta. V průběhu 15. století a na počátku 16. století začala saská šlechta zakupovat nová uvolněná panství v Čechách, především v Krušnohoří. Saská šlechta si tak s sebou přinášela rodný jazyk, kulturu a také nové myšlenky Martina Luthera, jež začala prosazovat mezi své poddané. Šlechta totiž zvala na svá panství kněží ze Saska, aby tam zprvu sloužili jako zámečtí kaplani a zpovědníci, avšak brzy je prosazovala také do městských a farních kostelů.¹⁷⁹ Jmenovitě se jednalo o šlechtické rody jako byly například Šlikové, Fictumové, Redernové, páni ze Salhausenu, páni z Bünau či páni ze Schleinitz. Ti do svých měst ochotně přijímali řady luterských rodin ze sasko-míšeňské a durynské oblasti, v krušnohorských městech vítali horníky a jiné důlní specialisty, dále také učitele lékaře či studenty ze Saska.¹⁸⁰ Luteránství se tak uchytilo v převážně jazykově německých oblastech jako byly severní, severozápadní a severovýchodní Čechy. Při rozboru wittenberské univerzitní matriky zjistíme, že nejvíce studentů z Čech pocházelo právě z těchto oblastí (viz mapa v příloze č. 3). Z jednotlivých měst je nejvíce zastoupeno město Jáchymov, odkud do Wittenberku odešlo necelých 14 % studentů z celkového počtu. Je tedy na místě vysvětlit, proč tomu tak bylo.

Horní město Jáchymov ležící v Loketském kraji bylo založeno roku 1516 Štěpánem Šlikem, který po nalezení bohatého ložiska stříbra povolal do města horníky ze sousedního Saska. Roku 1520 bylo nové město povýšeno na horní město, přesto si Šlikové vymohli privilegium k ražení mincí, jež bylo doposud vyhrazeno pouze panovníkovi. Jáchymov tak ekonomicky prosperoval, což se projevilo i v demografickém růstu, neboť ve 30. letech 16. století měl Jáchymov přibližně 18 000 obyvatel, a tudíž se stal na krátkou dobu druhým největším městem Českého království. Díky velkému počtu horníků ze Saska se tam luteránství uchytilo velmi rychle. Navíc Štěpán Šlik odkoupil od děkana Loketského kraje patronátní právo k jáchymovskému farnímu kostelu a pravomoc tohoto práva přenesl na městskou radu, která mohla podle svého úsudku sama volit faráře.¹⁸¹ Tak byl do Jáchymova povolán chebský rodák Silvius Wildenauer-Egranus, dříve působící v saském Zwickau, odkud odešel kvůli sporům s Tomášem Müntzerem. Sám se však hlásil k erasmíánskému směru, čímž si nezískal přízeň ani na katolické a ani na reformační straně. Nakonec byl Egranus již roku 1522 z Jáchymova vyhnán. V Jáchymově působil například také Andreas

¹⁷⁹ T. ŠIMKOVÁ, *Luterství*, s. 242-243.

¹⁸⁰ P. HLAVÁČEK, *Luteránství*, s. 11, 15.

¹⁸¹ J. JUST, *Luteráni*, s. 59.

Bodenstein von Karlstadt, radikální saský reformátor a obrazoborec. Ten se snažil Šliky přimět k tomu, aby ve městě zavedli reformaci podle vzoru obrazoboreckého puritanismu. V té době se však v Jáchymově objevila řada náboženských blouznivců, což roku 1525 vyústilo v povstání, které po uzavření vzájemné dohody s vrchností bylo brzy ukončeno.¹⁸²

Šlikové již velmi časně navázali úzké vztahy s Martinem Lutherem a dalšími reformátory ve Wittenberku. Kryštof Šlik, bratranec Štěpána Šlika, se zapsal do wittenberské univerzitní matriky 21. srpna 1519 a o rok později dokonce vykonával v zimním semestru významný úřad rektora tamní univerzity. Z hraběcího rodu Šliků studoval ve Wittenberku ještě Jáchym Šlik, který se do univerzitní matriky zapsal roku 1537 (přesné datum nebylo uvedeno). Z díla Františka Palackého *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků* se podařilo zjistit, že v letech 1558-1560 zastával úřad prezidenta české komory.¹⁸³ Styky s Martinem Lutherem udržoval také Šebestián Šlik, který se snažil zavést reformaci v Lokti. Luther mu dokonce v jednom z dopisů sdělil, že pokud by potřeboval utéci do Čech, tak by to bylo přes jeho panství.¹⁸⁴ Dalšího z rodu Šliků, Wolfganga Šlika ze Sokolova, označil Luther jako svého přítele, což představovalo prestižní uznání pro celou hraběcí rodinu Šliků.¹⁸⁵

Důležitým okamžikem pro Jáchymov bylo založení městské školy roku 1516, která se stala centrem luterského vzdělávání. Největší rozkvět školy lze zasadit do let 1532-1560, zvláště léta 1532-1540, kdy byl jejím rektorem Johannes Mathesius, jehož výuka se zakládala na reformačním humanismu dle wittenberského vzoru, tudíž byla výuka důsledně spojena s luterským církevním životem. Sám Mathesius, rodák z Rochlitz, studoval na wittenberské univerzitě, kde jej nadchlo Lutherovo kázání a začal se tam věnovat studiu teologie. Poté, co se stal rektorem školy v Jáchymově, stala se tato škola uznávaným učilištěm a řada jejích absolventů pokračovala ve studiích na zahraničních univerzitách, zejména v již zmíněném Wittenberku a také v Lipsku.¹⁸⁶ Součástí školy byla i knihovna, která je dodnes částečně dochovaná. Většinu knih do knihovny vybíral pravděpodobně sám Mathesius. Řada svazků však v knihovně chybí,

¹⁸² P. HLAVÁČEK, *Luteránství*, s. 18-19; k šíření luterství na panství Šliků viz také Josef HRDLIČKA – Jiří JUST – Petr ZEMEK (edd.), *Evangelické církevní řády pro šlechtická panství v Čechách a na Moravě 1520-1620*, České Budějovice 2017, s. 14-25.

¹⁸³ Jaroslav CHARVÁT – František KRČMA (edd.), *Dílo Františka Palackého I*, Praha 1941, s. 367.

¹⁸⁴ J. JUST, *Luteráni*, s. 51-52.

¹⁸⁵ P. HLAVÁČEK, *Luteránství*, s. 20.

¹⁸⁶ Josef HEJNIC, *Jáchymovská škola v 16. století. Problémy a úkoly*, Sborník Národního muzea v Praze – řada A – Historie 40, 1986, č. 1, s. 32-34.

což lze dát do souvislosti s protireformační náboženskou cenzurou, neboť v knihovně nenajdeme díla předních představitelů protestantismu ani práce samotného Mathesia.¹⁸⁷

Rod Šliků mezi svými statky držel také město Loket, odkud přišlo na wittenberskou univerzitu celkem 16 studentů, především v 90. letech 16. století a v 10. letech 17. století. Podobně jako v Jáchymově, tak i v Lokti Šlikové usilovali o zavedení reformace. Šebestián Šlik tam v roce 1521 uvedl prvního lutersky orientovaného kazatele Wolfganga Rappolta a ještě téhož roku vznikl Loketský řád, což byl první evangelický církevní řád vůbec a u krále Ludvíka Jagellonského samozřejmě nezbudil příznivý ohlas.¹⁸⁸ Nad loketskou farností totiž vykonával patronátní právo již od 13. století velmistr pražských křížovníků s červenou hvězdou a vrchnost musela místního dosazeného faráře respektovat. Šlikové se tak pokoušeli o prosazení reformace v Lokti prostřednictvím úřadu kazatele a zmíněného loketského řádu, v němž byly značně omezeny pravomoci faráře (farář musel například poskytnout kazateli byt na faře nebo musel kazatele přijmout na svůj plat). Spory o farní kostel a školu však probíhaly po celé 16. století, což vypovídá o tom, že Loket nebyl výhradně luterským městem.¹⁸⁹

Šlikové drželi i panství Ostrov, odkud se do Wittenberka vydával také velký počet studentů, a to již od počátku sledovaného období. Nejvíce studentů z Ostrova je ve wittenberské univerzitní matrice zapsáno v rozmezí let 1611-1620.

Prosazení luteránství v Jáchymově mělo jistě vliv i na další města v Krušnohoří. Například na panství Pluhů z Rabštejna byl v Horním Slavkově roku 1537 dosazen protestantský kazatel. Podobně jako v Jáchymově, tak i v Horním Slavkově se usídlila řada saských horníků. Mimo jiné byl Horní Slavkov spjat s Jáchymovem prostřednictvím osoby Jana Pluha z Rabštejna, jenž od roku 1528 působil jako horní komisař pro Jáchymov, a také prostřednictvím jáchymovských tolarů, které byly raženy pravděpodobně ve slavkovské mincovně. V roce 1537 byla založena tamní latinská škola, což napomáhalo k dalšímu šíření reformace ve městě.¹⁹⁰ Právě od 30. let 16. století se začínala objevovat první jména studentů z Horního Slavkova ve wittenberské univerzitní matrice. Studenti z tohoto města byli ve Wittenberku hojně zastoupeni, nejvíce v 60. a 80. letech 16. století.

¹⁸⁷ Ivan HLAVÁČEK, *Český kontext jáchymovské knihovny v 16. století*, Sborník Národního muzea v Praze – řada A – Historie 40, 1986, č. 1, s. 43-44.

¹⁸⁸ J. JUST, *Luteráni*, s. 51.

¹⁸⁹ TAMTÉŽ, s. 52.

¹⁹⁰ T. ŠIMKOVÁ, *Luterství*, s. 244.

Především v prvních letech 16. století odcházela řada studentů do Wittenberku z královského města Ústí nad Labem. To bylo dáno především protestantskou šlechtou rytířů z Bünau a pánů ze Salhausenů, kteří drželi statky v bezprostředním okolí Ústí nad Labem. Podobná situace byla také u královského města Most, kde lze sledovat největší zájem o wittenberskou univerzitu v 60. letech 17. století.

Po celé sledované období odcházelo mnoho studentů za studii do Wittenberku z Chebu, respektive nejvíce po Jáchymovu a Jihlavě. Cheb formálně náležel pod řezenskou diecézi, od níž se luteránské farnosti na Chebsku odtrhly roku 1567, ale nepoddaly se utrakvistické konsistoři v Praze, nýbrž byla v Chebu ustanovena zvláštní evangelická konsistoř v čele se superintendentem, jímž se jako první stal Johann PACEUS.¹⁹¹

Zajímavá situace nastala v Kadani. V tomto královském městě se nikterak neprosadilo husitství, tudíž pro město byla typická dosavadní příslušnost ke katolickému táboru. Poté, co byli roku 1522 luterskou městskou radou vyhnáni františkáni z Vratislavi (což mělo vliv také na konventy v Čechách a na Moravě), usneslo se, že vznikne pro františkánské kláštery v Čechách nové studium v Kadani. Jenže také v Kadani už od 20. let postupovala reformace (od roku 1523 tam působil luterský kazatel) a brzy řada studentů opustila františkánský řád a přešla na stranu luteránů, takže z původně katolické školy se stalo útočiště pro reformaci. Navíc ještě luteráni obsadili roku 1526 johanitský kostel a městská rada sekularizovala církevní majetek. Postup reformace v Kadani zastavil svým zásahem až panovník.¹⁹² Právě ve 20. letech 16. století můžeme u Kadaňských sledovat největší zájem o studium ve Wittenberku.

Reformace se rozšířila také do dalšího královského města – do Litoměřic. Tam se místní měšťané seznamovali s luteránstvím díky již zmíněnému Havlu Caherovi, který tam od roku 1518 krátce působil jako farář. Za prvního skutečně luterského kněze byl považován Václav Šidlo, dosazený do Litoměřic roku 1536. Od tohoto roku

¹⁹¹ P. HLAVÁČEK, *Luteránství*, s. 11-12.

¹⁹² J. JUST, *Luteráni*, s. 53-54; Petr RAK, *K počátkům reformace v Kadani*, Památky a příroda. Vlastivědný čtvrtletník Chomutovska 22, 1990, č. 4, s. 97-103.

z Litoměřic odešel do Wittenberku také nezanedbatelný počet studujících, nejvíce však v polovině 16. století.¹⁹³

Z rozboru wittenberské univerzity je zjevné, že nejvíce studentů z Čech odcházelo do Wittenberku ze severních, severozápadních a západních Čech, tudíž z oblastí, kde převládal německý jazyk, jak již bylo uvedeno. Kromě již zmíněných měst lze větší zájem o wittenberskou univerzitu sledovat také u studentů ze Sokolova, Žatce, České Lípy, Krupky, Loun, Šluknova, Benešova nad Ploučnicí, Karlových Varů či Krásna, tedy z měst z těchto oblastí. Z jiných částí Čech odešel větší počet studentů především z Prahy a také z Mladé Boleslavi,¹⁹⁴ kde sídlila již zmíněná bratrská škola, což svědčí o zájmu Jednoty bratrské o myšlenky Martina Luthera. Ten zprvu považoval členy Jednoty bratrské za kacíře, ale své stanovisko změnil po lipské disputaci, kde ocenil i Jana Husa. Zájem byl tehdy oboustranný, přesto však byly mezi Jednotou a Martinem Lutherem theologické rozpory, zejména v otázce bratrského překřtívání, s čímž Luther nesouhlasil.¹⁹⁵ Dále byla ve wittenberské univerzitní matrice více zastoupena ještě města Havlíčkův Brod (tehdy Německý Brod) a Hradec Králové.

Luterství rychle pronikalo i na Moravu. Z hornického města Jihlavy můžeme sledovat největší příliv studentů na wittenberskou univerzitu hned po Jáchymovu. Celkem bylo zjištěno 95 studentů, a to od 20. let 16. století až do roku 1620, avšak nejvíce studentů z Jihlavy přišlo do Wittenberku v rozmezí let 1590-1620. Rozšíření reformace v Jihlavě je spjato s působením Pavla Speráta, rodáka ze Švábska a překladatele Lutherových spisů. Již před svým působením v Jihlavě vystupoval proti mnišským slibům a celibátu. V Jihlavě se usadil v červenci roku 1522, kdy se stal městským farářem. Kvůli svým výrokům byl Sperát v roce 1523 uvězněn v Olomouci a odsouzen k upálení. Díky přímluvám moravských stavů byl osvobozen, ale musel přestat kázat a navíc byl vyhoštěn ze země. Nakonec se stal roku 1524 dvorním kazatelem vévody Albrechta v pruském Královci a od 30. let působil jako biskup v Prusku. I po odchodu Pavla Speráta z Jihlavy pokračovalo šíření reformace ve městě –

¹⁹³ Oldřich KOTYZA – Jan SMETANA – Jindřich TOMAS a kol., *Dějiny města Litoměřic*, Litoměřice 1997, s. 165-166.

¹⁹⁴ Počet studentů z Mladé Boleslavi není zcela jasný, neboť u záznamů v univerzitní matrice většinou nebyla poznamenána příslušná země, neboli zda se jednalo o českou M. Boleslav nebo o slezský Bolesławiec. Tato nejasnost nastala celkem u 11 případů.

¹⁹⁵ J. JUST, *Luteráni*, s. 57-58.

městská rada se například pokusila sekularizovat církevní majetek. Jihlava se tak v polovině 20. let 16. století stala významným centrem moravských luteránů.¹⁹⁶

K tomu přispěla také vysoká úroveň vyšší partikulární školy, kde působila řada významných vzdělanců. Jedním z nich byl rektor jihlavské školy Matyáš Eberhard, který absolvoval wittenberskou univerzitu (imatrikulován byl 28. dubna 1557).¹⁹⁷ Po studiích roku 1561 začal působit na jihlavské škole, kde zůstal dalších deset let. Poté ho jihlavská městská rada povolala na místo jihlavského církevního správce, tudíž se Eberhard odebral do Wittenberku, kde byl 10. února 1572 ordinován. Bylo známo, že Eberhard byl velmi vznětlivý muž. Roku 1573 se dostal do velkého sporu s jihlavskou městskou radou a o rok později odešel z Jihlavy do Banské Štiavnice, kde začal působit jako superintendent. I tam však vedl různé spory a roku 1580 zemřel. Díky své vzdělanosti a svému kulturnímu rozhledu bylo jistě jeho působení pro jihlavskou městskou školu velkým přínosem.¹⁹⁸ Jihlavskou městskou školu vedla celá řada rektorů, kteří předtím studovali na univerzitě ve Wittenberku, což vypovídá o úzkých vztazích mezi Jihlavou a Wittenberkem. Jmenujme například Jana Ursina, původem z Durynska a absolventa wittenberské univerzity. Ten se díky svému mravnému a bezúhonnému životu stal vzorem pro své studenty i učitele. Dále nelze opomenout ani rektory Pavla Austerlitzera (jihlavský rodák, ve Wittenberku imatrikulován 9. října 1606)¹⁹⁹ či Paula Mullera pocházejícího přímo z Wittenberku. Po bitvě na Bílé hoře musela být latinská škola zrušena, čímž končí celá její historie.²⁰⁰

Celkem 18 studentů (tedy mnohem méně než v případě Jihlavy) se do univerzitní matriky ve Wittenberku zapsalo z Olomouce, a to zejména v 50. a 60. letech 16. století. Reformace postoupila do tohoto města ve 20. letech 16. století, kde měl sídlo katolicky orientovaný biskup Stanislav Thurz. První zásah proti luteránům tam přikázal sám král Ludvík, který roku 1523 nařídil olomouckým měšťanům zabavení tisků Lutherových děl. Tyto tisky na náměstí slavnostně spálil biskup, a to včetně nového německého překladu Nového zákona. Díky velkému počtu nalezené literatury lze

¹⁹⁶ TAMTÉŽ, s. 54-56.

¹⁹⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 326.

¹⁹⁸ Martin HEMELÍK, *Viri docti Iglavienses. Učení muži jihlavští aneb deset rektorů jihlavské latinské městské školy*, Jihlava 2014 (= Iglavia docta 7), s. 17-21.

¹⁹⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 52.

²⁰⁰ TAMTÉŽ, s. 25, 41-42. O jihlavské škole pojednává také František MAREK, *Humanistická škola v Jihlavě*, in: Martin Hemelík (ed.), *De vita scholastica aneb o životě ve školách*, Jihlava 2011.

usoudit, že v Olomouci bylo Lutherovo učení velmi populární. Reformace se tak mezi olomouckými obyvateli šířila i nadále.²⁰¹

Pokusy o reformaci nastaly také ve Velkém Meziříčí, kde pronikaly Lutherovy myšlenky především díky knězi Beneši Optátovi. Ten udržoval zprostředkovaný styk s německým reformátorem a také byl v kontaktu s již zmíněným jihlavským knězem Pavlem Sperátem. Po Optátovi následovalo několik dalších evangelických kněží, z nichž vynikal Václav Ledecký, známý svým obrazoborectvím. Nejvýznamnější z nich byl však Mistr Jakub Kamenický, který měl velkou oporu v tamní vrchnosti Václavovi Berkovi z Dubé, podporovateli reformace. Václav Berka tak postupoval podobně jako například Šlikové na svých panstvích, neboť jako držitel patronátního práva mohl prosadit kněze podle své libosti.²⁰² Jakýmsi symbolem konfesionalismu ve Velkém Meziříčí byl vůbec první překlad *Augustany* do češtiny, na němž pracoval právě Kamenický se svým kaplanem Šimonem Haliaeem Žďárským. Překlad se podařilo dokončit a roku 1576 byl vydán tiskem.²⁰³ Téhož roku se uskutečnil tzv. kunštátsko-meziříčský církevní řád, neboli setkání luteránsky orientované šlechty a duchovenstva na zámku v Meziříčí, kde si obě strany jednoznačně potvrdily zachování augšpurské konfese a přijali několik zásad vzájemného soužití. Tento řád známý pod názvem *Formula concordiae* byl roku 1581 vydán tiskem. Přestože řád nesplnil své jednotící představy, znamenal významný krok v prosazování luterství.²⁰⁴ Avšak ještě před těmito událostmi, když byl od 50. let 16. století pánem na Meziříčí Zikmund Helt z Kementu, se sám snažil zastavit vnikání luteránství do města tím, že štedře podporoval dosavadní městskou školu a apeloval na to, aby vyučování probíhalo podle „nařízení církve svaté“. Roku 1564 Zikmund Helt zemřel a jeho pozůstalá manželka Alena Meziříčská z Lomnice školu zavřela, neboť byla horlivá luteránka a v luteránství vychovávala i své děti. Alenin syn Zikmund Helt z Kementu mladší byl v rámci luterské výchovy poslán na studia na wittenberskou univerzitu, kde byl zapsán 24. května 1570. Paní Alena pak založila novou školu, která splňovala požadavky vyšší školy (gymnázia) a zaručovala vzdělávání v luterské víře.²⁰⁵ Celou dobu gymnázium podporovala a nedovolila školu zavřít, i když ji k tomu několikrát vyzýval Rudolf II. Gymnázium prosperovalo

²⁰¹ J. JUST, *Luteráni*, s. 56.

²⁰² Martin ŠTINDL, *V proměnách renesanční doby (1529-1620)*, in: Zdeněk Fišer (ed.), *Velké Meziříčí v zrcadle dějin*, Brno 2008, s. 126.

²⁰³ J. JUST, *Luteráni*, s. 82-83; J. HRDLIČKA – J. JUST – P. ZEMEK (edd.), *Evangelické církevní řády*, s. 64-65.

²⁰⁴ M. ŠTINDL, *V proměnách*, s. 127.

²⁰⁵ Augustin KRATOCHVÍL, *Luteránská škola ve Vel. Meziříčí*, ČMM 29, 1905, s. 197-201.

především díky školnímu personálu, například v letech 1584-1596 se stal rektorem již zmíněný Jan Ursinus, nebo tam působil jako učitel Jan Plachetský, absolvent wittenberské univerzity (imatrikulován 8. června 1598). Na přelomu 16. a 17. století však gymnázium upadalo a nová katolická vrchnost školu zavřela a budovu využívala pouze jako zbrojnici, sýpku či pivovar.²⁰⁶ Z wittenberské univerzitní matriky bylo zjištěno, že z Velkého Meziříčí bylo imatrikulováno 13 studentů, a to zejména od 60. do 90. let 16. století, tedy v období rozmachu meziříčského gymnázia.

Podobný počet studentů byl ve Wittenberku imatrikulován z Moravské Třebové, která patřila pánům z Boskovic, jednomu z nejvýznamnějších šlechtických rodů na Moravě, a na konci 16. století připadla Žerotínům. Moravská Třebová byla jedním z prvních míst, kde vrchnost kolem roku 1550 přikročila k organizaci vlastní církevní správy výslovně na základě Augsburské konfese (později formálně přijala tzv. Moravskou konfesi).²⁰⁷ Do města tak mířili absolventi wittenberské univerzity, kteří zde působili v církevní správě nebo v místní škole. Ti měli velkou oporu v Albrechtovi Černohorském z Boskovic, významnému podporovateli luterství na Moravě, jež udržoval kontakt s Wittenberkem, zejména s profesorem Georgem Maiorem. Při budování církevní organizace se Černohorský opakovaně obracel na Wittenberk s žádostmi o vhodné kazatele a podporoval studenty ve vzdělání na tamní univerzitě (například z Litovle odešlo do Wittenberku studovat celkem pět studentů). S reformační vírou byla spřízněna i většina obyvatel panství Albrechta Černohorského, o čemž vypovídá žádost litovelských měšťanů z roku 1569 o povolení Augsburské konfese.²⁰⁸

Srovnatelně odcházeli studovat do Wittenberku studenti z Třebíče, která se stala významným střediskem Jednoty bratrské.²⁰⁹ Nelze opomenout ani podobný počet studentů z Brna a Znojma, méně také z Prostějova či Uherského Brodu.

V případě moravských nekatolíků byl jejich teologický profil ovlivněn filipismem silněji než v Čechách.²¹⁰ Přesto 2/3 studentů imatrikulovaných ve Wittenberku pocházely z Čech, zejména z oblasti Krušnohoří, a 1/3 studentů z Moravy (viz graf v příloze č. 4).

²⁰⁶ M. ŠTINDL, *V proměnách*, s. 132.

²⁰⁷ K tzv. Moravské konfesi více J. HRDLIČKA – J. JUST – P. ZEMEK (edd.), *Evangelické církevní řády*, s. 33, 145-151.

²⁰⁸ J. JUST, *Luteráni*, s. 79-80.

²⁰⁹ O působení Jednoty bratrské v Třebíči viz Jiří SLADKÝ, *Jednota bratrská a její působení v Třebíči*, *Západní Morava* 7, 2003, s. 69-86.

²¹⁰ J. JUST, *Luteráni*, s. 85.

2.3 Šlechtičtí studenti

Jak již bylo výše zmíněno, wittenberská univerzita se stávala cílem nebo alespoň zastávkou kavalírských cest urozených synů. Z hlediska sociální skladby představuje šlechta (nižší i vyšší) přibližně 10 % z celkového počtu imatrikulovaných studentů z Čech a Moravy ve Wittenberku. Oproti počátečním létům lze sledovat větší zájem šlechty o tuto univerzitu ve 30. létech 16. století, kdy bylo napočteno celkem 12 studentů z řad šlechty. Srovnatelný počet se objevoval i v následujících létech, avšak v 70. létech pozorujeme výrazný nárůst šlechty v počtu čtyř desítek nobilitovaných studentů. Od 80. let se počet snížil na průměrných deset šlechtických studentů. Výraznější úbytek šlechtických studentů sledujeme až v posledním desetiletí 1610-1620.

Na správné konfesijní vzdělání a výchovu kladla šlechta velký důraz. To dokazují dochované testamentsy, v nichž mnohdy rodič apeluje na poručníky, aby jejich synové byli vzděláváni na určitých konfesijně vyhraněných univerzitách. Jako příklad uvedme testament Jindřicha Kunderáta Vencelíka z Vrchovišť (ve Wittenberkuu imatrikulovaný 15. prosince 1595),²¹¹ který byl velkým stoupencem augšpurské konfese a chtěl, aby i jeho potomci byli vychováni ve stejné víře, jak vyžaduje ve svém testamentu z 2. srpna 1604: *...chci, aby Hendrych Michal²¹² aneb jiní synové moji, kterých by mi milý pán Bůh propůjčiti ráčil, žádným vymyšleným způsobem k jiný víře a náboženství vedeni nebyli, než toliko pravýmu evangelitskýmu [!] pod obojí podle confessi augšpurské náboženství vyučování a při něm zdržování byli. A začnouc hned od jejich sedmi let, tu aby jim hodnej, učenej a dobře zachovalej muž, kterej by je při paní mateři²¹³ náboženství tomu vyučovati mohl a zjednan byl. V tom takovém domácím cvičení aby se do svejch dvanácti let při paní mateři zdržovali a potom in scholam particularem, kdež by se mládež čistotnému evangelitskému [!] náboženství právě a čistotně vyučovala, s lidmi hodnejmi a věrnejmi, ješto by je tam opatrovati měli a mohli, dáni byli. A tu aby v tom učení při týž škole do svejch osumnácti let zůstávali. A odtud dáleji aby na vysokou školu evangelitskou augšpurské confessi, kteráž by pro žádné*

²¹¹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 427.

²¹² Jindřich Michal Vencelík z Vrchovišť, syn Jindřicha Kunderáta. - Pavel KRÁL (ed.), *Mezi životem a smrtí. Testamentsy české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, s. 339 (pozn. 6).

²¹³ Manželkou Jindřicha Kunderáta byla Kateřina Vencelíková z Lisova, pocházející z rytířského rodu Španovských z Lisova. – TAMTÉŽ (pozn. 5).

*zpletené učení podezřelá nebyla, poslání a dáni byli.*²¹⁴ Přestože Jindřich Kundrát svůj požadavek jasně napsal do testamentu, nebylo mu to nic platné – Jindřich Michal přestoupil na katolickou víru a v roce 1630 jej císař Ferdinand II. povýšil do panského stavu s přídomkem ze Sarabic.²¹⁵

Podobné osudy lze sledovat i u dalších šlechtických rodů. Například Hartmann z Lichtenštejna vyznával luteránskou víru a spolu se svým bratrem Sebastianem se 27. června 1560 zapsal na wittenberskou univerzitu.²¹⁶ Avšak jeho synové Karel, Maxmilián a Gundakar konvertovali ke katolictví. Právě Karel se stal nejvýznamnější osobností rodu – byl prvním knížetem z Lichtenštejnů, u císařského dvora zastával významný úřad nejvyššího hofmistra, působil také jako moravský zemský hejtman a jeho politický rozhled byl nenahraditelný. Za stavovského povstání stál věrně na straně císaře Ferdinanda II., čímž si vysloužil Řád zlatého rouna a řadu zkonfiskovaných statků.²¹⁷ Jeho bratr Gundakar zastával úřad císařského komořího a působil ve službách arcivévody Matyáše, po jehož boku bojoval v Uhrách. Rovněž jako jeho bratr Karel za stavovského povstání vojensky podporoval katolickou stranu. Jeho kariéra vyvrcholila po bitvě na Bílé hoře, kdy se stal prezidentem císařské dvorské komory, tajným radou a roku 1623 získal knížecí titul jako jeho bratr Karel.²¹⁸

Svou konverzí ke katolické víře byl známý Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka (1572-1652), jehož strýc Michal Slavata studoval na wittenberské univerzitě (imatrikulovaný 10. července 1569).²¹⁹ Vilém byl synem Adama Slavaty, který se hlásil k Jednotě bratrské, ale brzy jej do výchovy dostala Vilémova babička Alžběta Slavatová z Hradce, horlivá katolička. Vilém roku 1597 definitivně přilnul ke katolictví a vstoupil do služeb císaře – zastával řadu významných úřadů: stal se karlštejnským purkrabím (1604-1611), nejvyšším dvorským sudím (1611), prezidentem komory (1612-1618), nejvyšším zemským sudím (1620-1623), nejvyšším zemským komorníkem (1623-1625), nejvyšším číšníkem (1627-1652), nejvyšším hofmistrem (1627-1628) a nejvyšším kancléřem Českého království (1628-1652).²²⁰ Řada

²¹⁴ TAMTĚŽ, s. 340.

²¹⁵ OSN XXVI, s. 536.

²¹⁶ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 6.

²¹⁷ OSN XV, s. 1056; Karel STLOUKAL, *Karel z Lichtenštejna a jeho účast ve vládě Rudolfa II. (1596-1607)*, Český časopis historický, 1912, č. 1, s. 21-37, 153-169, 389-434.

²¹⁸ OSN XV, s. 1056; Thomas WINKELBAUER, *Fürsten und Fürstendiener. Gundaker von Liechtenstein, ein österreichischer Aristokrat des konfessionellen Zeitalters*, Wien-München 1999.

²¹⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 162.

²²⁰ OSN XXIII, s. 341-342.

příslušníků rodu Slavatů však za stavovského povstání podporovala české stavy, za což jim byl následně zkonfiskován majetek včetně statku Košumberk, který náležel Divišovi Lacenbokovi Slavatovi a po jeho zkonfiskování jej odkoupil právě Vilém Slavata.²²¹

Naopak Zikmund Hasištejnský z Lobkovic (ve Wittenberku imatrikulovaný roku 1511),²²² synovec Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic, konvertoval od katolické víry k luteránství. Po strýcově vzoru projevoval velký zájem o humanistické básnictví a stal se druhým dědicem Bohuslavovy knihovny. Asi 700 knih nechal dokonce přepravit do Wittenberku k zapůjčení Martinovi Lutherovi a Philippovi Melanchthonovi. Při zpáteční cestě však byly knihy uschovány v chomutovském zámku, který roku 1525 postihl požár.²²³ Přestože například Bohuslav Hasištejnský byl katolík, hasištejnská větev rodu Lobkoviců byla zejména luteránská a až na přelomu 17. a 18. století přestoupil její příslušník Albrecht Theodor ke katolictví.²²⁴

Ve Wittenberku studovali jak synové šlechticů z konfesijně vyhraněných nekatolických rodů, jako byli například Žerotínové, Šlikové, Salhausenové, Štampachové ze Štampachu, Doupovcové z Doupova či Smiřičtí ze Smiřic, tak také z konfesijně nevyhraněných rodů – jmenujme například Lichtenštejny, pány z Kunovic nebo Šternberky. Výčet známých šlechtických rodů podává tabulka číslo 5 v příloze.

Řada šlechtických studentů wittenberské univerzity se pro své náboženské vyznání zapojila do českého stavovského povstání v letech 1618-1620 a většina z nich byla potrestána konfiskacemi, vyhnanstvím nebo dokonce ztrátou života.

Mezi sledovanými šlechtickými studenty byl ke ztrátě hrdla odsouzen Václav Budovec z Budova (imatrikulovaný 20. května 1569),²²⁵ který byl jedním z 27 popravených pánů na Staroměstském náměstí dne 21. června 1621. V předbělohorském období se jako stoupenec Jednoty bratrské značně podílel na vydání Rudolfova Majestátu roku 1609. Za stavovského povstání zastával funkci zemského direktora,

²²¹ Tomáš Václav BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*, Praha 1882-1883, s. 517.

²²² C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 35.

²²³ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 206. Ke knihovně Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic viz Kamil BOLDAN – Alena RICHTEROVÁ, *Library of Bohuslav Hasištejn of Lobkowitz from collections of the Roudnice Lobkowitz library. National library of the Czech republic*, Praha 1995; Kamil BOLDAN – Emma URBÁNKOVÁ, *Rekonstrukce knihovny Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic. Katalog inkunábulí roudnické lobkovicke knihovny*, Praha 2009.

²²⁴ Stanislav KASÍK – Petr MAŠEK – Marie MŽYKOVÁ, *Lobkowitzové. Dějiny a genealogie rodu*, České Budějovice 2002, s. 19-20.

²²⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 160.

královského komorníka a prezidenta apelačního soudu.²²⁶ Ke ztrátě hrdla byl odsouzen také Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu (imatrikulovaný 24. května 1589),²²⁷ který se rovněž jako Václav Budovec stal jedním z direktorů a apelačním radou. Díky přimluvám jeho synovců Platejsů z Platenštejna byl však na popravišti pardonován a nakonec si sám vybral odchod do exilu.²²⁸ Přehled zúčastněných studentů stavovského povstání přináší tabulka číslo 6 v příloze.

Život v exilu si obvykle vybrali i další účastníci stavovského odboje, neboť nechtěli přejít na katolickou víru a o většinu svého jmění přišli. Exulanti mířili nejčastěji do Saska, kde byl tehdy kurfiřtem Jan Jiří. Ten utečencům ochotně poskytoval azyl, ale nedopustil, aby jejich příliv byl nekontrolovatelný. Každý z utečenců si musel opatřit povolení k pobytu, vázané na konkrétní místo, a pokud chtěl někdo Sasko opustit, musel požádat o pas. Při vstupu exulantů do Saska se kontrolovalo také dovezené jmění, které nesmělo být bez kurfiřtova souhlasu vyvezeno zpět. V neposlední řadě se kladl důraz na dodržování luterské konfese. S přílivem exulantů do zahraničí souvisí vznik tzv. soupisů exulantů, pořizovaných v místech, kde se vystěhovalci koncentrovali nejvíce.²²⁹

2.4 Graduovaní studenti

Jak již bylo zmíněno, pro studenty nebylo primární na univerzitách získat akademický titul. V prvním a druhém díle univerzitní matriky nejsou žádné informace k tomu, zda studenti získali akademický titul či nikoli. Díky edici Julia Köstlina *Die Baccalauri und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1503-1560* víme, kdo akademický grad získal.

Ve sledovaném období 1503-1560 studovalo na wittenberské univerzitě celkem 368 studentů z Čech a Moravy. Z tohoto počtu získalo titul 52 osob. Pouze bakalářského titulu dosáhlo ve Wittenberku dvacet z nich. Dvacet pět studentů získalo bakalářský titul jinde a na wittenberské univerzitě dosáhlo jen magisterského titulu.

²²⁶ OSN IV, s. 852 – 853; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 45-48.

²²⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 366.

²²⁸ OSN XVIII, s. 982; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 512-513.

²²⁹ Lenka BOBKOVÁ, *Pobělohorský exil v Sasku a možnosti jeho dalšího výzkumu*. In: Michaela Hrubá (ed.), *Víra nebo vlast? Exil v českých dějinách raného novověku. Sborník z konference konané v Muzeu města Ústí nad Labem ve dnech 5.-6. listopadu 1998 / Ústí nad Labem 2001*, s. 75-76.

Bakalářský i magisterský titul vystudovalo ve Wittenberku celkem sedm osob z Čech a Moravy a interval mezi promocemi byl obvykle jeden až tři roky. Magisterského gradu tak dosáhlo 32 studentů z Čech a Moravy, což představuje 8,6 % z celkového počtu (368 studentů). Ve srovnání s jinými univerzitami lze sledovat na wittenberské univerzitě poměrně velký počet graduovaných. Touto problematikou se zabýval František Šmahel ve své studii *Regionální původ, profesionální uplatnění a sociální mobilita graduovaných studentů pražské univerzity v letech 1433-1622*,²³⁰ který uvedl, že mistrovské promoce ve Wittenberku dosáhlo v období 1543-1622 celkem 1163 osob z různých zemí, což je ve srovnání s jinými univerzitami (například v Tübingen ve stejném období uvedl 323 graduovaných na mistry, v Lipsku 214) úctyhodný počet. Také počet 52 graduovaných z Čech a Moravy ve Wittenberku ve sledovaném období 1503-1560 (tedy z 368 našich imatrikulovaných studentů) představuje 14,1 %, a to je v porovnání s jinými univerzitami nebývale vysoký počet (například Michal Svatoš ve své studii *Akademická peregrinace a cesty za vzděláním* uvádí, že na univerzitě v Sieně v období 1573 až 1783 dosáhlo titulu pouze 2 % studentů z českých zemí, neboli z 550 studentů z českých zemích dosáhlo titulu jen 11 z nich).²³¹ V edici Julia Köstlina byla data promocií zaznamenávána běžným datováním, římským datováním (zejména pomocí kalend) a datováním podle svátků. Pro následující období 1560-1602 nejsou k dispozici žádné ucelené zdroje pro analýzu graduovaných studentů.

Třetí díl univerzitní matriky pro léta 1602-1660 je lépe propracovaný a v poznámce u jmen najdeme přesná data dosažení magisterského titulu, pokud jej získali. Z celkového počtu 257 studentů z Čech a Moravy imatrikulovaných v námi sledovaných letech 1602-1620 získalo magisterský titul dvacet osob, což představuje 7,8 %, a to je srovnatelný počet jako ve sledovaném období 1502-1560 (o bakalářských titulech nejsou v třetím díle matriky žádné údaje). Pro větší přehled byly počty graduovaných studentů z Čech a Moravy zaznamenány do tabulky v příloze číslo 7.

²³⁰ František ŠMAHEL, *Regionální původ, profesionální uplatnění a sociální mobilita graduovaných studentů pražské univerzity v letech 1433-1622*, Zprávy Archivu Univerzity Karlovy 4, 1982, s. 8.

²³¹ M. SVATOŠ, *Akademická peregrinace*, s. 245.

3. Kariéry studentů

Studium na univerzitě (ať už dokončené nebo ne) zajišťovalo studentům dobrou pozici pro jejich uplatnění a budoucí kariéru. Během sledovaného období 1502-1620 bylo na wittenberské univerzitě zjištěno 1240 imatrikulovaných studentů z Čech a Moravy, ale pouze u 193 (tj. 15,5 %) z nich se podařilo dopátrat jejich pozdější povolání.

3.1 Učitelé, profesori, preceptori a jiná povolání z oblasti školství

Po ukončení studia nacházeli uplatnění především v oblasti školství, a to zejména jako učitelé či rektoři na partikulárních školách, soukromí učitelé, preceptori, profesori na univerzitě nebo sloužili univerzitě ve funkcích proboštů kolejí apod. Celkem bylo napočítáno 85 osob pracujících alespoň část kariéry ve školství nebo vychovatelství.

Ihned po studiích se studenti uplatnili nejčastěji jako učitelé na partikulárních školách. Správce školy neboli rektor byl představený školy a rozděloval úkoly dalšímu personálu ve škole. Pro tuto funkci se obvykle požadoval akademický titul, stejně jako u vyššího učitelstva. Pro nižší učitelské funkce postačovalo nižší vzdělání.²³² Povolání učitele partikulární školy obvykle nebývalo vrcholem kariéry, neboť stejně jako na profesory univerzity se i na učitele partikulárních škol vztahoval celibát, který byl univerzitou zrušen roku 1609. Další nevýhodou této profese byl zavedený rotační systém. Tento systém vznikl někdy po polovině 16. století a nutil učitele městských škol se po určitém období přestěhovat a začít učit na jiné městské škole. Mimo jiné zajišťoval univerzitě kontrolu učitelů a svým způsobem také jejich ochranu před městskými radami, které mnohdy nerespektovaly práva učitelů a mohly se pokusit podřídit si učitele školy a uvést jej do své závislosti. Učitelé tak zůstávali celou dobu svého působení členy akademické obce a měli podléhat pouze jurisdikci rektora pražské univerzity. Zároveň systém rotace jednotil způsob i úroveň výuky na území spravovaném univerzitou. Pro učitele latinských škol však tento systém znamenal nestálost a nezakotvenost. Po finanční stránce měli správci latinských škol ve větších

²³² Petr SVOBODNÝ, *Sociální a regionální struktura literárně činných absolventů pražské univerzity v letech 1500-1620*, Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis 26, 1986, č. 1, s. 18-19.

městech srovnatelný plat (asi 40-60 kop grošů ročně) jako městští úředníci, ale záleželo především na velikosti školy a jejich příjmech a na bohatství města. Další personál školy, jako byli collegové a succentoři, nebo také správci škol v malých venkovských městech měli podstatně menší plat a mnohdy také korespondovali s rektorem univerzity o své bídě a existenčních potížích.²³³ Učitelství tak bylo považováno za začátek kariéry a pokud člověk u této profese setrval i nadále, obvykle při ní provozoval ještě další povolání.

Přestože studenti začínali ve své kariéře obvykle jako učitelé nižších latinských škol, lepší sociální postavení a tím také větší šanci na lepší zaměstnání mohli studenti získat prostřednictvím sňatku. Jako příklad lze uvést Bartoloměje Havlíka z Varvažova, který byl ve Wittenberku imatrikulován 8. května 1572.²³⁴ Na pražské univerzitě dosáhl bakalářského titulu a začal působit jako učitel na škole u sv. Mikuláše na Malé Straně a také u sv. Jindřicha. Poté, co vystřídal ještě další povolání, oženil se s Kateřinou Skálovou a tím získal městské právo na Malé Straně, kde se později uvádí jako primas. Díky svému druhému sňatku s Dorotou Píseckou z Kranichfeldu získal měšťanské právo na Novém Městě pražském, kde se prosadil jako radní písař a člen desetipanského úřadu.²³⁵ Podobně učinil také Václav Arpinus (ve Wittenberku imatrikulovaný 7. července 1530),²³⁶ který ve Wittenberku dosáhl magisterského titulu a po návratu do Čech působil na škole v Žatci. Tam si sám vybudoval významné postavení (žateckou školu značně pozvedl), což si upevnil ještě sňatkem s Kateřinou Artemisiovou, dcerou významného žateckého měšťana. Později se Arpinus dostal v Žatci do úřadu primase.²³⁷ Pro učitele latinských škol tak představovalo manželství významný krok k prosazení se v městské obci a zlepšení svého sociálního statusu, neboť na svobodné mládence se pohlíželo poněkud méněcenně.²³⁸

Počátek budování kariéry na pozici učitele či správce školy lze sledovat i u dalších studentů. Například Matěj Gryllus (ve Wittenberku imatrikulovaný 19. května 1571)²³⁹ po studiích působil jako správce školy u sv. Havla, následně v Lounech a

²³³ Jiří PEŠEK, *Pražská univerzita, městské latinské školy a měšťanské elity předbělohorských Čech (1570-1620)*, Český časopis historický 89, 1991, č. 3, s. 341-343.

²³⁴ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 214.

²³⁵ Antonín TRUHLÁŘ – Karel HRDINA - Josef HEJNIC – Jan MARTÍNEK, *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě II*, Praha 1966, s. 276 – 279.

²³⁶ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 139.

²³⁷ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 104-105.

²³⁸ J. PEŠEK, *Pražská univerzita*, s. 348.

²³⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 196.

později v Táboře. Poté se dostal na pražskou univerzitu, kde přednášel Aristotela. V letech 1577-78 se stal proboštem Karlovy koleje. Následně působil jako preceptor a po návratu do Čech vykonával funkci děkana filozofické fakulty v Praze a po této etapě ve školství svou kariérní dráhu nakonec zakončil jako radní písař v Žatci.²⁴⁰ Jako učitel, respektive scholastik v Jihlavě, započal svou kariéru také Matthaes Dobroner Jihlavský (imatrikulovaný 4. srpna 1558),²⁴¹ který si nakonec vybral dráhu v církevních službách.²⁴² Jako poslední příklad lze uvést případ Konstantina Selendera (imatrikulovaný v květnu 1544),²⁴³ nejprve učitele latinské školy a později císařského rychátáře v Kadani.²⁴⁴

Po dosažení akademického titulu měl student velmi dobrou šanci vyučovat na univerzitě doma i v zahraničí. V námi sledovaném období se ve Wittenberku vzdělávala řada osobností, jež se později stala významnými profesory. Uvedme například Johanna Avenaria (imatrikulován 18. března 1563),²⁴⁵ rodáka z Chebu, který se stal profesorem teologie ve Wittenberku a později v Jeně. Mimo jiné vydal hebrejský slovník a řadu náboženských spisů.²⁴⁶ V zahraničí se prosadil také Johann Richter neboli Johann Praetorius z Jáchymova (imatrikulovaný 16. května 1557).²⁴⁷ Ten se na univerzitě ve Wittenberku stal profesorem astronomie a sám navrhl několik matematických a astronomických přístrojů. V 70. letech odešel z Wittenberku do Altdorfu, kde se prosadil jako profesor matematiky.²⁴⁸ V Jeně působil i Michael Neander z Jáchymova (imatrikulovaný 12. května 1547)²⁴⁹ – po získání bakalářského a magisterského titulu ve Wittenberku, vyučoval matematiku a astronomii v Jeně a od roku 1560 tam působil jako profesor medicíny.²⁵⁰ Další rodák z Jáchymova, Samuel Fischer (imatrikulovaný 21. září 1561),²⁵¹ se rovněž v Jeně stal profesorem teologie, kde vykonával i funkci rektora.²⁵² Některé významné osobnosti se prosadily také do rektorského úřadu wittenberské univerzity, respektive se jedná o Bohuslava Jáchyma Hasištejnského z

²⁴⁰ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 238 – 240.

²⁴¹ C. E. FOERSTEMANN, *Album (1502-1560)*, s. 348.

²⁴² Georg BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, Lipsko 1895, s. 77.

²⁴³ C. E. FOERSTEMANN, *Album (1502-1560)*, s. 212.

²⁴⁴ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* V, s. 41-42.

²⁴⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 46.

²⁴⁶ *OSN* II, s. 1100.

²⁴⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 329.

²⁴⁸ *Neue Deutsche Biographie* 20, s. 667.

²⁴⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 239.

²⁵⁰ *Allgemeine Deutsche Biographie* 23, Lipsko 1886, s. 340.

²⁵¹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 24.

²⁵² Viz <https://www.palfi.cz/clanky/osobnosti-jachymova---mistni-i-hoste/osobnosti-v-detailu/fischer-samuel--25.11.1547-22.6.1600-.html> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

Lobkovic (ve Wittenberku imatrikulován 18. ledna 1565),²⁵³ Michala Slavatu z Chlumu a Košumberka (imatrikulován 10. července 1569),²⁵⁴ Kryštofa Šlika (imatrikulován 21. srpna 1519)²⁵⁵ a již zmíněného Johanna Avenaria. V případě šlechticů znamenalo rektorství především potvrzení jejich prestižního postavení.

V prostředí pražské univerzity působil jako profesor filozofické fakulty známý Martin Bacháček z Nauměřic (ve Wittenberku imatrikulovaný 3. srpna 1567).²⁵⁶ Tehdy se jednalo o jednu z nejvzdělanějších osobností v Čechách. Byl ceněný především díky své práci ve školství, neboť se jako rektor pražské univerzity zasloužil o organizaci škol, dohlížel nad vyučovacími metodami nebo dbal na řádné dosazování učitelů do partikulárních škol prostřednictvím výše zmíněného systému rotace.²⁵⁷ Další osobností na pražské univerzitě byl Adamus Mattiades, známý také pod jménem Adam Zalužanský (ve Wittenberku imatrikulován v květnu 1578).²⁵⁸ Poté, co roku 1587 získal titul doktora, dosáhl brzy i na profesuru a roku 1593 obsadil úřad rektora pražské univerzity. Kvůli sňatku, a tím i nedodržování celibátu, se této pozice vzdal, odešel z akademické obce a začal působit jako lékař na Starém Městě pražském.²⁵⁹ Na pražské univerzitě vyučovali ještě profesori Jan Šentygar původem z Hvožd'an (ve Wittenberku imatrikulován 5. září 1533),²⁶⁰ Jan Chyba z Kouřimi (ve Wittenberku imatrikulován roku 1537)²⁶¹ a Adam Vodička ze Žatce (ve Wittenberku imatrikulován roku 1538),²⁶² který udržoval korespondenční kontakt se svým učitelem z Wittenberku Filipem Melanchthonem.²⁶³

V českém prostředí se v oboru učitelství významně prosadil Melanchthonův žák Matouš Collinus z Chotěřiny (1516-1566), který byl ve Wittenberku imatrikulován roku 1534²⁶⁴ a roku 1540 dosáhl magisterského gradu. Zanedlouho po svém návratu do Čech (pravděpodobně roku 1544) založil v pronajatém domě blízko Týnského chrámu

²⁵³ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 79.

²⁵⁴ TAMTÉŽ, s. 162.

²⁵⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 84.

²⁵⁶ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 128.

²⁵⁷ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 120; *OSN 3*, s. 87-88; k Bacháčkovi také Jiří PEŠEK, *M. Martin Bacháček z Nauměřic – rektor univerzity pražské*, *Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis* 19, 1979, č. 1, s. 73-94.

²⁵⁸ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 274.

²⁵⁹ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 556-559.

²⁶⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 151.

²⁶¹ TAMTÉŽ, s. 168.

²⁶² TAMTÉŽ, s. 169.

²⁶³ Viz edice *Corpus reformatorum* svazek 6, s. 816; svazek 7, s. 503, 689, 760, 799, 844; svazek 8, s. 54, 118, 235, 514.

²⁶⁴ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 152.

soukromou školu. Ta se na přelomu 40. a 50. let přestěhovala do domu zvaného Andělská zahrada (*hortus Angelicus*) na Novém Městě pražském. Na škole se vzdělávala kromě tamních měšťanů také řada potomků významných šlechtických rodů, jako byli například Jiří Popel z Lobkovic, Karel z Ditrichštejna či synové Floriána Gryspeka z Grysparu. Mezi učiteli působili například již zmíněný Jan Šentygar nebo další studenti wittenberské univerzity jako byli Petr Kodiceil (ve Wittenberku imatrikulován 6. června 1555)²⁶⁵ nebo Martin Hanno (imatrikulován 6. května 1549).²⁶⁶ Kollinova škola dosahovala vysoké úrovně, o čemž svědčí propracovaný studijní řád. Katechismus se vyučoval v duchu Lutherova katechismu, k výuce jiných předmětů byly používány učebnice významných humanistů či Melanchthonovy latinské gramatiky. Není jasné, zda škola zanikla Kollinovou smrtí roku 1566 nebo její fungování převzal Jiří Nicolaus Brněnský, který si po tomto roce zřídil také soukromou školu.²⁶⁷

Do kariérního růstu v oblasti školství byli zahrnuti také preceptoři. Tato profese byla zjištěna celkem u 23 osob, mezi nimiž byli i známí Matouš Collinus z Chotěřiny, Petr Kodiceil z Tulechova nebo již zmíněný Jan Šentygar (viz tabulka preceptorů a jejich žáků v příloze č. 8). Jednou z velkých výhod této profese bylo putovat po Evropě, dále se vzdělávat, získávat akademické tituly a navazovat cenné kontakty v zahraničí, a to jako placená osoba. Řada preceptorů tak získala doktoráty teologie, medicíny či práv, což je v jejich kariéře mohlo posunout výše.²⁶⁸ Jako příklad uveďme Šimona Proxena ze Sudetu (známý i pod jménem Simon Wirt), českobudějovického rodáka, který se na wittenberské univerzitě zapsal 8. října 1553²⁶⁹ a navázal tam osobní kontakt s Philippem Melanchtonem. Roku 1556 začal přednášet na pražské utrakvistické univerzitě, ale roku 1562 se rozhodl z univerzity odejít a dokončit v zahraničí právnická studia. Příležitost se mu naskytl v roli preceptora Julia Šlika (syn Jáchyma Šlika, hejtmana německých lén a prezidenta dvorské komory). O jejich cestě jsme dobře informováni díky dochovanému deníku Šimona Proxena, který zachytil léta 1563-1564 (podrobněji o něm bude pojednáno později). Proxenus dosáhl doktorátu práv roku 1566 v Orleáns. Díky svému nabytému vzdělání v roli preceptora se později dostal do úřadu rady nad

²⁶⁵ TAMTÉŽ, s. 308.

²⁶⁶ TAMTÉŽ, s. 247.

²⁶⁷ M. HOLÝ, *Soukromá škola*, s. 159-182; k Matouši Kollinovi se konala 2.-4. června 216 konference – viz sborník Beata KEMPŇÁ – Viktor POHANKA, *Konference Matouš Collinus z Chotěřiny (1514-1566)*, Středočeský sborník historický, 2016 (vyd. 2017), s. 272-277.

²⁶⁸ M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 92.

²⁶⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 284.

apelacemi, v němž setrval až do své smrti roku 1575.²⁷⁰ Stejně tak Matouš Řehoř z Tulechova (imatrikulovaný 24. října 1557, strýc Petra Kodocilla)²⁷¹ se stal doktorem práv v Itálii, kam se dostal v roli preceptora Ferdinanda a Karla Griespeků. Nakonec se dostal na prestižní post staroměstského kancléře.²⁷² Mnozí se stali vychovateli slavných šlechticů, jako příklad uveďme výše zmíněného Matěje Grylla, který ve funkci preceptora dohlížel na Jeronýma Šlika. Doprovázel ho na studiu v Ženevě, kde byl Gryllus imatrikulován 5. srpna 1580 a Šlik o dva dny později, a následně v Basileji roku 1581.²⁷³ Kromě navázání styků se šlechtickým prostředím se preceptorům naskýtala možnost cestovat po zajímavých místech, kam by se sami ani nedostali. Například Jan Opsimathes (ve Wittenberku imatrikulován v října 1605)²⁷⁴ procestoval jako preceptor řadu zemí. V 90. letech 16. století působil jako vychovatel Fridricha a Hynka z Náchoda, v letech 1598-1603 pražského patricije Jana Kechela z Holenštejna, s nímž byl zapsán na školách v Amberku, Srbišti, Leidenu (Opsimates zde studoval teologii), Ženevě a Padově. Roku 1600 spolu navštívili také Londýn a Cambridge. Od roku 1603 byl Opsimates preceptorem několika Pražanů (např. Matyáše Jizbického z Jizbice) a později Fridricha a Jana Kouniců. Roku 1616 odcestoval do Nizozemí a do Francie, odkud se se syny Matěje st. Cyra a Jana Theodora Sixta z Otterdorfu přeplavil do Anglie. Po bělohorské bitvě již nejsou jeho stopy známy.²⁷⁵

3.2 Městští úředníci

Mimo školství a soukromé učitelství se studenti uplatňovali v městské správě. Z našeho vzorku studentů bylo zjištěno 26 osob, které se prosadily v městské správě na různých pozicích, nejčastěji jako písaři a členové městské rady. Právě písaři v menších a středních městech vykonávali původně zároveň i funkci školního správce. Časem se však kvůli postupnému rozšiřování měst a vyššímu počtu obyvatel musely obě funkce oddělit. Ve velkých městech, jako například na Starém Městě pražském, kde bývaly kanceláře více rozvinuté, působili kromě radního písaře ještě další pomocní písaři. Z finančního hlediska dostával písař kromě svého platu ještě navíc naturálie a poplatky,

²⁷⁰ TAMTÉŽ, s. 46; A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 255.

²⁷¹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 335.

²⁷² A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 228.

²⁷³ M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 181-182.

²⁷⁴ B. WEIBENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 35.

²⁷⁵ M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 245-247.

kteře vybral za provedení nejrůznějších právních úkonů. Konkrétně se plat pisaře ve středně velkém městě ve 20. letech 16. století pohyboval okolo jedné kopy grošů.²⁷⁶

Jako příklad uveďme Pavla Skálu ze Zhoře (ve Wittenberku imatrikulován 9. října 1600),²⁷⁷ kteřý se díky sňatku s dcerou žateckého měšťana Maximiliána Hošťálka z Javořic dostal do městské rady v Žatci.²⁷⁸ Jako pisař, respektive přední pisař hořejší kanceláře Starého Města pražského se uplatnil Jakub Štang z Labětína (imatrikulován v červnu 1605),²⁷⁹ jež získal měšťanské právo roku 1620. Přestože byl zapsán na luteránské univerzitě ve Wittenberku, tak po bitvě na Bílé hoře konvertoval ke katolické víře a setrval na Starém Městě.²⁸⁰ Tamtéž našel uplatnění také Sixt z Ottersdorfu (imatrikulován 16. srpna 1533),²⁸¹ kteřý na Starém Městě působil nejprve jako městský pisař a od roku 1546 jako kancléř.²⁸² Hned několik funkcí v městské správě zastával již zmíněný Bartoloměj Havlík z Varvažova – ten v letech 1588-91 působil na pozici primase na Malé Straně a od roku 1595 jako radní pisař na Novém Městě pražském a člen desetipanského úřadu.²⁸³

3.3 Úředníci v zemské a zeměpanské správě

Celkem u 16 osob z našeho vzorku bylo zjištěno jejich uplatnění v zemské a zeměpanské správě. Do této kategorie jsou zahrnuti i královští rychtáři, jejichž funkce se změnila rokem 1547, kdy se města zapojila do neúspěšného odboje proti českému králi Ferdinandovi I., kteřý je následně potrestal dosazením královských (císařských) rychtářů, pracujících ve službách krále. Tento úřad sice navazoval na tradici předhusitských rychtářů, avšak již ve funkci králova zástupce ve městě, tudíž jeho funkce nebyla ve městech vítána.²⁸⁴ Úřad královského (císařského) rychtáře vykonával například Konstantin Selender (snad se jedná o stejnojmenného studenta

²⁷⁶ Ivana EBELOVÁ, *Finanční zajištění městských pisařů na příkladech kanceláři v Lounech, Žatci a Domažlicích v 16. a počátku 17. století*, in: Ivan Hlaváček – Ivana Ebelová (edd.), *Sborník k 70. narozeninám doc. PhDr. Jaroslava Kašpara, CSc.*, Praha 1999, s. 47-52.

²⁷⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 472.

²⁷⁸ *OSN XXIII*, s. 247.

²⁷⁹ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 33.

²⁸⁰ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 298; Václav LÍVA, *Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618-1653*, Praha 1937, s. 7.

²⁸¹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 150.

²⁸² A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 85-87.

²⁸³ TAMTÉŽ II, s. 276-279, *OSN X*, s. 991.

²⁸⁴ Jan JANÁK – Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*, Praha 1989, s. 251.

imatrikulovalého ve Wittenberku v květnu 1544),²⁸⁵ pocházející z Kadaně, kde od roku 1565 působil právě jako královský (císařský) rychtář.²⁸⁶ Tato funkce byla Selenderovi jistě blízká, neboť byl velkým stoupencem katolické reformace. Pak se tedy nabízí otázka, zda konvertoval ke katolické víře a pokud ne, proč se zapisoval na wittenberskou univerzitu. Úřad královského rychtáře zastával také Jindřich Mráz (imatrikulovalý 13. července 1553),²⁸⁷ a to v Litoměřicích, odkud pocházel.²⁸⁸ Z našich sledovaných studentů v úřadě královského rychtáře působil i Simon Redelvester z Vildřstorfu, který úřad vykonával v Brandýse nad Labem a mimo jiné sloužil ještě v komorní účtárně.²⁸⁹ V úřadu císařského rychtáře pro město Jáchymov se uplatnil Jáchym z Bílé (snad se jedná o téhož, který byl ve Wittenberku imatrikuloval 15. listopadu 1540),²⁹⁰ jež kromě toho působil ve státní správě ještě jako císařský rada.²⁹¹ Mezi menší zemské úředníky na Moravě se prosadil například Martin Mitis Sokolovský (imatrikulovalý 6. června 1555,²⁹² bratr Tomáše Mitise, známého humanisty) jako písař menšího práva. Ještě před touto profesí působil jako městský písař ve Znojmě.²⁹³ Snad nejvíce úřadů v zemské správě ze sledovaných studentů zastával Václav Budovec z Budova (imatrikulovalý 20. května 1569)²⁹⁴ – působil jako rada apelačního soudu, císařský komisař a za vlády Fridricha Falckého se stal zemským direktorem, královským komorníkem a prezidentem apelačního soudu.²⁹⁵ Zemským direktorem a členem apelačního soudu při stavovském povstání byl také staroměstský měšťan Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu (imatrikulovalý 24. května 1589).²⁹⁶ Další osoby a jejich pozdější úřady v zemské a zeměpanské správě jsou zaznamenány v tabulce v příloze číslo 9.

²⁸⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 212.

²⁸⁶ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 41-42.

²⁸⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 282.

²⁸⁸ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 384.

²⁸⁹ TAMTÉŽ IV, s. 300.

²⁹⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 185.

²⁹¹ *OSN IV*, s. 53.

²⁹² C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 308.

²⁹³ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 337-339.

²⁹⁴ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 160.

²⁹⁵ *OSN IV*, s. 852-853.

²⁹⁶ TAMTÉŽ XVIII, s. 982; C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 366.

3.4 Kněží, faráři a jiná povolání v oblasti církevní správy

Největší počet studentů se však uplatnil v církevní správě – celkem bylo napočítáno 104 osob z našeho vzorku. Přestože se jedná o nejpočetnější skupinu, byla tato kategorie ponechána na závěr záměrně, neboť uplatnění v církevní oblasti bývalo v kariérním postupu většinou až na konci. Takto vysoký počet studentů byl zjištěn především díky dochovaným wittenberským ordinačním knihám,²⁹⁷ kde je kromě jména a datumu ordinace také stručný životopis ordinovaného, z něhož se lze dovědět, zda dotyčný studoval ve Wittenberku či ne. Většinou se jednalo o neznámé osoby, které se uplatnily ve funkci kněze, faráře či například arcijáhna.

Ve Wittenberku však studovaly i významné osobnosti, jako například Jan Blahoslav (1523-1571, imatrikulovaný v červnu 1544 pod jménem Joannes Blasius Przeroviensis, které převzal od svého otce),²⁹⁸ biskup Jednoty bratrské. Na studiích ve Wittenberku byl značně ovlivněn kázáním Martina Luthera a Philippa Melanchthona. Po svém návratu do vlasti nejprve učil na bratrské škole v Prostějově a poté vypomáhal Janu Černému v Mladé Boleslavi sepisovat bratrské paměti. V Boleslavi působil jako jáhen, ale po uzavření tamního sboru se odebral do Přerova a tam působil jako kněz. V roce 1557 byl zvolen biskupem Jednoty bratrské a o rok později na svém sídle v Ivančicích začal sepisovat a tisknout svá díla, v nichž se odráží Blahoslavovo humanistické vzdělání, ovlivněné zejména Philippem Melanchthonem.²⁹⁹ Svým způsobem jej lze považovat za předchůdce Jana Amose Komenského, neboť věnoval velkou pozornost rozvoji bratrských škol. K jeho nejvýznamnějším počínům patří překlad Nového zákona, který byl vydán tiskem roku 1564 pod názvem *Nový zákon nově do češtiny přeložený*.³⁰⁰ Známa je také jeho *Filipika proti misomusům* (či také název *Corollarium*) z roku 1567 nebo jazykovědný spis *Gramatika česká* z roku 1571.³⁰¹ Jan Blahoslav byl významnou postavou nejen Jednoty bratrské, ale také českých dějin.

²⁹⁷ Georg BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordinertenbuch 1 (1537-1560)*, Lipsko 1894; TÝŽ (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, Lipsko 1895.

²⁹⁸ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 214.

²⁹⁹ K životopisu Jana Blahoslava viz Pavel VÁŠA (ed.), *Jan Blahoslav. Pochodeň zažžená*, Praha 1949; Josef JANÁČEK, *Jan Blahoslav*, Praha 1966; Jiří JUST, *Jan Blahoslav (1523-1571)*, in: Dietrich Meyer (Hg.), *Lebensbilder aus der Brüdergemeine*. Band 2, Herrnhut 2014, s. 54-64.

³⁰⁰ Viz studie Jan HELLER, *Blahoslavův překlad Nového zákona*, *Listy filologické* 127, 2004, s. 66-92.

³⁰¹ Viz dílo Mirek ČEJKA – Dušan ŠLOSAR – Jana NECHUTOVÁ (edd.), *Gramatika česká Jana Blahoslava*, Brno 1991. Blahoslavovým dílům se podrobně věnoval Jiří Just ve své disertační práci *Biblický humanismus Jana Blahoslava* z roku 2007.

Další známou osobností Jednoty bratrské studující ve Wittenberku byl Matouš Konečný (1569-1622, imatrikulován 27. června 1589),³⁰² biskup Jednoty v letech 1609-1622. Svůj úřad biskupa vykonával v Mladé Boleslavi, kde se stal také správcem sboru a tamní bratrské školy. Kromě toho byl sám literárně velmi činný – vydal řadu teologických spisů a podílel se zejména na redakčních úpravách Bible kralické.³⁰³ V roce 2006 byl při rekonstrukci bývalého bratrského areálu v Mladé Boleslavi nalezen archiv Matouše Konečného, který představuje cenný pramen o životě a fungování Jednoty bratrské.³⁰⁴ V letech 1589-1594 působil jako biskup Jednoty bratrské Pavel Jessen (imatrikulován 7. června 1567),³⁰⁵ další ze studentů wittenberské univerzity. Ten se spolu s ostatními bratry podílel na překladu Bible kralické.³⁰⁶ Ve Wittenberku studoval i Šimon Theofil Turnovský (imatrikulovaný 12. července 1562),³⁰⁷ který se pro léta 1587-1608 stal biskupem Jednoty bratrské působící v Polsku. Dle *Ottova slovníku naučného* se jednalo o velmi vzdělaného člověka, znalce bratrské historie, výborného řečníka, básníka, hudebníka a astronoma.³⁰⁸

Velkým stoupencem novoutrakvismu byl Petr Kodicill z Tulechova (1533-1589), ve Wittenberku imatrikulovaný 6. června 1555.³⁰⁹ Ještě předtím však navázal kontakt s Matoušem Collinem, který jej učil na pražské univerzitě a následně se Kodicill stal pomocníkem v jeho soukromé škole v Praze. Ve Wittenberku byl ovlivněn Philippem Melanchthonem, jehož přednášky navštěvoval. Po studiích započal svou kariéru typicky jako správce školy u sv. Jindřicha. Poté, co se stal mistrem svobodných umění na pražské univerzitě, začal tam sám působit a během své univerzitní dráhy vystřídal hned několik významných úřadů. Ve školství je Kodicill ceněn především díky vypracování nového studijního řádu pro městské latinské školy a vydáním několika učebnic, čímž nezanedbatelně přispěl k rozvoji školství v Čechách a na Moravě. Kromě toho působil také v církevní správě, a to jako písař dolní konsistoře. Prostřednictvím tohoto úřadu se významně podílel na vypracování České konfese, na níž spolupracoval spolu se svým žákem a zároveň dalším studentem wittenberské univerzity Pavlem

³⁰² C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 367.

³⁰³ K životopisu Matouše Konečného zejména Jiří JUST, *Matouš Konečný (1569-1622)*, in: Dietrich Meyer (Hg.), *Lebensbilder aus der Brüdergemeine. Band 2, Herrnhut 2014*, s. 65-73.

³⁰⁴ Literatura k archivu Matouše Konečného viz výše.

³⁰⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 126.

³⁰⁶ *OSN XIII*, s. 169.

³⁰⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 36.

³⁰⁸ *OSN XIII*, s. 170.

³⁰⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 308.

Pressiem neboli Přázou (ve Wittenberku imatrikulovaný 29. května 1562).³¹⁰ Ten se podobně jako Kodiccill uplatnil nejprve ve školství, respektive jako univerzitní učitel a také preceptor Jeronýma Šlika. Nakonec si však zvolil církevní dráhu – působil ve Štýrsku jako superintendent a nakonec se usadil v Uherském Brodě jako tamní děkan.³¹¹ Za zmínku stojí ještě Václav Stephani Teplický (imatrikulovaný 27. září 1588),³¹² velký stoupenec Melanchthonova učení, který po počáteční učitelské dráze nakonec nastoupil do církevních služeb a stal se jedním z členů pražské konsistoře podobojí.³¹³

Kromě stoupenců luteránů, Jednoty bratrské či utrakvistů studovali na wittenberské univerzitě i přívrženci kalvínství – například již zmíněný Jan Opsimates nebo Albert Luttich (imatrikulovaný 25. dubna 1562),³¹⁴ jež se jako stoupenec kalvínství uplatnil v církevní správě na pozici pastora v Annaberku.³¹⁵ Zajímavou postavou byl také Václav Mitmánek (imatrikulovaný v roce 1531).³¹⁶ Ten se narodil do bratrské rodiny, avšak od učení Jednoty se odvrátil, přilnul k novoutrakvismu. V Itálii získal doktorát teologie, vstoupil do církevních služeb jako kazatel na Starém Městě a od roku 1541 začal působit jako člen konzistoře podobojí. Roku 1543 usiloval o vytvoření jednotné české evangelické církve na husitských základech, avšak neúspěšně a poté, co se postavil proti panovníkově zasahování do církevních poměrů v zemi, byl nakonec vypovězen z Čech.³¹⁷ Přestože byl Václav Mitmánek nakonec neúspěšným náboženským reformátorem, jeho počín lze vnímat jako předeheru k událostem v následujících letech.

3.5 Lékaři a právníci

Stejně jako u církevních povolání, tak i profese lékaře a právníka bývala realizována až na závěr kariéry. Z našeho vzorku studentů se stalo lékařem celkem osm

³¹⁰ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 389-402; k imatrikulaci Pavla Přezi C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 34.

³¹¹ Pressius také přispěl k rozvoji školství, zejména svými slovníky. K této problematice viz Bedřiška Wiždálková, *K trojjazyčným vokabulářům Pavla Pressia*, Strahovská knihovna. Sborník Památníku národního písemnictví 1, 1966, s. 39-72; A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 240-243.

³¹² C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 360.

³¹³ *OSN XXIV*, s. 766.

³¹⁴ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 31.

³¹⁵ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 230-231.

³¹⁶ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 141.

³¹⁷ Jiří KOTYK, *Dr. Václav Mitmánek, ideolog novoutrakvismu*, Klub přátel Pardubicka 33, 1998, č. 11-12, s. 310-317.

osob. Kromě již zmíněného profesora Jana Šentygara, který se začal lékařské praxi věnovat poté, co se oženil, se v této profesi uplatnili Kašpar Horn (imatrikulovaný 15. ledna 1620)³¹⁸ jako jáchymovský městský lékař, Vavřinec Špán (imatrikulovaný 23. dubna 1545),³¹⁹ jež se stal osobním lékařem olomouckého biskupa Viléma Prusinovského a později i vřatislavského biskupa Kašpara z Logau,³²⁰ nebo známí humanisté Jan Plachetský (imatrikulovaný 8. června 1597)³²¹ a profesor pražské akademie Adam Zalužanský (imatrikulovaný v květnu 1578).³²² Ten se rovněž jako Šentygar stal lékařem až poté, kdy se oženil a musel se tak vzdát akademické dráhy.³²³ Povolání právníka bylo zjištěno u dvou studentů wittenberské univerzity, a to u již zmíněného Simona Wirta a Jana Khergelia (imatrikulovaný 16. prosince 1575).³²⁴

3.6 Humanisté

Do této podkapitoly jsou zahrnuti studenti, kteří byli všestranně vzdělaní, měli zájem o vědu, zakládali knihovny, navazovali a udržovali styky s dalšími vzdělanci z jiných měst či zemí a mnohdy byli literárně činní. Pochopitelně se nejedná o profesi, ale o jejich životní zájem a tvůrčí činnost, a proto byli zahrnuti do této kapitoly. Obvykle působili jako učitelé na latinských školách nebo jako univerzitní profesori a věnovali se pedagogické činnosti, jako bylo psaní učebnic a vědeckých příruček. Kromě toho vedli své žáky k samostatné literární činnosti a hmotně podporovali jejich vědecké a literární snažení. V takovém případě lze tyto osoby označit za humanisty, o nichž bude nyní řeč.³²⁵

Počátky humanismu v Čechách sledujeme již v 15. století, zejména ve spojitosti s Janem z Rabštejna (1437-1473). V době vladislavské nastal velký rozvoj humanismu díky Bohuslavovi Hasištejnskému z Lobkovic (asi 1461-1516), který po sobě zanechal nesčetně básní a jiných literárních děl. Po jeho smrti však nastává dlouhá odmlka až do

³¹⁸ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 235.

³¹⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 221.

³²⁰ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 289-296.

³²¹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 440.

³²² TAMTÉŽ, s. 274.

³²³ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 556 – 559.

³²⁴ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 258.

³²⁵ Jan MARTÍNEK, *Martiniana. Studie o latinském humanismu v českých zemích*, Praha 2014, s. 34.

roku 1535, kdy se objevuje celá generace básníků kolem osobnosti Jana staršího Hodějovského z Hodějova.³²⁶

Jan starší Hodějovský z Hodějova se zapsal na wittenberskou univerzitu 9. října 1517 jako Johannes Hodegenanus d'Cl yngewerck.³²⁷ Pozoruhodné je, že Hodějovský neužil při matričním zápisu svého přídomku z Hodějova, nýbrž užil jen označení původu podle svého rodného statku Kotýřiny, ležící nedaleko hradu Zvíkova (Klingenberg je v němčině označení pro Zvíkov). Ve Wittenberku setrval nejpozději do jara 1519, studium však nezakončil žádným titulem. Je možné, že jako katolík nestál o to, aby byl absolventem wittenberské univerzity, kolébky reformace, nebo mohl studium ukončit z finančních důvodů. Nabízí se otázka, jak se mohl stát Hodějovský tak významnou osobností českého humanismu. Odpověď lze nalézt v jeho předcházejícím vzdělávání. Po roce 1510 odešel Hodějovský na školu sv. Jakuba v Nise, kde se díky Casparovi Braunerovi na konci 15. století rozmohl humanismus. Nisská škola se těšila velké přízni vratislavských biskupů a v době, kdy tam pobýval Hodějovský, byl vratislavským biskupem Jan Thurzo, který je považován za zakladatele slezského humanismu. Hodějovský krátce studoval i ve Svídnici, kde tamní škola byla rovněž již na konci 15. století zreformována v humanistickém duchu. Poté odešel na latinskou školu do Freibergu, kde vyučoval humanistický básník Jan Rak (známý i pod latinským jménem Ioannes Rhagius Aesticampianus). Roku 1517 byla škola ve Freibergu zrušena a Hodějovský spolu se svými dosavadními spolužáky následovali svého učitele Jana Raka na wittenberskou univerzitu, kde Rak začal téhož roku přednášet. Jan Hodějovský tak přišel do Wittenberka v době, kdy měsíc po jeho imatrikulaci přibil Martin Luther své teze na dveře zámecké kaple a také v období velkého rozvoje humanismu na univerzitě, které bylo podpořeno Rakovými přednáškami o Plinioví.³²⁸ Výše zmíněné faktory ovlivnily Jana Hodějovského natolik, že se později stal výraznou postavou českého humanismu.

Z jeho tvorby se bohužel nic nedochovalo, ale vytvořil kolem sebe skupinu básníků, jejichž skladby vydával na vlastní náklady. Takto vydal roku 1561 sbírku básní *Prima Farrago*, na níž téhož roku navázaly ještě *Secunda* a *Tertia Farrago* a o rok

³²⁶ TAMTÉŽ, s. 34, 41-42.

³²⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 68.

³²⁸ Jan MARTÍNEK, *O zahraničních studiích Jana Hodějovského*, Listy filologické 83, 1960, s. 135-140, 275-279.

později *Farrago quarta*, v níž byly básně jeho svěřenců věnovány právě jemu.³²⁹ Do básnické družiny Jana Hodějovského náležela i řada studentů zapsaných na univerzitě ve Wittenberku – jmenujme například Jana Aquilu (imatrikulovaný roku 1539),³³⁰ autora komedie *Toboeus*, dále Matěje Vicena (jinak také Bicen, imatrikulovaný 15. ledna 1556),³³¹ Martina Hannona (imatrikulovaný 6. května 1549),³³² Petra Kodiccilla (imatrikulovaný 6. června 1555),³³³ Matouše Collina (imatrikulovaný roku 1534),³³⁴ Jana Šentygara (imatrikulovaný 5. září 1533),³³⁵ Simona Proxena (imatrikulovaný 8. října 1553)³³⁶ či Martina Mitise (imatrikulovaný 6. června 1555),³³⁷ nevlastního bratra známého humanisty Tomáše Mitise, který jej do básnické družiny Jana Hodějovského přivedl.³³⁸ Do této generace humanistů lze zařadit také Šebastiána Měděného, neboli Aerichalca (imatrikulovaný 24. května 1540)³³⁹ – ten se však zabýval spíše pedagogikou nebo jinými vědami než básnictvím. Za pozornost stojí také osobnost Johanna Crigingera (imatrikulovaný v listopadu 1538),³⁴⁰ slavného kartografa, který v roce 1568 představil svou mapu Čech. Po Klaudyánově mapě Čech (1518) se jednalo o druhé vyobrazení Čech, na němž nalezneme celkem 292 sídel s českým a německým popisem.³⁴¹ Další student wittenberské univerzity Fabian Summer (imatrikulovaný 12. března 1557)³⁴² byl jako lékař autorem výjimečného díla z roku 1571 *De inventione, descriptione, temperie, viribus, et inprimis usu, Thermarum D[omini] Caroli III. Imperatoris*, v němž se zabýval karlovarským lázeňstvím.³⁴³

V tomto období se objevuje nová osobnost s předpoklady zaujmout přední místo mezi humanisty a tou byl již zmíněný Matouš Collinus z Chotěřiny (1516-1566),³⁴⁴ ve Wittenberku imatrikulovaný roku 1534. Poté, co získal vzdělání v cizině, působil

³²⁹ Lucie STORCHOVÁ, *Paupertate styloque connecti. Utváření humanistické učenecké komunity v českých zemích*, Praha 2011, s. 113-115.

³³⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 177.

³³¹ TAMTÉŽ, s. 314.

³³² TAMTÉŽ, s. 247.

³³³ TAMTÉŽ, s. 308.

³³⁴ TAMTÉŽ, s. 152.

³³⁵ TAMTÉŽ, s. 151.

³³⁶ TAMTÉŽ, s. 284.

³³⁷ TAMTÉŽ, s. 308.

³³⁸ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 317-320.

³³⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 180.

³⁴⁰ TAMTÉŽ, s. 173.

³⁴¹ http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/CRIGINGER_Johann_C._1521-27.12.1571 (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

³⁴² C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 325.

³⁴³ Jana BOŘÍKOVÁ- Otakar BOŘÍK – Pavel ŠOLC – Stanislav BURACHOVIČ – Tomáš VYLITA, *Fabian Summer. O lázních císaře Karla IV.*, Sokolov 2008.

³⁴⁴ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 152.

v humanistickém směru na pražské univerzitě, založil si vlastní soukromou školu, do níž si vybíral pomocníky z kruhu humanistických spisovatelů a vytvořil z nich a ze svých žáků kolem sebe literární družinu, již dával podněty k literární činnosti, usnadňoval styky s různými mecenáši a zprostředkovával styky i s cizími humanisty, například s Melanchthonem nebo Fabriciem. Kromě toho psal a překládal učebnice, sestavoval slovníky, spolupracoval s tiskaři a vydavateli. Matouš Collinus je tak ceněn především pro své řídicí působení v kulturním životě a právem byl již ve své době u nás považován za předního iniciátora a průkopníka humanistického literárního snažení.³⁴⁵ Na Collina navázal jeho žák a další student wittenberské univerzity Petr Kodicill (1533-1589), který však v oblasti humanistického básnictví svého učitele nepředčil. Byl ale učitelem již zmíněného Martina Bacháčka (1541-1612). Jeho literární činnost však tkví především v oblasti pedagogiky, básnická tvorba mu zůstala celkem cizí.³⁴⁶ Petr Kodicill byl učitelem také výše zmíněného Pavla Přezy, jehož tvorba se podobně jako u Bacháčka orientovala spíše do oblasti pedagogiky, zejména vydávání slovníků.³⁴⁷ Za zmínku stojí také rovněž zmíněný Adam Zalužanský (imatrikulovaný v květnu 1578),³⁴⁸ který k rozvoji humanismu přispěl především svými díly z oblasti lékařství.³⁴⁹ Po generaci básníků z družiny Jana Hodějovského přišla další generace humanistických básníků, do níž patřili mimo jiné i studenti wittenberské univerzity Matěj Gryll (imatrikulován 19. května 1571),³⁵⁰ Bartoloměj Havlík z Varvažova (imatrikulován 8. května 1572)³⁵¹ a Jakub Popovický z Popovic³⁵² (imatrikulován 14. června 1575),³⁵³ jejichž tvorba spadá do období od 80. let 16. století.³⁵⁴

Z pozdější generace humanistů vyniká zejména Pavel Skála ze Zhoře (imatrikulovaný 9. října 1600),³⁵⁵ který se aktivně zapojil do stavovského povstání v letech 1618-1620. Ještě předtím se však oženil s Annou Hošťálkovou z Javořice, jejíž bratranec Maxmilián byl rovněž účastník stavovského odboje,³⁵⁶ a Pavel Skála se tak

³⁴⁵ J. MARTÍNEK, *Martiniana*, s. 35-36.

³⁴⁶ TAMTÉŽ, s. 37.

³⁴⁷ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 240 – 243

³⁴⁸ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 274.

³⁴⁹ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 556 – 559.

³⁵⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album(1560-1602)*, s. 196.

³⁵¹ TAMTÉŽ, s. 214.

³⁵² Podrobněji o něm bude pojednáno v následující kapitole.

³⁵³ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album(1560-1602)*, s. 255.

³⁵⁴ J. MARTÍNEK, *Martiniana*, s. 45.

³⁵⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album(1560-1602)*, s. 472.

³⁵⁶ Maxmilián Hošťálek byl za účast na stavovském povstání popraven roku 1621 na Staroměstském náměstí. – Josef PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, Praha 1985, s. 313.

díky sňatku dostal mezi žateckou elitu. Na svém monumentálním díle *Historie církevní* začal pracovat až v exilu ve Freibergu roku 1526. Dílo obsahovalo na 16 000 stran a mělo zahrnout dějiny křesťanství od počátku do současnosti. Pro české dějiny jsou významné především pasáže věnované českému stavovskému povstání a počátku třicetileté války, jichž se Pavel Skála sám zúčastnil. Toto období nejprve edičně zpřístupnil v letech 1865-1870 Karel Tiefertunk pod názvem *Pavla Skály ze Zhoře Historie česká od r. 1602 do r. 1623*³⁵⁷ a roku 1984 Josef Janáček pod názvem *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*.³⁵⁸ Z wittenberských studentů stojí za pozornost ještě Zachariáš Theobaldus mladší (imatrikulovaný 16. května 1603), jehož stejnojmenný otec rovněž studoval ve Wittenberku (zapsán 18. května 1577). Zachariáš mladší vzešel ve známost zejména díky svému dílu *Hussitenkrieg*, které bylo vydáno ve Wittenberku roku 1609 a pro cizince se stalo hlavní příručkou pro poznání husitských válek.³⁵⁹ Z vrcholné latinské poezie nelze opomenout Pavla z Jizbice (imatrikulovaný 28. září 1601), který roku 1602 vydal své sbírky *Periculorum poeticorum partes tres* a *Schediasmatum farrago nova*.³⁶⁰

Moravská literární tvorba oproti české značně zaostávala. Kromě již zmíněného Jana Blahoslava se na Moravě nenašla žádná vůči osobnost, která by napomáhala k rozvoji humanistické literární činnosti jako byl v Čechách například Matouš Collinus. Na Moravě nepůsobily žádné humanistické městské okruhy, respektive sdružení učitelů latinských škol a akademicky vzdělaných měšťanů. To bylo dáno zejména chybějící řídicí kulturní institucí.³⁶¹ Výjimkou byla Jihlava, kde lze sledovat nepřetržitý literární vývoj. K tomu přispěly hlavně styky jihlavských měšťanů s německými univerzitami ve Wittenberku, kam byli studenti vysíláni na zvláštní stipendia, a také ve Frankfurtu nad Odrou.³⁶² Mezi literárně činnými jihlavskými studenty imatrikulovanými ve Wittenberku lze jmenovat například Matthiase Eberharta (imatrikulovaný 28. dubna 1557),³⁶³ jehož tvorba spadá především do 60. let, kdy působil na jihlavské škole,³⁶⁴

³⁵⁷ Karel TIEFTRUNK (ed.), *Pavla Skály ze Zhoře Historie česká od r. 1602 do r. 1623*, I-V, Praha 1865-1870.

³⁵⁸ OSN XXIII, s. 247; Josef JANÁČEK (ed.), *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*, Praha 1984.

³⁵⁹ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 355 – 359.

³⁶⁰ J. MARTÍNEK, *Martiniana*, s. 44; A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 456 – 479; Marta VACULÍNOVÁ, *Odras doby v básnickém díle Pavla z Jizbice*, Časopis Společnosti přátel a starožitností 43/113, 2005, č. 3, s. 137-142.

³⁶¹ J. MARTÍNEK, *Martiniana*, s. 73.

³⁶² TAMTÉŽ, s. 65.

³⁶³ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album(1502-1560)*, s. 326.

³⁶⁴ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 98.

nebo Pavla Iudexe (imatrikulovaný 17. října 1560),³⁶⁵ Johannese Trenckera (imatrikulovaný 30. června 1590)³⁶⁶ a Marca Kruma (imatrikulovaný 11. června 1566).³⁶⁷ Z Jihlavy pocházela řada studentů, kteří se však později uplatnili jinde a v Jihlavě nepřispívali svou literární tvorbou – jmenujme například Matthaea Günthera (imatrikulovaný 2. listopadu 1593)³⁶⁸ a výraznou osobu pocházející z Jihlavy Johanna Mylia (imatrikulovaný 25. června 1580),³⁶⁹ autora několika set básní a prozaických spisů, který působil v polském Elbingu jako rektor tamního gymnázia a během svého funkčního období dokázal gymnázium velmi pozvednout.³⁷⁰ Kromě jihlavských studentů přispěly k rozvoji humanismu na Moravě jednotlivé osobnosti z různých oblastí, uveďme například Jana Plachetského (imatrikulovaný 8. června 1597)³⁷¹ původem z Velkého Meziříčí, který vydal několik lékařských spisů a latinských básní,³⁷² nebo pozdějšího právníka Jana Kergelia (imatrikulovaný 16. prosince 1575),³⁷³ autora několika spisů.³⁷⁴

Tvorba našich humanistů je dochována buď rukopisně (deníky, cestopisy... - o nich bude pojednáno později) nebo v tiscích. Tiskem byla vydávána celá řada literárních útvarů, avšak v případě našich sledovaných studentů z Čech a Moravy studujících na wittenberské univerzitě se z poezie jednalo zejména o příležitostné skladby, jako byly genethliaca (blahopřání k narozeninám), epithalamia (blahopřání k sňatku), epicedia (soustrast nad úmrtím), carmina gratulatoria (básně k bakalářským či magisterským promócím), propemptika (přání šťastné cesty) a různá jiná blahopřání.³⁷⁵ Například Vincenc Makovinus (imatrikulovaný 29. ledna 1557) napsal roku 1560 *Epicedion scriptum in obitum ... Iaroslai de Pernssteyn, Caesareae Maiestatis a consiliis etc., qui obiit XXVII. Iulii anno 1560, per Vincentium Makowinum a Makowa, recto. scholae Prostannensis*, neboli epicedion věnovaný Vojtěchovi z Pernštejna, bratrovi zemřelého Jaroslava, v němž chválí Jaroslavovy vlastnosti, zejména jeho neobyčejné vzdělání.³⁷⁶

³⁶⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album(1560-1602)*, s. 8.

³⁶⁶ TAMTÉŽ, s. 375.

³⁶⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album(1560-1602)*, s. 104; J. MARTÍNEK, *Martiniana*, s. 65.

³⁶⁸ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album(1560-1602)*, s. 406.

³⁶⁹ TAMTÉŽ, s. 291.

³⁷⁰ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 392-393.

³⁷¹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album(1560-1602)*, s. 440.

³⁷² A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 197-198.

³⁷³ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album(1560-1602)*, s. 258.

³⁷⁴ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 32 – 33.

³⁷⁵ Jan MARTÍNEK, *O povaze a dochování našeho latinského písemnictví z období humanismu*, *Listy filologické* 83, 1960, s. 130; L. STORCHOVÁ, *Paupertate*, s. 189.

³⁷⁶ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 246.

Z drobných skladeb se objevovaly epigramy, chronostichy, anagramy a epitafia. Petr Kodicill napsal řadu epitafií, jmenujme třeba epitafium Pavlovi Kristiánovi z Koldína či epitafium Ladislavovi staršímu z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici.³⁷⁷ Tyto drobné a příležitostné skladby bývaly vydávány obvykle ve sbornících. Ve tvorbě našich zkoumaných studentů se vyskytovala také epická poezie, pojednávající o historických námětech.³⁷⁸ Jako příklad lze uvést báseň Václava Eckera (ve Wittenberku imatrikulovaný 8. února 1559) *Carmen de felici adventu illustrissimi principis d. d. Maxmiliani, Romanorum, Hungariae et Bohemiae regis,...* oslavující habsburský rod, zvláště Ferdinanda a Maxmiliána.³⁷⁹ Próza je zastoupena především ve formě bakalářských a magisterských disputací, dále se objevovaly vědecké spisy a humanistické školní příručky a učebnice.³⁸⁰ Jako příklad uvedme Bacháčkův školní řád z roku 1609 *Classes quinque in academia Pragensi...*³⁸¹

Z hlediska profesního uplatnění či z hlediska působení jedince ve společnosti je zjevné, že humanisticky vzdělaní lidé a tím pádem také osoby, které svou literární tvorbou přispívaly k rozvoji humanismu, byli profesori, učitelé partikulárních škol, studenti, vychovatelé ve šlechtických rodinách, kněží a akademicky vzdělaní měšťané. Nedílnou součástí vyučování na partikulárních školách bylo vedení studentů k literární činnosti jejich učitelů, neboť skládáním básní dokazovali žáci znalost latiny a kromě toho měl veršováním disponovat každý vzdělaný člověk. Školy tak vydávaly sborníky s pracemi svých žáků – v této činnosti vynikaly zejména školy v Kutné Hoře, Žatci a Litoměřicích. Veršování bylo ještě v daleko větší míře pěstováno na vysokých školách, což dokazují akademické sborníky. Možnost vydání samostatného spisu se studentům naskytl obvykle až na konci studia v podobě bakalářských a magisterských disputací. U vychovatelů bývaly humanistické literární činnosti vítány zejména proto, že sám vychovatel se tak stal příkladem pro svého šlechtického žáka. Ve tvorbě vychovatelů lze sledovat výraznější zastoupení genealogických, biografických či oslavných děl na počest šlechty. Od učitelů partikulárních škol se přímo očekávalo, že budou publikovat. Například rektori partikulárních škol při svém nástupu do funkce rektora skládali tzv. slavnostní instalaci, kde dokazovali své literární schopnosti. Aby si rektori škol udrželi přízeň městských rad, publikovali například různá blahopřání k obnově městské rady

³⁷⁷ TAMTÉŽ I, s. 396, 399.

³⁷⁸ J. MARTÍNEK, *O povaze*, s. 129-130.

³⁷⁹ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 99.

³⁸⁰ J. MARTÍNEK, *O povaze*, s. 131.

³⁸¹ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 123.

nebo psali o historii města, kde působili. Školní rektori tak výrazně přispívali ke kulturnímu rozvoji měst. Také profesori vysokých škol se podíleli na rozvoji humanismu, nejčastěji vydáváním kolektivních gratulací (k promócím, k volbě rektora,...) ve formě již výše zmíněných blahopřejných sborníků označovaných jako *carmina gratulatoria*. Literární působení kněží v latině nebylo natolik přínosné jako u předchozích skupin. Zejména katoličtí kněží zůstávali zcela stranou literárního společenství, zato luteránští a novoutrakvističtí kněží byli k humanistické tvorbě podporováni zvláště wittenberskou univerzitou. Akademicky vzdělaní měšťané se často stávali mecenáši nových spisovatelů a v literárních dílech se objevují spíše jen v dedikacích jako adresáti než jako původci díla. Přesto se našla řada měšťanů, kteří v literární činnosti pokračovali i po získání měšťanského práva.³⁸²

³⁸² Jan MARTÍNEK, *Předbělohorské školství a humanistické literární zvyklosti*, Acta Universitatis Carolinae: Historia Universitatis Carolinae Pragensis 24, 1984, č. 1, s. 8-22.

4. Studenti wittenberské univerzity a jejich ego-dokumenty

U studentů wittenberské univerzity z Čech a Moravy nebyly zjišťovány pouze jejich následné kariéry, ale i další informace o jejich životě (viz tabulka v příloze č. 1), který lze přiblížit také na základě jejich ego-dokumentů. K tomuto účelu jsem vybrala několik osobních pramenů z kategorie památníků, deníků a korespondence.

4.1. Jakub Popovický z Popovic a jeho památník

Jakub Popovický z Popovic, známý i pod jménem Popovicus nebo Popowitius, se narodil v Kutné Hoře. Na wittenberskou univerzitu se zapsal 14. června 1575 spolu s Janem Didaktem z Kutné Hory. Dne 3. září 1577 dosáhl Jakub Popovický magisterského titulu.³⁸³ Poté odešel do Prahy, kde byl téhož roku přijat do koleje Českého národa a následujícího roku tam vykonal tři disputace.³⁸⁴ Po studiích se odebral do Nymburku, kde se stal rektorem tamní školy. Školství však brzy opustil a přešel do městských služeb. Nejprve se stal nymburským měšťanem a později i konšelem a purkmistrem.³⁸⁵ V období, kdy vykonával purkmistrovský úřad (1591), se Jakub Popovický dostal do nepříjemné situace – v noci opilý vtrhnul spolu se svými rovněž opilými společníky do domu kata, který právě v katovně slavil svatbu, a hrubě katovi nadával, načež byl zavolán nymburský rychtář a Jakub Popovický byl hned druhého dne pohnán před městský soud, který jej zbavil purkmistrovského úřadu.³⁸⁶ Kvůli ztrátě purkmistrovského úřadu přišel Jakub Popovický v Nymburku o čest, a proto se raději z města odstěhoval na Staré Město pražské.³⁸⁷

Jakub Popovický se řadí mezi české humanisty, literárně činný byl v letech 1577-1589. Z jeho dvou básní z roku 1577 a 1579 vyplývá, že byl příbuzný s Danielem

³⁸³ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* IV, s. 228.

³⁸⁴ Mlada HOLÁ, *Alumni koleje českého národa na pražské univerzitě v letech 1542-1611*, Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis 53, 2013, č. 2, s. 46.

³⁸⁵ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* IV, s. 228.

³⁸⁶ Zuzana HOLEČKOVÁ, *Hrdelní soudnictví královského města Nymburk*, Poděbrady 1991, s. 10-11; Václav KOŘÍNEK, *Jak bývalo v Nymburce*, Nymburk 2012, s. 31

³⁸⁷ K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 47-48.

Švikem z Lukonos³⁸⁸ a Janem Človíčkem.³⁸⁹ Do jeho tvorby patřily básně typu epitafií, epithalamií a oslavných básní.³⁹⁰

Život Jakuba Popovického nám přibližuje zejména jeho dochovaný památník z let 1576-1590, který byl díky dalšímu majiteli Kašparovi Františkovi Poděvínovi veden ještě v letech 1673-1676. Dnes je památník uložen v Národní knihovně České republiky v Praze v Oddělení rukopisů a starých tisků pod signaturou 23 G 57 nebo je dostupný na webových stránkách.³⁹¹ Památník byl veden v tisku *Flores Hesperidum*, vytištěném Georgem Rabem ve Frankfurtu nad Mohanem a vydaném Matthesem Harnischem v Heidelbergu roku 1574.

Památníku byla věnována pozornost v bakalářské práci,³⁹² proto zde uvádím pouze stručné shrnutí, případně doplněné informace. K vnějšímu popisu je třeba zmínit rozměry knihy, které jsou na výšku 15,5 cm a na šířku 9,5 cm. Psací látkou je papír. Vazba je lepenková, potažená hnědou kůží a ozdobená ornamenty. Na přední desce je vyobrazen Martin Luther s devízou *IN SILENCIO ET SPE / FORTITVDO VESTRA* a na zadní desce Philipp Melanchthon s devízou *SI DEVS PRO NOBIS / QVIS CONTRA NOS*.

V památníku jsou záznamy psané humanistickou polokurzívou a kurzínou (zejména v textech v latině) a novogotickou kurzívou. Z jazykového hlediska převládá latina, objevuje se také řečtina, němčina, ve dvou případech hebrejština a u jednoho zápisu francouzština. Z obrazové výzdoby jsou nejzajímavější ilustrace na začátku památníku. Na foliu 3r je namalován Philipp Melanchthon spolu se svým erbem. Na foliu 4r je vyobrazen pravděpodobně Jan Hus a na foliu 5r Martin Luther. Tyto tři malby jednoznačně vypovídají o luterském vyznání majitele památníku. Kromě toho najdeme v památníku vyobrazení několika šlechtických erbů. Památník obsahuje celkem sto zápisů, které byly provedeny různými způsoby, mnohdy zcela chybí datace,

³⁸⁸ Daniel Švik z Lukonos (1560-1603) byl purkmistr a císařský rychtář Nového Města pražského, později také rada a nejvyšší písař úřadu pražského purkrabství. - A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* V, s. 327

³⁸⁹ Jan Človíček byl prokurátorem při vyšších soudech v Praze. Užíval svého šlechtického přídomku z Popovic od roku 1556, ale roku 1573 byl na sněmu z rytířského stavu vyloučen. Zemřel v lednu 1582 na mor. Jeho dcera Anna se provdala za výše zmíněného Daniela Švika z Lukonos. – TAMTÉŽ II, s. 24-25.

³⁹⁰ TAMTÉŽ IV, s. 228-229.

³⁹¹ Viz <http://www.manuscriptorium.com/> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

³⁹² Kateřina KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník Jakuba Popovického z Popovic (1576-1676)*, České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav archivnictví a pomocných věd historických.

místo nebo věnování. K svým zápisům inskribenti připojovali citáty a sentence, nejčastěji se jednalo o úryvky z Bible, oblíbené byly také citáty římských spisovatelů a církevních otců.³⁹³

Památník byl veden v letech 1576-1676. První majitel a zakladatel památníku Jakub Popovický pořídil první zápis 4. března ve Wittenberku. Nejvíce zápisů pochází právě z let 1576-1577, tedy z doby, kdy Jakub Popovický studoval na wittenberské univerzitě. V září 1577 dosáhl magisterského gradu a tímto datem také zápisy z Wittenberku končí. Dne 16. září 1577 se pravděpodobně na cestě domů zastavil v Litoměřicích, odkud pokračoval do Prahy. Tam se téhož roku zapsal do koleje Českého národa, kde roku 1578 opět získal několik zápisů do svého památníku. V roce 1579 již působil v Nymburku. Tam setrval do roku 1591, avšak poslední jemu věnovaný zápis včetně místa (Nymburk) je z 3. října 1585. Záznamy z následujících let neobsahují místo zápisu. Poslední záznam určený Popovickému je z roku 1590. O několik desítek let později se památník dostal neznámým způsobem ke Kašparovi Františkovi Poděvínovi, o němž se nepodařilo zjistit, jaký mohl mít vztah k Jakubovi Popovickému. Poděvín získal do památníku celkem pět zápisů z let 1673-1676.³⁹⁴

Jakub Popovický z Popovic dokázal do svého památníku shromáždit zápisy od významných profesorů či rektorů univerzity, humanistů, šlechticů nebo od osobností, které se prosadily ve státní správě. Hned na prvních stranách památníku najdeme jména wittenberských profesorů Paula Crella,³⁹⁵ Johanna Majora³⁹⁶ a Petra Albina.³⁹⁷ Zcela odlišné byly životní osudy Paula Crella (1531-1579) a Johanna Majora (1533-1600) – Crell stál svým vyznáním na straně gnosioluteránů, zato Major byl filipista. Crell kvůli rozmlúce s Majorem odešel z Wittenberku a usadil se v Míšni, kde sepsal spis, který se stal základem pro vyhnání filipistů z wittenberské univerzity roku 1574. Crell se téhož roku vrátil do Wittenberku, ale již o tři roky později odešel zpět do Míšně, kde působil v horní konzistoři.³⁹⁸ Major setrval ve Wittenberku, avšak roku 1579 byl obviněn z křivé přísahy a dva roky držen ve vězení v Rochlitz. V 90. letech byl opět vězněn

³⁹³ TAMTÉŽ, s. 39, 41-44.

³⁹⁴ TAMTÉŽ, s. 105-107.

³⁹⁵ Fol. 1r.

³⁹⁶ Fol. 2v.

³⁹⁷ Pag. 2.

³⁹⁸ Paul Crell byl rektorem wittenberské univerzity v letním semestru roku 1563 a prorektorem v letním semestru roku 1569, tedy též semestr, kdy byl rektorem již zmíněný Bohuslav Jáchym z Lobkovic. C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 48, 156; *Allgemeine Deutsche Biographie* 4, 1876, s. 588.

z podezření kryptokalvinismu. Definitivně byl z Wittenberku vyhnán roku 1595.³⁹⁹ Jakub Popovický získal záznam do svého památníku od Majora roku 1587, tedy v době, kdy již Popovický ve Wittenberku nestudoval. Je tedy otázkou, kde byl Majorův zápis do památníku napsán (autor místo neuvedl).⁴⁰⁰

Z rektorů wittenberské univerzity přispěl do Popovického památníku i Veit Winsheim, syn stejnojmenného otce Veita Winsheima.⁴⁰¹ Winsheim mladší vystudoval práva v Padově a později ve Wittenberku působil jako profesor práv a rektor univerzity.⁴⁰² Zároveň byl rádcem kurfiřta Augusta Saského a v osmdesátých letech dánského krále Frederika II. V roce 1590 se stal děkanem katedrálního kostela v Hamburku. Zemřel v Hamburku roku 1608.⁴⁰³ V památníku najdeme také zápisy od dalších wittenberských rektorů Abrahama Wenera,⁴⁰⁴ Bartolomaea Schönborna,⁴⁰⁵ Caspara Strubia,⁴⁰⁶ Valentina Espicha⁴⁰⁷ a již zmíněného Petra Albina.⁴⁰⁸ Za zmínku stojí také zápis od Georga Mylia Annaberského,⁴⁰⁹ který po studiích ve Wittenberku působil jako učitel na gymnáziu v Annabergu a v sedmdesátých letech 16. století začal studovat medicínu ve Wittenberku, kde také působil v zimním semestru roku 1588 jako prorektor.⁴¹⁰ Nelze opomenout ani jméno německého vzdělance Andrease Schata Torgavského, studenta wittenberské univerzity ještě za působení Philippa Melanchthona.⁴¹¹ Schato se proslavil jako matematik, fyzik a lékař. Na wittenberské

³⁹⁹ *Allgemeine Deutsche Biographie* 20, 1884, s. 111.

⁴⁰⁰ K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 62.

⁴⁰¹ Pag. 416.

⁴⁰² Rektorem wittenberské univerzity byl v zimním semestru roku 1574 a 1580. Jako prorektor působil v letním semestru 1563 a 1575. – C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 57, 250, 253, 294.

⁴⁰³ Johann Heinrich ZEDLER, *Grosses vollständiges Universal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste*, Band 57, Leipzig 1748, s. 861-864; <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00486590>, <https://www.deutsche-biographie.de/pnd124987923.html> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁴⁰⁴ Pag. 238. Abraham Werner působil ve Wittenberku jako prorektor v letním semestru roku 1570. – C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 173.

⁴⁰⁵ Pag. 418. Bartolomaeus Schönborn působil ve Wittenberku jako prorektor v zimním semestru roku 1572. – TAMTÉŽ, s. 218.

⁴⁰⁶ Fol. 11v. Caspar Strubius působil jako rektor wittenberské univerzity v letním semestru roku 1590. – TAMTÉŽ, s. 373.

⁴⁰⁷ Fol. 63v. Valentin Espich působil jako rektor wittenberské univerzity v zimním semestru roku 1585 a v letním semestru 1591. – TAMTÉŽ, s. 333, 381.

⁴⁰⁸ Pag. 1. Petrus Albinus působil jako rektor wittenberské univerzity v letním semestru roku 1586. – TAMTÉŽ, s. 336.

⁴⁰⁹ Pag. 112.

⁴¹⁰ Manfred WILDE, *Alte Heilkunst. Socialgeschichte der Medicinalbehandlung in Mitteldeutschland*, Mnichov 1999, s. 308-309.

⁴¹¹ Fol. 63r.

univerzitě se stal několikrát rektorem.⁴¹² Ve Wittenberku se Jakub Popovický setkal také s výše zmíněným Johannem Avenariem, který na wittenberské univerzitě sám studoval (imatrikulovaný 18. března 1563),⁴¹³ a roku 1576, kdy se zapsal Popovickému do památníku,⁴¹⁴ tam působil jako profesor teologie.⁴¹⁵

Další skupinu známých a přátel Jakuba Popovického tvořili humanisté, neboť sám Popovický byl literárně činný a řadil se mezi české humanisty. Ve Wittenberku se setkal s básníkem Lukášem Mollerem,⁴¹⁶ který rovněž na wittenberské univerzitě studoval (imatrikulovaný byl 31. května 1578).⁴¹⁷ Při svém krátkém zastavení v Litoměřicích v září 1577 získal Jakub Popovický záznam od svého přítele humanisty Václava Heniocha⁴¹⁸ (ten také studoval ve Wittenberku – imatrikulovaný byl 16. ledna 1557).⁴¹⁹ Roku 1577 již Heniochus pobýval právě v Litoměřicích, kde byl rektorem tamní školy a později se tam dostal do městské rady.⁴²⁰ Poté se Jakub Popovický odebral do Prahy, kde (jak již bylo uvedeno) byl přijat do koleje Českého národa. Tam se mu do památníku zapsali bratři Adam a Jakub Sixti (Cikáni) ze Zvířetína,⁴²¹ kteří byli rovněž přijati do koleje Českého národa. Adam Sixti po studiích působil krátce jako učitel v Německém Brodě a poté, co se oženil, stal se v rodné Čáslavi rychtářem. Zemřel již roku 1582 na mor. Adam Sixti byl literárně činný a během života složil několik básní. Jeho bratr Jakub po studiích v Praze také nastoupil do školských služeb jako rektor školy v Prostějově. Roku 1589 se přesěhoval do rodné Čáslavi, kde působil v městské radě. Byl velkým příznivcem latinské vzdělanosti, o čemž vypovídají četná literární věnování od jeho přátel z řad humanistů.⁴²² V památníku najdeme ještě zápis od humanisty Václava Bystřického ze Studenic,⁴²³ který však svůj záznam nedatoval ani neurčil místně.⁴²⁴

⁴¹² Andreas Schato Torgavský (1539-1603) byl na wittenberské univerzitě rektorem v zimním semestru roku 1581, 1593, 1599 a v letním semestru roku 1594. - C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 302, 406, 410, 462.

⁴¹³ TAMTÉŽ, s. 46.

⁴¹⁴ Pag. 111.

⁴¹⁵ OSN II, s. 1100.

⁴¹⁶ Pag. 254; A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 371.

⁴¹⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 268.

⁴¹⁸ Pag. 336.

⁴¹⁹ TÝŽ (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 324.

⁴²⁰ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 291-292.

⁴²¹ Adam na pag. 131 a Jakub na pag. 132; K. KÁCHOVÁ (ROŠÍKOVÁ), *Památník*, s. 105, 106.

⁴²² A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* V, s. 108-111.

⁴²³ TAMTÉŽ I, s. 247-248.

⁴²⁴ K. KÁCHOVÁ (ROŠÍKOVÁ), *Památník*, s. 106; pag. 46.

Snad nejvýznamnějším inskribentem v památníku Jakuba Popovického z řad humanistů byl Adam Řešátko (Rosacius). Ten se nejprve vzdělával na škole v Kutné Hoře, kde často navštěvoval kázání Pavla Pressia. Roku 1580 byl přijat do koleje královny Hedviky na pražské univerzitě a roku 1581 se stal bakalářem a o tři roky později magistrem. Po studiích působil jako učitel na partikulárních školách na Novém Městě pražském a v Nymburku.⁴²⁵ Právě v Nymburku se pravděpodobně setkal s Jakubem Popovickým, neboť se mu do památníku zapsal v roce 1585, tedy v době, kdy tam Jakub Popovický pobýval.⁴²⁶ Od roku 1589 přednášel na pražské univerzitě jako profesor a stal se i proboštem Karlovy koleje a později direktorem Laudovy koleje. Jeho velkým zájmem bylo lékařství, které chtěl studovat, ale nakonec tak neučinil. Nakonec se oženil a stal se měšťanem v Sušici, kde na počátku 17. století uváděl jako primas. Řešátko se těšil přízně Rudolfa II., který jej poctil titulem *poeta laureatus*. Zemřel roku 1624 v Sušici. Během svého života napsal mnoho básní a patřil k předním humanistům své doby.⁴²⁷

Další skupinu inskribentů tvoří osoby, které se dokázaly prosadit ve státní správě. Jmenujme Jana Myllnera, který se Jakubovi Popovickému zapsal do památníku roku 1581.⁴²⁸ Ten vstoupil do dvorských služeb již roku 1570 jako taxátor. V osmdesátých létech měl na starosti latinskou expedici, stal se dvorským sekretářem a později ještě taxátorem a registrátorem v české dvorské kanceláři. Roku 1590 dosáhl hodnosti prvního sekretáře české kanceláře a roku 1593 byl jmenován císařským radou a ve stejném období byl přijat do českého rytířského stavu. Patřil mezi šlechtické vzdělance, o čemž vypovídá zejména jeho dochovaná korespondence z osmdesátých a devadesátých let, kterou vedl se zahraničními učiteli, jako byli Theodor Beza, David Chytráus či Caspar Peucer.⁴²⁹ Jan Myllner se svým náboženským vyznáním hlásil k Jednotě bratrské a díky své nekatolické orientaci se stal jedním z defenzorů. Zemřel 26. září 1618.⁴³⁰

⁴²⁵ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* IV, s. 348.

⁴²⁶ K. KÁCHOVÁ (ROŠÍKOVÁ), *Památník*, s. 106; pag. 276.

⁴²⁷ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* IV, s. 349-355.

⁴²⁸ Fol. 29r.

⁴²⁹ Viz edice Josef MÜLDNER (ed.), *Jan Myllner z Milhauzu. Dopisy a činnost úřední*, Praha 1934.

⁴³⁰ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 388-389; M. HOLÝ, *Šlechtičtí vzdělanci*, s. 21-25.

Nedatovaný ani místem určený je zápis od Jiřího Dikasta Miřkovského,⁴³¹ který po ordinaci v Lipsku roku 1577 nastoupil do církevních služeb. Významnou roli sehrál během českého stavovského povstání, neboť v září 1619 byl zvolen administrátorem konzistoře podobojí a 4. listopadu 1619 vykonal korunovaci nového českého krále Fridricha Falckého a královny Alžběty. Po bitvě na Bílé hoře vyjednával s vítěznou stranou o podmínkách setrvání evangelíků v Praze, avšak jeho jednání bylo hodnoceno velmi negativně a roku 1621 byl vypovězen z Prahy. Zemřel v exilu v Žitavě roku 1630. Sám Dikast byl literárně činný (byl autorem příležitostné latinské poezie i náboženských spisů) a oblíbený u dalších humanistů, o čemž vypovídají četná věnování.⁴³²

Z této skupiny inskribentů nelze opomenout ani Karla Bibersteina, nejvyššího mincmistra Království českého v letech 1566-1572,⁴³³ od něhož Jakub Popovický získal zápis do památníku roku 1586.⁴³⁴ V roce 1585 se do památníku zapsal vladyka Markvart Diviš z Hrádku a na Vrchlabí,⁴³⁵ který vykonával funkci hejtmana plzeňského kraje. Zapojil se však do českého stavovského povstání, tudíž mu roku 1622 byly zkonfiskovány dvě třetiny jmění.⁴³⁶

V památníku Jakuba Popovického najdeme také jména z řad známých šlechtických rodů. Během studií ve Wittenberku se setkal s bratry Bedřichem a Ladislavem Šlejnicí,⁴³⁷ kteří rovněž studovali na wittenberské univerzitě.⁴³⁸ Na wittenberské univerzitě se potkal i s Pavlem Weidhoferem z Vogelsbergu, pocházejícím z moravského rytířského rodu Weidhoferů z Vogelsbergu.⁴³⁹ Nedatovaný ani místem určený zápis učinil do památníku rytíř Bernard Granovský z Granova.⁴⁴⁰ V roce 1578 se do památníku zapsal Václav Balbín z Vorličné, jehož rod byl roku 1553 povýšen do

⁴³¹ Fol. 8v.

⁴³² A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 44-46.

⁴³³ J. CHARVÁT – F. KRČMA (edd.), *Dílo Františka Palackého*, s. 370.

⁴³⁴ K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 70; pag. 44.

⁴³⁵ K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 72; pag. 101.

⁴³⁶ *OSN XVI*, s. 871; A. SEDLÁČEK; *Hrady V*, s. 232; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 357-359.

⁴³⁷ K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 65.

⁴³⁸ Ladislav a Bedřich Šlejnicové spolu se svým bratrem Karlem Šlejnicem byli imatrikulováni 23. srpna 1576. - C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 263.

⁴³⁹ Pavel Weidhofer z Vogelsbergu byl ve Wittenberku imatrikulován 6. dubna 1577. Do památníku se Popovickému zapsal 30. června 1577. - C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 266; K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 77.

⁴⁴⁰ Bernardův bratr Jakub nechal na Starém Městě pražském postavit renesanční dům Granovských. – *OSN X*, s. 426; K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 94.

vladyckého stavu.⁴⁴¹ Rovněž z vladyckého rodu pocházel Jan Čejka z Olbramovic a na Kácově, s nímž se Jakub Popovický setkal v roce 1585.⁴⁴² V památníku najdeme také jméno Jana Bořka staršího Dohalského z Dohalic a na Veselí, jehož rod byl původně vladycký a později panský a hraběcí.⁴⁴³ Ze zahraničních inkskribentů nelze opomenout svobodného pána Johanna von Sprintzenstein, působícího jako dvorní maršálek na württemberském dvoře.⁴⁴⁴ Jakubovi Popovickému se do památníku zapsal roku 1585.⁴⁴⁵

Díky dochovanému památníku lze konstatovat, že se Jakub Popovický z Popovic setkal s řadou významných osobností z řad profesorů a rektorů wittenberské univerzity, humanistů, šlechticů či osob pracujících ve státní správě.

4.2 Památník Adama Lehnera z Kouby

Pražský šlechtic Adam Lehner z Kouby byl synem Adama Lehnera a Doroty, dcery Sixta z Ottersdorfu. Při studiích ve Wittenberku napsal přání pro svého příbuzného Jana z Jizbice a pro Mikuláše Abrahamffihho. Spolu se svým bratrem Oldřichem zdědil po otci rozsáhlou knihovnu.⁴⁴⁶ Po Adamovi se dochoval památník, který si zavedl při studiích ve Wittenberku, kde byl imatrikulovaný 26. dubna 1596.⁴⁴⁷ Dnes je památník uložen v Praze v knihovně Královské kanonie premonstrátů na Strahově pod signaturou DF IV 24.⁴⁴⁸

Památník má rozměry 19 cm na výšku a 15 cm na šířku. Renesanční vazbu tvoří lepenkové desky potažené zažloutlým pergamenem. Desky jsou zdobeny slepotiskovou výzdobou – po obvodu desek je rámeček s rostlinnými motivy, uprostřed obou desek je erb. Na přední desce se jedná o říšský erb a na zadní desce je pravděpodobně vyobrazen

⁴⁴¹ Václav Balbín z Vorličné držel tvrz Ovčáry a ves Souňov nedaleko Kutné Hory. – August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého XII*, Praha 1936, s. 322; K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 67.

⁴⁴² OSN VI, s. 573-575; K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 78.

⁴⁴³ Jan Bořek starší z Dohalic (1543-1590) držel Sobětuchy a Střežetice. Jeho manželkou byla Barbora ze Solopisk, s níž měl 12 dětí. Pro Vysoké Veselí vymohl třetí trh výroční a nechal opravit starou tvrz. – A. SEDLÁČEK, *Hrady V*, s. 320; OSN VII, s. 758-759; K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 68.

⁴⁴⁴ <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00614016?rid=cnp00614016> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁴⁴⁵ K. KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník*, s. 64; pag. 3.

⁴⁴⁶ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 150.

⁴⁴⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 429.

⁴⁴⁸ Bohumil RYBA, *Soupis rukopisů Strahovské knihovny Památníku národního písemnictví v Praze III*, Praha 1979, č. 1372, s. 108-109; památník je k dispozici také v digitální formě na stránkách http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-KKPS_DF_IV_24_3SMHU61-cs#search (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

erb Adama Lehnera z Kouby. Na přední desce je vtačené supralibros „*A[damus] L[ehnerus] A C[aubu]*“ a pod ním letopočet 1598, neboli rok, kdy byl památník založen. Památník je opatřen dvěma páry kožených tkanic k zavazování.⁴⁴⁹

Památník obsahuje celkem 182 folií (chybí folio 3). Psací látkou je papír. V štambuchu najdeme zápisy z let 1598-1616. Jak již bylo řečeno, Adam Lehner si památník založil při studiích ve Wittenberku roku 1598, kde nasbíral celkem čtrnáct zápisů. Poté se ještě roku 1598 navrátil do Prahy, což je zjevné ze zápisu z 8. listopadu 1598, kdy se do památníku podepsal sám majitel Adam Lehner z Kouby se svým heslem „*Ab alto ad alta*“. S přestávkami užíval památník až do roku 1610. Po jeho smrti v roce 1611 změnil památník majitele. Nově najdeme v památníku záznamy určené paní Ludmile Veidové a jejímu synovi Štěpánovi Veidovi, kterým památník náležel do roku 1613. Následně památník opět změnil majitele, neboť v něm najdeme několik zápisů určených pražským manželům Eliášovi a Ludmile Henovým. Zápisy byly psány různými jazyky, vyskytuje se latina, němčina, řečtina, čeština, italština a hebrejšтина.⁴⁵⁰

Do památníku byl vlepen soubor portrétních mědirytin, z nichž se dochovalo čtrnáct. Tři rytiny (rytina Albrechta VII. na fol. 41r, rytina generála Kryštofa z Teuffenbachu na fol. 56r a rytina Mohameda III. na fol. 110r) jsou signovány jménem německého rytce Jeronýma Mannackera, který byl nejspíše také autorem dalších šesti portrétních rytin (zejména králů a významných vojevůdců).⁴⁵¹ Na zbylých rytinách najdeme portréty rakouských arcivévodů, rýnských falckrabí, bavorského knížete a Giovanniho Mediciho.⁴⁵² Kromě rytin obsahuje památník několik kolorovaných erbů.⁴⁵³

Díky zápisům v památníku lze přiblížit okruh přátel a známých Adama Lehnera. V únoru 1598 se mu do památníku zapsal lékař a vůdčí osobnost českého stavovského povstání 1618-1620 Ján Jesenský, neboli Jessenius, který tehdy ve Wittenberku vykonával úřad rektora.⁴⁵⁴ Adamovi Lehnerovi se zapsala řada jeho akademických přátel, ať už zahraničních nebo původem z českých zemí. Za zmínku stojí jméno Friderica Balduina Drážďanského,⁴⁵⁵ tehdy již magistra, který se později stal ve

⁴⁴⁹ B. RYBA, *Soupis*, s. 108-109.

⁴⁵⁰ TAMTÉŽ, s. 108.

⁴⁵¹ Rytiny najdeme na fol. 36r, 46r, 51r, 61r, 66r, 115r.

⁴⁵² Rytiny najdeme na fol. 26v, 31r, 71r, 76r, 81r.

⁴⁵³ Heraldická výzdoba je na foliích 91r, 103v, 105v, 106r, 108v, 121r. – B. RYBA, *Soupis*, s. 108-109.

⁴⁵⁴ Fol. 60v.

⁴⁵⁵ Fol. 125 r.

Wittenberku profesorem teologie (1605).⁴⁵⁶ Většina přátel Adama Lehnera studovala rovněž na wittenberské univerzitě – jmenujme Aegidia Straucha Wittenberského (imatrikulovaný 11. října 1589),⁴⁵⁷ Stephana Xylandera z Levoči (imatrikulovaný 6. prosince 1591),⁴⁵⁸ Caspara Cramera Levočského (imatrikulovaný 12. září 1595)⁴⁵⁹ nebo Reimera Reimerse mladšího Fríského (imatrikulovaný 14. srpna 1595).⁴⁶⁰ Mezi inskribenty z českých a moravských studentů wittenberské univerzity lze zařadit Adama Volfa mladšího Pražského (imatrikulovaný 17. června 1597)⁴⁶¹ nebo Jana Miletínského Strážnického (imatrikulovaný 16. září 1597).⁴⁶² Po návratu Adama Lehnera do Prahy se mu do památníku dne 18. prosince 1598 zapsalo jeho pět nevlastních bratrů Platejsů z Platenštejna.⁴⁶³ Písař dvorské kanceláře a veřejný notář Matthias Marcus Alnoviensis učinil v roce 1611 do památníku zápis, který již nebyl určen Adamovi Lehnerovi, ale výše zmíněné paní Ludmile Veidové a jejímu synovi Štěpánovi.⁴⁶⁴ Těm se podepsal také pražský dvorský právník Johannes a Loben zu Ambtitz.⁴⁶⁵ Později se do památníku zapsalo několik osob, jejichž zápis byl určen manželům Eliáši a Ludmile Henovým.⁴⁶⁶

4.3 Památník Matyáše Günthera Jihlavského

Matyáš Günther byl jihlavský rodák, který se v mládí zapsal na několik univerzit. Roku 1589 byl imatrikulován na univerzitě ve Frankfurtu nad Odrou,⁴⁶⁷ 2. listopadu roku 1593 ve Wittenberku⁴⁶⁸ a roku 1597 v Altdorfu.⁴⁶⁹ Víme, že roku 1617 působil ve Znojmě jako rektor tamní školy, ale ještě téhož roku zemřel.⁴⁷⁰ Památník si zavedl po studiích roku 1599 a vedl si ho do roku 1612. Dnes je jeho štambuch uložen

⁴⁵⁶ *Allgemeine Deutsche Biographie*, Band 2, Lipsko 1875, s. 16-17.

⁴⁵⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 369; v památníku Adama Lehnera zápis na fol. 181v.

⁴⁵⁸ TAMTÉŽ, s. 386; v památníku Adama Lehnera zápis na fol. 180r.

⁴⁵⁹ TAMTÉŽ, s. 424; v památníku Adama Lehnera zápis na fol. 180v.

⁴⁶⁰ TAMTÉŽ; v památníku Adama Lehnera zápis na fol. 105v.

⁴⁶¹ TAMTÉŽ, s. 440; v památníku Adama Lehnera zápis na fol. 176r.

⁴⁶² TAMTÉŽ, s. 443; v památníku Adama Lehnera zápis na fol. 103v.

⁴⁶³ Karel Bedřich (fol. 97v), Sixt Arnold (fol. 98r), Vratislav Albrecht (fol. 98v), Vilém Jetřich (fol. 99r), Bedřich Václav (fol. 99v).

⁴⁶⁴ Fol. 38r.

⁴⁶⁵ Fol. 65v.

⁴⁶⁶ Fol. 109r, 114r, 150r-152r. – Bohumil RYBA, *De libro amicorum Adami Lehneri a Kauba, imaginibus Ieronymi Mannackeri chalcographi ornato, Classica atque mediaevalia Jaroslao Ludvíkovský octogenario oblata*, Brno 1975, s. 257-263.

⁴⁶⁷ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 243.

⁴⁶⁸ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 406.

⁴⁶⁹ A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 243.

⁴⁷⁰ TAMTÉŽ.

v Královské kanonii premonstrátů na Strahově pod signaturou DG IV 27.⁴⁷¹ Památník Matyáše Günthera je součástí konvolutu dvou latinských tisků: Benedictus Arias Montanus, *Virtutis exercitissimae probatum Deo spectaculum*, Frankfurt nad Mohanem 1597, do něhož je veden památník, a Ioannes Casus Oxoniensis, *Sphaera Civitatis*, Frankfurt nad Mohanem 1593.

Památník má rozměry 20 cm na výšku a 15,5 cm na šířku. Vazbu tvoří lepenkové desky potažené pergamenem, hřbet byl později znovu potažen bílou kůží. Památník byl opatřen dvěma dvojicemi zelených tkanic, které nejsou dochovány. Psací látkou je papír.⁴⁷²

První zápisy pocházejí z let 1599-1600, tedy z doby, kdy Matyáš Günther pobýval na Křivoklátě jako preceptor Fabiána Sebastiána z rodu Prollhoferů. Tam se také do památníku zapsal sám Matyáš Günther, který připsal své dvě drobné skladby a signoval je svými iniciály M[agister] M[atthaeus] G[üntherus].⁴⁷³ V období let 1600 - září 1601 se Günther nacházel v Chebu. Poté následuje řada zápisů z let 1602-1608 bez místního určení. V roce 1612 byl s jistotou Günther opět v Altdorfu (prvně tam byl roku 1597, kdy si ještě nevedl památník). Inskribenti užívali v památníku různé jazyky, nejčastěji latinu, ale objevovala se i hebrejšтина, řečtina, čeština, němčina, francouzština a italština.⁴⁷⁴

Na základě památníkových zápisů lze blíže určit okruh přátel a známých Matyáše Günthera. Už na Křivoklátě se setkal s mnoha zajímavými a významnými osobnostmi, jmenujme například radu české komory Štěpána Šternberka,⁴⁷⁵ důchodního písaře panství hrádku Křivoklát Jan Lybowiczský z Lybowicz,⁴⁷⁶ otčíma básníka Pavla Jizbického Matyáše Jizbického z Jizbice,⁴⁷⁷ listovního písaře křivoklátského Jana Hubatého, který kromě znaku připojil i sentenci *Nic milejšího v světě není jako staré peníze a mladé ženy*,⁴⁷⁸ nebo obročního písaře na hrádku Křivoklát Václava Maška Tábořského se sentencí *Upřímnost čistá ctnost. Kdo rád pije vo plnou, Ten miluje*

⁴⁷¹ B. RYBA, *Soupis*, č. 1673, s. 420-421; památník je také přístupný v digitální formě na http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-KKPS_DG_IV_27_3ZDCA6F-cs#search (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁴⁷² TAMTÉŽ.

⁴⁷³ Pag. 122ter, pag. 46ter.

⁴⁷⁴ B. RYBA, *Soupis*, č. 1673, s. 420-421.

⁴⁷⁵ Štěpán Šternberk se zapal roku 1599 bez bližšího časového určení. Viz před pag. 1.

⁴⁷⁶ Pag. 84bis.

⁴⁷⁷ Pag. 112bis.

⁴⁷⁸ Pag. 98ter.

spravedlnost.⁴⁷⁹ Z křivoklátských úředníků se zapsali ještě purkrabí křivoklátského panství Pavel Siglerovský z Gettendorfu⁴⁸⁰ a křivoklátský forstmistr Václav Kohout z Lichtenfeldu.⁴⁸¹ Na Křivoklátě se do památníku zapsal i svěřenec Matyáše Günthera Fabián Sebastián Prollhoffer, který ve svém věnování označuje Matyáše Günthera jako svého preceptora.⁴⁸² Snad nejzajímavějším zápisem z křivoklátského období je záznam od lidového umělce Šimona Hutského, který do památníku vyobrazil jezdce padajícího z koně. Zápis obsahuje sentenci *Pán Bůh smutná srdce těší, A mně má ze všech nejmilejší* a popis pod obrázkem *Rejthar s koně dolův letí, neb na něm uměl dobře seděti*.⁴⁸³ Na konci roku 1600, tedy již v Chebu, se Matyáši Güntherovi do památníku zapsali například křižovnický komtur mistr Laurentius Nigrinus von Schottenburg⁴⁸⁴ a křižovnický sacellanus Vitus Schwartz Pontanus.⁴⁸⁵ V památníku následují zápisy z let 1602-1608 bez místního určení, jejichž autory byli zejména šlechtici, tudíž svůj záznam doplnili i erbem – uveďme například Johanna Heinrica von Zedwitz (1602),⁴⁸⁶ Wolffa Dietericha von Zedwitz (1603),⁴⁸⁷ Ferdinanda Kryštofa Vchynského (1606),⁴⁸⁸ Hanse Georga von Hirschperg (1606),⁴⁸⁹ členy šlechtického rodu Stiebarů von Buttenheim (1607)⁴⁹⁰ nebo Bohuslava Jiřího Krakovského z Kolovrat (1608).⁴⁹¹ Roku 1612 se Matyáš Günther nacházel podruhé v Altdorfu, kde se mu do památníku zapsali například profesor Conradus Balthasarus Queccius,⁴⁹² Ferdinand Libštejnský z Kolovrat⁴⁹³ nebo Jiří Vratislav z Mitrovic,⁴⁹⁴ který tam pobýval se svým preceptorem Petrem Fradeliem. Fradelius rovněž napsal zápis do Güntherova památníku a podepsal se formou chronostichu *M[agister] PetrVs FraDeLIVS, ALtorphi Hospes [=1612]*.⁴⁹⁵ Za

⁴⁷⁹ Pag. 46ter.

⁴⁸⁰ Pag. 80bis.

⁴⁸¹ Pag. 88bis.

⁴⁸² Pag. 32bis-32ter.

⁴⁸³ Pag. 142bis.

⁴⁸⁴ Pag. 66bis.

⁴⁸⁵ Pag. 66ter.

⁴⁸⁶ Pag. 72ter.

⁴⁸⁷ Pag. 74bis.

⁴⁸⁸ Pag. 2bis.

⁴⁸⁹ Pag. 68ter.

⁴⁹⁰ Panncratz Stiber zu Buttennheim (pag. 90ter), Wolfgangus Christophorus Stiebar a Buttenheim (pag. 94bis), Johannes Albertus Stiber a Buttenhaim (pag. 94bis), Johannes Christophorus Stieber a Buttenheim (pag. 94ter), Johannes Adamus Stieber a Buttenheim (pag. 94ter).

⁴⁹¹ Pag. 4bis.

⁴⁹² Pag. 128bis.

⁴⁹³ Pag. 28ter.

⁴⁹⁴ Pag. 40ter.

⁴⁹⁵ Pag. 44bis.

zmínku stojí ještě místně i časově neurčený zápis od Jana Hollara, otce malíře Václava Hollara, se sentencí *Samému Bohu čest a sláva*.⁴⁹⁶

Z památníkových zápisů Matyáše Günthera vyplývá, že se setkal s řadou významných osob, zejména šlechtického původu, o čemž svědčí i heraldická výzdoba v památníku.⁴⁹⁷

4.4 Památník Jana Opsimata

Jan Opsimates byl na wittenberské univerzitě imatrikulovaný v říjnu roku 1605,⁴⁹⁸ avšak svůj památník si zavedl již roku 1598 a užíval jej až do roku 1620. Jeho štambuch je úctyhodný zejména díky velkému počtu nastřádaných zápisů – celkem 590 záznamů. Dnes je památník uložen ve Velké Británii v British Library pod signaturou Eg. 1220. Štambuchem se již v minulosti zabývali Jaroslav Hrubant či Antonín Kostlán.⁴⁹⁹

Jan Opsimates se narodil zřejmě roku 1568 v Morkovicích, kde sídlil i bratrský sbor. Vychováván byl pravděpodobně v Ivančicích v okruhu tamní českobratrské školy. Na konci 90. let 16. století začal působit jako preceptor mladých šlechticů a pražské patricijské mládeže. Díky této roli se se svými svěřenci dostal na studium mnoha zahraničních univerzit. Roku 1598 byl zapsán na univerzitách v Ambergu, Zerbstu, Steinfurtu a také v holandském Leydenu, odkud se v létě roku 1600 prvně vypravil do Anglie. Poté se přes Francii přesunul do Ženevy, kde intenzivně studoval až do jara 1602. Následně byl zapsán na italských univerzitách v Sieně a Padově. Od roku 1603 cestoval mezi německými městy, Prahou a Moravou (navštívil například akademie v Herbornu, Marburgu, Altdorfu či ve Wittenberku). Až po roce 1607 se trvaleji usadil v Praze a tam se začal věnovat vydání svého rozsáhlého edičního podniku - českého překladu Kalvínových *Institucí*. Jedno vydání dokonce věnoval anglickému králi Jakubovi, jemuž tisk roku 1616 dopravil do Anglie. Během českého stavovského povstání v letech 1618-1620 se vykytoval v blízkosti české královny Alžběty

⁴⁹⁶ Pag. 24bis.

⁴⁹⁷ O památníku Matyáše Günthera Jihlavského viz také B. RYBA, *Soupis*, č. 1673, s. 420-421.

⁴⁹⁸ B. WEIBENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 35.

⁴⁹⁹ Jaroslav HRUBANT, *Památník Jana Opsimata z let 1598-1620*, Časopis Matice moravské 40, 1916, s. 123-130; Antonín KOSTLÁN, *Bohemikální alba Amicorum ve fondech British Library*, Folia Historica Bohemica 23, 2008, s. 91-214.

Stuartovny a jako diplomat v Altdorfu a Norimberku, avšak po bitvě na Bílé hoře jeho stopy mizí.⁵⁰⁰

Památník má rozměry 120 x 115 mm a obsahuje 312 folií. Vazbu tvoří původní kožené desky se supralibros. Psací látkou je papír. Jan Opsimates nasbíral celkem 590 zápisů během období březen 1598 až červenec 1620. Záznamy byly provedeny na více než 79 místech v Čechách, na Moravě, ale zejména na území dnešního Německa, Švýcarska, Holandska, Belgie, Anglie, Francie a Itálie. Při záznamech do památníku užívali zapisovatelé zejména latinu, ale také řečtinu, hebrejštinu, němčinu, češtinu, francouzštinu, italštinu, španělštinu, angličtinu, holandštinu, vyskytuje se i polština nebo turečtina. Z obrazové výzdoby stojí za zmínku vyobrazení několika kolorovaných erbů a zejména tři celostránkové kolorované kresby ženských krojů (anglické šlechtičny, anglické měšťanky a ženevské dámy).⁵⁰¹ Z hlediska typologie je Opsimatův památník typickým učeneckým štambuchem a na základě zápisů lze rekonstruovat jeho okruh přátel a osob, s nimiž se při svých cestách setkal.⁵⁰²

Antonín Kostlán rozlišil tři základní roviny zápisů v Opsimatově památníku. První skupinu tvoří zápisy, které vznikly v důsledku Opsimatova působení na různých evropských akademiích ve funkci preceptora. Například v Ženevě shromáždil více než sedmdesát zápisů během dvou let (1600-1602), v Herbornu a Siegenu nashromáždil cca 65 zápisů z let 1603-1607 a v Marburgu cca 20 zápisů z roku 1607. Mezi zapisovateli byli obvykle zdejší profesori, pedagogové a Opsimatovi spolužáci. V roce 1598, kdy se Jan Opsimates zastavil ve Wittenberku, se mu do památníku zapsal krajan a pozdější lékař Jan Plachetius Meziříčský,⁵⁰³ jež byl na tamní univerzitě imatrikulován 8. června

⁵⁰⁰ A. KOSTLÁN, *Bohemikální alba*, s. 34; k osobnosti Jana Opsimata a jeho tiskařské tvorbě viz František Michálek BARTOŠ, *Jan Opsimates*, Český bratr 10, 1933, č. 10, s. 215-217; Miriam BOHATCOVÁ, *Korektury k tvorbě Jana Opsimata*, Listy folologické 5 (80), 1957, s. 74-82; Emma URBÁNKOVÁ, *Několik poznámek k českému vydání Kalvínovy Instituce*, Literární archiv 1, 1966, s. 237-245; Antonín KOSTLÁN, „Kto Bogu wiernie służy, temu wiek szczęśnie pluży.“ *Czech-Polish Relations in Light of the Album Amicorum of the Moravian Calvinist Jan Opsimathes*, Acta Comeniana: archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského 22-23 (46-47), 2009, s. 59-97; Antonín KOSTLÁN – Alena HADRAVOVÁ, *Carmina propemptica in honorem Johannis Opsimathis. Herbonská pocta pro moravského učence z roku 1607*, Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis 47, 2007, č. 1-2, s. 117-159; Vladimír BŘEZINA, *Tři šlechtičtí preceptoři. Jan Roháč z Tejna, Jan Opsimates, Jan Starší Jakartovský ze Sudic*, in: Antonín Kostlán (ed.), *Semináře a studie k dějinám vědy*, Praha 2009, s. 333-345.

⁵⁰¹ Rozborem těchto krojů se zabýval Charles GAUTIER, *Costumes femins a Genève au temps de l'Escalade*, Bulletin de la Société d'histoire et d'archéologie de Genève 12, 1960, s. 3-7.

⁵⁰² A. KOSTLÁN, *Bohemikální alba*, s. 35.

⁵⁰³ J. HRUBANT, *Památník*, s. 125.

1597.⁵⁰⁴ Mezi inskribenty najdeme i několik studentů z Čech a Moravy, kteří studovali ve Wittenberku, ale s Janem Opsimatem se setkali na jiném místě. Jako příklad uvedme Martina Polycarpa (ve Wittenberku imatrikulovaný 18. srpna 1599),⁵⁰⁵ s nímž se Opsimates setkal roku 1603 v Heidelbergu,⁵⁰⁶ dále v památníku najdeme jména bratrů Jana Jiřího a Jiřího Rosinů z Javorníku s datací 1605 v Herbornu⁵⁰⁷ (ve Wittenberku oba imatrikulovaní v říjnu 1605),⁵⁰⁸ v Srbišti roku 1605 se Jan Opsimates setkal s Janem Ursinem⁵⁰⁹ (ve Wittenberku imatrikulovaný 8. července 1609)⁵¹⁰ a roku 1607 pravděpodobně v Siegenu s Janem Albertem z Kaménka⁵¹¹ (ve Wittenberku imatrikulovaný v srpnu 1602).⁵¹²

Druhou skupinu zápisů lze zasadit do Opsimatovy rodné Moravy a Čech, zejména Prahy. Na Moravě Opsimates získal zápisy především od jeho ochránců a mecenášů z významných rodů – například v Přerově roku 1605 od Karla ze Žerotína,⁵¹³ v Židlochovicích roku 1607 od šlechticů Jana Fridricha ze Žerotína, Jaroslava Slavaty a Felixe Slavaty z Chlumu a Košumberka nebo v Žeravicích téhož roku od Jiřího Zikmunda ze Zástřizl na Buchlově a Žeravicích.⁵¹⁴ Roku 1608 přispěl Opsimatovi do památníku utrakvistický trebičský farář Jakub Petrozelinus (1571-1633),⁵¹⁵ který působil také jako osobní kazatel Kateřiny z Valdštejna, manželky Karla staršího ze Žerotína.⁵¹⁶ Přibližně 30 zápisů z Prahy vypovídá o snaze navázat zdejší učenecké, konfesijní i politické vazby a usadit se v tomto městě.⁵¹⁷ V Praze se mu roku 1605 zapsal do památníku například již zmíněný Václav Budovec z Budova, roku 1606 císařský rada Václav z Kaliště a Ottersfeldu nebo roku 1608 humanista Jiří Karolides z Karlsperka.⁵¹⁸

⁵⁰⁴ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 440.

⁵⁰⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 460.

⁵⁰⁶ J. HRUBANT, *Památník*, s. 126.

⁵⁰⁷ TAMTÉŽ.

⁵⁰⁸ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 35.

⁵⁰⁹ J. HRUBANT, *Památník*, s. 127.

⁵¹⁰ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 86.

⁵¹¹ J. HRUBANT, *Památník*, s. 128.

⁵¹² C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 496.

⁵¹³ J. HRUBANT, *Památník*, s. 126.

⁵¹⁴ TAMTÉŽ, s. 128.

⁵¹⁵ TAMTÉŽ, s. 129.

⁵¹⁶ Jakub Petrozelinus se svou konfesí přikláněl k Jednotě bratrské. Na kazatele byl ordinován ve Wittenberku roku 1592. Od roku 1604 působil jako farář v Třebíči. Po roce 1629 odešel do exilu do Polska, kde roku 1633 zemřel. – *OSN XIX*, s. 649.

⁵¹⁷ A. KOSTLÁN, *Bohemikální alba*, s. 36.

⁵¹⁸ J. HRUBANT, *Památník*, s. 127, 129.

Třetí rovinu v Opsimatově památníku tvoří zápisy, které vznikly z jeho snahy navázat kontakty s kalvinistickými aktivisty. Mezi zapisovateli najdeme jména slavného ženevského kazatele Theodora Bezy a jeho pozdějšího nástupce Simona Goularta ze Senlis.⁵¹⁹ Opsimates získal záznamy do památníku i od významných říšských politických činitelů, kteří se aktivně stavěli na stranu kalvínů – uvedme zápis z roku 1604 od hraběte Ludwiga staršího zu Sayn-Wittgenstein (1532-1605), pod jehož jméno se o rok později zapsal Karel starší ze Žerotína, dále roku 1605 landkrabě Moritz von Hessen-Kassel (1572-1632) či zakladatel herbornské školy hrabě Johann VI. von Nassau-Dillenburg (1535-1606) se svými syny. Za pozornost stojí také záznam falckého kurfiřta Friedricha IV. (1575-1610) z roku 1607, zápisy hrabat Philippa a jeho synovce Konrada Ludwiga von Solms-Braunfels z téhož roku nebo zápis od portugalského krále Manoela (1568-1638), s nímž se Jan Opsimates setkal v Haagu roku 1616. Hned na prvním listu památníku najdeme podpis anglického prince Karla, který Jan Opsimates získal 18. července 1616 v Londýně. Při této anglické návštěvě se do Opsimatova alba zapsali i čelní představitelé anglikánské církve James Montague (biskup v Bathu a Wellsu), Richard Neile (biskup v Lincolnu) a Andrews Lancelot (biskup v Ely). Úplně poslední záznam v památníku napsal 4. července 1620 osobní zpovědník české královny Alžběty Alexander Chapman. Poté už nemáme o Janovi Opsimatovi žádné zprávy.⁵²⁰

4.5 Deník Jana Strialia

Další pramen z ego-dokumentů nám pomůže přiblížit osobnost Jana Strialia, který byl ve Wittenberku imatrikulován 6. června 1555.⁵²¹ Tam si roku 1558 založil svůj deník vedený v tištěném kalendáři *Ephemerides novae et exactae Ioannis Stadii ... ab anno 1554 ad annum 1570, Coloniae Agrippinae ... 1556*. Tato první část deníku je dovedena do roku 1570, na ni navazuje druhá část deníku pro léta 1571-1600 psaná opět do Stadiova kalendáře. Dnes je deník uložen v Severočeském muzeu v Liberci (první část pod signaturou 1449 a druhá pod signaturou 1226).⁵²²

⁵¹⁹ A. KOSTLÁN, *Bohemikální alba*, s. 36.

⁵²⁰ TAMTÉŽ, s. 36-38.

⁵²¹ C. E. FOERSTEMANN, *Album (1502-1560)*, s. 308.

⁵²² Jan MARTÍNEK, *Vztahy žateckého rodu Strialiů k jižním Čechám*, Jihočeský sborník historický 42, 1973, č. 1, s. 15.

Nejprve pár slov k Janovi Strialiovi. Narodil se roku 1535 nebo 1536 v Žatci jako nejstarší syn Bohuslava Strialia (ten roku 1572 získal šlechtický titul z Pomnouše) a matky Reginy. Na wittenberskou univerzitu nastoupil roku 1555 a 4. srpna 1558 tam dosáhl magisterského titulu. Ještě ve Wittenberku roku 1558 si zavedl svůj deník. Po studiích začal působit jako vychovatel u Slavatů, s nimiž se roku 1559 vypravil do Goldberka a následně do Míšně na Fabriciovu školu, kde se staral i o další šlechtické mladíky. Roku 1563 disputoval na pražské akademii, díky čemuž dosáhl přijetí na univerzitu a roku 1565 byl zvolen proboštem Karlovy koleje. O rok později byl vybrán do úřadu rektora litoměřického kolegia. Ve stejném období již udržoval přátelské styky s Danielem Matyášem ze Sudetu, který jej pravděpodobně doporučil budějovické městské radě. Do Budějovic přijel Strialius roku 1567 a ujal se úřadu prvního písaře. V Budějovicích si na městské radě vymohl vyšší plat a dům a mimo jiné žádal i o sňatek s Annou, dcerou předního českobudějovického měšťana Mikuláše Mathesia. Strialiovi bylo vyhověno a svatba se konala 19. ledna 1569, jak si poznamenal do svého deníku: „*Nuptias celebravi cum Anna Matthesia.*“ O rok později se stal oficiálně měšťanem Českých Budějovic.⁵²³

Díky Strialiovým deníkovým záznamům můžeme charakterizovat i jeho osobnost. Lze říci, že se jednalo o sebevědomého muže – dával si vysoké nároky, kterých mnohdy dosáhl (například sňatku, vyššího platu apod.). To se odráželo také v jeho postoji ke konfesi. Sám jako luterán se nebránil vstoupit do služeb katolického města, jakým České Budějovice byly. Navíc si při přijímání měšťanského práva na budějovické městské radě vymohl podmínku, že nebude nucen konvertovat k náboženství, které vyznávali Budějovičtí, na což městská rada přistoupila. Stejnou podmínku vyjádřil i při uzavírání svatební smlouvy, neboť jeho nastávající manželka Anna byla katolička.⁵²⁴

Jan Strialius sice neoslavil České Budějovice žádným literárním dílem, ale jeho deníkové záznamy výrazně doplňují soudobé kronikářské záznamy o událostech v Českých Budějovicích. Do deníku zaznamenával například narození dětí významných budějovických osobností nebo svých přátel – například zápis „9. 6. 70: *Ieronymo Petrzik natus filius*“, případně zaznamenával i úmrtí – například úmrtí svého tchána: „23. 1. 70: *Nocte sequente ... mortuus est d[ominus] Nicolaus Matthes, socer meus, de*

⁵²³ J. MARTÍNEK, *Vztahy*, s. 16-17.

⁵²⁴ TAMTÉŽ, s. 19.

*re pub[lica] Budvicensi bene meritis.*⁵²⁵ Do deníku si zapisoval i návštěvy významných osob: „17. 12. 69: Archidux Ferdinandus Budvicium venit.“ V památku najdeme také četné záznamy o cenách obilí, úrodě či neúrodě. Cenný zápis představuje zpráva týkající se českobudějovické mincovny, k níž si Strialius poznamenal, že 30. 7. 1569 krátce před polednem začal Tobiáš Gebhart v nově zřízené dílně v klášteře liti stříbro („Die 30. mensis huius [= Iulli 1569] monetarius Tobias Gebhart in officina Budvicii in monasterio recens extracta cepit primum argentum fundere paulo ante meridiem.“). Právě tento datum spjatý s českobudějovickou mincovnou je znám pouze ze Strialova deníku.⁵²⁶

Strialiův deník je zajímavý zejména díky záznamům o počasí, kterých najdeme v deníku více než 1400 za období 1558-1582. Přibližně 25 záznamů pochází z Wittenberka, a to za období květen 1558 až leden 1559. Následující čtyři roky trávil v Míšni jako preceptor, kde nastřádal přibližně 260 záznamů o počasí. Nejvíce jich je však z Českých Budějovic, kde setrval od roku 1567 do roku 1580 a zaznamenal odtud o počasí přibližně 900 záznamů. Strialius byl velmi všímavý a neomezoval se jen na jeden údaj denně. Mnohdy výskyt jevu upřesnil (ráno, k večeru, v noci) nebo vystihl i změny počasí (ráno mlha, poté jasný den). Strialius vyjadřoval počasí někdy českými termíny, jindy latinskými – například záznamy z Míšně v červenci roku 1560: „17. Deštík, pak jasno; 20. Pluit [prší]; 21. Jasno; 30. Pluit et serenitas [prší a jasno].“⁵²⁷ Meteorologických jevů si od 16. století všímali také jiné osobnosti, uveďme například Jana z Kunovic⁵²⁸ nebo Karla staršího ze Žerotína,⁵²⁹ ale Strialiovo meteorologické pozorování je unikátní především díky své délce (po dobu více než 24 let) a homogenitě stejného pozorovatele (například Jan z Kunovic zaznamenával počasí po dobu 13 let, ale prakticky chybí záznamy od jara do podzimu).⁵³⁰

Roku 1580 vyjádřili Žatečtí zájem o písařské služby Jana Strialia ve svém městě a on jejich nabídku přijal. Dne 14. listopadu 1580 se stal Strialius prvním písařem

⁵²⁵ TAMTÉŽ.

⁵²⁶ TAMTÉŽ, s. 20.

⁵²⁷ Jan MUNZAR, *Jan Strialius a jeho meteorologická pozorování z Čech a Německa z let 1558-1582*, Meteorologické zprávy 51, 1998, s. 150-151.

⁵²⁸ K meteorologickému pozorování Jana z Kunovic viz Jan MUNZAR, *První systematická denní pozorování počasí na území České republiky z let 1533-1545*, Meteorologické zprávy 48, 1995, č. 4, s. 105-108.

⁵²⁹ K meteorologickému pozorování Karla st. ze Žerotína viz Jan MUNZAR, *Meteorologická pozorování Karla ze Žerotína z let 1588-1589 a 1591*, Meteorologické zprávy 49, 1996, č. 2, s. 58-61.

⁵³⁰ J. MUNZAR, *Jan Strialius*, s. 150.

v Žatci a složil přísahu, jak si poznamenal do svého deníku: „*Suscepi Zatecii protonotarium facto iuramento.*“ Příchodem do Žatce však skončil Strialiovi pokojný život. Nejprve mu vážně onemocněl otec, o rok později (1581) mu zemřel syn Simeon a navíc do města přišel mor, který ustal až roku 1582, a jak si Strialius do deníku poznamenal, zemřelo na něj na 5500 osob: „*Pestis cessavit Zatecii, cum essent hominum 5500 mortui.*“ Dne 24. srpna 1582 se objevuje v deníku zpráva o smrti Jana Strialia a 2. září 1582 o úmrtí jeho bratra Jakuba. Autorem těchto zápisů byl pravděpodobně Strialiův nejstarší syn Bohuslav Strialius, který zdědil otcův deník i knihovnu.⁵³¹ Během svého života dokázal Bohuslav otcovu knihovnu (42 knih) rozšířit o dalších 27 knih.⁵³²

4.6 Deník Šimona Proxena

Šimon Proxenus, jinak také Wirt, se narodil buď roku 1532 nebo 1533 do českobudějovické rodiny Bartoloměje Wirta a jeho manželky Anny. Po absolvování partikulárního vzdělání ve svém rodišti odešel ve svých dvaceti letech za dalším vzděláním do zahraničí. Roku 1552 byl zapsán na univerzitě v Rostocku, později ve Frankfurtu nad Odrou, kde snad roku 1553 získal magisterský titul a 8. října 1553 byl imatrikulován na wittenberské univerzitě, kde navázal styky s Philippem Melanchthonem.⁵³³ Poté, co se navrátil do českých zemí (1556), přednášel filozofii, filologii a matematiku na pražské univerzitě. V roce 1562 se však rozhodl univerzitní dráhu opustit a přešel do služeb hejtmana německých lén a prezidenta dvorské komory Jáchyma hraběte Šlika, který jej pověřil funkcí hofmistra na kavalírské cestě jeho syna Julia. Na cestě je měl doprovázet ještě Zdenkoslav Brosch, který zastával funkci preceptora.⁵³⁴

Cílem jejich cesty bylo Španělské Nizozemí, kde navštívili Lovaň a Antverpy, a zejména Francie. Tam pobývali na nově otevřené univerzitě v Douai, později v Paříži a v Orléans. O jejich cestě jsme dobře informováni díky deníku Šimona Proxena, který

⁵³¹ J. MARTÍNEK, *Vztahy*, s. 22-24.

⁵³² Dnes je soubor knihovny Strialiů uložen v Severočeském muzeu v Liberci. K rozboru knihovny viz Petra ŠTŮVÍČKOVÁ, *Rekonstrukce osobní knihovny Jana a Bohuslava Strialia na základě souboru knih ze sbírek Severočeského muzea v Liberci*, Sborník Národního muzea v Praze. Řada C – Literární historie 59, 2014, č. 1-2, s. 5-12.

⁵³³ M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 45-46; C.E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 284.

⁵³⁴ M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 46; A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 255-264.

však zachytil pouze léta 1563-1564, tedy především dobu strávenou v Paříži. Proxenův deník v sedmdesátých letech edičně zpřístupnila Dana Martínková.⁵³⁵ Tento deník se stal cenným pramenem zejména pro poznání každodenní činnosti vychovatele mladého šlechtice, mimo jiné také přibližuje psychické rozpoložení Šimona Proxena v jednotlivých dnech. Kromě zapisování každodenní činnosti sloužil Proxenovi deník jako nástroj, jemuž si mohl „postěžovat“ a neskrývaně vyjádřit své pocity a útrapy. Deník samozřejmě přibližuje denní program konkrétního vychovatele, ale také předměty, které chlapce učil, osoby, s nimiž se stýkali a konflikty, jež Proxenus s Juliem míval.⁵³⁶

Záznamy o jednotlivých dnech se značně liší – některé jsou velmi stručné, jiné obsáhlé. Záleželo zejména na místě pobytu, zda se daný den uskutečnila nějaká mimořádná událost apod. Proxenus si často v deníku stěžoval na Juliovo pozdní vstávání kvůli jeho společensky náročným večerním programům předchozího dne. Julius vstával v sedm, osm nebo dokonce až v devět hodin (sám Proxenus vstával obvykle kolem páté hodiny ráno), což také komplikovalo Juliovu dopolední výuku. Šimon Proxenus si Juliovo pozdní vstávání zaznamenal do deníku například 23. ledna 1564: „*Julius fere ad nonam horam protraxit dormitionem*,“⁵³⁷ nebo hned o čtyři dny později 27. ledna, kdy Šlik vstával pozdě a s bolestí hlavy kvůli jeho večernímu popíjení vína: „*Vinum hesternum fuit per puerum Kwarkium*“⁵³⁸ *persolutum. Dormitionem usque ad horam 8 protraxeram propter gravedinem capitis, quam ex hesterna bibitione largiore contraxeram.*“⁵³⁹ Výuka spočívala především v procvičování aritmetiky, latinské gramatiky, syntaxe a etymologie, řečtiny, interpretaci biblických textů, katechismu, klasických či dalších autorů, dále v lekcích historie a francouzštiny.⁵⁴⁰ Juliovi však studium příliš nešlo a ani jej nebavilo, o čemž svědčí Proxenovy zápisy v deníku. Například 18. listopadu 1563 si Proxenus zapsal do deníku, že Julius napsal svému otci

⁵³⁵ Dana MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus a Sudetis. Commentarii de itinere Francogallico*, Budapešť 1979; část deníku v českém překladu viz TÁŽ (ed.), *Poselství ducha. Latinská próza českých humanistů*, Praha 1975; k Šimonovi Proxenovi viz také TÁŽ, *Z deníku českého humanisty*, Zprávy Jednoty klasických filologů 2, 1960, s. 121-124; TÁŽ, *Na studijní cestě před 400 léty*, Zprávy Jednoty klasických filologů 6, 1964, s. 81-83; TÁŽ, *Literární prvotina humanisty Šimona Proxena*, Zprávy Jednoty klasických filologů 8, 1966, s. 88-91.

⁵³⁶ M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 47; viz také Ondřej PODAVKA, *Soužití šlechtice na studiích a jeho vychovatele v době předbělohorské na příkladu Šimona Proxena ze Sudetu a Julia Šlika z Holčice a Pasounu*, Folia Historica Bohemica 33, 2018, č. 2, s. 397-421.

⁵³⁷ D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 81; viz také O. PODAVKA, *Soužití*, s. 414.

⁵³⁸ Chlapec Kwark byl jedním z družiny Julia Šlika.

⁵³⁹ D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 83.

⁵⁴⁰ M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 49.

latinský dopis, v němž se dopustil mnoha chyb: „... *litteras ad suum parentem Latinas descripsit, in quibus multas mendas admiserat.*“⁵⁴¹ Proto dal někdy raději Proxenus přednost procvičování latinské gramatiky před četbou známých latinských textů: „*Exemplaria orationis Ciceronianae pro Milone illi proposita, sed quia oratio est prolixa nimirum, de alia lectione consilium inivi, interim grammaticam cum eo repetebam.*“⁵⁴²

Deník nám také přibližuje povinnosti Proxeny funkce hofmistra. Mezi jeho každodenní starosti patřilo obstarávání potravy, která obvykle bývala zajištěna v místě ubytování, nákup nového oblečení a obuvi, praní prádla nebo poskytnutí lékařské pomoci – Proxenus však Juliovi nikdy lékaře nezavolaal a vždy mu odvětil, že si tělo poradí samo.⁵⁴³ V neposlední řadě měl vychovatel na starosti finance a veškeré výdaje musel dokládat rodičům svého svěřence. Například k 20. srpnu 1563 si Proxenus do deníku zapsal, že většinu dne strávil sepsáním účtů za příjmy a výdaje, aby je mohl odeslat ke kontrole rodičům Julia Šlika: „*Reliquum tempus tradidi conficiendis rationibus et expensorum, ut [...] ad nondinas Francfordenses mitterentur.*“⁵⁴⁴ Proxenus si zapisoval také nákupy různých předmětů a i jejich cenu. Například 13. srpna 1563 si Julius koupil míče za tři solidy:⁵⁴⁵ „... *Iulius ludendo tres solidos pro pilis...*“⁵⁴⁶ Dne 18. září 1563 chtěl Julius, aby mu Proxenus zakoupil knihu, kterou by využil jako štambuch: „*Hinc statim eo die voluit sibi emi librum, in quo amicorum nomina colligeret.*“ Neví se, zda mu ji skutečně zakoupil, ani zda si Julius památník vedl.⁵⁴⁷

Šimon Proxenus se se svým svěřencem často dostával do konfliktů. Obvykle to bývalo kvůli Juliovým přátelům z královského dvora, kam Julius také docházel na výuku. S těmito přáteli, zejména příslušníky hraběcíh rodů z Ebersteinu, Rogendorfu, Waldecka apod., rád trávil volné chvíle. Proxenus o nich však neměl valné mínění, protože jeho svěřence odváděli od řádného studia, naváděli ho k alkoholu a různým nemravnostem.⁵⁴⁸ Konflikty vznikaly i kvůli Juliovým vlastnostem, podle jeho učitele francouzštiny Maignana byl nadutý a pyšný. Proxenus Julia nabádal k větší poslušnosti

⁵⁴¹ D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 56; O. PODAVKA, *Soužití*, s. 412.

⁵⁴² D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 54; O. PODAVKA, *Soužití*, s. 412.

⁵⁴³ O. PODAVKA, *Soužití*, s. 406-407.

⁵⁴⁴ D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 25; O. PODAVKA, *Soužití*, s. 407.

⁵⁴⁵ O. PODAVKA, *Soužití*, s. 408.

⁵⁴⁶ D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 23.

⁵⁴⁷ D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 35; O. PODAVKA, *Soužití*, s. 408.

⁵⁴⁸ D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 99; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 51.

a úctě k rodičům.⁵⁴⁹ Proxena však nejvíce trápil Juliův laxní přístup ke studiu, jak si 7. ledna 1564 poznamenal do deníku, že by Julius chtěl být vzdělaný, ale bez námahy: „*Vellet quidem habere doctrinam, sed sine conatu et labore.*“⁵⁵⁰ Šimon Proxenus si v deníku několikrát povzdechl nad marností svého snažení a lituje ztráty svého času. Někdy jejich spory vygradovaly v hádky, jejichž průběh si Proxenus do svého deníku podrobně zaznamenával.⁵⁵¹

Ačkoli se Proxenus ve své vychovatelské funkci mnohdy trápil, tato kavalírská cesta měla pro jeho kariéru velký význam. Roku 1564 pobýval s Juliem Šlikem v Orléans (toto období však již deník nezachycuje), kde o dva roky později dosáhl doktorátu práv. Po návratu do Čech se oženil s Martinou Kropáčovou z Krymlova a roku 1567 získal městské právo na Starém Městě pražském, kde si zakoupil dům a později se stal radou nad apelacemi. Zemřel 7. prosince 1575.⁵⁵²

4.7 Korespondence Václava Mitmánka

Václav Mitmánek se narodil kolem roku 1510 do českobratrské rodiny v Uherském Brodě, kde měla od jakživa Jednota bratrská silné zázemí. Základního vzdělání se mu dostalo pravděpodobně na některé z bratrských škol. Poté pokračoval ve studiu ve Wittenberku, kde byl imatrikulován roku 1531,⁵⁵³ později pokračoval ve studiu na univerzitě v Basileji (1533) a Paříži (1534). Právě v Basileji, tedy ještě na studiích, začal dopisovat svému otci.⁵⁵⁴ Jeho korespondence otci byla edičně zpřístupněna Kamilem Kroftou již roku 1931.⁵⁵⁵ Jedná se o deset dopisů z doby od 22. listopadu 1533 do 1. února 1553, z toho je devět dopisů adresováno jeho otci Janovi Mitmánkovi a jeden jeho švagrovi. Mitmánkovy dopisy dobře doplňují poznatky o jeho životě, o němž jsme informováni i z jiných pramenů, například od bratrského historika Jana Černého a jeho díla *Poznamenání některých skutků Božích obzvláštních*.

⁵⁴⁹ O. PODAVKA, *Soužití*, s. 410.

⁵⁵⁰ D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 74.

⁵⁵¹ Například zápis k hádce z 22. září 1563. – D. MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus*, s. 38-40; O. PODAVKA, *Soužití*, s. 414-416.

⁵⁵² O. PODAVKA, *Soužití*, s. 420.

⁵⁵³ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 141.

⁵⁵⁴ *OSN XVII*, s. 441.

⁵⁵⁵ Kamil KROFTA (ed.), *Doktor Václav Mitmánek panu tatíkovi milému. Listy z let 1533-1553*, Praha 1931.

Při návštěvě Paříže roku 1534 v říjnu a listopadu zažil pronásledování protestantů, tudíž se tam příliš dlouho nezdržoval a počátkem roku byl již opět ve Wittenberku, kde se setkal s poselstvím Jednoty bratrské, vyslaným k Martinovi Lutherovi. Ve Wittenberku byl Václav Mitmánek značně ovlivněn luterstvím, což bratři chtěli vyřešit jeho odvoláním zpět do Čech a příslibem, že se bude moci brzy do Wittenberku vrátit se synem jednoho ze Slavatů. Mitmánek se vrátil do Čech roku 1537, ale slib Jednoty nebyl uskutečněn, což znamenalo definitivní rozkol mezi Mitmánkem a Jednotou.⁵⁵⁶ Vypovídá o tom i Mitmánkův dopis otci ze dne 15. června 1539: „... *Až když jsou poslední završili a tomu překazili svými šibalskými, chytrými a lstivými řečmi, že jsem do Witemberka nejel přede dvěma léty s synem páně Slavatovým (ješto jsem byl k tomu velikými prosbami z Witemberka vytažen, a konečně hned jsem se zase navrátiti měl), až oni, jako jsem řekl, šibalstvo kujíc a mně zlé učiniti se snažujíc, vždy jsou toho dovedli, že jsou tomu překazili, abych s tím svrchu jmenovaným pánem do Witemberka nejezdil. Ale že to se jim nezdařilo, co jsou chtěli, neb jsou se tak domnívali, že když mi v tom překazí, musím se jim modliti a jich podnože býti, a tím se chlubívali, že ty učené budou opíchatí a že je dadí do trlice. ... A já vida jejich šibalstvo, uložil jsem jim v jich rejdu více nedávati se, a teď jsem dvě léta bez nich, nechav jich na pokoji. Lépe jsem se měl a mám, než se oni domnívali. ...*“⁵⁵⁷

Václav Mitmánek již do Wittenberku neodjel a začal působit jako vychovatel u pana Arnošta Jilemnického z Újezdce. Konfesijně se přiklonil ke staroutrakvistům a navázal styk s dolní kozistotí. V tomtéž dopise otci však vyjádřil touhu po vyrovnání rozporů v českém nekatolickém táboře: „*Pán Bůh rač dáti, aby sekty, různice a roty v srovnání, v lásku a v křesťanský mír uvedeny býti mohly.*“⁵⁵⁸ Aby mohl působit ve víře podobojí, musel se nechat vysvětit na kněze, což se stalo v Benátkách roku 1540. Z Itálie si dovezl také doktorát z teologie a téhož roku začal kázat v Týnském chrámu na Starém Městě a stal se lidmi velmi oblíbený. V březnu roku 1541 psal svému otci, jak byl velmi zaneprázdněný: „*O mém zdraví vězte, že jsem od Pána Boha zdrav a dobře se mám. ... ,ale tak mnohými jsem věcmi a nesnáze lidskými zaměstnán, že častokrát ani jísti ani pítí času nemám bez překážky někdy od lidí, někdy od domácích, někdy od přespolních, kteréžto příčiny činí mi trápení mnoho a mému zdraví mnoho škody přinášejí. Dotýkáte, že jsem Vám žádného psaní neučinil. ... Musil bych míti čtyry*

⁵⁵⁶ TAMTÉŽ, s. 14-15.

⁵⁵⁷ TAMTÉŽ, s. 59-60.

⁵⁵⁸ Jiří KOTYK, *Dr. Václav Mitmánek*, s. 310-317.

hlavy a ještě bych nemohl tomu, což mi náleží, dosti učiniti.“ Roku 1542 se stal členem dolní konzistoře, kde navázal úzký styk s Janem Mystopolem.⁵⁵⁹

Mitmánkovo rozkmotření s Jednotou bratrskou trvalo i v následujících letech, svědčí o tom dopis z roku 1542 jeho švagrovi, kupci Petrovi, který jej žádal o radu, u jaké církve by měl učinit svaté přijímání, neboť tuto činnost patnáct let zanedbával.⁵⁶⁰ V dopise mu Mitmánek jednoznačně nedoporučuje Jednotu bratrskou: *„Bratří jsou sekta výtržná z všetečnosti, kteříž se s žádným v církvi gruntovně a ve všem nesnášejí, ale sami sobě svou sektu zarazili a ode vsí církve odtrhli; všechny jiné hanějí, plundrují, kdož se s nimi nesrovnávají, by pak byli před Bohem stokrát lepší, nežli oni jsou; sami se sobě líbí v svém náboženství a jinými křesťany neprávě pohrzejí, ješto jich svědomí a srdci zpytatelné nejsou. A poněvadž se oni všetečně od církve odtrhli a ve všem odcizili, neradím já k nim jíti a od nich chtíti svátostí Kristových užívati.*“⁵⁶¹ Mitmánek švagrovi radil, aby svátost přijal od českých kněží, čímž myslel staroutrakvisty.⁵⁶² Své roztrpčení nad Jednotou sděloval i otcí v dopise ze 4. dubna 1543: *„... jak moji nepřátelé dobře o mně nemluví, vězte, že mne to tajno nic není; ale já více a víc učím se trpěti a také to vím, že zlý nemůže než zle o každém smýšleti a mluvit, a dobrý také dobře. Protož vás, pane otče, za to prosím, že k sobě postranním řečem nedopustíte. ... Necht' takoví utrhači sami na sebe pohledí a pokání jakož i z jiných hříchův, tak i z falešného utrhaní činí. Já kdybych neměl křesťanské povahy, uměl bych se jim odplatiti, nevymýšlejíc nic, než což samo v sobě pravé...*“⁵⁶³

Václav Mitmánek spolu s Janem Mystopolem se v konfesijních záležitostech snažili o vytvoření nové evangelické církve, která by spojovala myšlenky husitství, Jednoty bratrské a luterství. Svůj návrh dokonce přednesli před králem, ten ale pro novou církev neměl pochopení a rozhněval se natolik, že nechal Mitmánka vypovědět ze země.⁵⁶⁴ Krátce nato 4. dubna 1543 v Praze napsal dopis otcí, kde mu sdělil své vypovězení ze země: *„Pane tatínku můj milý! Nemaje času volného, krátce Vám píši. Mám za to, že jste slyšeli o mé příhodě, kterak král, nemoha tak mnoho žalob sněsti nepřátel mých, mne pro slova božího kázání vypověděl a proto, že jsem i před ním*

⁵⁵⁹ Jan Mystopol byl protestantský kněz a administrátor konzistoře, podrobněji viz OSN XVII, s. 943; K. KROFTA (ed.), *Doktor*, s. 19, 21-22.

⁵⁶⁰ TAMTÉŽ, s. 23.

⁵⁶¹ TAMTÉŽ, s. 86.

⁵⁶² TAMTÉŽ, s. 23.

⁵⁶³ TAMTÉŽ, s. 29-30.

⁵⁶⁴ TAMTÉŽ, s. 32, 42-43.

mnohokrát stáváje, pravdu směle mluvíti jemu obyčej měl. A tak z mnohých a rozličných žalob a příčin příkře a ukrutně mne vypověděl. ... Já na krále se nic nehněvám o to, nýbrž za něj Boha prosím, aby jemu ráčil srdce otevřít k slovu svému. ... Zpráva mne došla, pane tatíku milý, že by Bratří zvláštní měli potěšení z toho, což se mně přihodilo. Povězte jim tak, že se nemají z čeho radovati, nebo já s panem administrátorem [Jan Mystopol] byl jsem více než půl třetího léta co na špici, jednak psaním bránc své pře a učení pravého před králem, jednak před ním stávajíc osobně, a dotud jsme vyznávali jemu ne kvůli, až již nemohl více strpěti.“ Z tohoto dopisu plyne, že Václav Mitmánek byl sebevědomý muž, který byl pevně přesvědčen o správnosti svého jednání.⁵⁶⁵

Mitmánek pobýval nějaký čas ve Slezsku a v Míšni, ale i po svém vypovězení ze země se domáhal dalšího slyšení u krále. Z této pohnutky přijel na konci roku 1543 do Prahy, kde se ukrýval u známých. Na počátku roku 1544 byl vyzrazen, zajat a dán do vězení do Mihulky a později převezen do vězení na Křivoklát. Přes veškeré přímluvy se nakonec král rozhodl na konci června Mitmánka z vězení propustit. Musel opustit České království, pravděpodobně pak pobýval v Sasku, později v Polsku a poté se odebral dále na východ na Červenou Rus, kde působil nedaleko Lvova jako vychovatel nebo kazatel.⁵⁶⁶ Odtud v červenci roku 1549 napsal svému otci dopis, v němž mu připomenul své vyhnanství: *„Tuto jsem Vám připomenul svou příhodu a škodu, ne abyste se více starali, ale abyste se potěšili (v zármutku z vlastní škody), že Pán Bůh dává z lásky i bere zase jako své, nebo našeho nic není. On ví, proč to činí. ... Já Pána Boha prosím, aby jedné zdraví Vám dal, a mně také. A když to bude, přidá Pán Bůh i toho, což k zdraví náleží. A dá to Pán Bůh, že já ještě Vaši starosti potěším, a což Pán Bůh dá, s Vámi se rozdělím. ...“⁵⁶⁷*

Roku 1552 pobýval Mitmánek již nedaleko Zborova ve službách tamního pána. V lednu 1552 psal otci, že vede spokojený život, který mu v rodné zemi nebyl dopřán: *„Poněvadž v té zemi, kde jsem se narodil, přízně nemám a lásky málo, ráčil mi Pán Bůh v cizí zemi dáti pánů dobrých a na sebe laskavých dopřítí, takže, když na to myslím, nenacházím, abych tak veliké od nich přízně a lásky hoden byl a ji zasloužil, jakž mi ji ukazují skutečně a v poctivosti mne mají tak, jako někdy i v Čechách měli. Z čehož já*

⁵⁶⁵ TAMTÉŽ, s. 46-47.

⁵⁶⁶ TAMTÉŽ, s. 48-51.

⁵⁶⁷ TAMTÉŽ, s. 74.

*Pánu Bohu, kterýž mi to dal, samému děkuji.*⁵⁶⁸ V tomtéž dopise se zmínil, že chtěl otce navštívit, ale byl oloupen o peníze, za něž si chtěl koupit vinohrad a žít ve vlasti, a proto nepřijel. O tom se zmínil i ve svém posledním dopise otci z 1. února 1553: „*Co se dotýče mé jízdy k Vám, kdyby mne ty příhody nepotkaly, měl jsem vůli k Vám přijeti, jakož jsem byl prve o tom psal, a s Vaší radou vinohrad nějaký dobrý byl jsem chtěl koupiti. Ale to pán Bůh všecko zjinačil těmi samými škodami. ...*“ Tento poslední dopis podal i poslední zprávu o Václavovi Mitmánkovi. Roku 1564 byl pravděpodobně již mrtev.⁵⁶⁹

⁵⁶⁸ TAMTÉŽ, s. 51-52.

⁵⁶⁹ TAMTÉŽ, s. 52-53.

Závěr

Předkládaná práce se nejprve zabývala otázkou vzdělávání v raném novověku v českých zemích, neboť díky pronikání humanismu se kladlo na vzdělání větší důraz a zejména kolem poloviny 16. století vznikla u nás řada nových škol. Nejnižší stupeň vzdělání představovaly partikulární školy, které podléhaly pražské univerzitě, jejíž vliv byl značný zejména v Čechách. Vzdělání poskytovaly také různé konfesijní organizace, jmenujme školy Jednoty bratrské, katedrální a klášterní školy, školy novokřtěnců či židů. Kromě veřejných škol se mohli žáci vzdělávat na soukromých školách, které mnohdy předčily ty veřejné. Urozeným mladíkům byl nejčastěji poskytnut soukromý učitel, tzv. preceptor. Vyšší studium zajišťovaly univerzity – v Čechách pražská univerzita založená roku 1348, kterou po husitských válkách ovládli utrakvisté, a od roku 1556 Klementinum pod taktovkou jezuitů. Roku 1573 založili jezuité ještě vysoké učení v Olomouci.

Studenti si však nemuseli vybírat pouze z domácích akademií, nýbrž mohli vycestovat na některou ze zahraničních univerzit. S tím souvisí tzv. akademická peregrinace, jinými slovy uskutečnění cesty za vzděláním buď na jedné nebo více univerzitách. Vzhledem ke konfesijnímu složení obyvatel Českého království byly studenty vyhledávány zejména protestantské univerzity. Konfese však nemusela hrát zásadní roli při výběru vyššího vzdělání – studenti si buď vybírali konfesijně nevyhraněnou univerzitu nebo se zapsali na určitou akademii bez ohledu na její náboženskou orientaci, neboť dávali přednost zejména samotnému studiu.

Poněkud jiný ráz měly tzv. kavalírské cesty, při nichž nešlo prvořadě o to, získat akademický titul, ale spíše navázat nové kontakty v zahraničí, naučit se cizí řeči, osvojit si společenské zvyklosti na královských, knížecích a jiných dvorech a v neposlední řadě se také osamostatnit. Mladíci vyráželi na cestu obvykle s preceptorem, který měl zajišťovat ubytování, stravování, různé administrativní věci, dohlížet na vzdělávání svého kavalíra a také spravovat finance. Sám preceptor mohl rovněž studovat na univerzitě, jako jeho svěřenec. Kromě německých zemí byl kavalíry často navštěvovaný Řím, medicéjský dvůr ve Florencii a Benátky, méně se jezdilo na Pyrenejský poloostrov nebo do Anglie.

Oblíbeným cílem kavalírů či peregrinujících studentů se stal Wittenberk, kde byla univerzita založena Fridrichem III. Bílým roku 1502. Zásadní myšlenky na

univerzitu vnesl Martin Luther, který tam vyučoval od roku 1511. Poté, co papež Lev X. roku 1515 vyhlásil prodej odpustků na podporu stavby chrámu sv. Petra v Římě, poslal Luther mohučskému biskupovi nesouhlasný dopis, k němuž připojil i svých známých 95 tezí o odpustcích. Jeho myšlenky o nápravě církve se staly základem pro nový konfesijní směr, tzv. luterství. Po Lutherově smrti se stal vůdčí osobností univerzity Philipp Melanchthon, který ve Wittenberku působil od roku 1518 a stal se zejména výborným pedagogem, podporovatelem věd a šířitelem humanismu. Stoupenci Philippa Melanchthona se označovali jako filipisté. V 70. letech došlo k vyostření mezi zmíněnými umírněnými filipisty a ortodoxními luterány. Filipisté byli označováni jako kryptokalvinisté a začalo jejich pronásledování. Wittenberská univerzita byla studenty hojně navštěvovaná, a to zejména ve 40. letech 16. století, ale po pronásledování filipistů v 70. letech univerzita pozvolna upadala. Její konec je spojen s rokem 1813, kdy Wittenberk obsadil Napoleon a nechal ji zavřít. Univerzita byla nakonec roku 1817 obnovena a přenesena do Halle, kde se spojila s tamní univerzitou pod názvem *Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg*.

K rozboru wittenberské univerzitní matriky byly v předkládané práci využity tři díly její edice, zahrnující léta 1502-1620. Edice matriky je rozdělena podle semestrů. V úvodu každého semestru bylo sděleno, kdo byl tehdy rektorem univerzity, o jaký rok a semestr se jednalo. Poté následuje seznam imatrikulovaných studentů, vedený ve dvou sloupcích, v nichž každý záznam o imatrikulovaném obsahuje datum imatrikulace, jméno, město a zemi, odkud pocházel, případně se místo země zapisovala diecéze, pod kterou student náležel. Součástí záznamu mohly být různé poznámky k dané osobě (např. šlechtický stav, ve třetím díle edice matriky poznámky k dosažení akademického titulu). Z Čech a Moravy bylo pro uvedené období napočítáno celkem 1240 imatrikulovaných studentů – seznam imatrikulovaných studentů z Čech a Moravy podává tabulka číslo 1 v příloze, doplněná i o bližší informace k jednotlivým studentům, pokud se je podařilo dohledat. Z rozboru edice univerzitní matriky vyplynulo, že studenti mnohdy cestovali ve skupinkách, o čemž vypovídají stejná data imatrikulací studentů, pocházejících například ze stejného města.

Na univerzitu ve Wittenberku se z Čech během 16. století vypravilo velké množství studentů. Bylo to dáno šířením luterství do českých zemí zejména od dvacátých let prostřednictvím tisků přeložených děl Martina Luthera (např. překladateli Pavlem Příbramem nebo Burianem Sobkem z Kornic), osobností, které udržovaly

osobní kontakty s Martinem Lutherem (např. Havel Cahera) a zejména saské šlechty, která v průběhu 15. a na počátku 16. století začala zakupovat uvolněná panství Krušnohoří a přinášela tak do této oblasti i nové myšlenky Martina Luthera (např. Šlikové, Fictumové, Redernové, ze Salhausenu, z Büna). Luterství se rychle uchytilo v jazykově německých oblastech jako byly severní, severozápadní a severovýchodní Čechy. Konkrétně se jednalo především o města Jáchymov, Locket, Ostrov, Horní Slavkov, Ústí nad Labem, Kadaň, Cheb a další krušnohorská města, která buď patřila luterské šlechtě, nebo okolní statky náležely těmto urozeným, tudíž myšlenky luterství snadno pronikaly do měst. Luterství proniklo i na Moravu, zejména do Jihlavy, méně do Olomouce, Velkého Meziříčí, Moravské Třebové či Třebíče. Právě z výše zmíněných měst Čech a Moravy odcházelo na wittenberskou univerzitu nejvíce studentů.

Při rozboru imatrikulovaných studentů z Čech a Moravy jsem se zaměřila také na šlechtice, jejichž počet se pohyboval kolem 10 % z celkového počtu studentů našeho vzorku. Oproti počátečním létům lze sledovat vyšší zájem šlechty o wittenberskou univerzitu od 30. let, největší počet urozených studentů byl však napočítán v 70. letech, kdy ve Wittenberku studovalo přibližně čtyřicet nobilitovaných studentů z Čech a Moravy. Šlechta kladla velký důraz na správné vzdělání v dané konfesi a mnohdy se tento požadavek objevoval i v testamentech, což bylo v práci doloženo na testamentu Jindřicha Kunderáta Vencelíka z Vrchovišť, který se dožadoval, aby se jeho potomci vzdělávali na protestantsky orientovaných školách. Jeho požadavek však nebyl splněn a jeho synové se od evangelické víry obrátili ke katolické. Podobné případy konverze byly vysledovány také u jiných studentů z našeho vzorku či u jejich příbuzných a v práci byly uvedeny na příkladech. Mezi imatrikulovanými studenty z Čech a Moravy se objevovali urození z rodů Žerotínů, Šliků, Salhausenů, Štampachů ze Štampachu, Doupovců z Doupova, tedy zejména z nekatolických rodů, ale také konfesijně nevyhraněných rodů, jako byli Lichtenštejnové, páni z Kunovic nebo Šternberkové. Studenti z nejznámějších šlechtických rodů a účastníci stavovského povstání jsou uvedeni v přehledných tabulkách v příloze.

Díky edici Julia Köstlina *Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1503-1560* bylo zjištěno, že akademického titulu v období 1503-1560 dosáhlo 52 z 368 imatrikulovaných studentů z Čech a Moravy (z těchto 52 graduovaných studentů získalo 20 osob pouze bakalářský titul a 32 magisterský titul). Pro následující období 1560-1602 nemáme ucelený zdroj těchto informací, ale z třetího

dílu matriky bylo zjištěno, že v období 1602-1620 dosáhlo magisterského titulu dvacet osob z 257 imatrikovaných studentů z Čech a Moravy (o dosažení bakalářských titulů nemáme ucelené informace, tudíž počet nemohl být zjištěn).

U našich sledovaných studentů jsem se zaměřila na jejich pozdější kariéry, k čemuž jsem našla informace především v *Rukověti humanistického básnictví, Ottově slovníku naučném* a v edici wittenberských ordinačních knih, kterou zpracoval Georg Buchwald. Profese byla zjištěna u 193 studentů z 1240 imatrikovaných ve Wittenberku. Po studiích se nejčastěji uplatnili jako učitelé či rektori na partikulárních školách, soukromí učitelé, preceptori, profesori na univerzitě nebo ve funkcích proboštů kolejí apod. Celkem bylo napočítáno 85 osob pracujících alespoň část kariéry ve školství. Najdeme mezi nimi i výborné pedagogy jako byli Matouš Collinus, Petr Kodícil, Martin Bacháček, Jan Šentygar nebo preceptor mnoha šlechticů Jan Opsimates. Většina z nich však ve školských institucích nesetřvala a pokračovala v kariéře buď v městské správě (zjištěno u 26 osob), kam se mnohdy posunuli díky sňatku (to byl případ i Pavla Skály ze Zhoře), v zemské nebo zeměpanské správě (zjištěno u 16 osob, např. Václav Budovec z Budova, Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu, Simon Wirt, ...) nebo v církevních službách, kde bylo zjištěno 104 osob z našeho vzorku, neboli největší počet (mezi nimi byly i známé osobnosti, jako například Jan Blahoslav, Matouš Konečný či Pavel Pržáza). Malý počet studentů se uplatnil v lékařství (8) a v oblasti právnictví (2).

Při rozboru našeho vzorku studentů bylo zjištěno, že ve Wittenberku studovala řada pozdějších humanistů, neboli všestranně vzdělaných lidí, kteří projevovali zájem o vědu, byli literárně činní, věnovali se pedagogické činnosti nebo hmotně podporovali vědecké snažení dalších osob. Do skupiny humanistů náleží například Jan starší z Hodějova, který kolem sebe vytvořil známou básnickou družinu, kam můžeme zařadit studenty z Wittenberku Jana Aquilu, Matěje Vicena, Petra Kodícila, Jana Šentygara, Martina Bacháčka, Šimona Wirta (Proxena), Martina Mitise, Matouše Collina, Matyáše Eberharta, Johanna Mylia a z mladší generace zejména Pavla Skálu ze Zhoře, Adama Zalužanského nebo Zachariáše Theobalda. Byla sledována také jejich literární tvorba – z poezie se jednalo nejčastěji o příležitostné skladby, jako byly genethliaca, epithalamia, epicedia, carmina gratulatoria, propemptika či různá jiná blahopřání. Mezi prózu lze zařadit zejména bakalářské a magisterské disputace, vědecké spisy, humanistické školní příručky a učebnice. O rozvoj literární tvorby se z profesního hlediska či hlediska

působení jedince ve společnosti zasloužili především profesori, učitelé partikulárních škol, studenti, vychovatelé ve šlechtických rodinách, kněží a akademicky vzdělaní měšťané.

Práce se zaměřila také na Jakuba Popovického z Popovic, jehož osoba i památník byly předmětem dřívější bakalářské práce. Proto byl v této práci pouze stručně shrnut Popovického život a základní rozbor jeho památníku. Podrobněji jsem se věnovala okruhu přátel a známých Jakuba Popovického, který byl zjištěn na základě záznamů v jeho památníku. Tyto osobnosti jsem rozdělila do několika skupin – první skupinu tvořili učitelé a rektori, zejména wittenberské univerzity, do druhé skupiny byli zařazeni humanisté z českých zemí, do třetí skupiny osoby, které se dokázaly prosadit ve státní či církevní správě, a do poslední skupiny zapisovatelů patří inskribenti ze šlechtického stavu. Podobně jako Jakub Popovický si i další studenti z našeho vzorku vedli památník nebo v jejich spojitosti byly zjištěny také jiné ego-dokumenty, které nám dokázaly přiblížit charakter daného studenta, jeho okruh přátel nebo názory. V poslední kapitole jsem k tomuto účelu vybrala tři památníky – Adama Lehnera z Kouby, Matyáše Günthera Jihlavského a Jana Opsimata, dále deník Jana Strialia a deník Šimona Proxena a jako poslední korespondenci Václava Mitmánka.

Seznam zkratek

č. – číslo

ČMM – Časopis Matice moravské

ed. – editor

edd. – editoři

fol. – folio

pag. – pagina

r. – rok

r – recto

s. – strana

sign. – signatura

v – verso

Seznam použitých pramenů, literatury a internetových zdrojů

Prameny nevydané:

Národní knihovna České republiky – Oddělení rukopisů a starých tisků, Památník Jakuba Popovického z Popovic v tisku Flores Hesperidum, sign. 23 G 57.

Knihovna královské kanonie premonstrátů na Strahově, Památník Adama Lehnera z Kouby, sign. DF IV 24 (přístupné z http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-KKPS_DF_IV_24_3SMHU61-cs#search – poslední přístup 2. prosince 2019).

Knihovna královské kanonie premonstrátů na Strahově, Památník Matyáše Günthera Jihlavského, sign. DG IV 27 (přístupné z http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-KKPS_DG_IV_27_3ZDCA6F-cs#search – poslední přístup 2. prosince 2019).

Prameny vydané:

BINKOVÁ, Simona – POLIŠENSKÝ, Josef (edd.), *Česká touha cestovatelská. Cestopisy, deníky a listy ze 17. století*, Praha 1989.

BUCHWALD, Georg (ed.), *Beiträge zur Kenntnis der evangelischen Geistlichen und Lehrer Österreichs aus den Wittenberger Ordiniertenbüchern seit dem Jahre 1573*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 16, 1895, s. 176-202.

BUCHWALD, Georg (ed.), *Beiträge zur Kenntnis der evangelischen Geistlichen und Lehrer Österreichs aus den Wittenberger Ordiniertenbüchern seit dem Jahre 1573*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 17, 1896, s. 25-63, 157-186.

BUCHWALD, Georg (ed.), *Beiträge zur Kenntnis der evangelischen Geistlichen und Lehrer Österreichs aus den Wittenberger Ordiniertenbüchern seit dem Jahre 1573*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 18, 1897, s. 56-72, 239-258.

BUCHWALD, Georg (ed.), *Beiträge zur Kenntnis der evangelischen Geistlichen und Lehrer Österreichs aus den Wittenberger Ordiniertenbüchern seit dem Jahre 1573*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 19, 1898, s. 111-126.

BUCHWALD, Georg (ed.), *Beiträge zur Kenntnis der evangelischen Geistlichen und Lehrer Österreichs aus den Wittenberger Ordiniertenbüchern seit dem Jahre 1573*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 23, 1902, s. 183-213.

BUCHWALD, Georg (ed.), *Beiträge zur Kenntnis der evangelischen Geistlichen und Lehrer Österreichs aus den Wittenberger Ordiniertenbüchern seit dem Jahre 1573*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 24, 1903, s. 78-96, 236-263.

BUCHWALD, Georg (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 1 (1537-1560)*, Lipsko 1894.

BUCHWALD, Georg (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, Lipsko 1895.

BUCHWALD, Georg – SCHEUFFLER, Johann (edd.), *Die in Wittenberg ordinierte Geistlichkeit der Parochieen des jetzigen Königsreichs Sachsen*, in: Johann Ambrosius Barth (ed.), *Beiträge zur sächsischen Kirchengeschichte*, Band 12-13, Lipsko 1898, s. 101-194, 1-214.

DVORSKÝ, František (ed.), *Paměti o školách českých*, Praha 1886.

FOERSTEMANN, Carl Eduard (ed.), *Album Academiae Vitebergensis ab anno Christi MDII usque ad anno MDLX*, Leipzig 1841.

FOERSTEMANN, Carl Eduard (ed.), *Album Academiae Vitebergensis ab anno Christi MDLX usque ad anno MDCII*, Halle 1894.

HRDLIČKA, Josef – JUST, Jiří – ZEMEK, Petr (edd.), *Evangelické církevní řády pro šlechtická panství v Čechách a na Moravě 1520-1620*, České Budějovice 2017.

CHARVÁT, Jaroslav – KRČMA, František (edd.), *Dílo Františka Palackého I*, Praha 1941.

JUNTKE, Fritz (ed.), *Album Academiae Vitebergensis. Jüngere Reihe. Teil 2, 1660-1710*, Halle 1952.

JUNTKE, Fritz (ed.), *Album Academiae Vitebergensis. Jüngere Reihe. Teil 3, 1710-1812*, Halle 1966.

KÖSTLIN, Julius (ed.), *Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1503-17*, Halle 1887.

KÖSTLIN, Julius (ed.), *Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1518-37*, Halle 1888.

KÖSTLIN, Julius (ed.), *Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1538-1546*, Halle 1890.

KÖSTLIN, Julius (ed.), *Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1548-60*, Halle 1891.

KRÁL, Pavel (ed.), *Mezi životem a smrtí. Testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002.

KROFTA, Kamil (ed.), *Doktor Václav Mitmánek panu tatíkovi milému. Listy z let 1533-1553*, Praha 1931.

MARTÍNKOVÁ, Dana (ed.), *Simon Proxenus a Sudetis. Commentarii de itinere Francogallico*, Budapešť 1979.

REJCHRTOVÁ Noemi (ed.), *Z korespondence. Karel starší ze Žerotína*, Praha 1982.

SCHEUFFLER, Johannes (ed.), *Der Zug der österreichischen Geistlichen nach und aus Sachsen*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 8, 1887, s. 95-112.

SCHEUFFLER, Johannes (ed.), *Der Zug der österreichischen Geistlichen nach und aus Sachsen*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 10, 1889, s. 126-145.

SCHEUFFLER, Johannes (ed.), *Der Zug der österreichischen Geistlichen nach und aus Sachsen*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 11, 1890, s. 142-159.

SCHEUFFLER, Johannes (ed.), *Der Zug der österreichischen Geistlichen nach und aus Sachsen*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 24, 1903, s. 184-235.

WEIßENBORN, Bernhard (ed.), *Album Academiae Vitebergensis, Jüngere Reihe. Teil 1. 1602-1660*, Magdeburg 1934.

Literatura:

Allgemeine Deutsche Biographie I-LVI, Lipsko 1875-1912.

BÍLEK, Tomáš Václav, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*, Praha 1882-1883.

BLÁHOVÁ, Marie, *Historická chronologie*, Praha 2001.

BLASCHKA, Anton, *Der Stiftsbrief Maximilians I. und das Patent Friedrichs des Weisen zur Gründung der Wittenberger Universität*, in: Kolektiv autorů, *450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg*, Band I, Wittenberg 1952, s. 69-85.

BOBKOVÁ, Lenka, *Pobělohorský exil v Sasku a možnosti jeho dalšího výzkumu*. In: Michaela Hrubá (ed.), *Víra nebo vlast? Exil v českých dějinách raného novověku. Sborník z konference konané v Muzeu města Ústí nad Labem ve dnech 5.-6. listopadu 1998 / Ústí nad Labem 2001*, s. 72-106.

BRŇOVJÁK, Jiří, *Význam (šlechtického) vzdělávání a cestování pro nobilitaci v době vlády císaře Karla VI.*, in: Jiří Kubeš (ed.), *Šlechtic na cestách v 16.-18. století*, Pardubice 2007, s. 193-205.

DU MOULIN ECKART, Graf Richard, *Geschichte der deutschen Universität*, Stuttgart 1929, s. 161 – 162.

ČORNEJOVÁ, Ivana, *Karolinum a Klementinum. Zápas o výchovu mládeže na počátku 17. století*, Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis 36-38, 1996-1998, č. 1-2, s. 41-48.

ČORNEJOVÁ Ivana, *Tovaryšstvo Ježíšovo*, Praha 2002.

ŘURČANSKÝ, Marek, *Česká města a jejich správa za třicetileté války. Zemský a lokální kontext*, Praha 2013.

EBELOVÁ, Ivana, *Finanční zajištění městských písařů na příkladech kanceláří v Lounech, Žatci a Domažlicích v 16. a počátku 17. století*, in: Ivan Hlaváček – Ivana Ebelová (edd.), *Sborník k 70. narozeninám doc. PhDr. Jaroslava Kašpara, CSc.*, Praha 1999, s. 47-52.

FEJTOVÁ, Olga – PEŠEK, Jiří, *Recepce díla Martina Luthera v pražských a lounských měšťanských knihovnách doby předbělohorské*, Documenta Pragensia 15, 1997, s. 83-123.

GRÜNEBERG, Theodor, *Martin Pollich von Mellerstadt, der erste Rektor der Wittenberger Universität*, in: Kolektiv autorů (ed.), *450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg*, Band I, Wittenberg 1952, s. 87-91.

HANSEN, Reimer, *Philipp Melanchton reformátor, humanista, učitel Německa*, Historický obzor 8, č. 11 – 12, 1997, s. 257-261.

HARTWIG, Hans, *Die Verfassung der Universität Wittenberg, ihre ursprüngliche Form und deren Grundlagen*, in: Kolektiv autorů, *450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg*, Band I, Wittenberg 1952, s. 93-102.

HEJNIC, Josef, *Jáchymovská škola v 16. století. Problémy a úkoly*, Sborník Národního muzea v Praze – řada A – Historie 40, 1986, č. 1, s. 29-40.

HEMELÍK, Martin, *Viri docti Iglavienses. Učení muži jihlavští aneb deset rektorů jihlavské latinské městské školy*, Jihlava 2014 (= Iglavia docta 7).

HLAVÁČEK, Ivan, *Český kontext jáchymovské knihovny v 16. století*, Sborník Národního muzea v Praze – řada A – Historie 40, 1986, č. 1, s. 41-50.

HLAVÁČEK, Petr, *Luteránství jako skrytý fenomén českých duchovních a kulturních dějin*, in: Jiří Just – Zdeněk R. Nešpor – Ondřej Matějka (edd.), *Luteráni v českých zemích v proměnách staletí*, Praha 2009, s. 9-22.

HOJDA, Zdeněk, *Benátky na konci 16. století ve dvou pražských památkách*, in: Vít Vlnas – Tomáš Sekyrka (edd.), *Ars baculum vitae. Sborník studií z dějin umění a kultury k 70. narozeninám prof. PhDr. Pavla Preisse, DrSc.*, Praha 1996, s. 69-81.

HOJDA, Zdeněk, „*Kavalírské cesty*“ v 17. století a zájem české šlechty o Itálii, in: Jaromír Homolka (ed.), *Itálie, Čechy a střední Evropa*, Praha 1986, s. 216-239.

HOJDA, Zdeněk, *Z katolického exilu do západní Evropy. „Velká cesta“ Jiřího Adama z Martinic v letech 1620-1625*, in: Lenka Bobková – Michaela Neudertová (edd.), *Cesty a cestování v životě společnosti, Ústí nad Labem 1995*, s. 301-306.

HOJDA, Zdeněk – CHODĚJOVSKÁ, Eva – HAJNÁ, Milena – TESAŘÍKOVÁ, Alexandra, *Heřman Jakub Černín na cestě za Alpy a Pyreneje I. Kavalírská cesta českého šlechtice do německých zemí, Itálie, Francie, Španělska a Portugalska*, Praha 2014.

HOLÁ, Mlada, *Studentské koleje pražské univerzity v pozdním středověku a raném novověku. Dějiny – správa – úřední písemnosti (do roku 1622)*, Praha 2017.

HOLEČKOVÁ, Zuzana, *Hrdelní soudnictví královského města Nymburk, Poděbrady 1991*.

HOLINKOVÁ, Jiřina, *Dvě studie z dějin městské školy na Moravě v předbělohorském období*, Olomouc 2005.

HOLINKOVÁ, Jiřina, *Moravské předbělohorské školství*, in: František Hýbl (ed.), *Morava na prahu nové doby. Sborník příspěvků z konference konané 22. – 23. června 1994 u příležitosti 500. výročí úmrtí Ctibora Tovačovského z Cimburka*, Přerov 1995, s. 153-158.

HOLÁ, Mlada, *Alumni koleje českého národa na pražské univerzitě v letech 1542-1611*, *Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis* 53, 2013, č. 2, s. 41-80.

HOLÝ, Martin, *Vliv luterské reformace na rozvoj partikulárního školství ve vedlejších zemích České koruny v 16. století*, in: Lenka Bobková – Jana Konvičná (edd.), *Korunní země v dějinách českého státu IV. Náboženský život a církevní poměry v zemích koruny české ve 14. – 17. století*, Praha 2009, s. 535-550.

HOLÝ, Martin, *Partikulární školství v Dolním Slezsku a nobilita z českých zemí v 16. a v prvních desetiletích 17. století*, *Slezský sborník* 108, 2010, č. 3 – 4, s. 167-186.

HOLÝ, Martin, *Soukromá škola Matouše Kollina z Chotěřiny v Praze a její šlechtičtí žáci*, in: Eva Semotánová (ed.), *Cestou dějin 2. K počtě prof. PhDr. Svatavy Rakové, CSc.*, Praha 2008, s. 159-182.

HOLÝ, Martin, *Šlechtičtí vzdělanci z českých zemí a evropská res publica litteraria v poslední třetině 16. a v prvních desetiletích 17. století*, *Historie – otázky – problémy* 1, 2009, č. 1, s. 13-34.

HOLÝ, Martin, *Ve službách šlechty. Vychovatelé nobility z českých zemí (1500-1620)*, Praha 2011.

HOLÝ, Martin, *Vzdělanostní mecenát v zemích České koruny (1500 – 1700)*, Praha 2016.

HOLÝ, Martin, *Význam vedlejších zemí České koruny pro vzdělání české a moravské šlechty v předbělohorské době*, in: Luděk Březina – Jana Konvičná – Jan Zdichynec (edd.), *Ve znamení zemí Koruny české: sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc.*, Praha 2006, s. 412 – 425.

HOLÝ, Martin, *Výchova a vzdělání české a moravské šlechty v 16. a v první třetině 17. století*, *Folia Historica Bohemica* 21, 2005, s. 111-210.

HRUBANT, Jaroslav, *Památník Jana Opsimata z let 1598-1620*, *Časopis Matice moravské* 40, 1916, s. 123-130.

JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*, Praha 1989.

JUST, Jiří, *Biblický humanismus Jana Blahoslava*, Praha 2007. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta, Katedra církevních dějin.

JUST, Jiří, *Luteráni v našich zemích do Bílé hory*, in: Jiří Just - Zdeněk R. Nešpor - Ondřej Matějka, *Luteráni v českých zemích v proměnách staletí*, Praha 2009, s. 23-126.

KADICH, Heinrich von – BLAŽEK, Conrad, *Der mährische Adel*, Nürnberg 1899.

KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), Kateřina, *Památník Jakuba Popovického z Popovic (1576-1676)*, České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav archivnictví a pomocných věd historických.

KASÍK, Stanislav – MAŠEK, Petr – MŽYKOVÁ, Marie, *Lobkowiczové. Dějiny a genealogie rodu*, České Budějovice 2002.

KOLDINSKÁ, Marie, *Šlechtické školy v předbělohorských Čechách*, in: Lenka Bobková (ed.), *Život na šlechtickém sídle v 16.-18. století*, Ústí nad Labem 1992, s. 217-222.

Kolektiv autorů, *Dějiny univerzity Karlovy I 1347/8-1622*, Praha 1995.

KOŘÍNEK, Václav, *Jak bývalo v Nymburce*, Nymburk 2012.

KOSTLÁN, Antonín, *Bohemikální alba Amicorum ve fondech British Library*, *Folia Historica Bohemica* 23, 2008, s. 91-214.

KOTYK, Jiří, *Dr. Václav Mitmánek, ideolog novoutrakvismu*, Klub přátel Pardubicka 33, 1998, č. 11-12, s. 310-317.

KOTYZA, Oldřich – SMETANA, Jan – TOMAS, Jindřich a kol., *Dějiny města Litoměřic*, Litoměřice 1997.

KRATOCHVÍL, Augustin, *Luteránská škola ve Vel. Meziříčí*, ČMM 29, 1905, s. 197-201.

KUBEŠ, Jiří, *Náročné dospívání urozených. Kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*, Pelhřimov 2013.

MAREK, František, *Humanistická škola v Jihlavě*, in: Martin Hemelík (ed.), *De vita scholastica aneb o životě ve školách*, Jihlava 2011, s. 17-50.

MARTÍNEK, Jan, *Martiniana. Studie o latinském humanismu v českých zemích*, Praha 2014.

MARTÍNEK, Jan, *O povaze a dochování našeho latinského písemnictví z období humanismu*, Listy filologické 83, 1960, s. 128-134, 269-274.

MARTÍNEK, Jan, *O zahraničních studiích Jana Hodějovského*, Listy filologické 83, 1960, s. 135-140, 275-279.

MARTÍNEK, Jan, *Přebělohorské školství a humanistické literární zvyklosti*, Acta Universitatis Carolinae: Historia Universitatis Carolinae Pragensis 24, 1984, č. 1, s. 7-26.

MARTÍNEK, Jan, *Vztahy žateckého rodu Strialiů k jižním Čechám*, Jihočeský sborník historický 42, 1973, č. 1, s. 15-26.

MAŠEK, Petr, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I, A-M*, Praha 2008.

MAŠEK, Petr, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl II, N-Ž*, Praha 2010.

MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004.

MUNZAR, Jan, *Jan Stralius a jeho meteorologická pozorování z Čech a Německa z let 1558-1582*, Meteorologické zprávy 51, 1998, s. 149-153.

Neue Deutsche Biographie I-XXVI, Berlin 1953-2016.

Ottův slovník naučný I-XXVIII, Praha 1888-1909.

PADRNOŠOVÁ, Jitka, *Konfesijní školství na Moravskobudějovicku, Jemnicku a Třebíčsku*, Západní Morava 11, 2007, s. 165.

PANÁČEK, Jaroslav, *Renesanční šlechtic Jetřich Jiří Berka z Dubé a z Lipé*, in: Bezděz. Vlastivědný sborník Českolipska, Česká Lípa 2014, s. 279 – 298.

PEŠEK, Jiří, *Měšťanská vzdělanost a kultura v předbělohorských Čechách 1547 – 1620. Všední dny kulturního života*, Praha 1993.

PEŠEK, Jiří, *Pražská univerzita, městské latinské školy a měšťanské elity předbělohorských Čech (1570-1620)*, Český časopis historický 89, 1991, č. 3, s. 336-355.

PEŠEK, Jiří – ŠAMAN, David, *Studenti z Čech na zahraničních univerzitách v předbělohorském čtvrtstoletí*, in: Ivan Martinovský (ed.), *Ústecký sborník historický 1983*, Ústí nad Labem 1984, s. 173-216.

PETRÁŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 1985.

PODAVKA, Ondřej, *Soužití šlechtice na studiích a jeho vychovatele v době předbělohorské na příkladu Šimona Proxena ze Sudetu a Julia Šlika z Holiče a Pasounu*, Folia Historica Bohemica 33, 2018, č. 2, s. 397-421.

PROFOUS, Antonín, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny 1-4*, Praha 1947-1957.

PUMPRLA, Václav, *Knihopisní autoři podle působnosti v teritoriu současného Olomouckého kraje*, in: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska: sborník z 15. odborné konference Olomouc, 22. – 23. listopadu 2006*, Brno 2007, s. 231 – 243.

RAK, Petr, *K počátkům reformace v Kadani*, Památky a příroda. Vlastivědný čtvrtletník Chomutovska 22, 1990, č. 4, s. 97-103.

ROEDL, Bohumír, *Žatecká rodina Hošťálků z Javořice*, Žatec 1997.

RYANTOVÁ, Marie, *Čtenář*, in: Václav Bůžek – Pavel Král (edd.), *Člověk českého raného novověku*, Praha 2007, s. 398-432.

RYANTOVÁ, Marie, *Památníky aneb štambuchy, to jest alba amicorum. Kulturně historický fenomén raného novověku*, České Budějovice 2007.

RYBA, Bohumil, *De libro amicorum Adami Lehneri a Kauba, imaginibus Ieronymi Mannackeri chalcographi ornato*, Classica atque mediaevalia Jaroslao Ludvíkovský octogenario oblata, Brno 1975, s. 257-263.

RYBA, Bohumil, *Soupis rukopisů Strahovské knihovny Památníku národního písemnictví v Praze III*, Praha 1979.

RÝDL, Karel, *K nadnárodnímu charakteru pedagogických názorů Filipa Melanchtona*, Sborník vědeckých prací Univerzity Pardubice. Série C = Scientific Papers of the University of Pardubice, Ústav jazyků a humanitních studií 5, 1999, s. 215-219.

SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého I-XV*, Praha 1931-1937.

SEMOTÁNOVÁ, Eva – CAJTHAML, Jiří a kol., *Akademický atlas českých dějin*, Praha 2014.

SCHWABIKOVÁ, Kateřina, *Česká šlechta a univerzity německé jazykové oblasti v raném novověku. Čeští páni a rytíři, imatrikulovaní v letech 1550-1620 na univerzitách nynějšího Německa, Rakouska a Švýcarska*, Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis 2006 (vyd. 2008), s. 25-131.

SLADKÝ, Jiří, *Jednota bratrská a její působení v Třebíči*, Západní Morava 7, 2003, s. 69-86.

STEINMETZ, Max, *Die Universität Wittenberg und der Humanismus (1502 – 1521)*, in: Kolektiv autorů, 450 Jahre Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, Band I, Wittenberg 1952, s. 103-139.

STORCHOVÁ, Lucie, *Paupertate styloque connecti. Utváření humanistické učenecké komunity v českých zemích*, Praha 2011.

SVATOŠ, Michal, *Akademická peregrinace a cesty za vzděláním*, in: Lenka Bobková – Michaela Neudertová (edd.), *Cesty a cestování v životě společnosti*, Ústí nad Labem 1995, s. 241-250.

SVATOŠ, Michal, *Kališnická univerzita (1419-1556)*, in: Michal Svatoš (ed.), *Dějiny univerzity Karlovy I 1347/48-1622*, Praha 1995, s. 205-218.

SVATOŠ, Michal, *Obecné učení (1347/8 – 1419)*, in: Michal Svatoš (ed.), *Dějiny univerzity Karlovy I 1347/8-1622*, Praha 1995, s. 27-100.

SVATOŠ, Michal, *Studenti z českých zemí na univerzitě v Sieně (1573-1738)*, Zprávy Archivu Univerzity Karlovy 4, 1982, s. 29-63.

SVOBODNÝ, Petr, *Sociální a regionální struktura literárně činných absolventů pražské univerzity v letech 1500-1620*, Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis 26, 1986, č. 1, s. 7-36.

ŠAFRÁNEK, Jan, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osud*, Praha 1913.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav, *Studenti z Čech, Moravy a Slezska na německých universitách v XV. – XVIII. st.*, Časopis Musea Království českého 79, 1905, s. 290-297, 419-424.

ŠIMKOVÁ, Táňa, *Luterství v horních městech českého Krušnohoří – stručný nástin problematiky*, in: Barbara Balážová (ed.), *Ars Montana: umělecký a kulturní transfer v otevřeném prostoru česko-saského Krušnohoří na prahu raného novověku*, Ústí nad Labem 2016, s. 241-250.

ŠIMO, Michal, *Dějiny Třebíče ve světle Střelkovy kroniky*, Brno 2011. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Historický ústav.

ŠMAHEL, František, *Regionální původ, profesionální uplatnění a sociální mobilita graduovaných studentů pražské univerzity v letech 1433-1622*, Zprávy Archivu Univerzity Karlovy 4, 1982, s. 3-28.

ŠTINDL, Martin, *V proměnách renesanční doby (1529-1620)*, in: Zdeněk Fišer (ed.), *Velké Meziříčí v zrcadle dějin*, Brno 2008, s. 124-129.

TRUHLÁŘ, Antonín – HRDINA, Karel – HEJNIC, Josef – MARTÍNEK, Jan, *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě I*, Praha 1966.

TRUHLÁŘ, Antonín – HRDINA, Karel – HEJNIC, Josef – MARTÍNEK, Jan, *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě II*, Praha 1966.

TRUHLÁŘ, Antonín – HRDINA, Karel – HEJNIC, Josef – MARTÍNEK, Jan, *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě III*, Praha 1969.

TRUHLÁŘ, Antonín – HRDINA, Karel – HEJNIC, Josef – MARTÍNEK, Jan, *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě IV*, Praha 1973.

TRUHLÁŘ, Antonín – HRDINA, Karel – HEJNIC, Josef – MARTÍNEK, Jan, *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě V*, Praha 1982.

UHLÍŘOVÁ Jana, *Vzdělání – charakteristický fenomén Jednoty bratrské*, in: Martin Wernisch (ed.), *Unitas Fratrum 1457 – 2007. Jednota bratrská jako kulturní a duchovní fenomén*, Jihlava 2009, s. 97-108.

UHLÍŘOVÁ Jana, *Bratrské školství v Čechách a na Moravě*, *Studia Comeniana et historica* 34, 2004, č. 71 – 72, s. 54-61.

VACULÍNOVÁ, Marta, *Alba amicorum Pavla z Jizbice*, *Studie o rukopisech* 39, 2009 (vyd. 2010), s. 321-330.

VACULÍNOVÁ, Marta, *Odras doby v básnickém díle Pavla z Jizbice*, *Časopis Společnosti přátel a starožitností* 43/113, 2005, č. 3, s. 137-142.

VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla a kol., *Biografický slovník českých zemí*, 9. sešit, Praha 2008.

WILDE, Manfred, *Alte Heilkunst. Socialgeschichte der Medizinalbehandlung in Mitteleutschland*, Mnichov 1999.

WINTER, Zikmund, *Život a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. století*, Praha 1901.

ZEDLER, Johann Heinrich, *Grosses vollständiges Universal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste I-LXIV*, Lipsko 1731-1754.

Internetové zdroje (platné k 2. prosinci 2019):

Informace k Samuelovi Fischerovi: <https://www.palfi.cz/clanky/osobnosti-jachymova---mistni-i-hoste/osobnosti-v-detailu/fischer-samuel--25.11.1547-22.6.1600-.html>

Informace k Johannovi Crigingerovi: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/CRIGINGER_Johann_C._1521-27.12.1571

Digitální knihovna Manuscriptorium: <http://www.manuscriptorium.com/>

Informace k Veitovi Winsheimovi mladšímu:

<https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00486590>

Deutsche Biographie, informace k Veitovi Winsheimovi mladšímu:

<https://www.deutsche-biographie.de/pnd124987923.html>

The Galileo Project, informace k Michaelovi Neanderovi:

<http://galileo.rice.edu/Catalog/NewFiles/neander.html>

Inventář Archivu města Jáchymov, informace o jáchymovském písaři Johannovi Seltenreichovi: http://www.inventare.cz/pdf/soap-kv/soap-kv_ap0322_00085_am-jachymov.pdf

Slovník českých filozofů na stránkách Katedry filozofie Masarykovy univerzity, informace o Petrovi Kodícillovi: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/kodici.html>

Bibliografie dějin Českých zemí, informace k Fabianovi Summerovi:

<https://biblio.hiu.cas.cz/authorities/77792?locale=cs>

Genealogie rodu Hasištejnských z Lobkovicz:

<http://genealogy.euweb.cz/lobkow/lobkow8.html>

Historie Velkého Meziříčí, informace o Zikmundovi Heltovi z Kementu:

<https://www.velkemezirici.cz/o-meste/historie/16-stoleti>

Česká divadelní encyklopedie, informace o Danielovi Stodoliovovi z Požova:

http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Stodolius_z_Po%C5%BEova,_Daniel

Wikipedia, informace k Melchiorovi Hegerovi:

https://de.wikipedia.org/wiki/Melchior_Heger

Wikipedia, informace o Theophilovi Pistoriovi:

https://de.wikipedia.org/wiki/Theophil_Pistorius

Informace o Michaelovi Longoliovovi Královickém: https://katalog.cbvk.cz/arl-cbvk/cs/detail-cbvk_us_auth-0119187-Longolius-Kralovicky-Michael-1628/?iset=1&qt=mg

Historie farnosti Jevíčko, informace k Davidovi Frobeniovi:

<https://www.farnostjevicko.cz/3-historie/9-chornice/>

Informace k Martinovi Polycarpovi: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00518789>

Ilustrace města Wittenberk (z cesty falckraběte Ottheinricha z r. 1536):
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wittenberg-1536.jpg>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – seznam imatrikulovaných studentů z Čech a Moravy ve Wittenberku

Příloha č. 2 – geografický původ studentů

Příloha č. 3a – nejčastěji se vyskytující lokality, odkud pocházeli studenti

Příloha č. 3b – mapa: geografický původ studentů

Příloha č. 4a – počty studentů z Čech a Moravy na wittenberské univerzitě

Příloha č. 4b – graf: zájem českých a moravských studentů o wittenberskou univerzitu

Příloha č. 5 – šlechtičtí studenti

Příloha č. 6 – účastníci stavovského povstání 1618-1620

Příloha č. 7 – počty graduovaných studentů

Příloha č. 8 – seznam studentů, kteří se později uplatnili ve funkci preceptora

Příloha č. 9 – seznam studentů, kteří se později uplatnili jako úředníci v zemské a zeměpanské správě

Příloha č. 10 – ilustrace: město Wittenberk (z cesty falckraběte Ottheinricha z r. 1536)

Ediční poznámka:

Při přepisu byla užita metoda transliterace. Do hranatých závorek [] byly rozepisovány zkratky nebo chybějící data. Vykřičník v hranatých závorkách [!/] poukazuje na opravenou chybu. Všechny zjištěné informace k danému studentovi byly zaznamenány do poznámky pod čarou. Rovněž jsem se pokusila i o určení města, které bylo součástí zápisu v matrice. Určené město bylo psáno také do poznámky pod čarou, a to u prvního výskytu daného města (pro větší přehled viz Příloha č. 2).

Příloha č. 1 – seznam imatrikulovaných studentů z Čech a Moravy ve Wittenberku

rok	jméno	stránka v matrice
1502		
s. d.	Simon de Aussick ⁵⁷⁰ Duchkonis, Bohemus ⁵⁷¹	4
s. d.	Sigismundus Voyt de Praga ⁵⁷²	4
s. d.	Andreas Erzehack de Aussigk	4
s. d.	Leonhardus Hamerschmidt de Cubito ⁵⁷³	5
1503		
s. d.	Mathias Knybendel de Ausick ⁵⁷⁴	7
s. d.	Michael Pannificis de Ausick	7
s. d.	Caspar Kaucz de Aussick	8
s. d.	Mathias Mulner de Brandis ⁵⁷⁵	8
s. d.	Missener de Ausick	10
s. d.	Joannes Freytag de Cadana ⁵⁷⁶	10
s. d.	Frater Wolfgangus Gorczel de Egra ⁵⁷⁷	10
1504		
s. d.	Frater Georgius pistoris de Egra ordinis predicatorum ⁵⁷⁸	11
s. d.	Joannes Leysz de Chadana Pragen[is] ⁵⁷⁹	13
s. d.	Leonhardus Sube de Cadana	13
s. d.	Marcus Wildenauer de Egra ⁵⁸⁰	14
s. d.	Egidius Röder de Cubito ⁵⁸¹	15
s. d.	Cristoferus Kramberg de Ausigk ⁵⁸²	16
s. d.	Venczeslaus Iarust de Ausigk	16
s. d.	Vulfgangus Kruszen de Egra ⁵⁸³	17

⁵⁷⁰ Aussick = Ústí nad Labem.

⁵⁷¹ Magisterského titulu dosáhl 2. února roku 1503 (ad festum purificationis = Očišťování Panny Marie, 2. února – Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001, s. 923). – Julius KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1503-17*, Halle 1887, s. 21.

⁵⁷² Bakalářského titulu dosáhl roku 1503 a magisterského 10. 2. 1506. – TAMTĚŽ, s. 1, 23.

⁵⁷³ Cubito = Loket, tehdy ležící v oblasti Loketska, zřízené podle lenního práva. – Eva SEMOTÁNOVÁ – Jiří CAJTHAML a kol., *Akademický atlas českých dějin*, Praha 2014, s. 94.

⁵⁷⁴ Známý i pod jménem Kinbendel. Bakalářského titulu dosáhl roku 1504. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1503-17*, s. 4.

⁵⁷⁵ Brandis = Brandýs nad Orlicí nebo nad Labem.

⁵⁷⁶ Cadana = Kadaň.

⁵⁷⁷ Eger = Cheb. Bakalářského titulu dosáhl 23. března 1505 pod jménem Wolfgangus Guezel. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1503-17*, s. 7.

⁵⁷⁸ Pocházel z chebského řádu dominikánů.

⁵⁷⁹ Bakalářského titulu dosáhl roku 1504 a magisterského 25. července 1504 (circa festum Iacobi = svátek sv. Jakuba, 25. července – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 890). V edici graduovaných od J. Köstlina je uváděn jako Joannes Leys de Cadana. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1503-17*, s. 4, 22.

⁵⁸⁰ Bakalářského titulu dosáhl 30. září 1505. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1503-17*, s. 6.

⁵⁸¹ Bakalářského titulu dosáhl roku 1505 a magisterského 2. února 1505 (ad festum purificatio Marie = Očišťování Panny Marie, 2. února – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 923). – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1503-17*, s. 5, 22.

⁵⁸² Bakalářského titulu dosáhl 16. září 1506. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1503-17*, s. 7.

1505		
s. d.	Petrus Hoeffler de Egra	18
1506		
s. d.	Georgius Leubel de Aussich	19
1507		
s. d.	Balthasar Hartzaw de Teutz ⁵⁸⁴ Bohemus	22
s. d.	Nicolaus Swartz de Ausigk, Prag[ensis] dioc[esis] ⁵⁸⁵	23
s. d.	Gallus Copeniko de Ausigk Pragen[sis] dioc[esis] ⁵⁸⁶	23
1508		
s. d.	Hinricus Sculteti de Trebitz ⁵⁸⁷	26
s. d.	Fridericus Tegerwitz de Ausigk	26
s. d.	Andreas Fetler Libochowitz ⁵⁸⁸	26
1509		
s. d.	Johanees Bruner de Moravia	29
s. d.	Caspar Ottonis de Trautna ⁵⁸⁹	29
1510		
s. d.	Andreas Joannes Bruxensis ⁵⁹⁰	34
1511		
s. d.	Nobilis et generosus D[ominus] Sigismundus de Lobkowitz, baro dominus in Hasenstein ⁵⁹¹	35
s. d.	Franciscus Smeytel de Tachana, ⁵⁹² dioc[esis] Prag[ensis]	35
s. d.	Nicolaus Dickhaut de Fridlandt ⁵⁹³	35
1512		
13. 4.	Laurentius Modell de Egra dioc[esis] Ratispanen ⁵⁹⁴	45
1513		
28. 8.	Andreas Götz de Slackenwerd ⁵⁹⁵ dioc[esis] Pragen[sis]	47

⁵⁸³ Bakalářský titul získal na univerzitě v Lipsku. Ve Wittenberku dosáhl magisterského titulu 10. 2. 1506. V edici graduovaných od J. Köstlina je uváděn jako Vulfgangus Kraws – TAMTÉŽ, s. 6, 23.

⁵⁸⁴ Město Domažlice.

⁵⁸⁵ Bakalářský titul získal roku 1509. V edici graduovaných od J. Köstlina je uváděn jako Nicolaus Nigri. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1503-17*, s. 9.

⁵⁸⁶ Bakalářský titul získal roku 1509. – TAMTÉŽ.

⁵⁸⁷ Trebitz = město Třebíč.

⁵⁸⁸ Libochowitz = město Libochovice ležící nedaleko Litoměřic. Andreas Fetler získal bakalářský titul roku 1509. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1503-17*, s. 10.

⁵⁸⁹ Trautna = město Trutnov.

⁵⁹⁰ Brux = město Most. Andreas Joannes získal bakalářský titul roku 1513. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1503-17*, s. 14.

⁵⁹¹ Zikmund Hasištejnský z Lobkovic byl synovec Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic (významný humanista, byl ve službách krále Vladislava II. jako sekretář v České královské kanceláři). Po Bohuslavově smrti se Zikmund zapsal na wittenberskou univerzitu (1511). V té době nechal do Wittenbergu dopravit asi 700 knih z Bohuslavovy knihovny umístěné na Hasištejně. Knihy zapůjčil Martinu Lutherovi a Filipu Melanchthonovi, avšak při zpáteční cestě byly uloženy v chomutovském zámku, který r. 1525 postihl požár. Zikmund ve Wittenberku konvertoval z katolické víry na luteránství a po ukončení studií hospodařil na zděděných statcích. Zikmund zemřel r. 1545. Měl syny Patrokla a Petra, jejichž smrtí vymřela pětipeská větev hasištejnského rodu. Zikmund během svého života napsal několik básní, z nichž jsou dochovány dvě. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 206; *OSN XVI*, s. 223.

⁵⁹² Tachana = pravděpodobně obec Tachov v severních Čechách nebo Tachov v Plzeňském kraji.

⁵⁹³ Fridlandt = město Frýdlant.

⁵⁹⁴ Řezenská diecéze.

⁵⁹⁵ Slackenwerd = město Ostrov.

19. 11.	Wenceslaus Smil ex Fluiefsi ⁵⁹⁶ dioc[esis] Pragen[sis]	48
19. 11.	Georgius Smil ex F[luielfsi] dioc[esis] Pragen[sis]	48
1514		
s. d.	Michael Eberhart de Kemnetz ⁵⁹⁷ dioc[esis] Pragen[sis]	51
20. 10.	Bartholomeus Kleth de Brux Pragen[sis] dioc[esis]	53
1515		
3. 4.	Vitus Leuterbach de Aussig ⁵⁹⁸	54
10. 6.	Wolfgangus Zeigler de Rudenberg ⁵⁹⁹ Pragensis dioc[esis]	57
1516		
s. d.	Conradus Philippi de Egra ⁶⁰⁰	61
s. d.	Simon Wenner de Bruxia	63
1517		
9. 10.	Johannes Hodeganus de Clyngewerek ⁶⁰¹	68
11. 11.	Martinus Lammutsch de Trebenitz ⁶⁰² dioc[esis] Pragen[sis]	69
1518		
4. 7.	Dom[inus] Paulus Knodt de Egra	74
9. 10.	Johannes Blahonis de Thyn ⁶⁰³	75
1519		
19. 5.	Albertus Rendel de Mischlin ⁶⁰⁴ dioc[esis] Pragen[sis]	81

⁵⁹⁶ Obec se nepodařilo identifikovat.

⁵⁹⁷ Město Kamenice.

⁵⁹⁸ Bakalářský titul získal 6. března 1516. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1503-17*, s. 18.

⁵⁹⁹ Obec se nepodařilo identifikovat.

⁶⁰⁰ Bakalářský titul získal 14. října 1516 (prie die Idus octobris 1516). – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1503-17*, s. 19.

⁶⁰¹ Jan st. Hodějovský (Hoddeiovinus) z Hodějova (ab Hoddeiova) se narodil 6. 1. 1496 na tvrzi Kotýřině u Milevska. Po základním vzdělání ve vlasti odešel studovat na latinské školy do Míšně, Svidnice a také do saského Freiburgu. Na wittenberské univerzitě byl zapsán 9. 10. 1517, ale nedosáhl tam žádného univerzitního titulu. Do Čech se vrátil na jaře 1519. Z 20. let o něm není mnoho zpráv. V roce 1537 získal úřad místosudiho, avšak kvůli odporu některých osob byl v této hodnosti potvrzen až r. 1542 a úřad zastával až do r. 1555. V roce 1532 se oženil s Annou, sestrou vlivného Jiřího Žabky z Limberka, v němž měl Hodějovský velkou oporu ve své úřední kariéře. V úřadu místosudiho byl tak dlouho především díky jeho dalším stykům s nejvýznamnějšími osobnostmi tehdejší doby, jako byli např. Vilém z Rožmberka, Jindřich ze Švamberka, Jan st. z Lobkovic a na Zbiroze, Jan ml. z Lobkovic na Horšovském Týně, Volf z Vřesovic, Zbyněk Berka z Dubé, Adam ze Šternberka či Pernštejnové. Jan Hodějovský stál vždy na králově straně, obzvlášť v nepokojných letech 1546-47. Z náboženského hlediska byl Hodějovský věrný katolické víře, ale k jiným vírám byl velmi tolerantní. Hodějovského přínost tkví především v kulturní činnosti – sám byl velmi sečtělý, zajímal se o vědu a podporoval spisovatele (např. vybil Václava Hájka z Libočan k napsání české kroniky a umožnil mu přístup k pramenům). Kolem Hodějovského se tak utvořila literární skupina, do níž náleželi např. Jan Aquila, Jan Artophidius, Jan Balbín, Matěj Bicen, Petr Kodiceil, Matouš Collinus, David Crinitus, Martin Kuthen, Petr Fux, Martin Hanno, Tomáš Mitis, Simon Proxenus (Wirt) a další. Sám Hodějovský básně jistě psal, ale není žádná dochovaná. Na skladby svých svěřenců kladl velké nároky – mnohdy požadoval, aby byla zveršována vědecká fakta. Od 50. let 16. st. připravoval básně svých svěřenců k vydání na vlastní náklady. To se podařilo r. 1561, kdy vyšla *Prima Farrago*. Později byly vydány ještě *Secunda Farrago* (1561), *Tertia Farrago* (1561) a *Farrago quarta* (1562). Potéco skončil v úřadu místosudiho r. 1555, usadil se na zámku v Řepici, který zvelebil a založil tam velkou knihovnu (ta se však nedochovala). Zemřel r. 1566. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 317-320; *OSN XI*, s. 427; Jaroslav CHARVÁT – František KRČMA (edd.), *Dílo Františka Palackého I*, Praha 1941, s. 368.

⁶⁰² Trebenitz = pravděpodobně Třebenice nedaleko Litoměřic.

⁶⁰³ Thyn = Týn, blíže neurčeno.

⁶⁰⁴ Snad se jedná o obec Myslín nedaleko Mirovic nebo Myšlín u Kostelce nad Černými lesy.

26. 5.	Hieronimus Simonis Monetinen ⁶⁰⁵ dioc[esis] Pragen[sis]	82
21. 8.	Christophorus Schligk, comes de Basaun, baro in Elbogen, Weissenkirchen et Falckenau ⁶⁰⁶	84
11. 10.	Joannes Schutössel de Grauppen ⁶⁰⁷ dioc[esis] Pragen[sis]	85
14. 10.	Sebastianus Erlebecke de Egra dioc[esis] Ratisponen[sis]	85
1520		
24. 3.	Henricus Bircko de Duba, dominus in Hersmentz ⁶⁰⁸ dioc[esis] Pragen[sis]	88
14. 7.	Georgius de Egra ⁶⁰⁹	96
4. 10.	Arnestus Jung de Glotz, ⁶¹⁰ Prag[sis] d[iocesis]	98
10. 10.	Johannes Meislitzer de Schlackenwerd	98
24. 10.	Wolfgangus Kuchius ex Valle Divi Joachim ⁶¹¹	99
24. 10.	Guolfgangus Woit ex Valle Divi Joachim	99
1521		
15. 1.	Phillippus Steltzener de Schlet, ⁶¹² d[iocesis] Prag[ensis]	100
25. 2.	Vitus Saudech Thynensis, d[iocesis] P[ragensis]	101
24. 4.	Jacobus Greiss Cadanen[sis] pragen[sis] dioc[esis]	103
27. 4.	Georgius Hayakel Cadanensis, d[iocesis] P[ragensis]	103
24. 5.	Theodericus Labeo de Iglavia ⁶¹³	105
12. 7.	Johannes Schulthis de Grauppen	106
3. 8.	Sebastianus Newwirth de Topla ⁶¹⁴ Pragen[sis] dio[cesis]	106
17. 9.	Georgius Ungerad de Glotz ⁶¹⁵ dioc[esis] Pragen[sis]	107
1522		
s. d.	Anthonius Forschung ex Jemnitz, ⁶¹⁶ d[iocesis] Olmutzensis	112
s. d.	Bernhardus Brass ex Jemnitz, d[iocesis] Olmutzensis	112
s. d.	Jacobus Sigel ex Bronna, ⁶¹⁷ d[iocesis] Ulmitz	113
1523		
[18. 4.]	Martinus Horaschnen, d[iocesis] Prag[ensis]	116
[18. 4.]	Vuolfgangus Pachler Cadanensis	116
s. d.	Nicolaus Bochstadius Moravus	120
s. d.	Theodericus Knobloch Bohemus	120

⁶⁰⁵ Snad se jedná o město Manětín.

⁶⁰⁶ Kryštof Šlik z Pasounu, baron na Lokti, Holiče a Sokolově, blíže neurčený člen významného rodu Šliků. Rod pocházel z Chebska a vznikl na přelomu 14. – 15. století. – *OSN XXIV*, s. 673 – 679.

⁶⁰⁷ Grauppen = město Krupka.

⁶⁰⁸ Hersmentz = město Heřmanice. Jindřich Berka z Dubé, pán na Heřmanicích byl členem významného šlechtického rodu Berků z Dubé.

⁶⁰⁹ Bakalářského titulu dosáhl 1. 10. 1520. V edici graduovaných od J. Köstlina se uvádí pod jménem Gregorius de Egra. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1518-37*, Halle 1888, s. 9.

⁶¹⁰ Glotz = Kladsko.

⁶¹¹ Valle Joachimica = město Jáchymov.

⁶¹² Obec se nepodařilo identifikovat.

⁶¹³ Iglau = Jihlava.

⁶¹⁴ Město Teplá.

⁶¹⁵ Město se nepodařilo identifikovat.

⁶¹⁶ Měst Jemnice nedaleko Třebíče.

⁶¹⁷ Město Brno.

1524		
20. 5.	Paulus Gurlus Bohemus ex oppido Tlutz ⁶¹⁸	121
22. 5.	Gregorius Gurunzi Bohemus Zeulitz ⁶¹⁹	121
[29. 5.]	Dorotheus Chryhalectryon Boh[emus]	122
[19. 6.]	Ciprianus Hlawsa Pragensis	122
1525		
1526		
s. d.	Georgius Swoller Brunensis ⁶²⁰	127
s. d.	Johannes Zleb Schitzkaue ⁶²¹ Bohemus	128
s. d.	Johannes Satitzschko de Raudenitz ⁶²² Boh[emus]	128
s. d.	Johannes Launtzky de Raudenitz Boh[emus]	128
1527		
30. 6.	Johannes Igniferrarius vel Fewereissen de Wolfernitz, ⁶²³ d[iocesis] Ulmucens	130
27. 7.	Johannes Anskonis de Bilina, ⁶²⁴ d[iocesis] P[ragensis]	130
27. 7.	Samuel Corande de Lutitz, ⁶²⁵ Prag[ensis] d[iocesis]	130
27. 7.	Daniel Corande	130
1528		
19. 12.	Clemens Ursinus Bohemus	132
1529		
11. 5.	Bernhardus de Argentea rosa ⁶²⁶ dioc[esis] Pragen[sis] ⁶²⁷	135
13. 5.	Martinus Furster de Egra	135
24. 10.	Caspar Cretzmerianus Cadonen ⁶²⁸	137
4. 11.	Georgius Bohemus de Poletzky ⁶²⁹	137
4. 11.	Johannes Bohemus Habriensis ⁶³⁰	137
1530		
6. 5.	Gregorius Orinus de Cuttenberg ⁶³¹	139
s. d.	Johannes Novokolanus Bohemus	139
[7. 7.]	Wenceslaus Arpinus Bohemus ⁶³²	139

⁶¹⁸ Pravděpodobně obec Tlučná u Plzně.

⁶¹⁹ Obec se nepodařilo identifikovat.

⁶²⁰ Město Brno.

⁶²¹ Město se nepodařilo identifikovat.

⁶²² Pravděpodobně se jedná o město Roudnice nad Labem nedaleko Litoměřic.

⁶²³ Pravděpodobně se jedná o město Olbramovice nedaleko Znojma.

⁶²⁴ Město Bilina nedaleko Teplic.

⁶²⁵ Město Žlutice nedaleko Karlových Varů.

⁶²⁶ Snad se jedná o město Stříbro.

⁶²⁷ Bakalářského titulu dosáhl 1. března 1532 (Calendii Martii 1532 = 1. března 1532 – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 343-346). – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1518-37*, s. 14.

⁶²⁸ Město Kadaň nedaleko Chomutova.

⁶²⁹ Město se nepodařilo identifikovat.

⁶³⁰ Snad se jedná o město Habry.

⁶³¹ Město Kutná Hora.

⁶³² Václav Arpinus, původem z České Kamenice, studoval ve Wittenberku od srpna 1530 jako M. Collinus. Magisterské hodnosti tam dosáhl 5. 2. 1540. Po návratu do Čech měl zájem vyučovat na univerzitě v Praze, ale setkal se s odporem mistrů, a proto se raději přestěhoval do Žatce, kde působil na tamní latinské škole. Arpinovi se podařilo žateckou školu velmi pozvednout, dokonce patřila mezi nejvýznamnější školy (Arpinus ostraňoval špatné zvyky, jako bylo např. žebravé zpívání, a zavedl přísný řád po Melanchthonově vzoru). V Žatci byl váženou osobností, v čemž ho upevnil také sňatek (1546) s Kateřinou Artemisiovou, dcerou Mikuláše Artemisia, předního žateckého měšťana. Od roku 1556 užíval přídomek z Dorndorfu a od téhož roku do r. 1572 působil v Žatci jako primas. Ke konci života se stal

[16. 8.]	Sebastianus Brastiboren Bohemus	140
1531		
s. d.	Herr Borzeck Herr von Dona, baro bohemicus ⁶³³	141
s. d.	Venceslaus Mitmanek ⁶³⁴ von Ungrischem Brodt ⁶³⁵	141
s. d.	Johannes Trsko Pragensis	141
7. 5.	Mathaeus de Luna ⁶³⁶ civitate Boh[emus]	141
[10. 7.]	Johannes a Salhausen in Peusen ⁶³⁷ Bohemiae ⁶³⁸	142
1532		
s. d.	Andreas Pragenses, Bohem[us]	143
s. d.	Johannes Pragenses	143
s. d.	Georgius a Biela ⁶³⁹	144
s. d.	Caspar Mutz Schlakenvaldensis ⁶⁴⁰	145
s. d.	Georgius Neusesser de Valle Joachim	145
s. d.	Johannes a Selbitz Bohemus	146
s. d.	Johannes Rheindel Egranus	146
s. d.	Georgius Thyl de Valle Joachim	146
1533		
s. d.	Johannes Lhotski ex Moravia	147
s. d.	Matthias Pragensis Bohemus	147
s. d.	Ambrosius Campanus Pragensis Boh[emus]	147
s. d.	Andreas Sarctoris Pruxensis ⁶⁴¹ Boh[emus]	148
13. 7.	Andreas a Dubnitz Moravus nobilis ⁶⁴²	150

členem komise pro sepsání České konfese. Přátelil se s významnými osobnostmi tehdejší doby, jako byli např. Matouš Collinus, Tomáš Mitis, Pavel Aquilinas, Petr Codicillus, David Crinitus, Jakub Strabo, Jiří Ostraciuss, Václav Nicolaides, Jan Rosinus a další. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 104-105; J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1538-1546*, s. 12.

⁶³³ Bořek (v Ottově slovníku naučném uváděn jako Bořivoj) z Donína byl nejstarším synem Bedřicha z Donína, který vlastnil město Benátky n. Jizerou, kde nechal vystavět zámek. Bořek po otci zdědil statek Kostomlaty, o něž však přišel kvůli účasti na povstání r. 1547. Zemřel r. 1571. – *OSN VII*, s. 835.

⁶³⁴ Václav Mitmánek se narodil kolem roku 1510 do česko-bratrské rodiny v Uherském Brodě. Po absolvování partikulárního vzdělání (zřejmě na některé z bratrských škol), pokračoval ve studiu ve Wittenberku. Později byl zapsán ještě na univerzitě v Basileji (1533) a Paříži (1534). V roce 1537 se vrátil zpět do Čech. Původně se měl vrátit do Wittenberku jako preceptor blíže neurčeného Slavaty z Chlumu a Košumberka, avšak kvůli rostoucím sporům s Jednotou se tak nestalo. Mitmánek opustil Jednotu bratrskou a přiklonil se k utrakvismu. Poté se stal preceptorem v rodině Arnošta Jilemnického z Újezdce. Roku 1540 byl ordinován v Benátkách a v Itálii dosáhl doktorátu teologie. Do církevních služeb vstoupil jako kazatel v kostele Panny Marie na Starém Městě pražském. Od roku 1541 působil jako člen konzistoře podobojí. Spolu s Janem Mystopolem se pokusil zřídit nekatolickou zemskou církev r. 1543, avšak jejich úsilí se nezdařilo a potéco se postavil proti panovníkově zasahování do církevních poměrů v zemi, byl následně králem vypovězen z Prahy. Uchýlil se tak do Pardubic, později do Slezska a do Míšně. Ještě roku 1543 se tajně navrátil do Prahy, ale jeho návrat byl prozrazen a za trest byl uvězněn na Křivoklátě. O rok později byl na přímluvy propuštěn, ale musel znovu odejít do exilu. Jeho další osudy nejsou zcela zřejmé. Cenné jsou především dochované dopisy adresované jeho otci, které edičně zpřístupnil Kamil Krofta. – M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 240-241; *Rukověť II*, s. 38 n.; Kamil KROFTA (ed.), *Doktor Václav Mitmánek panu tatíkovi milému. Listy z let 1533-1553*, Praha 1931.

⁶³⁵ Město Uherský Brod.

⁶³⁶ Město Louny.

⁶³⁷ Město Benešov nad Ploučnicí v severních Čechách.

⁶³⁸ Blíže neurčený člen staroněmeckého rytířského rodu ze Salhausenu. Rod se kolem poloviny 15. století usídlil v severních Čechách. Salhausenové byli stoupenci luteránství. – *OSN XXII*, s. 495-496.

⁶³⁹ Snad se jedná o Bělou pod Bezdězem.

⁶⁴⁰ Schlackenwald = město Horní Slavkov.

⁶⁴¹ Město Most.

2. 8.	Christophorus Langer ex valle Joachima	150
16. 8.	Sixtus Raconicenus Bohemus ⁶⁴³	150
16. 8.	Johannes a Drazowitz ⁶⁴⁴ Boh[emus]	150
19. 9.	Vespasianus Zacklaneck Lunensis Boh[emus]	150
29. 7.	Johannes Briller, Triboniensis Moravus ⁶⁴⁵	151
5. 9.	Johannes Syndinger de Hoazona Bohem[us] ⁶⁴⁶	151
1534		
s. d.	Mattheus Kolin Gurimensis ⁶⁴⁷ Boh[emus] ⁶⁴⁸	152

⁶⁴² Andreas z Dubnic, moravský šlechtic, získal magisterský titul na wittenberské univerzitě v lednu 1538. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1538-1540*, s. 10.

⁶⁴³ Sixt z Ottersdorfu, jinak také ab Ottersdorf, ab Ottersdorff, Ottersdorffius, Ottersdorffius, Raconicensis, Raconicenus, Rakovnický či Šouster, se narodil v Rakovniku do rodiny Václava Šoustra. Na wittenberské univerzitě byl zapsán 16. 8. 1533, ale bakalářské hodnosti dosáhl až na pražské akademii r. 1534. Poté zahájil svou kariéru písaře – nejprve byl písařem špitálu sv. Pavla před Poříčskou branou, r. 1538 přijal městské právo na Starém Městě pražském se stal městským písařem v této obci a od r. 1546 i kancléřem. V této době se Sixt z Ottersdorfu řadil mezi staroutravisty k stavovské protikrálovské opozici, tudíž nechyběl ani v odboji proti Ferdinandovi I. v letech 1546-47, za což byl dva měsíce vězněn a potrestán ztrátou kancléřského úřadu. Ve 40. letech navázal přátelství s Matoušem Collinem, který jej získal pro novoutravvistickou orientaci, při níž pak zůstal až do konce života. Sixt z Ottersdorfu sehrál i významnou roli při jednání o Českou konfesi r. 1575. Zemřel v Praze 25. srpna 1583. Napsal dílo *Akta aneb knihy památní čili historie oněch dvou nepokojných let v Čechách 1546 a 1547*, dnes uloženo v Knihovně Národního muzea pod signaturou II C 8. Dílo bylo v moderní době vydané Josefem Teigem r. 1919 a 1920 pod názvem *Sixta z Ottersdorfu Knihy památné o nepokojných letech 1546 a 1547 I, II* a r. 1950 Josefem Janáčkem pod názvem *Sixt z Ottersdorfu. O pokoření stavu městského léta 1547*. Dochováno je i Sixtovo *Diarium sněmu 1575*, které bylo vydáno ve 4. svazku Sněmů českých. Také byl autorem několika latinských básní. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 85-87.

⁶⁴⁴ Pravděpodobně se jedná o obec Dražovice nedaleko Klatov.

⁶⁴⁵ Město Moravská Třebová.

⁶⁴⁶ Jan Šentygar, jinak také Schentigar, Schentigarus, Schentygar, Ssentigar, Ssentygar, Syndinger nebo Šentigar, se narodil ve Hvoždanech u Blatné kolem r. 1516. Nejprve studoval v Praze spolu s Matoušem Collinem a poté se 5. září 1533 zapsal na univerzitu ve Wittenberku (vzhledem k chudobě studoval na univerzitě zdarma). Při studii se zajímal především o řečtinu, kterou pak spolu s Collinem a Aerichalkem zaváděl i v Čechách. Bakalářského titulu dosáhl až v Praze 2. května 1536. V této době navázal kontakt s Janem st. Hodějovským a stal se vychovatelem jeho synovce Bohuslava. V roli preceptora se objevoval i u dalších šlechticů, např. syna Smila z Hodějova či některé příslušníky rodu Žejdlců a Lobkoviců. Roku 1541 dosáhl magisterského titulu a poté působil na univerzitě jako profesor a přednášel latinskou poezii. Věnoval se též vyučování mladých šlechticů na Collinově soukromé škole a od 40. let působil v básnické skupině Jana st. Hodějovského, jehož přičiněním získal r. 1542 erb a přídomek z Chotěřiny. Ve 40. letech zastával významné funkce – byl proboštem koleje Karlovy a děkanem filozofické fakulty, ale tohoto úřadu se vzdal zřejmě kvůli neúspěšnému stavovskému povstání z r. 1547 a zesilujícímu absolutismu, neboť své názory dával otevřeně najevo, jak se projevilo například ve vyhroceném sporu s jeho někdejší žákem Bohuslavem Hodějovským z Hodějova (Bohuslav posuzoval české poměry z hlediska oficiální politiky císaře Karla V., zato Šentygar hájil přirozené právo Čechů na obranu národních zájmů). Z Prahy tak přesídlil do Hradce Králové, kde se oženil s Anežkou Velašovou (vdova po významném královéhradeckém měšťanovi Ondřeji Velašovi z Hostomic) a začal se věnovat lékařské praxi. Dostal se však do sporů se svými nevlastními dětmi i s královéhradeckými měšťany, čímž si velmi pohoršil postavení ve městě. Zemřel 20. října 1554. V básnické tvorbě se věnoval především lyrické poezii a do konce předbělohorské doby patřil mezi naše nejpřednější lyriky. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 264 – 274; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 304.

⁶⁴⁷ Město Kouřim.

⁶⁴⁸ Matouš Collinus z Chotěřiny byl Melanchthonovým žákem. Ve Wittenberku získal magisterský titul 23. září 1540 a poté se vrátil do Prahy, kde na univerzitě začal vyučovat řečtinu a později také latinu. Založil si soukromou školu v domě zvaném Andělská zahrada (dnes Jindřišská ulice). Patřil mezi nejvýznamnější humanisty a učitele tehdejší doby. Zemřel v Praze 4. června 1566. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1538-1546*, s. 12; Pavla VOŠAHLÍKOVÁ a kol., *Biografický slovník českých zemí*, 9. sešit, Praha 2008, s. 444-445.

1. 5.	Johannes Czitz Tustensis ⁶⁴⁹ Boh[emus] ⁶⁵⁰	153
13. 6.	Georgius Podepradius ⁶⁵¹	153
s. d.	D. Phillipus de Hassenstein, baro ⁶⁵²	155
24. 11.	Henricus Dwarensis Mag[ister] Pragensis ⁶⁵³	155
s. d.	Simon et Paulus Mazanechus Zatecensis ⁶⁵⁴	155
1535		
21. 1.	Sigismundus Hostialka Zatecensis Boh[emus] ⁶⁵⁵	155
s. d.	Georgius Maseck a Caswitz ⁶⁵⁶ Bohemus	157
s. d.	Georgius Sicos Bolislaviensis	157
s. d.	Valentinus Multz Schlakenvaldensis	158
s. d.	Balthasar Schenck ex Valle Joachimica	158
s. d.	Petrus Piperius ex Valle Joachimica ⁶⁵⁷	158
1536		
s. d.	Caspar Schuman Boleslaviensis ⁶⁵⁸	160
s. d.	Johannes Massanetz Sarecenus ⁶⁵⁹ Bohemus	160
s. d.	Adamus Budovicius a Budovia ⁶⁶⁰	161
s. d.	Johannes Zateczki de Satz ⁶⁶¹ Bohemus	161
s. d.	Samuel Bittes, Guttengbergensis ⁶⁶² Boh[emus]	163
s. d.	Matthias Zcerwenka Bohemus	163

⁶⁴⁹ Město Domažlice.

⁶⁵⁰ Bakalářského titulu dosáhl 4. července 1536. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1518-37*, s. 15.

⁶⁵¹ Podepradius = město Poděbrady.

⁶⁵² Snad se jedná o Filipa z valečské větve Hasištejnského rodu, o kterém se v Ottově slovníku naučném píše, že se velmi zajímal o hudbu a básnictví. Zemřel bezdětný, tudíž statek Valeč zdědil jeho bratr Arnošt. – *OSN XVI*, s. 223.

⁶⁵³ Jindřich Dvorský, psal se též jako Dworensis či Curius, se narodil 2. 3. 1505 pravděpodobně ve Vodňanech nebo v okolí, kde později působil jako poručník dětí vodňanského měšťana Bohuslava Ondřejova z Helfenburka. Studoval na pražské univerzitě, kde r. 1524 získal bakalářský titul a r. 1530 magisterský. Od r. 1530 přednášel na fakultě. R. 1533 se stal děkanem, ale úřad předal r. 1534 Jiřímu Píseckému a odebral se do Wittenberku na studie, kde byl Melanchthonovým žákem. Po návratu do Čech se stal podruhé proboštem koleje Karla IV. (poprvé to bylo r. 1529) a na rok 1538/39 byl podruhé zvolen děkanem. Děkanem se stal ještě potřetí na rok 1539/40. Od Ferdinanda I. dostal r. 1541 erb a titul z Helfenburka. V letech 1542-1544 zastával úřad rektora na pražské univerzitě. V této době patřil mezi největší stoupence staroutrakvistů, což ho dostalo do sporu s M. Collinem, který stál na reformační straně. Byl členem konsistoře podobojí a při jejím obnovení r. 1571 byl jmenován jejím administrátorem (v úřadě byl až do r. 1581). Zastával i další církevní úřady – od r. 1546 byl farářem u sv. Michala, r. 1553 opatem kláštera na Slovanech a od r. 1573 děkanem u sv. Apolináře. Dvorský zemřel 15. 9. 1582 na mor, který tehdy řádl v Praze. Pohřben byl na Slovanech. V Bydžovského *Collectanea* se dochovalo několik úředních publikací Dvorského, které se týkají přednášek, zkoušek, promocií a rektorské volby. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 92 – 93; *OSN VIII*, s. 275.

⁶⁵⁴ Město Žatec.

⁶⁵⁵ Zikmund Hošťálek byl otcem Maxmiliána Hošťálka, zemského direktora během stavovského povstání a jednoho z popravených na Staroměstském náměstí roku 1621. K Hošťálkům viz Bohumír ROEDL, *Žatecká rodina Hošťálků z Javořice*, Žatec 1997.

⁶⁵⁶ Město se nepodařilo identifikovat.

⁶⁵⁷ Bakalářského titulu dosáhl roku 1537. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1518-37*, s. 16.

⁶⁵⁸ Název *Boleslaviensis* bylo považováno za Mladou Boleslav, ale může se jednat i o slezský *Boleslawiec*, neboť ve většině případů nebyla uvedena příslušná země (Čechy nebo Slezsko).

⁶⁵⁹ Město Žďár nad Sázavou.

⁶⁶⁰ Otec slavného Václava Budovce z Budova. Adam býval místopisařem, polním colmistrem a nejvyšším proviantmistrem. Zemřel na Nových Hradech r. 1585. – *OSN IV*, s. 852; J. CHARVÁT – F. KRČMA (edd.), *Dílo Františka Palackého I*, s. 369.

⁶⁶¹ Město Žatec.

⁶⁶² Město Kutná Hora.

s. d.	Christophorus Bertold ex Valle J[oachimi] ⁶⁶³	163
s. d.	Georgius Tappius Lunensis	163
1537		
s. d.	Nobilis ac generosus d[ominus] Joachimus Schligk, comes a Passau ⁶⁶⁴	165
s. d.	Paulus Humpoliensis ex Zeslavia ⁶⁶⁵ Boemus ⁶⁶⁶	165
s. d.	Georgius a Sternberg Moravus nobilis ⁶⁶⁷	167
s. d.	Jacobus Achezenicz Pragensis nob[ilis] Boh[emus]	167
s. d.	Matthias Kormax Olomuczensis ⁶⁶⁸	167
s. d.	Stencislaus a Luthomirisch, ⁶⁶⁹ nobilis	168
s. d.	Nicolaus Decius Moravius	168
s. d.	Joannes Chiba Bohemus ⁶⁷⁰	168
1538		
s. d.	Aegidius von Vuitten ex Valle Joachimi	169
s. d.	Johannes Teinensis Bohemus	169
s. d.	Adamus Vuasser vom Satz ⁶⁷¹	169
s. d.	Joannes Heberus ex Valle Joach[imi]	169
s. d.	Christophorus Volucris ex Valle Joach[imi]	169
s. d.	Georgius Corsiska Mesericensis ⁶⁷² Moravus	170
s. d.	Valentinus Clarerus ex Valle Joachimica ⁶⁷³	171
s. d.	Paulus Bardoviensis Boh[emus]	172
listopad	Henricus Bohdanetzky de Zhodkova Boemus ⁶⁷⁴	173

⁶⁶³ Bakalářského titulu dosáhl 27. března 1538 (VI Calend[as] April 1538 = 27. března – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 343-346). – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1538-46*, Halle 1890, s. 5.

⁶⁶⁴ Blíže neurčený člen rodiny Šliků, pocházející z Chebska a patřící k přívržencům luteránství. – *OSN XXIV*, s. 673-679.

⁶⁶⁵ Obec Rybná nad Zdobnicí nedaleko Hradce Králové.

⁶⁶⁶ Bakalářského titulu dosáhl 26. února 1540 (IV Calend[as] Martii[s] 1540 = 26. února 1540 – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 343-346). V edici graduovaných od J. Köstlina je uveden jako Paulus Humpoliensis ex Zrybenska. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1538-46*, s. 6.

⁶⁶⁷ Blíže neurčený člen rodu Šternberků. – *OSN XXIV*, s. 777- 788.

⁶⁶⁸ Město Olomouc.

⁶⁶⁹ Město Litoměřice.

⁶⁷⁰ Jan Chyba, jinak také Fortius, se narodil v Kouřimi 23. 2. 1517 do rodiny měšťana Ondřeje Chyby. Na pražské univerzitě získal bakalářský (1537) a později magisterský titul (1541). Ještě byl v roce 1537 zapsán na univerzitu ve Wittenberku. V roce 1540 působil jako probošt koleje Karlovy a v letech 1542-43 se označuje jako curator fisci v radě děkanově. Profesorské hodnosti se vzdal r. 1544, poté se oženil a stal se měšťanem Starého Města pražského. Vyučování se nadále věnoval soukromě. Učil ve svém domě u Zahrádků (in domo Hortensiorum), podle čehož se někdy nazýval Hortensius. V letech 1571-1581 byl členem soudu desítipanského. Jeho dcera Lidmila se provdala za doktora Adama Zalužanského ze Zalužan, který také studoval ve Wittenberku (viz dále). Fortiův přínos tkvěl především v zájmu o hebrejštinu (r. 1570 vydal knihu o hebrejštině). Zemřel 30. 10. 1590. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 150.

⁶⁷¹ Adam Vodička (jinak také Aquila, Aquula, Sacensis, Wasser, Vodiczka, Zatecenus, Žatecký) pocházel ze Žatce. Od r. 1538 studoval ve Wittenberku, kde se 11. září 1543 stal mistrem. Jeho učiteli byli Matouš Aurogallus a Filip Melanchthon, s nímž si dopisoval (viz *Corpus reformatorum*, svazek 6, s. 816; svazek 7, s. 503, 689, 760, 799, 844; svazek 8, s. 54, 118, 235, 514). Roku 1546 se stal profesorem pražské akademie a r. 1550 správcem litoměřického collegia. R. 1554 se oženil s Lucií Velíkovou ze Šonova a o dva roky později získal šlechtický titul z Radkova. Do konce života zastával úřad kancléře Nového Města pažského. Zemřel 19. listopadu 1560. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 519-520.

⁶⁷² Město Velké Meziříčí.

⁶⁷³ Bakalářského titulu dosáhl 6. dubna 1541. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1538-46*, s. 7.

listopad	Johannes Kriegengerus ex Valle Joach[imica] ⁶⁷⁵	173
prosinec	Johannes Procopius Lippensis ⁶⁷⁶ Boemus	173
1539		
s. d.	Christophorus Langefeldt ex Valle Joach[imica]	176
s. d.	Joannes ab Albis Aquilis Pragensis ⁶⁷⁷	177
s. d.	Andreas Keller ex valle Joachimica	177
s. d.	Michael Pelerus ex valle Joachimica	178
1540		
[24. 5.] ⁶⁷⁸	Sebastianus Miedienny a Przestitz Bohemus ⁶⁷⁹	180
5. 6.	Stephanus Hackher ex Valle Sancti Joachimi	180
5. 6.	Georgius Schuman ex valle sancti Joachimi	180
5. 6.	Petrus Vogell ex Valle S[ancti] Joachimi	180
17. 6.	Joannes Chmelyrion a Semechow Bohemus Prag[ensis] ⁶⁸⁰	181
17. 6.	Sigismundus Wanttzeckh Bohemus Pragensis	181

⁶⁷⁴ Blíže neurčený člen staročeské vladcké rodiny Bohdaneckých z Hodkova. – *OSN IV*, s. 248-250.

⁶⁷⁵ Johann Criginger či Krünger se narodil r. 1521 v Jáchymově. Nejprve studoval na latinské škole v Jáchymově u Johanna Mathesia, poté se zapsal r. 1538 na wittenberskou univerzitu (tam získal 4. září 1544 magisterský titul) a ve studiích pokračoval na univerzitách v Lipsku a Tübingen. Působil jako učitel na luteránských školách v Crimmitschau, Marienbergu a v Horním Slavkově. V r. 1547 byl ve Wittenberku ordinován na kněze. Roku 1548 se usadil v Marienbergu, kde se oženil. Nejvíce se proslavil jako kartograf. Byl autorem druhé mapy Čech (po Klaudyánově z r. 1518) z 2. poloviny 60. let 16. století. Dodnes jsou dochovány dva exempláře Crigingerovy mapy – ve Strahovské knihovně a v Salzburku. Criginger byl autorem ještě mapy Saska a Durynska. Více map nestihl vytvořit, protože r. 1571 náhle zemřel. – http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/CRIGINGER_Johann_C.1521-27.12.1571 (poslední přístup dne 2. prosince 2019); G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch I* (1537-1560), Lipsko 1894, s. 57; J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1538-46*, s. 17.

⁶⁷⁶ Pravděpodobně se jedná o město Česká Lípa.

⁶⁷⁷ Jan Aquila, označován též jako Vorel podle svého domu na Novém Městě pražském, studoval v Lipsku a ve Wittenberku, kde se stal 27. 2. 1540 (IV Calendas Martiis = 27. 2. – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 343-346) bakalářem a 25. 1. 1543 mistrem. Poté byl přijat na pražskou univerzitu, ale oženil se a stal se konšelem Nového Města pražského. Od r. 1554 se u jeho jména vyskytuje přídomek z Plavče. Koupil statek Krásnou Horu, který držel od r. 1556 asi do r. 1572. Aquila byl známý hlavně kvůli častým sporům s poddanými, které vyvolával především svou surovostí. Tyto spory nakonec vyústily r. 1564 v otevřený odboj. O jeho rozbouřené povaze vypovídají také časté záznamy v knihách komorního soudu. Zemřel koncem r. 1573 nebo v r. 1574. Aquila je známý především jako autor komedie Toboëus (jedná se o zdramatizovaný biblický příběh o Tobiáši). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 92-93; J. KÖSTLIN (ed.), *Baccalaurei 1538-1546*, s. 6.

⁶⁷⁸ Postridie Trinitatis = 24. května. – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 938.

⁶⁷⁹ Šebestián Aerichalcus, jinak také Měděný, Miedienny či Praesticenus, pocházel z Přeštic. Ve Wittenberku dosáhl magisterského titulu 31. 1. 1544. Poté se navrátil do Čech, kde vykonal disputaci a stal se členem Velké koleje. V letech 1546-47 byl proboštem koleje Karlovy, r. 1548 se stal děkanem, 1549-54 zastával funkci direktora koleje Nationis a v letech 1552-1553 byl rektorem univerzity. Ke konci života byl stavy povolán za přísedícího konsistoře podobojí, avšak ve funkci setrval jen krátce, neboť již 20. 11. 1555 zemřel na mor. Pochován byl v Betlémské kapli. Aerichalcus byl velmi váženou a vzdělanou osobností. Zasloužil se i o to, aby se řečtina zavedla do partikulárních škol. Byl velmi literárně činný, zabýval se především rozbořem a komentováním antických autorů a dramatických her, dokonce sám skládal komedie s biblickými náměty. Tiskem vyšlo několik jeho děl. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 49 – 52.

⁶⁸⁰ Jan Chmelíř ze Semechova, jinak také Chmelirius, Chmelyrion či Chmelyrius, byl synem Duchka Chmelíře, staroměstského konšela, věrného stoupence Ferdinanda I., ale také obdivovatel Jana Husa, neboť sbíral jeho spisy a byl v důvěrných stycích s předními učiteli tehdejší doby. Jeho syn Jan Chmelíř byl na univerzitě ve Wittenberku zapsán r. 1540. Zemřel již o dva roky později. Matouš Collinus mu věnoval dvě řecká epirafia ve sborníku M. Hannona a po smrti také Martin Kuthen. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 386; *OSN XII*, s. 263.

17. 6.	Joannes Welick Bohemus Pragensis	181
17. 6.	Ulricus Prefatus a Wulkhenaw ⁶⁸¹ Pragensis	181
7. 8.	Mattheus Klingeseysen ex valle Joachimica ⁶⁸²	182
7. 8.	Wentzeslaus Naso a Woykowitz ⁶⁸³ Boh[emus]	182
[21. 9.] ⁶⁸⁴	Joannes Hannusius Mytenus ⁶⁸⁵ Bohemus	183
26. 9.	Joannes Munckho a Brun ex Moravia	183
28. 5.	Wentzeslaus Widlackh Bohemus ab Aussickh ⁶⁸⁶	184
15. 11.	Wenczeslaus Celius Pragensis ⁶⁸⁷	185
15. 11.	Joannes Netorinus Boh[emus]	185
15. 11.	Joachimus a Bila nobilis Boh[emus] ⁶⁸⁸	185
15. 11.	Wencezslaus Nigellus Bohemus	185
17. 11.	Georgius Zcimmerman ex valle Joachimi	185
22. 11.	Daniel Curando pragensis ⁶⁸⁹	185
22. 11.	Daniel Tscherni Ludomericensis ⁶⁹⁰ Bohemus	185
22. 11.	Christopherus Piscator ex vallibus Joachimi ⁶⁹¹	185
1541		
s. d.	Sigismundus a Wrzesewitz ⁶⁹²	189
s. d.	Wolfgangus Stelbogen ex valle Joachimi	189
s. d.	Wolfgangus Hoffmannus ex Vallensis Joachimi	190
s. d.	Joannes Freienstein ex vallibus Joachimi	190
21. 11.	Melchior Klett Boemus	193
26. 11.	Mauricius Froschle Vallensis	193
26. 11.	Bartolomeus Renbolt Vallensis	193
17. 12.	Wolfgangus Muller Vallensis ⁶⁹³	193
1542		
16. 1.	Franciscus Anders ab Ottendorf Bohemus	193
27. 4.	Elias Hauschilt ex valle Joachimica	194

⁶⁸¹ Město se nepodařilo identifikovat.

⁶⁸² V Annabergu dosáhl titulu doktora medicíny a fyziky. Ve Wittenberku dosáhl 4. srpna 1541 bakalářského titulu a magisterského 31. ledna 1544. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1538 – 1546*, s. 16, 7.

⁶⁸³ Pravděpodobně se jedná o obec Vojkovice nad Ohří nedaleko Karlových Varů.

⁶⁸⁴ 11 Calend[as] Octobris = 21. září. – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 343-346.

⁶⁸⁵ Blíže neurčené město Mýto.

⁶⁸⁶ V matrice byl kvůli chudobě zapsán zdarma. – Carolus Eduardus Foerstemann (ed.), *Album Academiae Vitebergensis ab a. Ch. MDII usque ad a. MDCLX (1502-1560)*, Lipsko, 1841, s. 184.

⁶⁸⁷ Magisterského titulu dosáhl 15. září 1541. V edici graduovaných od J. Köstlina je uveden jako Wenczeslaus Cylus. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1538-46*, s. 13.

⁶⁸⁸ Snad se jedná o téhož Jáchyma z Bílé, o němž se v Ottově slovníku naučném, že působil jako císařský rada a hejtman v Jáchymově. S manželkou Alžbětou z Bernšteina měl syny Hendrycha, Bedřicha, Adolfa, Jáchyma a Jiříka. – OSN IV, s. 53.

⁶⁸⁹ Bakalářského titulu dosáhl 22. února 1541 (8 Caldenas Martii = 22. února 1541 – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 343-346). V edici graduovaných od J. Köstlina je uveden jako Daniel Coranda. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1538-46*, s. 12.

⁶⁹⁰ Město Litoměřice.

⁶⁹¹ Superintendent lüneburský, ve Wittenberku dosáhl bakalářského titulu 20. března 1540 a magisterského 25. ledna 1543. – C. E. Foerstemann (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 185; J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1538-46*, s. 6, 15.

⁶⁹² Zikmund z Vřesovic.

⁶⁹³ Bakalářského titulu dosáhl ve Wittenberku roku 1548. V edici graduovaných od J. Köstlina je uveden jako Wolfgangus Mollerus. – Julius KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri und Magistri der Wittenberger Philosophischen Facultät 1548-60*, Halle 1891, s. 6.

květen	Joannes Schumagius Boemus	196
květen	Joannes Bagner Vallensis	196
květen	Henricus Voit Boleslaviensis ⁶⁹⁴	196
červen	Nathanael Kitlitz Moravus	197
červen	Joannes Bossinicki Bohemus	197
červen	Joannes Biskitenus Bohemus	197
červen	Joannes Burganus Bohemus	197
červen	Vitus Rugius Bohemus	197
červen	Constantinus Rabenhap a Sucha ⁶⁹⁵ Bohemus	197
červenec	Hans Gurg Elbogener von untern Schonfelt ⁶⁹⁶ Bohemus	197
září	Gallus Cleischensis Bohemus	198
říjen	Georgius Carbat Moravus Triboviensis	198
říjen	Andreas Dussigk Lytomeritius	199
říjen	Joannes Lytomeselius ⁶⁹⁷	199
19. 10.	Christophorus Wortschelius Plahnensis ⁶⁹⁸ Boh[emus]	199
1543		
15. 4.	Paulus Schumannus Boleslaviensis	202
30. 4.	Jonas Luckenberger ex vallibus Joachimi ⁶⁹⁹	203
květen	Joannes Buner ex Ausigk Bohemus	204
srpen	Joannes Lupulus Boh[emus]	206
září	Melchior Libaldus Boleslaviensis	206
červen	Casparus Rasp Egrensis	207
červenec	Florianus Franta ex Moravia	207
1544		
[říjen]	Sebastianus Kreisner Bolislaviensis	208
únor	Thomas Peurlin Schlackenwerdensis ⁷⁰⁰	209
[březen]	Paulus Ursinus Boleslaviensis ⁷⁰¹	209
březen	Joannes Aquarius Boh[emus]	210
květen	Andreas Pflug Schlackenwaldensis	212
květen	Constantinus Selender Boh[emus] ⁷⁰²	212
květen	Melchior Heger Boh[emus] ⁷⁰³	212

⁶⁹⁴ Magisterského titulu dosáhl ve Wittenberku 1. září 1545. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1538-46*, s. 18.

⁶⁹⁵ Blíže neurčená obec Suchá.

⁶⁹⁶ Město se nepodařilo identifikovat.

⁶⁹⁷ Snad se jedná o město Litomyšl.

⁶⁹⁸ Město Planá nedaleko Tachova.

⁶⁹⁹ Magisterského titulu dosáhl ve Wittenberku 18. září 1548. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1538-46*, s. 7.

⁷⁰⁰ Magisterského titulu dosáhl ve Wittenberku 24. února 1551 (Die Matthiae Apostoli 1551 = 24. února 1551 – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 907). V edici graduovaných od J. Köstlina je uveden jako Thomas Peurleyn. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1548-60*, s. 11.

⁷⁰¹ Magisterského titulu dosáhl ve Wittenberku 19. února 1549. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1548-60*, s. 8.

⁷⁰² Constantinus Selender, či také Selenderus, Selendherus, Zelendar, Zelendár, Zelender, pocházel z Kadaně a snad je totožný s Constantinem Selenderem studujícím r. 1544 ve Wittenberku. Nejprve působil jako učitel a od r. 1565 jako císařský rychtář v Kadani. Byl velkým stoupencem katolické reformace. Později získal erb a přídomek z Prošovic. Měl velkou oporu v Urbanovi Weberovi, biskupovi lublaňském a zповědníkovi Ferdinanda I., neboť to byl právě on, kdo mu vymohl u císaře založení zvláštní soukromé koleje *Caesareum paedagogium*. Selender vydal r. 1558 k úmrtí Urbana Webera svůj spis. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 41 – 42.

květen	Joannes Stubeck Iglaviensis	213
červen	Joannes Ursus Falckenauiensis ⁷⁰⁴	213
červen	Valentinus Merschauer Schlakenverd	214
červen	Caspar Gaudensius Tusiensis ⁷⁰⁵ Bohemus	214
červen	Joannes Rochita Litomisliensis Bohemus	214
červen	Joannes Blasius Przeroviensis ⁷⁰⁶	214
červenn	Joannes Laurentius Trzebitzky	214
červen	Adamus Parix Litomisliensis	214
červen	Jacobus Sturnus Litomisliensis	214
srpen	Gallus Malhat Moravitschan	214
Srpen	Joannes Harscher Brunnensis	215
srpen	Martinus Neuman Boleslaviensis	215
srpen	Bartholomaeus Beier Vallensis	215
říjen	Elias Pfeilschmidt Egranus	216
17. 10.	Martinus Jonas Boleslaviensis ⁷⁰⁷	217
11. 12.	Johannes Kempfer ex Valle Joachimi ⁷⁰⁸	222
1545		
12. 1.	Mattheus Sarctor ex vallibus Joachimi	218
17. 1.	Simphorianus Franta Kremsiriensis ⁷⁰⁹ Moravus	218
22. 1.	Martinus Weidel Schlakavaldensis	219
20. 2.	Joannes Stodolius Lunensis Bohemus	219
23. 4.	Paulus Neuman Vallensis	221
23. 4.	Paulus Omichrius Vallensis	221
23. 4.	Laurentius Span Saticensis Bohemus ⁷¹⁰	221

⁷⁰³ Melchior Heger se narodil r. 1522 v Mostu. V roce 1542 byl zapsán na univerzitu v Lipsku a o dva roky později na univerzitě ve Wittenberku. Jeho nejvýznamnější životní období zahrnuje léta 1553 až 1564, kdy působil jako kantor u kostela sv. Tomáše v Lipsku (vedoucí sboru, významná hudební osobnost v Lipsku). Zemřel v roce 1568. - https://de.wikipedia.org/wiki/Melchior_Heger (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁷⁰⁴ Falkenau = město Sokolov.

⁷⁰⁵ Město Domažlice.

⁷⁰⁶ Johannes Blasius Przeroviensis, známý pod jménem Jan Blahoslav (jméno Blasius, česky Blažek, užíval po svém otci). Základní vzdělání získal v domácím učení v Přerově od Martina Michálka, správce prostějovského sboru. Poté chodil na latinskou školu v Goldberku ve Slezsku a odtud se odebral na univerzitu ve Wittenberku (r. 1544 zapsán v univerzitní matrice), kde navštěvoval kázání Martina Luthera. Po vypuknutí šmalkaldské války se navrátíl do Přerova a později se usadil v Mladé Boleslavi u Jana Černého (Nigrana). Později pokračoval v pruském Královci ve studiích, odkud se však kvůli moru brzy přesunul na univerzitu do Basileje. Tam navázal styky se známým humanistou Zikmundem Hrubým z Jelení. Kvůli nemoci se navrátíl zpátky na Moravu a r. 1551 začal učit na bratrské škole v Prostějově. O rok později pomáhal Janu Černému v Mladé Boleslavi sepisovat bratrské paměti. Tam se také stal jáhnem a stejného roku knězem v Přerově. Po smrti Arnošta Krajíře z Krajku, obchránce boleslavského sboru, byl tamní sbor zavřen a Jan Blahoslav se tak odebral na Moravu. V r. 1557 byl na synodě zvolen biskupem Jednoty a od r. 1558 již trvale sídlil v Ivančicích. Tam sepisoval svá díla a tiskl v tiskárně. Zemřel 24. 11. 1571 v Moravském Krumlově. Jan Blahoslav byl významný biskup Jednoty bratrské, její archivář a knihovník, dále jej lze označit i za filologa, pedagoga a hudebního teoretika. – OSN IV, s. 126 – 128; Václav PUMPRLA, *Knihopisní autoři podle působnosti v teritoriu současného Olomouckého kraje*, in: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska: sborník z 15. odborné konference Olomouc, 22. – 23. listopadu 2006*, Brno 2007, s. 231 – 243.

⁷⁰⁷ Magisterského titulu dosáhl ve Wittenberku 30. září 1546. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1538-46*, s. 19.

⁷⁰⁸ Zapsán mezi chudými. s. 222.

⁷⁰⁹ Město Kroměříž.

23. 4.	Wenceslaus Sichius Litomericenus	221
8. 5.	Johannes Longan Brunnensis Moravus	223
17. 6.	Simon Schenauer Iglaviensis Moravus	225
19. 6.	Laurentius Ramler Iglaviensis Moravus	225
25. 6.	Wolfgangus Weitzelmannus ex Valle Joachimica	225
srpen	Brixius Sitionius Bohemus ⁷¹¹	226
srpen	Georgius Neithart ex Valle Joachimica ⁷¹²	228
září	Marcus Sarctor ex Valle Joachimica ⁷¹³	228
říjen	Johannes Kun Vallensis	228
listopad	Johannes Borner Slakenwald	229
1546		
únor	Adamus Teigwitz Moravus nobilis	230
únor	Mathias Teschner Bisticianus ⁷¹⁴	230
duben	Georgius Straubitz Cubicensis	230
1. 5.	Daniel Giffelius ex Vallibus Joachimicis	231
1547		
1. 5.	Paulus Rappius ex Valle Joachimica	239
1. 5.	Brell ex Vallibus Joachimicis	239
12. 5.	Michael Neander ex Valle Joachimica ⁷¹⁵	239
12. 5.	Andreas Judex ex Valle Joachimica	239
12. 5.	Michael Molitor ex Valle Joachimica	239
1. 6.	Wolfgangus Boemus ex Vallibus Joachimicis	240
1549		
6. 5.	Martinus Hanno Hradecenus Boh[emus] ⁷¹⁶	247

⁷¹⁰ Vavřinec Špán, jinak také Sacensis, Span, Spanus, Sspan, se narodil r. 1531 v Žatci, kde od Václava Arpina získal základní vzdělání. Poté odešel studovat do Wittenberku. Tam 14. 8. 1550 dosáhl magisterské hodnosti. V roce 1550 se oženil s dcerou wittenberského učitele Jana Forstera, což mu pomohlo ke sblížení se s dalšími wittenberskými učiteli, například i s Philippem Melanchthonem. V 50. letech se opět navrátil do Čech, respektive do Kutné Hory, kde se živil jako lékař (od konce 50. let se již podepisoval jako doktor mediciny). Také v Čechách navázal styky s vlivnými osobnostmi, jako byli Kryštof z Lobkovic, Jaroslav z Pernštejna a Jan st. Hodějovský. Pravděpodobně i díky těmto známostem dosáhl Špán r. 1558 erbu a přídomku ze Špánova. Poté, co se usadil v Praze, navázal přátelství s výbornými lékaři Ondřejem Gallou a Petrem Ondřejem Matthiolim. Nepodařilo se mu však prosadit své služby u krále Maxmiliána II., tudíž se odstěhoval do Kroměříže, kde působil jako osobní lékař olomouckého biskupa Viléma Prusinovského. Roku 1568 byl Špán ve službách vratislavského biskupa, s nímž už dříve udržoval přátelství. Po dvou letech se vrátil do rodného Žatce, kde v únoru r. 1575 zemřel. Během života napsal mnoho latinských spisů, především duchovních básní. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 289 -296; *OSN XXIII*, s. 767; J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1548-60*, s. 10.

⁷¹¹ Brikcí Sitionius, jinak také Sitionius, pocházel ze Žatce, kde od Václava Arpina získal základní vzdělání a poté pokračoval ve studiích u Matouše Collina v Praze. Na studiích ve Wittenberku se velmi přátelil s Martinem Hannonem. Zemřel již 26. 11. 1550 ještě na studiích ve Wittenberku. Jeho úmrtí se týká vyhláška rektora Jana Trautebula, v níž projevuje lítost nad Sitioniovou smrtí a vyzývá k účasti na pohřbu. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 108.

⁷¹² Zapsán mezi chudými.

⁷¹³ Zapsán mezi chudými.

⁷¹⁴ Blíže neurčené město Bystřice.

⁷¹⁵ Michael Neander se narodil r. 1529 v Jáchymově. Na univerzitě ve Wittenberku získal 6. října 1549 bakalářský titul a 14. srpna 1550 magisterský. V letech 1551 – 1561 učil matematiku a astronomii v Jeně. R. 1558 se stal profesorem na univerzitě v Jeně. V letech 1560 – 1581 byl profesorem medicíny. Zemřel r. 1581 v Jeně. - <http://galileo.rice.edu/Catalog/NewFiles/neander.html> (poslední přístup dne 2. prosince 2019); J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1548-60*, s. 3, 10.

2. 8.	Samuel Szepke Moravus ⁷¹⁷	248
7. 9.	Joannes Buschius Vallensis ⁷¹⁸	250
12. 10.	Martinus Curius Boh[emus] ⁷¹⁹	250
12. 10.	Wenceslaus Omphalus Lunensis Boh[emus] ⁷²⁰	250
1550		
23. 2.	Wenceslaus Hora, Boh[emus] nob[ilis]	252
17. 3.	Johannes Radeschinus Boh[emus] ⁷²¹	255
30. 4.	Georgius Busch Vallensis ⁷²²	255
9. 6.	Adrianus Reinman Egranus	257
9. 6.	Casparus Heinfriedel Egranus	257
3. 7.	Samuel Riderus ex valle Joachimica ⁷²³	257
3. 7.	Christophorus Molitor ex Valle Joachimica	257
8. 7.	Laurentius Grime Schlackewerdensis	258
19. 7.	Alexander Kol Joachimicus	258
18. 8.	Bartholomeus Blatzerus Falkenauensis	258
27. 8.	Paulus Oertelius Joachimicus	258
26. 9.	Georgius Bassianus Joachimicus	259
15. 10.	Johannes Kulysek Clatoviensis ⁷²⁴	260
22. 10.	Esaias Neideck Egranus	261
22. 10.	Georgius Prunner Egranus	261
29. 11.	Taddaeus Henricus Pragensis ⁷²⁵	263
29. 11.	Johannes Florius Pragensis ⁷²⁶	263

⁷¹⁶ Martin Hanno se narodil r. 1526 v Hradci Králové. V letech 1545-48 studoval v Praze u Jana Šentygara a Matouše Collina, jemuž později pomáhal ve vedení soukromé školy. Stal se jedním z členů literární družiny Jana Hodějovského. V r. 1548 byl přijat do Koleje národa českého na pražské univerzitě a r. 1549 již studoval ve Wittenberku, kde byl 14. srpna 1550 povýšen na mistra. Měl v úmyslu přednášet na pražské univerzitě, ale 23. 11. 1550 ve Wittenberku předčasně zemřel. Vyšla řada posmrtných vzpomínek od Hannových přátel, zmínil se o něm i Philipp Melanchthon v listech Matouši Collinovi nebo rektor wittenberské univerzity Johannes Trautebul v *Scripta publice proposita*. Sám Hanno napsal řadu básní, které vyšly především až posmrtně. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 261 – 263; J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1548-60*, s. 10.

⁷¹⁷ Magisterský titul získal ve Wittenberku 11. srpna 1551. V edici graduovaných od J. Köstlina je uveden jako Samuel Zeptco. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1548-60*, s. 12.

⁷¹⁸ Zapsán mezi chudými.

⁷¹⁹ Ve wittenberské univerzitní matrice byl zapsán mezi chudými. Dosáhl tam magisterského titulu 22. února 1552 (in die sancti Petri cathedram = 22. února 1552 – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 919). – V edici graduovaných od J. Köstlina je uváděn jako Martinus Cireius. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1548-60*, s. 13.

⁷²⁰ Na wittenberské univerzitě byl zapsán mezi chudými. Získal tam bakalářský titul 15. srpna 1551. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalauri 1548-60*, s. 4.

⁷²¹ Jan Radešínský, jinak také Radeschinsky, Radeschinus, Radessinius, byl na wittenberské univerzitě zapsán mezi chudými, tudíž studoval zdarma. V letech 1575-1577 stal rektorem školy a konšelem v Bělé pod Bezdězem. R. 1588 se přestěhoval na Nové Město pražské. Přídoměk z Radešovic užíval od r. 1590. Zemřel v prosinci r. 1603 na Marově, kde držel statek Mitrov. S manželkou Annou měl jednu dceru a dva syny. V té době byl známý především syn Samuel, který snad odměnou za *Anagrammata* získal od Rudolfa II. titul poeta laureatus Caesareus a na Moravě zastával významné funkce komorního a stavovského prokurátora a kromě toho dosáhl také na titul císařského rady. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* IV, s. 282 – 283.

⁷²² Zapsán mezi chudými.

⁷²³ Samuel Rider z Jáchymova byl ordinován ve Wittenberku 17. září 1564. – Georg BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, Lipsko 1895, s. 37.

⁷²⁴ Město Klatovy.

⁷²⁵ Zapsán mezi chudými.

⁷²⁶ Zapsán mezi chudými.

1551		
1. 2.	Andreas Hauptman Olemutzensis	262
1. 3.	Johannes Losanus Egerensis	262
20. 3.	Bartholomeus Reitzinger Vallensis	262
16. 4.	Theodorus Hoen ex Valle Joachimica	263
7. 5.	Joachimus Giffdel ex Valle Joach[imica]	264
7. 5.	Emericus Weyzelmannus ex Valle Joachimica	265
20. 6.	Johannes Verstatius Glattoniensis ⁷²⁷ Boiemus ⁷²⁸	266
9. 7.	Georgius Bavorovinus Boiemus	267
9. 7.	Gallus Pallamedes Pragensis Bohemus ⁷²⁹	267
27. 8.	Marcus Neander ex vallibus Joachimicis	269
s. d.	Helias Marggravius ex vallibus Joachimicis ⁷³⁰	270
19. 10.	Victorinus Makowetz Treboniensis ⁷³¹	271
19. 10.	Valentinus Chyneus Treboniensis Boiemi	271
1. 11.	Johannes Pistorius Vallensis	272
4. 11.	Christophorus Judex Vallensis	272
5. 11.	M[agister] Venceslaus Fronto Pelsinensis ⁷³² Boiemus	272
16. 11.	Andreas Creucer Vallensis	272
17. 12.	Christophorus Brennerus Vallensis ⁷³³	272
1552		
3. 1.	Johannes Milocenus Boiemus ⁷³⁴	275
11. 1.	Jacobus Camenicensis Boiemus ⁷³⁵	273
26. 3.	Johannes Mathesius, M[agistri] Mathesii pastoris Vallensis filius ⁷³⁶	274
26. 3.	Jacobus Piscator Vallensis	274
9. 4.	Georgius Hesler natus in Schlakenwald	274
11. 4.	Wolfgangus Cörbitzer natus in urbe Boemiae Cada ⁷³⁷	274
11. 4.	Johannes Schuman Vallensis	274

⁷²⁷ Město Klatovy.

⁷²⁸ Bakalářský titul získal na wittenberské univerzitě 26. února 1552 (postridie sancti Matthiae Apostoli = 26. února 1552 – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 907). V edici graduovaných od J. Köstlina je uveden jako Johannes Vorstatius. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1548-60*, s. 4.

⁷²⁹ První rektor městské školy v Třebíči. Gallus Pallamedes r. 1557 poslal stížnost Ferdinandovi I. kvůli působení a stále většímu vlivu bratrské školy v Třebíči. Téhož roku tak bratrská škola musela ukončit svou činnost. – Jitka PADRNOŠOVÁ, *Konfesijní školství na Moravskobudějovicku, Jemnicku a Třebíčsku*, Západní Morava 11, 2007, s. 165.

⁷³⁰ Zapsán mezi chudými.

⁷³¹ Město Třeboň.

⁷³² Město Plzeň.

⁷³³ Christoph Brenner z Jáchymova získal magisterský titul ve Wittenberku 5. srpna 1557. Byl tam také ordinován 29. prosince 1557. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch I (1537 – 1560)*, s. 109; J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1548-60*, s. 19.

⁷³⁴ Informaci o Janovi Miloczenovi máme ze spisu Jana st. Hodějovského *Tertia Farrago* (1561) na fol. 180a, kde se na něj Miloczenus obrací s prosbou o peníze na cestu. Ve wittenberské matrice je zapsán mezi chudými. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 331.

⁷³⁵ Magisterský titul získal 28. června 1552 ve Wittenberku. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1548-60*, s. 13.

⁷³⁶ Johannes Mathesius byl nejstarším synem slavného evangelického kněze Johanna Mathesia, který rovněž studoval ve Wittenberku. Jeho otec působil v Jáchymově, kde šířil Lutherovo učení. Syn Johannes Mathesius se stal profesorem medicíny na wittenberské univerzitě. – J. H. ZEDLER, *Grosses vollständiges Universal-Lexicon*, Band 19, s. 2117.

⁷³⁷ Pravděpodobně se jedná o město Kadaň.

11. 4.	Caspar Francus Vallensis ⁷³⁸	274
11. 4.	Johannes Creucer } praetoris Vallensis filii	274
11. 4.	Donatus Creucer }	274
11. 4.	Samuel Wibelius, ⁷³⁹ consulis Vallensis filius	274
11. 4.	Johannes Seltenreich Vallensis ⁷⁴⁰	274
11. 4.	Johannes Brennerus Vallensis ⁷⁴¹	274
29. 4.	Valentinus Schubert Boiemus ex Brüx prope Pragam	275
1553		
12. 5.	Hieronimus Schollandus Vallensis	281
13. 5.	Theophilus Pistoris Vallensis ⁷⁴²	281
20. 6.	Nicolaus a Hotschitz ⁷⁴³	282
20. 6.	Valentinus Steydel Iglaviensis ⁷⁴⁴	282
24. 6.	Andreas Rötelius Schlackenwaldensis ⁷⁴⁵	282
24. 6.	Volmarus Hartleben Vallensis	282
24. 6.	Joachimus Hansehaltizig Vallensis	282
24. 6.	Helias Brensius Vallensis	282
8. 7.	Severus Miltzer Olmucensis	282
9. 7.	Bartholomeus Repsheimer Olmucensis	282
13. 7.	Henricus Mrazo Littomericens Bohemus ⁷⁴⁶	282
13. 7.	Johannes Gelenius Littomericens Bohemus	282
8. 10.	Simon Wirt Budwitzensis ⁷⁴⁷	284

⁷³⁸ Caspar Francus mladší navštěvoval školu v Jáchymově a poté byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku, kde byl 7. dubna 1565 ordinován. (Epifania = 7. dubna – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 870) – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 41.

⁷³⁹ Samuel Wibel pocházel z Jáchymova, kde navštěvoval partikulární školu. R. 1552 byl zapsán na univerzitu ve Wittenberku. V roce 1577 byl ordinován na kněze ve Wittenberku a jako duchovní působil v obcích Meier a Renhartz (obce se nepodařilo identifikovat). – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbücher 2 (1560-1572)*, s. 27.

⁷⁴⁰ Písař v Jáchymově. - Viz http://www.inventare.cz/pdf/soap-kv/soap-kv_ap0322_00085_am-jachymov.pdf (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁷⁴¹ Johannes Brenner se nejprve vzdělával v rodném Jáchymově, kde ho učil mistr Kašpar Eberhard. Roku 1552 byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku, kde dosáhl magisterského titulu. Ve Wittenberku byl 15. dubna 1568 také ordinován. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 93.

⁷⁴² Theophil Pistorius pocházel z Jáchymova, kde se i usadil a s manželkou Rachel měl stejnojmenného syna Theophila, který se proslavil jak lingvista, teolog, hebraista a básník. https://de.wikipedia.org/wiki/Theophil_Pistorius (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁷⁴³ Pravděpodobně se jedná o dnes již zaniklou obec Holešice na Mostecku.

⁷⁴⁴ Magisterský titul získal na wittenberské univerzitě 5. března 1555. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1548-60*, s. 15.

⁷⁴⁵ Magisterský titul získal na wittenberské univerzitě 15. srpna 1559 (XVIII Calend[is] Septembris = 15. srpna – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 343-346). V edici graduovaných od J. Köstlina je uveden jako Andreas Rottelius. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1548-60*, s. 22.

⁷⁴⁶ Jindřich Mráz, jinak také Mrazo, byl bratr Jana Mráze, radního v Litoměřicích. Po r. 1558 užíval přídomku z Milešovky. Základní vzdělání získal v Čechách, kde byli jeho učitelé Mikuláš Mitas, Václav Arpinus a také Jan Hanuš, pozdější radní v Litoměřicích. Poté odešel na studia do Wittenberku, kde se stal mistrem. Jeho zájem spočíval především v astronomii. Poté se navrátil do Litoměřic, kde od r. 1581 působil jako císařský rychtář. Měl dceru Markétu, která se provdala za Václava Heniocha, který též studoval ve Wittenberku. K této svatbě byly vydány gratulace a básně věnované i Jindřichovi Mrázovi. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 384.

⁷⁴⁷ Simon Wirt, Wert či také Proxenus, se narodil r. 1531 v Českých Budějovicích do smíšené rodiny (otec Němec, matka asi Češka). Základní vzdělání získal v Č. Budějovicích u Kryštofa Hecyra, rektora českobudějovické školy. Poté byl zapsán na univerzitě v Rostocku, Frankfurtu nad Odrou (zde dosáhl hodnosti mistra) a ve Wittenberku, kde se stal posluchačem Filipa Melanchthona, který si jej oblíbil, jak

10. 11.	Georgius Spanmullerus Pontensis ⁷⁴⁸ ex Bohemia ⁷⁴⁹	287
15. 11.	Christophorus Kulitzska Bohemus ⁷⁵⁰	287
1554		
16. 3.	Esaias Döringk Pontanus	289
23. 4.	Jacobus Berreuter ex Valle Joachimica ⁷⁵¹	291
2. 5.	Albertus Humpoletz Prostiborcensis ⁷⁵²	292
16. 5.	Nicolaus Reichenauer Egrensis	293
24. 5.	Tobias Kempf Vallensis	293
27. 6.	Johannes Noss Schlucknaviensis ⁷⁵³	294
22. 7.	Mattheus Neisser Titschiniensis ⁷⁵⁴	294
8. 8.	Marcus Lidel Iglaviensis	295
8. 8.	Johannes Hoscheck Pragensis	295
8. 8.	Wenceslaus Zwunec Pragensis	295
16. 10.	Christophorus Wilner Egranus	296
20. 10.	Sigismundus Chimoninus Bohemus	298
12. 10.	Wenceslaus Pugil Bohemus	299
29. 10.	Balthasarus Kühn Vallensis	299

vyplývá z Melanchthonových dopisů. Roku 1556 se navrátil do vlasti a začal přednášet na pražské univerzitě filologii, filosofii a matematiku. Zároveň ještě vyučoval na své soukromé škole. O rok později mu byl udělen erb a přídomek ze Sudetu. Proxenus se se svými žáky r. 1558 zúčastnil uvítání Ferdinanda I. při jeho příjezdu do Prahy. V univerzitní správě pak působil i jako probošt koleje Všech svatých, jímž se stal r. 1559. Avšak Proxenovou hlavní činností bylo právníké povolání. Své právní vzdělání dovršil v Orleáns r. 1566, kde získal doktorát obojích práv. Na tyto studie se dostal jako preceptor Julia Šlika, syna hraběte Jáchyma Šlika. Procestovali Lovaň, Antverpy, Douai (zde byla nově založená univerzita, byla však přísně katolická a Proxenus tíhl k luteránství), odtud dále do Paříže, kde se setkal s mnoha známými osobnostmi (např. s lékařem a astrologem Antonínem Mizaldem, knihkupcem a nakladatelem Ondřejem Wechelem a dalšími) a poté studia zakončil v již zmíněném Orleáns. R. 1566 se navrátil do Čech a oženil se s Marianou, dcerou bohatého pražského soukeníka Jana Kropáčka. Usadil se na Starém Městě pražském, kde r. 1567 nabyt městského práva a koupil tam dům č. p. 511. R. 1567 byl císařem povolán do úřadu rady nad apelacemi. Jako císařský advokát hrál důležitou roli ve sporu mezi polským královstvím a slezským knížectvím o hranice hlohovského knížectví r. 1567. Byl také členem poselstva českých stavů, které mělo na volebním sněmu ve Varšavě podporovat kandidaturu Arnošta, syna císaře Maxmiliána II., na polský trůn. V úřadě apelačního rady zůstal až do své smrti 7. 12. 1575. Proxenoovo jméno se poměrně často objevuje v literárních dílech či v korespondenci jeho současníků, zmiňuje se o něm např. Tomáš Mitis, Matouš Collinus či David Crinitus. I po smrti jej připomněl například Bartoloměj Paprocký z Hlohol ve svém Diadochu nebo Jan Campanus, který se o něm vyjadřuje jako o dobrodinci pražské univerzity. Sám Proxenus napsal české pranostiky pro léta 1559-1563 a byl autorem i několika básní. Velmi cenný je jeho dochovaný deník z let 1563-64, který zahrnuje cestu za vzděláním jako preceptor hraběte Julia Šlika (viz edice Dana MARTÍNKOVÁ (ed.), *Simon Proxenus a Sudetis. Commentarii de itinere Francogallico*, Budapešť 1979). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 255 – 264; *OSN XX*, s. 823.

⁷⁴⁸ Město Most.

⁷⁴⁹ Georgius Spanmüller, jinak také Spanmullerus, pocházel z Mostu a byl příbuzným Jakuba Pontana. Byl autorem blahopřejné básně *De triumphali adventu* z r. 1558, vydané u příležitosti slavnostního vjezdu krále Ferdinanda I. do Prahy. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 146 – 147.

⁷⁵⁰ Kryštof Kulička (Kulitzska) pocházel z Českého Krumlova. Roku 1554 poslal ze studií z Wittenberka rukopisnou báseň svému příznivci Vilémovi z Rožmberka. Na wittenberské univerzitě dosáhl magisterského titulu 13. srpna 1556. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 112; J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalarei 1548-60*, s. 18.

⁷⁵¹ Zapsán mezi chudými.

⁷⁵² Pravděpodobně se jedná o obec Prostiboř nedaleko Tachova v Plzeňském kraji.

⁷⁵³ Město Šluknov.

⁷⁵⁴ Pravděpodobně se jedná o město Nový Jičín, dnes ležící v Moravskoslezském kraji, nebo Jičín v dnešním Královéhradeckém kraji.

1555		
21. 2.	Stephanus Kuttshar Olomucensis	301
21. 3.	Jacobus Elscholdt Trebinensis ⁷⁵⁵	301
27. 4.	Bartholomaeus Woltner Trebbinensis	302
29. 4.	Thomas Praetorius Vallensis	306
6. 5.	Petrus Joch Schonbergensis ⁷⁵⁶ Moravus	306
15. 5.	Johannes a Schirotin Moravus nobilis ⁷⁵⁷	307
20. 5.	Adam Herman ex Valle Joach[imica] ⁷⁵⁸	307
6. 6.	Petrus Codicillus a Tulechova Bohemus ⁷⁵⁹	308
6. 6.	Martinus Mitis Nimburegenus Bohemus ⁷⁶⁰	308

⁷⁵⁵ Město Třebíč.

⁷⁵⁶ Město Šumperk.

⁷⁵⁷ Blíže neurčený člen slavného rodu Žerotínů. – OSN XXVII, s. 814 – 823.

⁷⁵⁸ Adam Herman se narodil roku 1536 v Jáchymově, kde se mu dostalo základního vzdělání od mistra Jana Mathesia. Ve studiích pokračoval v Annaberku a r. 1555 byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku, kde strávil tři roky. Poté vyučoval na pár německých školách. Dne 18. září 1569 byl ve Wittenberku ordinován na kněze. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 114.

⁷⁵⁹ Petr Kodiceil (psal se též jako Codicillus, neboli z latinského překladu “knížka”) z Tulechova se narodil 24. 2. 1533 v Sedlčanech. Studoval na univerzitě v Praze, kde byl žákem Matouše Collina. Již v této době vychovával syny Zdeňka Brtnického z Valdštejna. Roku 1549 se zapsal na koleji Nationis. Bakalářem se stal r. 1552. Poté působil jako pomocník na Collinově soukromé škole v Praze a od r. 1553 spravoval školu v Žatci. Již tehdy se na Collinův popud zabýval překládáním Husových kázání do latiny. V roce 1555 se zapsal na wittenberskou univerzitu, kde byl Melanchthonovým žákem. Tam i nadále překládal Husovy spisy, ale když se dověděl o připravovaném vydání Husových spisů u Montana v Norimberku, tak svůj překlad zničil. Do Čech se navrátil r. 1558. Začal působit jako správce školy u sv. Jindřicha, což byla tehdy jedna z předních pražských latinských škol. V roce 1561 se stal mistrem svobodných umění a začal učit na pražské univerzitě (řečtinu, dialektiku, matematiku, astronomii a výklad antických textů). Na univerzitě zastával významná postavení – v letech 1564-65 byl děkanem artistické fakulty, v letech 1572-73 a 1583-89 rektorem univerzity, dále byl proboštem koleje Karlovy (1562-63), koleje Nationis (1583-87), koleje Všech svatých (1577-87) a koleje krále Václava, kde si zřídil konvikt pro děti z vyšších stavů (k vyučování dětí zde zaměstnával například českého učitele Václava Posthuma nebo německého Erasma Ulricha). Měl velký podíl na rozvoji školství, neboť roku 1586 vypracoval nový studijní řád pro městské latinské školy v Čechách a na Moravě řízené univerzitou (*Ordo studiorum*) a vydal řadu školských textů, především *Libellus synonymorum Latinorum, Grammatica Latina* či *Praecepta dialectices* (první tištěná učebnice logiky českého původu). Petr Kodiceil byl stoupencem luteránského novoutrakvismu, který tehdy v českém prostředí převládal. Působil jako písař dolní konzistoře, tudíž se významně podílel na vypracování tzv. České konfese a nového církevního řádu, který sestavil spolu s Pressiem a Sixtem z Ottersdorfu. Ke konci života způsobil pobouření, když v minuci na rok 1585 vypustil Husův a Jeronýmův svátek za tím účelem, aby zachránil univerzitu a sobě privilegium vydávat minuce. To vyvolalo velmi negativní reakci, až se musel Kodiceil uchýlit k Janu Bořitovi na Okoř. Husovu památku v minucích obnovil až r. 1588. Kodiceil zemřel 29. října 1589 a byl pochován u oltáře sv. Štěpána na Novém Městě pražském. Kodiceil byl vážená osobnost a byl uznáván i ve světě, o čemž svědčí například Marek Bydžovský ve vyhláše o Kodiceillově úmrtí. Dále byly k jeho úmrtí vydány dva sborníky. Sám Kodiceil napsal během života řadu školních spisů a básní. Jeho žáky byli například Pavel Pressius, Adam Zalužanský a Jan Rosinus (viz dále), kteří rovněž jako Kodiceil studovali ve Wittenberku. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA - J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 389–402; <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/kodicil.html> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁷⁶⁰ Martin Mitis ze Sokolova se uvádí též jako Socolovinus, Socolovius, Socolowsky, Sokolovinus, Sokolowius či Sokolovský. Narodil se asi v r. 1535 v Nymburce (avšak přídomek ze Sokolova převzal od svého děda). Jeho otec byl radním a purkmistrem v Nymburce, ale brzy zemřel, takže byl Martin Mitis vychováván svým nevlastním bratrem Tomášem Mitisem, který jej patřičně vedl ke vzdělání a pomohl mu dostat se do literární družiny Jana st. Hodějovského. Martin Mitis studoval na pražské univerzitě, kde 17. 4. 1555 dosáhl bakalářského titulu. Poté odešel do Wittenberka, kde zůstal tři roky. Po studiích navštívil Mazovsko, odkud pocházeli jeho předci, aby prodal své dědictví příbuzným. V 60. letech přesídlil do Znojma, kde se oženil a působil tam jako městský písař. Pravděpodobně je totožný s

6. 6.	Johannes Camarith a Rovinn ⁷⁶¹ Bohemus	308
6. 6.	Johannes Strial Saczensis ⁷⁶²	308
11. 6.	Georgius Claudius Brunensis Moravus	308
28. 6.	Johannes Chrysaeus Vallensis	308
1. 9.	Franciscus Kune Egranus	310
12. 5.	Andreas Strasserus ⁷⁶³ Budewicensis ⁷⁶⁴	312
12. 5.	Georgius Kandler Budewicensis ⁷⁶⁵	312
19. 10.	Sebastianus Stumer Aegranus ⁷⁶⁶	314
16. 11.	Gregorius Petermann ex Valle Joachimica	314
1556		
15. 1.	Matthias Vicenus Litomericensis ⁷⁶⁷	314
24. 2.	Petrus Corvinus Vallensis	315
21. 6.	Paulus Sclavensis Bohemus	319
21. 6.	Wenceslaus Dux Olmicensis	319
21. 6.	Georgius Alesch Olmicensis	319
8. 7.	Johannes Polenta Schateczenus Bohemus	320
15. 7.	Johannes Burman Vallensis	320
27. 7.	Zacharias Sorger Vallensis	320
14. 9.	Daniel Bilgramer Moravus	321
22. 10.	Theodoricus Potztatzky nobilis Moravus ⁷⁶⁸	323
23. 10.	Johannes Strnadt Bohemus Pragensis	323

Martinem Sokolovským, který byl na konci 16. století písařem menšího práva na Moravě. Mitis byl literárně činný a během života napsal několik básní. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 337–339; *OSN XXIII*, s. 622.

⁷⁶¹ Město se nepodařilo identifikovat.

⁷⁶² Jan Strialius, jinak také Strial, Stryal či Stryalius, se narodil v Žatci buď r. 1535 nebo 1536, kde od učitele Václava Nicolaida Vodňanského získal základní vzdělání. Poté se zapsal na wittenberskou univerzitu. Tam byli jeho spolužáky Petr Codicillus a Martin Mitis. Ve Wittenberku dosáhl r. 1558 hodnosti mistra. Po návratu do Čech působil jako vychovatel u Slavatů a preceptor českých šlechticů (např. Jana z Valdštejna) studujících na Fabriciově škole v Míšni. Roku 1564 disputoval na pražské univerzitě a již o rok později působil jako probošt Karlovy koleje. R. 1566 měl převzít správu kollegia v Litoměřicích, avšak Litoměřice opustil již r. 1567 a nastoupil do úřadu písaře v Českých Budějovicích. Měšťanské právo v Č. Budějovicích obdržel teprve r. 1570, a to s podotknutím, že nebude nucen k přestupu na katolickou víru. Od r. 1572 začal užívat přídomek z Pomnouse. Z Budějovic se odstěhoval r. 1580 do Žatce, kde nastoupil do úřadu prvního písaře. Zemřel 24. 8. 1582 na mor. Strialius vlastnil rozsáhlou knihovnu, v níž měl významná zahraniční i domácí díla, což vypovídá o jeho čtenářském zájmu. Známé je 58 svazků, uložených v Liberci a v Praze. Cenný je jeho deník z let 1555–1582, který je uložen v Severočeském muzeu v Liberci. Deník si vedl v tištném kalendáři a zaznamenával především zprávy o událostech, týkajících se jeho rodiny a přátel a také o místech, v nichž působil. Zaznamenával také kulturní a hospodářské poměry, hojně zapisoval stav počasí, živelné pohromy a pranostiky. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 224–226; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 300–301.

⁷⁶³ Zapsán mezi chudými.

⁷⁶⁴ Město České Budějovice.

⁷⁶⁵ Zapsán mezi chudými.

⁷⁶⁶ Aegranus = Egranus – město Cheb.

⁷⁶⁷ Matěj Vicen, jinak také Bicenens, pocházel z Litoměřic. R. 1551 vstoupil do koleje Nationum a r. 1553 se stal bakalářem. Poté odešel studovat do Wittenberka, kde 27. 2. 1556 dosáhl magisterské hodnosti. Chtěl působil na pražské univerzitě, ale nikdy nevykonal disputaci, tudíž se uchýlil do Collinovy školy, v níž vyučoval. Pravděpodobně díky Collinovi se blíže seznámil s Janem st. Hodějovským a stal se členem jeho básnické skupiny. Vicen vydal jeden spis a napsal několik drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 205–206; J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1548–60*, s. 17.

⁷⁶⁸ Blíže neurčený člen moravského šlechtického rodu Podstatských. – *OSN XIX*, s. 1032–1034.

1557		
16. 1.	Stephanus Burckstaller nob[ilis] Bohemus	324
16. 1.	Balthasar Kuleschek [C]latavinus ⁷⁶⁹	324
16. 1.	Wenceslaus Vormanigk Liternoracensis ⁷⁷⁰	324
16. 1.	Sigismundus Mrazo Lutemicensis ⁷⁷¹	324
16. 1.	Johannes Helvigius Lutemicensis	324
16. 1.	Caspar Müntzer Lutemicensis Bohemus	324
29. 1.	Georgius Benedictus Budinensis ⁷⁷² Bohemus	325
15. 2.	Lazarus Andrelinus Valensis ⁷⁷³	325
12. 3.	Fabianus Sommer ex thermis Carolinis ⁷⁷⁴	325
28. 4.	Mathias Eberhart Iglaviensis ⁷⁷⁵	326
30. 4.	Jacobus Hochholtzer Moravus ⁷⁷⁶	326
30. 4.	Thomas Rivius Cadenensis ⁷⁷⁷	326
29. 1.	Vincentius Makovinus Sobeslaviensis Bohemus ⁷⁷⁸	326

⁷⁶⁹ Baltazar Kulíšek (Kulissek) se v r. 1543 přistěhoval do Klatov. V roce 1557 studoval ve Wittenberku a poté se opět navrátil do Klatov, kde se oženil a stal se místním konšelem. Pravděpodobně byl autorem spisu *Historia nativitatis* z r. 1540, který je dnes neznámý, a několika básní. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 112 – 113.

⁷⁷⁰ Václav Heniochus, syn litoměřického měšťana Jana Formánka (Vormanigk = Formánek), studoval ve Wittenberku zejména řečtinu a počátky filozofie. Roku 1560 mu Melanchthon vystavil doporučení, v němž chválí jeho věroučné názory. Heniochus byl roku 1560 přijat do Rečkovy koleje na pražské akademii, kde roku 1562 dosáhl bakalářského titulu a o tři roky později magisterského. Poté spravoval asi čtyři roky školu v Rakovniku a kolem r. 1570 působil na škole v Žatci. O rok později se stal rektorem v Litoměřicích. Roku 1579 se tam uváděl již jako první písař a později i jako konšel a primas. Jeho manželka byla Markéta, dcera císařského rychtáře Jindřicha Mráze z Milešovky. Heniochus zemřel roku 1601. Byl literárně činný, tudíž patřil mezi české humanisty, s nimiž se přátelil (mezi jeho přátele patřil i Jakub Popovický, jemuž se zapsal do památníku). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 291-292.

⁷⁷¹ Zikmund Mráz byl pravděpodobně příbuzný výše zmiňovaného Jindřicha Mráze z Milešovky, imatrikulaného 13. července 1553.

⁷⁷² Město Budyně nad Ohří.

⁷⁷³ Lazarus Andrelinus pocházel z Jáchymova. V roce 1557 byl zapsán na univerzitě ve Wittenberku a téhož roku v Lipsku. Roku 1560 vydal ve Wittenberku spis *Psalmi duo ...* – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* I, s. 87.

⁷⁷⁴ Fabian Summer se narodil r. 1533 v Karlových Varech a zemřel r. 1571 tamtéž. Proslul především jako autor spisu o karlovarském lázeňství. Ve Wittenberku dosáhl doktorátu filozofie a medicíny. – <https://biblio.hiu.cas.cz/authorities/77792?locale=cs> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁷⁷⁵ Matthias Eberhart, jinak také Eberhard nebo Eberhardt, pocházel z Jihlavy, kde získal základní vzdělání. Ve studiích pokračoval v Jáchymově a pak na univerzitě ve Wittenberku, kde se stal 8. 8. 1560 (VI idus Augusti = 8. srpna – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 343-346) magistrem. Navrátil se do svého rodiště a 10 let tam řídil školu jako rektor. Jeho žákem byl například Matthaeus Meisner. Po uvolnění místa v církevní správě v Jihlavě se nechal 10. 2. 1572 ve Wittenberku ordinovat. Roku 1573 se však Eberhart dostal do velkého sporu s jihlavskou městskou radou. Nakonec musel do sporu zasáhnout i panovník. Eberhart se tak odstěhoval z Jihlavy do Banské Štiavnice, kde působil jako superintendent, ale i tam měl rozepře s městským rychtářem. Matthias Eberhart zemřel 28. 6. 1580. Byl autorem několika prozaických spisů, která napsal především v 60. letech při svém působení v jihlavské škole, a pár drobných příspěvků a básní. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 98; G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 166-167; J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1548-60*, s. 23.

⁷⁷⁶ Jacobus Hochholtzer Jihlavský se nejprve vzdělával čtyři roky v Jáchymově. Roku 1557 byl imatrikulanován na univerzitě ve Wittenberku, kde strávil dva roky. Poté působil jako preceptor u Streinů ze Schwartzenau. Dne 8. října 1570 byl ve Wittenberku ordinován. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 136.

⁷⁷⁷ Magisterský titul získal na wittenberské univerzitě 5. srpna 1557. V edici graduovaných od J. Köstlina je uveden jako Thomas Krivius. – J. KÖSTLIN (ed.), *Die Baccalaurei 1548-60*, s. 19.

5. 5.	David Wunderlich Trebinensis	329
16. 5.	Johannes Praetorius Vallensis, Mathesii affinis ⁷⁷⁹	329
22. 5.	Casparus Bennik Vallensis ⁷⁸⁰	330
8. 7.	Rochus Kostlach Brunnensis Moravus	331
19. 7.	Petrus Herbertus Fulnicensis ⁷⁸¹	332
19. 7.	Sigismundus Boretzsky nobilis	332
19. 7.	Wenceslaus Berka	332
19. 7.	Henricus Schwartz Lutomisliensis	332
16. 9.	Johannes Textorius Bohemus	333
21. 7.	Basilus Pietzius Rosenbergensis ⁷⁸² Moravus ⁷⁸³	333
24. 10.	Matthaeus Gregorinus Soltzanius Bohemus ⁷⁸⁴	335
24. 10.	Johannes Rosinus Satecenus Bohemus ⁷⁸⁵	335
3. 11.	Johannes Heuerlass Schlackenwerdensis	335
3. 11.	Johannes Carchesius Falckenuensis	335
3. 12.	Matthaeus Marchardus Iglaviensis ⁷⁸⁶	336

⁷⁷⁸ Vincenc Makovinus, uváděl se též jako Macovinus, Makovinus či Makovský, se narodil v Soběslavi. Dne 29. ledna 1557 se zapsal wittenberskou univerzitu (v matrice je zapsán mezi chudými, kteří studovali zdarma). Poté odešel na pražskou univerzitu, kde nejprve získal bakalářský titul (27. 4. 1558) a 2. 10. 1565 magisterský. Po studiích působil jako rektor školy v Prostějově, o tři roky později u sv. Mikuláše na Malé Straně a od r. 1569 u Vysokého kostela v Kutné Hoře. V Kutné Hoře se však svého místa vzdal, potéco dostal r. 1572 důtku od městské rady pro nepořádky v řízení školy. Odešel tak učit do Mělníka a odtud opět na školu u sv. Mikuláše na Malé Straně. Na konci 70. let se stal vychovatelem synů zemského místosudího Víta Flavína z Rotenfeldu. Makovinus zemřel 5. 2. 1581. Během života napsal několik básní a spisů. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 246-248; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 229.

⁷⁷⁹ Johann Praetorius či také Johann Richter se narodil r. 1537 v Jáchymově. Na wittenberské univerzitě se stal profesorem astronomie. Navrhl několik matematických a astronomických přístrojů, které jsou dodnes uloženy v Národním muzeu v Norimberku. V r. 1575 z politických důvodů odešel z Wittenberka a usadil se v Altdorfu, kde působil jako profesor matematiky. Zemřel r. 1616 v Altdorfu. – *Neue Deutsche Biographie* 20, s. 667.

⁷⁸⁰ Casparus Bennigk Jáchymovský byl ordinován 19. června 1560. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 1.

⁷⁸¹ Město Fulnek.

⁷⁸² Město se nepodařilo identifikovat.

⁷⁸³ Zapsán mezi chudými.

⁷⁸⁴ Matouš Gregorinus z Tulechova se narodil v Sedlčanech. Byl strýc Jakuba a Petra Codicillů. Na studium ve Wittenberku se zapsal 24. 12. 1557 a 15. 3. 1559 získal bakalářský titul. Poté provázel v letech 1567-1571 Ferdinanda a Karla Griespeky na jejich studijních cestách (navštívili Basilej, Štrasburk, Heidelberg, Orleáns). V Itálii dosáhl na hodnost doktora práv. V 70. letech působil jako český písař v Jihlavě, odkud se r. 1584 přestěhoval na Staré Město pražské, kde se o rok později stal staroměstským kancléřem. Byl velmi dobře jazykově vybaven, ovládal především řečtinu, latinu, italštinu, francouzštinu a němčinu. Zemřel 15. 9. 1589 a pochován byl u sv. Štěpána. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 228.

⁷⁸⁵ Jan Rosinus, původem ze Žatce, navštěvoval soukromou školu M. Matouše Collina v Praze. Poté odešel studovat do Wittenberku, kde vážně onemocněl morem. Nakonec ho vyléčil Kašpar Peucerus a Jan Rosinus se vrátil do vlasti. Zapsal se na pražskou univerzitu, kde získal 22. 6. 1562 nejprve bakalářský titul a 7. 8. 1564 se stal mistrem. Po studiích krátce řídil školu v Domažlicích a poté působil v městské správě až do své smrti 6. 12. 1583. Sehrál důležitou roli při jednání o Českou konfesi, neboť spolu s Václavem z Vřesovic sepsal církevní zřízení, přijaté od evangelických stavů. Udržoval přátelské styky s významnými lidmi tehdejší doby, jako např. s Václavem Arpinem, Václavem Heniochem, Prokopem Lupáčem či Davidem Crinitem. Sám Rosinus napsal pár spisů a drobných příspěvků do sborníků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* IV, s. 366-369.

⁷⁸⁶ Mattheus Marchart z Jihlavy byl ordinován ve Wittenberku 21. srpna 1558 (Dominica XI post Trini = 21. srpna – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 545). – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch I (1537-1560)*, s. 111.

1558		
8. 1.	Johannes Slokovsky Bohemus	336
6. 3.	Carolus Tzika Bohemus	337
30. 3.	Andreas Stephanus Prostanensis ⁷⁸⁷	338
30. 3.	Johannes Gircaeus Litomisliensis	338
30. 3.	Johannes Kitzka Pardubicensis ⁷⁸⁸	338
7. 12.	Johannes Piscator Vallensis ⁷⁸⁹	339
21. 1.	Christphorus Peterman Vallensis ⁷⁹⁰	339
17. 5.	Simon Gitzinus Bohemus	346
4. 8.	Laurentius Streicher Iglaviensis Moravus	348
4. 8.	Matthaeus Dobromor Iglaviensis Moravus ⁷⁹¹	348
22. 10.	Johannes Gigas Ex Vallibus Joachimicis	353
1. 12.	Adamus Griphius ex Vallibus Joachimicus ⁷⁹²	357
1559		
8. 2.	Wentzislau Ecker Pilsnensis Bohemus ⁷⁹³	355
18. 4.	Johannes a Schleynitz in Schleynitz ⁷⁹⁴	356
18. 4.	Huguldus a Schleynitz in Schleynitz ⁷⁹⁵	356
18. 4.	Johannes a Schleynitz in Serhausen ⁷⁹⁶	356
18. 4.	Johannes Huguldus a Sleynitz in Hoff ⁷⁹⁷	356
18. 4.	Abrahamus a Schleynitz in Hoff ⁷⁹⁸	356
11. 6.	Johannes Setrba Sesimicenus ⁷⁹⁹ Bohemicus	362

⁷⁸⁷ Město Prostějov.

⁷⁸⁸ Město Pardubice.

⁷⁸⁹ Zapsán mezi chudými.

⁷⁹⁰ Zapsán mezi chudými.

⁷⁹¹ Matthaeus Dobroner Jihlavský se nejprve učil tři roky v Jáchymově u mistra Jona Luckenbergera a mistra Paula Rappia. Roku 1558 byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku, kde strávil tři roky a naslouchal tam přednáškám Philippa Melanchthona a Pavla Ebera. Ve Wittenberku dosáhl r. 1561 bakalářského titulu. Po studiích se vrátil do Jihlavy, kde působil jako scholastik na tamní škole (tehdy tam také učil mistr Matthias Eberhard). Dne 16. dubna 1567 byl ordinován ve Wittenberku a nastoupil tak do církevních služeb. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 77.

⁷⁹² Adamus Griphius z Jáchymova studoval gratis v letech 1559 – 1561 na univerzitě ve Wittenberku. Po studiích krátce působil jako učitel. Dne 19. března 1564 byl ordinován ve Wittenberku a začal působit v církevních službách v obci Výsluní nedaleko Kadaně. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 30.

⁷⁹³ Venceslaus Ecker (či také Eckher) ab Eckhof se narodil 24. 3. 1539 v Plzni. Roku 1553 studoval nejprve ve Frankfurtu nad Odrou, poté v zimním semestru na univerzitě v Lipsku a 8. 2. 1559 se zapsal na wittenberskou univerzitu. Byl vychovatelem Davida Ungnada ze Sonneku (1535-1600). V roce 1574 působil jako služebník dvorské komory v Praze, r. 1578 byl nejvyšším výběřčím cla v Horním i Dolním Slezsku. Stejněho roku mu byl polepšen znak. V roce 1594 se stal výběřčím posudného ve Frankenštejnsku ve Slezsku. Přátelil se zvláště se Salomonem Frenceliem, který na něj vzpomíná v díle *Epigrammatum libelli* z r. 1588. Zemřel 24. 2. 1611 ve Vratislavi. Díky medaili Severina Brachmanna je znám jeho portrét. Ecker byl literárně velmi činný (Bartoloměj Bilovius jej dokonce řadí k předním básníkům). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 99; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 164.

⁷⁹⁴ Jan Šlejnic byl synem Jiřího Šlejnice a Johany z Lobkovic. Držel statky v severních Čechách, které však prodal. R. 1572 se stal fojtem v Horní Lužici, ale pro své velké zadlužení z úřadu odstoupil r. 1594. – *OSN XXIV*, s. 669.

⁷⁹⁵ Hugolt Šlejnic byl bratrem výše zmíněného Jana Šlejnice. – TAMTÉŽ.

⁷⁹⁶ Blíže neurčený člen rodu Šlejniců.

⁷⁹⁷ Hanuš Hugolt Šlejnic byl synem Šimona Šlejnice. Hanuš Hugolt byl spolu s bratry Abrahamem a Krištofem přijati r. 1570 za obyvatele Čech. Tito bratři byli pravděpodobně bratranci či vzdálenější příbuzní výše zmíněných bratrů Jana a Hugolta. – TAMTÉŽ, s. 670.

⁷⁹⁸ Abraham Šlejnic byl bratr výše zmíněného Hanuše Hugolta. – TAMTÉŽ.

25. 6.	Valentinus Brunner Joachimicus	362
30. 6.	Johannes Bernsteiner Olmutzianus	362
11. 7.	Johannes Chotieborsky de Tetonica Broda ⁸⁰⁰ Bohemus	363
15. 10.	Michael Fidler Vallensis ⁸⁰¹	365
17. 10.	Adamus Slutzky a Chlum Boemus nobilis ⁸⁰²	365
29. 12.	Johannes Aquila Pragensis	369
1560		
23. 5.	Georgius Wolfgangus, Egranus	4
28. 5.	Henricus Nikardus, Schlakenwaldensis	4
28. 5.	Matthias Hacker Schlakenwaldensis	5
18. 6.	Iohannes Rudingerus Vallensis ⁸⁰³	5
25. 6.	Matthias Eilner, Schlakenwerdensis	5
27. 6.	Hartmannus et Sebastianus generosi et incltyti barones et domini in Liechtenstein, Niclasburg ⁸⁰⁴ Feldsberg ⁸⁰⁵ et Steigk ⁸⁰⁶ etc. fratres ⁸⁰⁷	6
29. 7.	Ioachimus Zolmannus Trebinensis	6
22. 8.	Andreas Enderlein ex Valle Joachimica ⁸⁰⁸	7
22. 8.	Bartholemaeus Seger Schlakwerdensis ⁸⁰⁹	7
28. 8.	Florianus Pretlig Sussicianus ⁸¹⁰ Boemus	7
13. 9.	Caspar Zwickenkel Schlackwerdensis	7
17. 10.	Paulus Iudex Iglaviensis ⁸¹¹	8
18. 10.	Nicolaus Hermes Moravus	14
19. 10.	Elias Brodensis Moravus	14
1. 11.	Melchior Konopyczky Suschicenus ⁸¹² ex Boh[emia]	14

⁷⁹⁹ Pravděpodobně se jedná o Sezemice u Pardubic.

⁸⁰⁰ Německý Brod, dnes Havlíčkův Brod.

⁸⁰¹ Michael Fidler z Jáchymova studoval na wittenberské univerzitě již v 15 letech. Strávil tam dva roky a poté působil jako učitel na škole v Nabburku. Ordinován byl 9 října 1566 ve Wittenberku. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 68.

⁸⁰² Adam Služský z Chlumu byl členem vladckého rodu Služských z Chlumu. – *OSN XXIII*, s. 482-483.

⁸⁰³ Johannes Rudinger Jáchymovský studoval tři roky na univerzitě ve Wittenberku. Po studiích tři roky vyučoval na školách v Sasku. Dne 28. října 1562 byl ve Wittenberku ordinován na kněze. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 15.

⁸⁰⁴ Město Mikulov.

⁸⁰⁵ Město Valtice.

⁸⁰⁶ Blíže neurčené místo.

⁸⁰⁷ Bratři Sebastian a Hartmann z Lichtenštejna byli synové rodičů Jiřího a Zuzany z Lichtenštejna (valtická větev Lichtenštejnů). V Ottově slovníku naučném je o Hartmannovi zmíněno, že přilnul k luteránství jako jeho otec, avšak již jeho synové Karel, Maxmilián a Gundakar se vrátil zpět ke katolictví. Právě Hartmannův syn Karel je snad nejslavnější z celého rodu, neboť se stal prvním knížetem z rodu Lichtenštejnů. Karel zastával i úřad nejvyššího hofmistra či moravského zemského hejtmana. Patřil mezi nejvlivnější a nejbohatší osobnosti své doby. – *OSN XV*, s. 1056; k synovi Gundakarovi viz Thomas WINKELBAUER, *Fürsten und Fürstendiener. Gundaker von Liechtenstein, ein österreichischer Aristokrat des konfessionellen Zeitalters*, Wien-München 1999; k synovi Karlovi viz Karel STLOUKAL, *Karel z Lichtenštejna a jeho účast ve vládě Rudolfa II. (1596-1607)*, Český časopis historický, 1912, č. 1, s. 21-37, 153-169, 389-434.

⁸⁰⁸ Andreas Enderlein byl ordinován ve Wittenberku 14. prosince 1561. Sloužil církvi v obci Weinberg nedaleko Annaberku. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 9.

⁸⁰⁹ Bartholomaeus Seger z Ostrova byl ordinován ve Wittenberku 20. srpna 1561. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 7.

⁸¹⁰ Pravděpodobně se jedná o město Sušice.

⁸¹¹ Paulus Iudex z Jihlavy byl autorem příspěvku do epicedií *Epicedion* (1559). A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 488.

1561		
21. 4.	Christophorus Francus Vallensis	16
21. 4.	David Ortelgius Slakenvaldensis	16
říjen	Wenceslaus Zucker Olomucensis affinis m[agistri] domini rectoris ⁸¹³	16
8. 5.	Paulus Matthesius reverendi viri domini magistri Iohannis Matthesii pastoris in Vallibus Ioachimi filius ⁸¹⁴	20
21. 5.	Henricus Rangnerus Egranus	21
1. 6.	Zacharias Militz ex Vallibus Joachimi	21
4. 7.	Simon Engler Littoviensis ⁸¹⁵ Moravus	22
23. 7.	Barthomoleus Iustinus Mesericensis Moravus	22
23. 7.	Petrus Cephas Turnoviensis ⁸¹⁶ Boemus	22
23. 7.	Nicolaus Starco Millenovský Moravus	22
23. 7.	Wenceslaus Collarek Moravus	22
23. 7.	Zacharias Recordat Boleslaviensis ⁸¹⁷ Boemus	22
27. 7.	Iosephus Seltenreich ex Vallibus Ioachimi	22
21. 9.	Samuel Fischer ex Vallib[us] Ioachimi ⁸¹⁸	24
21. 9.	Erasmus Weinstein ex Vallib[us] Ioac[himi]	24
21. 9.	Andreas Nickisch ex Commodoviensis ⁸¹⁹	24
1562		
19. 3.	Joannes Foelix Crudimanus ⁸²⁰	30
25. 4.	Albertus Luttich Joachimicus ⁸²¹	31

⁸¹² Město Sušice.

⁸¹³ Zapsán mezi chudými.

⁸¹⁴ Pavel Mathesius byl synem slavného Jana Mathesia. Pocházel z Jáchymova, kde ho nejprve učili mistr Michael Geringius a pan Pavel Rappius. V 16 letech odešel na jeden rok na školu do Míšně (tam ho učil Georgius Fabricius). V r. 1561 byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku. Poté byl odvolán do Norimberku, kde tři roky vyučoval na škole Sebalдина. Následně se na čtyři roky vrátil zpět do Míšně jako učitel na místní školu. Odtud se opět navrátil na dva roky do Wittenberku. Tam byl ordinován r. 1577. Byl povolán do Lipska, aby učil na místní škole, avšak zanedlouho ho církve povolala do svých služeb do města Ožice. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbücher 2 (1560-1572)*, s. 29-30.

⁸¹⁵ Město Litovel.

⁸¹⁶ Město Turnov.

⁸¹⁷ Město Mladá Boleslav.

⁸¹⁸ Samuel Fischer se narodil r. 1547 v Jáchymově, kde později chodil do místní školy. Na wittenberské univerzitě získal magisterský titul (r. 1570). Šest let působil jako superintendant a pastor v Oelsnitz. V roce 1589 se zapsal na univerzitu v Jeně, kde získal titul doktora teologie. Následně byl jmenován pastorem a profesorem na teologické fakultě v Jeně, kde se definitivně usadil. V letech 1591 a 1597 vykonával funkci rektora. Zemřel r. 1600. - Viz <https://www.palfi.cz/clanky/osobnosti-jachymova---mistni-i-hoste/osobnosti-v-detailu/fischer-samuel--25.11.1547-22.6.1600-.html> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁸¹⁹ Město Chomutov.

⁸²⁰ Jan Felix Chrudimský byl synem kloboučnicka Jana Šťastného a Doroty. Po studiích ve Wittenberku se zapsal na pražskou akademii jako chovanec koleje královny Hedviky a r. 1572 na univerzitu v Lipsku. Roku 1573 byl Matějem Philomatem Dačickým obviněn z pomluv. O rok později měl spor s městskou správou v Mělníku, kde spravoval školu. Od roku 1576 se označuje za kněze. Roku 1580 již nebyl naživu. Za svůj život napsal jeden spis a báseň. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 135-136.

⁸²¹ Albertus Lyttichius, jinak také Littichius či Luttich, se narodil asi r. 1539 v Jáchymově. Působil jako učitel na různých školách, zejména Sasku. Ve Wittenberku, kde studoval r. 1561, získal magisterskou hodnost. R. 1587 se stal pastorem v Annaberku. Byl stoupencem kalvíství. Zemřel r. 1609. Je autorem náboženského spisu *Quaestiunculae examinis theologici ...*, který zpracoval podle Filipa Melanchtona. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 230-231.

25. 4.	Joannes Schwartzmeyer Joachimicus	31
4. 5.	Christophorus Agricola Egranus	34
18. 5.	Martinus Dedenwolt Moraviensis	34
29. 5.	Paulus Pressius Gurimenus Bohemus ⁸²²	34
29. 5.	Paulus Melniczenus Bohemus	34
15. 6.	Joannes Eilner Schlackenwerdensis	35
10. 7.	Nicolaus Neideckus Egranus	36
12. 7.	Bartolomaeus Quirinus Moravus Messritzensis ⁸²³	36
12. 7.	Simeon Theophilus Turnoviensis Bohemus ⁸²⁴	36
24. 8.	Baldazar Opitzius Schlucknaviensis ⁸²⁵	37
23. 9.	Wenceslaus Pretsik Sicopolitanus ⁸²⁶ Boh[emus]	37
6. 10.	Christophorus Wagner Brunensis Moravus	38
6. 10.	Wenceslaus Launensis ex Boemia	38
8. 11.	Joannes Netteffa Podibradenus ⁸²⁷	44
5. 12.	Christophorus Roling Joachimicovallensis	45
1563		
12. 1.	Joseph Lidel a Mislau ⁸²⁸ Bohemus eques ⁸²⁹	45
12. 1.	Daniel Lidel a Mislau Bohemus eques ⁸³⁰	45
26. 2.	Valentinus Neusser Ticinensis Mor[avus]	45
18. 3.	Johannes Avenarius, ⁸³¹ Johannes v[iri] cl[arissimi] frater, Egranus	46

⁸²² Pavel Pressius, jinak také Przaza či Pržaza, pocházel z Kouřimi. O jeho vzdělání v Čechách se zasloužili Petr Codicill a Matouš Collinus. Poté odešel studovat na univerzitu v Annaberku v Sasku a r. 1562 do Wittenberka, kde studoval latinu, řečtinu a hebrejštinu. Studium ve Wittenberku zakončil magisterským titulem 5. 3. 1566. Roku 1568 disputoval na pražské univerzitě a 23. 4. téhož roku byl na univerzitu přijat. Přednášel především o hebrejské gramatice. V r. 1571 působil jako probošt Karlovy koleje, examinator a správce univerzitních důchodů. Pressius přerušil své působení na pražské univerzitě cestou do Vídně, kde získal doktorát teologie. Poté působil jako preceptor Jeronýma Šlika, kterého doprovázel na studiích v Lipsku, kde se oba zapsali r. 1573. R. 1575 se Pavel Pressius významně podílel na sestavení České konfese. Poté byl několikrát obviněn z kalvínství, což odmítl. V roce 1575 byl zvolen děkanem pražské filozofické fakulty, ale hodnosti se již r. 1576 vzdal. Později působil ve Štýrsku jako superintendant. Již r. 1581 byl ustanoven děkanem v Uherském Brodě, kde také zemřel 7. 3. 1586. Pavel Pressius byl autorem několika pedagogických spisů, především slovníků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 240 – 243; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 262-263.

⁸²³ Město Velké Meziříčí.

⁸²⁴ Simeon Theophilus, jinak také Sturnovius, Turnovinus či Turnovský, se narodil 15. 9. 1544 v Turnově. Kvůli pronásledování českých bratří odešel s rodiči r. 1548 do Polska. Studoval v Krakově a od r. 1562 ve Wittenberku. Poté, co se stal diakonem, byl vyslán na Moravu a do Čech, kde se setkal s Janem Blahoslavem a s Janem Augustou. Ordinován na kněze byl r. 1573 v Poznani a v církevní správě zůstal až do konce života. V letech 1587-1608 působil jako biskup Jednoty v Polsku. V *Ottově slovníku naučném* je hodnocen jako člověk výtečného nadání, neúnavné činnosti a rozsáhlých vědomostí, také jako znalec bratrské historie, výborný řečník, básník, hudebník a astronom. Zemřel 22. 3. 1608. Theophilus ovládal kromě češtiny také polštinu, hebrejštinu, řečtinu, němčinu a latinu. Svě náboženské knihy psal polsky. Během života napsal i několik latinských básní. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 359-360; *OSN XIII*, s. 170.

⁸²⁵ Balthasar Opitius, pravděpodobně autor verší *Elegia consolatoria* (1606) určené teplickému pastorovi Antonínu Hoffmannovi. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 66.

⁸²⁶ Blíže neurčené město.

⁸²⁷ Město Poděbrady.

⁸²⁸ Obec Myslůvka nedaleko Telče.

⁸²⁹ Josef Lidl z Myslova byl členem vladyckého rodu Lidlů z Myslova. – *OSN XV*, s. 1046.

⁸³⁰ Pravděpodobně bratr výše zmíněného Josefa Lidla z Myslova.

18. 3.	Johannes Joh[annes] f[ilius] Stodolius Lunensis Bohem[us]	46
31. 3.	Georgius Richtsteig Fulnicensis Moravus	46
27. 4.	Matthias Winkler Egranus	47
30. 4.	Martinus Marisch Moravus	47
21. 5.	Johannes de Kunovic, ⁸³² filius generosi domini baronis Dietrici de Kunovic, Ungrischen Broda ⁸³³ in Moravia	51
21. 5.	Zacharias Geschel Olomucensis [v družině Jana z Kunovic]	51
19. 5.	Adamus Schwartz, Mesericensis Moravus ⁸³⁴	52
25. 5.	Georgius et Augustinus Lidel fratres Iglavienses Moravi	52
5. 6.	Johannes Hacker ex Valle Joachimica Bohemus	52
5. 6.	Jacobus Corvus Zipsensis ⁸³⁵ Moravus	52
6. 6.	Valentinus Tlachanick Moravus	52
6. 6.	Johannes Cuntzman ex Valle Joach[imica] Bohem[us] ⁸³⁶	52
23. 6.	Elias Strzelka vel Sagittarius Nachodensis ⁸³⁷ Bohemus ⁸³⁸	53

⁸³¹ Johannes Avenarius, jinak také Johann Habermann, se narodil roku 1519 v Chebu. Jednalo se o významného protestantského teologa. Působil jako kazatel v Plavně a v Sokolově. Ze Sokolova byl však r. 1564 vypovězen. Stal se profesorem teologie ve Wittenberku a později v Jeně. Vykonával úřad superintendenta v Zeitzu, kde r. 1590 zemřel. Avenarius vydal hebrejský slovník a hebrejskou gramatiku a řadu náboženských spisů. – *OSN II*, s. 1100.

⁸³² Jan z Kunovic byl synem Jetřicha z Kunovic (držel Uherský Brod, byl královským radou, zemským soudcem a podkomořím). Oženil se s Annou Kropáčovnou z Nevědomí. – *OSN XV*, s. 373.

⁸³³ Město Uherský Brod.

⁸³⁴ Adam Schwartz se narodil 3. 2. 1546 ve Velkém Meziříčí. Nejprve studoval v rodném Meziříčí na škole nadané Zikmundem Heltem z Kementu. Poté odešel na studia do Wittenberku, kde dosáhl magisterského titulu a blíže se seznámil s místními profesory. R. 1567 disputoval na pražské univerzitě a následujícího roku byl zvolen za probošta koleje Karla IV. Zároveň působil jako lékař na tamní jezuitské klementinské koleji. R. 1570 se živil jako vychovatel Zikmunda a Vladislava Heltů z Kementu. Doprovázel je i na studiích v zahraničí – nejprve studovali ve Wittenberku (1570) a poté se zapsali na univerzitě v Lipsku (1573). V letech 1575-76 působil ve svém rodišti, ale již r. 1577 se opět věnoval studiím, které završil 23. 8. 1577 doktorskou disputací na wittenberské univerzitě a stal se tak doktorem lékařství. Poté přednášel na pražské univerzitě a v letech 1578-79 a 1579-80 zastával úřad děkana filozofické fakulty. Od r. 1578 užíval erb a přídomek z Risenpachu. Kvůli sňatku r. 1580 zanechal vyučování na univerzitě a přestěhoval se do Litoměřic. Odtud se však odstěhoval na Nové Město pražské, poté, co zemřela jeho žena (1584). Živil se tam jako lékař a zároveň se zabýval spisovatelstvím (různé praktické lékařské příručky vydával u Daniela Adama z Veleslavína, s nímž navázal přátelský kontakt). Adam Huber udržoval styky s významnými osobnostmi tehdejší doby, jako byli např. Václav Budovec z Budova, Konrád Rittershusius, Tomáš Mitis, David Crinitus, Jan Rosacius nebo Matyáš Borbonius. Na konci 90. let začal provozovat soukromou školu pro děti šlechticů a zámožných měšťanů. Roku 1609 se dostal k přímé účasti při jednání o Majestát a to především díky stykům s významnými politickými osobnostmi Václavem Budovcem a Petrem Vokem. Také se stal jedním z defensorů, kteří měli za úkol provést reformu univerzity. Po zbytek života měl velmi blízko k pedagogické činnosti a nakonec r. 1611 přijal profesuru lékařství a přednášel na pražské univerzitě. Následujícího roku byl ještě zvolen rektorem univerzity na zimní semestr, ale prodělal mrtvici a už nebyl schopen nadále přednášet na univerzitě. Zemřel 23. 6. 1613. Byl autorem několika odborných latinských spisů a drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 364 – 368; *OSN XI*, s. 821-823; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 195-197.

⁸³⁵ Blíže neurčené město.

⁸³⁶ Johannes Cuntzmann pocházel z Jáchymova. Působil jako učitel v Karlových Varech. Ordinován byl ve Wittenberku 6. listopadu 1566. Do církevních služeb nastoupil v Ostrově. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 69.

⁸³⁷ Město Náchod.

23. 6.	Esaias Ceba Bistricensis ⁸³⁹ Bohemus	53
23. 6.	Nicodemus Vazethin Littomislensis Bohemus	53
26. 6.	Chrysogonus Burchardus Olmuzensis	53
26. 6.	Johannes Altus Olomutzensis Moravus	53
7. 7.	Wenceslaus Lemmermeier Znamensis ⁸⁴⁰ Moravus	54
1. 8.	Adamus Mauer Ludicensis ⁸⁴¹ Bohemus	54
25. 8.	Lucas Wernherr Joachimicus Bohemus	55
29. 9.	Andreas Morchartt, Iglaviensis ⁸⁴²	55
29. 9.	Iacobus Pausbertel Iglaviensis	55
6. 10.	Johannes Lucius Turnoviensis Bohemus	56
14. 10.	Erasmus Aeger Joachimicus Bohemus	56
13. 5.	Thomas Petroselinus Moravus ⁸⁴³	56
14. 5.	Martinus Fabricius Bardovicenus ⁸⁴⁴ Bohemus ⁸⁴⁵	56
2. 11.	Georgius Corsch Bohemus	61
15. 11.	Sebastianus Wasserman Egranus	61
2. 11.	Martinus Criger Moravus ⁸⁴⁶	65
12. 11.	Georgius Polonus Boemus Bistricensis ⁸⁴⁷ } fratres	65
12. 11.	Celestinus Polonus Boemus Bistricensis ⁸⁴⁸ }	65
17. 12.	Wenceslaus Horatz Deovinus Parmen ⁸⁴⁹ Boemus ⁸⁵⁰	65
1564		
28. 1.	Michael Schobel Paratiensis ⁸⁵¹ Bohemus	62
27. 4.	Philippus Cutka Radowicensis ⁸⁵² Bohemus	64
27. 4.	Martinus Molitor Brixiensis Bohemus	64
27. 4.	Casparus Rungner Cadinensis Bohemus	64
8. 4.	Joannes Creger Moravus ⁸⁵³	65
6. 5.	Georgius Wunstholt Egranus	69
10. 5.	Matthaeus Citzsthe Dusensis ⁸⁵⁴ Bohemus	70

⁸³⁸ Eliáš Štělka Náchodský byl radním písařem v Třebíči. Známá je zejména jeho městská kronika. – Michal ŠIMO, *Dějiny Třebíče ve světle Štrelkovy kroniky*, Brno 2011. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Historický ústav; Rudolf FIŠER, *Třebíč: paměť kláštera a města*, Třebíč 2018.

⁸³⁹ Blíže neurčené město Bystřice.

⁸⁴⁰ Město Znojmo.

⁸⁴¹ Město se nepodařilo identifikovat.

⁸⁴² Andreas Marckhart se narodil v Jihlavě. Tři roky se učil na škole v Jihlavě, poté dva roky v Schnebergu a r. 1564 byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku, kde byl také 20. června 1565 ordinován. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 46.

⁸⁴³ Thomas Petroselinus či také Petroselinus z Kunštátu studoval v Praze a r. 1563 byl imatrikulován na wittenberské univerzitě (studoval gratis). Tam byl 8. prosince 1563 ordinován na kněze (Decembris 6. Idibus = 8. prosince 1563 – M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 343-346). – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 27.

⁸⁴⁴ Město se nepodařilo identifikovat.

⁸⁴⁵ Zapsán mezi chudými.

⁸⁴⁶ Zapsán mezi chudými r. 1563.

⁸⁴⁷ Zapsán mezi chudými.

⁸⁴⁸ Zapsán mezi chudými.

⁸⁴⁹ Blíže neurčené město.

⁸⁵⁰ Zapsán mezi chudými.

⁸⁵¹ Město se nepodařilo identifikovat.

⁸⁵² Město se nepodařilo identifikovat.

⁸⁵³ Zapsán mezi chudými r. 1564.

⁸⁵⁴ Snad se jedná o město Duchcov.

17. 5.	Caspar Rot Iglaviensis	70
29. 5.	Lucas Haneman ex Valle Joachimica	70
7. 6.	Benedictus Miglicer Olmucensis	71
3. 7.	Onoffricus Burchardus Olmucensis	71
4. 8.	Sextus Zegel Pragensis	71
4. 8.	Daniel Adamus Pragensis	71
21. 8.	Clemens Holtorffer Egranus	72
16. 9.	Iohannes Eger Ioachimicus	73
26. 9.	Georgius Lengholzer ex Valle Ioachimica ⁸⁵⁵	74
11. 12.	Andreas Dost natus in Valle Ioachimica ⁸⁵⁶	82
1565		
18. 1.	Boeslaus Joachimus ⁸⁵⁷ generosus et magnificus d[ominus] ab Hassenstein et Lockewitz filius praesidis inferioris Lusatiae	79
18. 1.	Adam a Steinbach nobilis in comitatu eiusdem domini ⁸⁵⁸	79
18. 4.	Georgius Sarazil Brodenses ⁸⁵⁹ Moravus	81
19. 4.	Johannes Lucas Brodenses Moravus	81
19. 4.	Johannes Nimczansky Brodenses Moravus	81
16. 5.	Georgius Lintzer Iglaviensis Moravus ⁸⁶⁰	86
16. 5.	Paulus Hauptvogel Ioachimicus	86
16. 5.	Christoph Holtzschuh, Joachimicus	86
21. 5.	Hieronimus Limpacher Brixensis	86
29. 6.	Augustinus Lorentz Pontanus	88
11. 7.	Lucas Nischkauer Iglaviensis ⁸⁶¹	88
13. 7.	Joannes Saxeus Trebicensis	89
17. 8.	Heronimus Fickar Austinensis Bohemus ⁸⁶²	89

⁸⁵⁵ Zapsán mezi chudými.

⁸⁵⁶ Zapsán mezi chudými.

⁸⁵⁷ Bohuslav Jáchym Hasištejnský z Lobkovic (narozen 1546) byl synem Bohuslava Felixe Hasištejnského z Lobkovic (nejvyšší zemský komorník Českého království, nejvyšší zemský sudí, zemský fojt v Dolní Lužici, hejtman v Jáchymově). Bohuslavův otec ho vedl k luteránské víře, což vedlo až k jeho studiu na wittenberké univerzitě, kde r. 1569 působil jako rektor univerzity. Zemřel r. 1605. – *OSN XVI*, s. 222; <http://genealogy.euweb.cz/lobkow/lobkow8.html> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁸⁵⁸ Adam Štampach, blíže neurčený člen rytířského rodu Štampachů ze Štampachu. – *OSN XXIV*, s. 759-762.

⁸⁵⁹ Pravděpodobně se jedná o město Uherský Brod.

⁸⁶⁰ Georgius Lintzer Jihlavský se učil v Kutné Hoře u mistra Matthea Rakacia, poté studoval rok v Annaberku, kde s ním byl jeho preceptor mistr Wolfgang Hilten. Roku 1565 se zapsal na univerzitu ve Wittenberku. Tam byl 17. března 1566 ordinován. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 57.

⁸⁶¹ Lucas Nischkauer či také Nischkauer z Jihlavy se po základním vzdělání odebral za studii do Annaberku, Lipska a poté ještě do Wittenberku, kde byl ordinován 15. září 1568. Působil v církevní správě v Perné u Mikulova, poté v Stonařově a také v Jihlavě. Zemřel r. 1606. Z jeho literární činnosti víme pouze o blíže neurčeném spisu *De studio et usu verbi Dei*. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 42; G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch 2 (1560-1572)*, s. 101.

⁸⁶² Jeroným Fikar (jinak také Fickar, Fikkar) z Ústí nad Orlicí po studiích na univerzitě ve Wittenberku byl ordinován ve Slavkově r. 1576. Spravoval sbor a bratrskou školu v Lanškrouně. Roku 1579 se přestěhoval do Zábřehu. Zemřel v Temenici na Moravě r. 1580 po krátké nemoci. Napsal pár drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 143.

8. 9.	Augustinus Kagerl Iglaviensis	90
10. 9.	Joannes Polycarpus Leutomischlius ⁸⁶³	90
10. 9.	Illustris et generosus dominus Theodoricus Georgius baro in. Berka dominus in Leippa et Novo-Strenouf etc. ⁸⁶⁴	90
10. 9.	Sigismundus Heniochus Litomiricensis ⁸⁶⁵	90
17. 5.	Christophorus Scheller ex Valle Ioachimica ⁸⁶⁶	91
30. 10.	Borianus Sabarski Cadof. ⁸⁶⁷ Bohemus	95
27. 12.	Joannes Orthegehl Schlakenwaldensis	95
1566		
8. 1.	Georgius Hazzelius Egranus	95
28. 1.	Christophorus Freitagk Vallensis	96
10. 4.	Daniel Fischer Joachimus	97
16. 4.	Ioannes Lotarius Lutomischlius Bohemus	97
20. 4.	Wolfgang Klinckervogel Egranus	97
8. 1.	Michael Rusterus Falckenuviensis ⁸⁶⁸	97
9. 3.	David Pernutz Pontanus	97
4. 5.	Christianus Zurhalius Thermensis ⁸⁶⁹ Bohiemus	102
9. 5.	Wenceslaus Satbogius Triboviensis Moravus	102
11. 6.	Marcus Krum Moravus ⁸⁷⁰	104
20. 6.	Adamus Fisch Hausoviensis ⁸⁷¹ Moravus	104
26. 6.	Michael Croppius Pontanus	104
9. 7.	Lucas Kuttenumlner Iglaviensis Moravus	104
11. 7.	Jacobus Sichardt Falckonaviensis	104
28. 7.	Christophorus Fridericus Schlakenwerdensis	105
15. 8.	Valentinus Faber ex Bensen ⁸⁷² in ipsis finibus Bohemiae	105
1567		

⁸⁶³ Město Litomyšl.

⁸⁶⁴ Jetřich Jiří Berka z Dubé a z Lipé se narodil asi r. 1552. Jeho otcem byl Zikmund Berka a matkou Kunhuta z Ebrštejna a z Nangarku. Jetřich byl velmi vzdělaný, procestoval několik zemí Evropy a studoval na univerzitě ve Wittenberku a v italské Padově. V České Lípě si r. 1583 nechal vystavět lovecký zámek Červený dům. Oženil se s Evou z Bibrštejna, s níž měl děti Adama a Annu. Manželství však bylo prý nešťastné. Zemřel mladý (asi ve věku 33 let) při své cestě do Zhořelce. – Jaroslav PANÁČEK, *Renesanční šlechtic Jetřich Jiří Berka z Dubé a z Lipé*, in: Bezděz. Vlastivědný sborník Českolipska, Česká Lípa 2014, s. 279-298.

⁸⁶⁵ Zikmund Heniochus byl synem litoměřického měšťana Jana Formánka a bratrem Jana Heniocha. Po studiích ve Wittenberku byl alumnem koleje královny Hedviky na pražské univerzitě, kde se stal nejprve bakalářem (10. 5. 1570) a poté magistrem (18. 6. 1572). Již r. 1569 působil jako rektor školy v Kouřimi. Roku 1575 byl proboštem Karlovy koleje a od r. 1577 rektorem litoměřické koleje. Napsal několik drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 292.

⁸⁶⁶ Zapsán gratis.

⁸⁶⁷ Blíže neurčené město.

⁸⁶⁸ Zapsán gratis r. 1566.

⁸⁶⁹ Město Karlovy Vary.

⁸⁷⁰ Marcus Krum či také Grumm pocházel z Jihlavy, kde navštěvoval partikulární školu. Tři roky studoval na soukromém institutu pana Beceliho, kde dosáhl titulu a následně byl povolán zpět do vlasti k vyučování na veřejných školách. Po roce a půl se odešel do Wittenberka za studiem práv, avšak studium musel kvůli nemoci zanechat. Začal tak působit jako správce v soukromé škole v Andělské zahradě v Praze. Odtud odešel do Vratislavi. V té době však zemřel jeho otec, tudíž se kvůli dědictví opět navrátil do vlasti, kde byl povolán k vyučování českého jazyka. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbücher 2 (1560-1572)*, s. 25 – 26.

⁸⁷¹ Blíže neurčené město.

⁸⁷² Město Benešov nad Ploučnicí.

11. 4.	Johannes Faustinus Prostanensis Moravus ⁸⁷³	121
28. 4.	Albert Pictor Iglaviensis	121
30. 4.	Petrus Steinmüller Egranus	121
16. 5.	Georgius Scholber Pontanus	126
23. 5.	Joannes Garbaro Pragensis	126
4. 6.	Georgius Hora Staubachius ⁸⁷⁴ Moravus	126
4. 6.	Centurio Syrutscho Iglaviensis	126
4. 6.	Johannes Schmidner Iglaviensis	126
7. 6.	Paulus Jessenius Brodensis Moravus ⁸⁷⁵	126
17. 7.	Ambrosius Bernhardus Pontanus	128
2. 8.	Mattheus Bichau Pontanus	128
3. 8.	Martinus Bachacziek Naumiericzenus Bohemus ⁸⁷⁶	128
8. 10.	Hieremias Avenarius Egranus ⁸⁷⁷	129
22. 5.	Georgius Leonhardi Titschinensis Moravus ⁸⁷⁸	130
1568		
12. 2.	Joannes Hannus Brodensis Moravus	136
12. 2.	Helias Greyer Bernaviensis ⁸⁷⁹ Moravus	136
2. 4.	Balthasar Hendl Joach[imicus]	137
27. 4.	Augustinus Rappolt Joachimicus	138

⁸⁷³ Jan Faustin z Prostějova je autorem *Carmen de salutifera nativitate filii Dei ...* – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 133.

⁸⁷⁴ Blíže neurčené město.

⁸⁷⁵ Pavel Jessenius, jinak také Jessen, se stal biskupem Jednoty bratrské. Byl jedním z bratrských překladatelů Bible kralické. Zemřel 24. května 1594 v Bezuhově. Bratrské zápisy o něm hovoří jako o člověku bystrém a vzdělaném, ale také pyšném. Usadil se v Lipníku, kde si nechal postavit dům. Jeho nástupcem na post bratrského biskupa se stal Jan Němčanský. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 442; *OSN* XIII, s. 169.

⁸⁷⁶ Martin Bacháček, jinak také Bacchacius, Bachacius, Bachacsek či Bachacziek, se narodil asi v listopadu 1541 v Nauměřicích u Zvoleněvsi. Nejprve se vzdělával na různých školách v Čechách. Zapsal se na pražskou univerzitu, kde byl jeho učitelem Petr Codicillus. Poté působil ve Vídni jako krasopisec u biskupa Antonína Brusa z Mohelnice. Roku 1560 se vrátil do Prahy, kde měl možnost nadále vykonávat služby pro nově ustanoveného arcibiskupa Antonína Brusa, ale rozhodl se odejít do Lipska za vzděláním. Zapsal se i na jiné univerzity – v Altdorfu a ve Wittenberku (zde ho učili například Pavel Eber, Krištof Pezel či Kašpar Cruciger). Studoval především matematiku a astronomii. Do Čech se vrátil kolem r. 1570 a začal vyučovat na školách a v panských rodinách (nejsou však známi žádní jeho žáci). Dosáhl bakalářského a později mistrovského titulu, díky čemuž se stal profesorem filozofické fakulty pražské univerzity, kde postupně zastával téměř všechny univerzitní úřady fakultní i kolejni. Roku 1591 dostal od Rudolfa II. erb a přídomek z Nauměřic. V Čechách patřil mezi nejvzdělanější osobnosti své doby, díky čemuž navázal přátelství s mnoha významnými vědci, jako například s Tycho Brahem, Janem Keplrem, Tadeášem Hájkem z Hájku či s doktorem Jesenským. Nejvíce ceněná je jeho práce ve školství – zasloužil se o organizaci škol, dbal na řádné dosazování učitelů, nad vyučovacími metodami a dodával do škol různé učební pomůcky. V dnešní době je Bacháček považován za předchůdce Jana Amose Komenského. Zemřel v únoru r. 1612 a byl pohřben v kapli Božího těla. Dochovala se jeho korespondence s Václavem Budovcem z Budova. Sám nenapsal žádný spis, byl autorem několika kalendářů a pranostik. K Bacháčkově počtě bylo vydáno několik básní či sborník. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* I, s. 120 – 126; *OSN* III, s. 87-88; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 132-134.

⁸⁷⁷ Jeremiáš Avenarius pocházel buď z Chebu nebo z Krásna (obec Krásno se nachází v Karlovarském kraji nedaleko Chebu – přídomek Krásenský užil ve svém životopise ve wittenberských ordinančních knihách). Na univerzitě ve Wittenberku byl imatrikulován r. 1567. Poté začal působit jako učitel v Krásně. R. 1575 byl ve Wittenberku ordinován na kněze a poté nastoupil do církevních služeb do obce *Milau* (obec se nepodařilo blíže dohledat). – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbücher 2 (1563-1572)*, s. 193.

⁸⁷⁸ Zapsán gratis.

⁸⁷⁹ Snad se jedná o město Brno.

8. 10.	Joannes Pauer Schlakenwaldensis ⁸⁸⁰	138
17. 5.	Joannes Arpinus a Dorndorff Boemus ⁸⁸¹	143
29. 5.	Mattheus Weigel Tepelensis ⁸⁸²	144
11. 6.	Matthias Sabatius Moravus	144
14. 6.	Joannes Horsky Pragensis	144
27. 6.	Johannes Römisch Taboriensis Bohemus ⁸⁸³	145
3. 7.	Matthias Sonst Pontanus	145
3. 7.	Jacobus Cruger Pontanus	145
18. 8.	Martinus Pistorius Pontanus	147
18. 8.	David Pistorius Pontanus	147
4. 9.	Daniel Celidon Raniciensis ⁸⁸⁴ Moravus	147
4. 9.	Georgius Cirinus Prostannensis ⁸⁸⁵ Moravus	147
4. 9.	Joannes Capito Bistriciensis Moravus	147
23. 9.	Paulus Claudianus Melcensis ⁸⁸⁶ Moravus	147
15. 10.	generosus et nobilis dominus Albertus de Lobkowicz et Hassenstein etc. ⁸⁸⁷	148
3. 7.	Petrus Meisner Pontanus ⁸⁸⁸	148
3. 11.	Johannes Vincentius Raysky Bilsnensis ⁸⁸⁹	152
13. 11.	Wilhelmus Woykoffsky Pragensis	152
1569		
19. 1.	Martinus Bosoniensis Bohemus	153
1. 4.	Elias Militz Joachimicus	154
4. 4.	Jacobus Bohemus Egranus	154
2. 2.	Paulus Grimmer Joachimicus ⁸⁹⁰	155
2. 5.	Wenceslaus Albicius Olomucensis Moravus ⁸⁹¹	159
6. 5.	Elias Littichius Vallensis Joachimus ⁸⁹²	159
20. 5.	Wenceslaus Budowecz a Budowa nobilis Bohemus ⁸⁹³	160

⁸⁸⁰ Zapsán gratis.

⁸⁸¹ Jan Arpinus z Dorndorfu se narodil v r. 1547 v Žatci. Po základním vzdělání odešel na univerzitu do Lipska (1560) a poté studoval ve Wittenberku (1568-70). Patřil mezi nejvzdělanější a nejmávanější měšťany v Žatci. Zemřel na mor r. 1606. Jeho druhá manželka Alžběta Řehořová dala na památku po Arpinovi knihy do školní knihovny a 100 kop na zakoupení dalších knih. Jan Arpinus napsal za svůj život jeden příspěvek, a to do Ostraciova sborníku *Chorus Gratiarum* (1573). Jednalo se o skladbu věnovanou k svatbě Davidu Crinitovi. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 103-104.

⁸⁸² Město Teplá.

⁸⁸³ Jan Remischius, jinak také Remisch či Römisch z Tábora byl olomoucký erbovní měšťan. V Olomouci se později stal sekretářem městské rady. Roku 1584 se oženil a k tomuto sňatku byl vydán blahopřejný sborník. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 306.

⁸⁸⁴ Blíže neurčené město.

⁸⁸⁵ Město Prostějov.

⁸⁸⁶ Blíže neurčené město.

⁸⁸⁷ Blíže neurčený člen slavného rodu Lobkoviců. – *OSN XVI*, s. 221 – 229.

⁸⁸⁸ Zapsán gratis.

⁸⁸⁹ Správně má být Pilsnensis (plzeňský).

⁸⁹⁰ Zapsán gratis.

⁸⁹¹ Václav Albicius či Albicius pocházel z Olomouce. Studoval ve Wittenberku, kde později působil jako teolog. Vydal několik básnických spisů. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 79.

⁸⁹² Elias Lyttichius napsal pochvalné verše do spisu *Incunabula doctrinae evangelicae* (1587), jehož autorem byl jeho bratr Albert Lyttichius. – *TAMTĚŽ III*, s. 231.

⁸⁹³ Václav Budovec z Budova se narodil r. 1551 v Červených Janovicích. Pocházel ze starého vladyckého rodu Budovců z Budova, od r. 1607 rodu panského. Václav byl synem Adama Budovce a svým

20. 5.	Christophorus Lyhel Schlackewaldensis	160
20. 5.	Martinus Heinel Schlakenwaldensis	160
28. 5.	Iohannes Schulteti Titschingensis	161
10. 7.	Michael Schlawata a Chlum et Cossenbergh Bohemus ⁸⁹⁴	162
10. 7.	Carolus a Walstein in Arnau et Mellethyn Bohemus ⁸⁹⁵	162
10. 7.	Henricus a Walstein in Birstnitz Moravus ⁸⁹⁶	162
10. 7.	Stibor Scarobski Moravus nobilis, dominorum minister	162
27. 7.	Erasmus Winter ex Valle Joachimi	163
22. 9.	Martinus Metis Letomericenus	164
22. 9.	Paulus Hodiensis Moravus	164
16. 8.	Stephanus Vorberger Joachimus ⁸⁹⁷	165
5. 11.	Albinus baro de Neuslos et Colebrat ⁸⁹⁸	169
26. 10.	Johannes Kustler Falckenaviensis ⁸⁹⁹	172
1570		
24. 5.	Albertus Slavata a Chlum et Cossenbergh baro Bohemus ⁹⁰⁰	177
24. 5.	Sigismundus Helt a Kemento baro Moravus ⁹⁰¹	177

počináním byl nejvýznamnější z rodu Budovců. Dvanáct let se vzdělával na zahraničních univerzitách (kromě Wittenberku studoval také v Nizozemí, Francii a Anglii) a navazoval styky s významnými osobnostmi z celé Evropy. Roku 1577 se na krátko vrátil do Čech, ale brzy opět odcestoval – tentokrát do Cařihradu, kde působil jako hofmistr u císařského vyslance Jáchyma Sinzendorfa. V Cařihradu se seznámil s islámem. Tato víra se mu vůbec nezamlouvala, o čemž vypovídá jeho slavný spis *Antialkorán* (vydáno r. 1614). Po návratu do vlasti se oženil s Annou Zákupskou z Vartembergu a Rudolf II. jej jmenoval radou apelačního soudu (1584). Roku 1608 působil jako císařský komisař ve válce s arciknížetem Matyášem. Byl velkým stoupencem Jednoty bratrské a měl velkou zásluhu na vydání Rudolfova Majestátu r. 1609. Za stavovského povstání věrně podporoval vládu Fridricha Falckého. Získal funkci zemského direktora, královského komorníka a prezidenta apelačního soudu (apelační soud se však v této době nescházel). Roku 1620 byl dokonce pověřen, aby provedl tureckého vyslance po Praze. Po bitvě na Bílé hoře odvedl svou rodinu do zahraničí a sám se vrátil. Byl odsouzen k trestu smrti a byl jedním z 27 pánů popravených na Staroměstském náměstí 21. června 1621. Za svůj život napsal několik spisů, většinou teologického rázu. Dochována je také jeho četná korespondence. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* I, s. 238-240; *OSN* IV, s. 852-853; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 45-48.

⁸⁹⁴ Michal Slavata, jinak také Schlawata, z Chlumu a Košumberka studoval ve Wittenberku, kde se také stal v zimním semestru 1571-1572 rektorem univerzity. Poté studoval r. 1574 v Sieně a Padově. Brzy po návratu do Čech, pravděpodobně kolem roku 1580, brzy zemřel. Vzpomínku na něj mu věnovali například Jan Felix nebo Jan Campanus. Kromě toho jsou dochovány dva latinské dopisy z roku 1573 a 1574 určené Michalovi Slavatovi od Huberta Langueta. Sám Slavata vydal jeden samostatný spis. Byl strýcem Viléma Slavaty z Chlumu a Košumberka, který byl známý svou konverzí ke katolictví. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* V, s. 122-123; *OSN* XXIII, s. 340.

⁸⁹⁵ Karel z Valdštejna z Hostinné a Miletína se na wittenberskou univerzitu zapsal spolu se svým bratrem Jindřichem 10. 7. 1569. Karel byl zakladatel poličanské větve rodu. Jeho manželkou byla Barbora z Knoblochsdorfu, s níž měl syny Kristiána Jiřího a Jana. Karel zemřel asi r. 1604 ve věku 55 let. – *OSN* XXVI, s. 338.

⁸⁹⁶ Jindřich z Valdštejna a na Brtnici byl mladší bratr výše zmíněného Karla. – TAMTÉŽ.

⁸⁹⁷ Zapsán gratis. V matrice je uvedena poznámka, že byl z univerzity vyloučen kvůli krádeži. – C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1602)*, s. 165.

⁸⁹⁸ Blíže neurčený šlechtic Albín z Nových Hradů a pravděpodobně z Kolovrat.

⁸⁹⁹ Zapsán gratis.

⁹⁰⁰ Albrecht Slavata z Chlumu a Košumberka byl synem Diviše Slavaty a bratrem Jindřicha Slavaty a výše zmíněného Michala Slavaty. Z Wittenberku odešel za dalšími studii do Basileje. Po návratu do vlasti se oženil s Annou Salomenou ze Smiřic. Zemřel r. 1600. Znal se s Janem z Náchoda a Zikmundem mladším Heltem z Kementu (viz níže), kteří mu věnovali verše ve sborníku *Carmina propemptica* (1573). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* V, s. 121-122; *OSN* XXIII, s. 340.

24. 5.	Wenceslaus Vestiarius Bohemus	177
19. 6.	Adamus, Wilhelmus, Sigismundus, Wolfgangus Wrzeszowicii fratres	178
28. 6.	Daniel Kubinus Brodensis Moravus	178
16. 8.	Sigismundus a Smirzicz, liber baro et d[ominus] in Sckala ⁹⁰²	179
16. 8.	Albertus Morava ab Aquis ⁹⁰³ Marcomannus	179
16. 9.	Daniel Schellingerus Moravus	180
30. 9.	Balthasar Episcopus Schlackenwerdanus	180
10. 10.	Christophorus Krines Schlackenwerdensis	181
31. 10.	Samuel Czeika Slavkoviensis Moravus	186
30. 11.	Joannes Wibelius Joachimus	186
1571		
13. 1.	Johannes Kanha [! Kauba] Pragensis baccalaureus	186
13. 1.	Jacobus Strabo Glattoviensis Bohemus ⁹⁰⁴	186
23. 3.	Johannes Henricides Brodenus Bohemus	187
24. 4.	Adamus Philoponus Novoboieslaviensis ⁹⁰⁵ Bohemus	188
24. 4.	Simon Tapineus Novoboieslaviensis Bohemus	188
24. 4.	Joannes Pirinus Novoboieslaviensis Bohemus	188
19. 5.	Georgius Malinovinus Racovnicensis ⁹⁰⁶ Bohemus ⁹⁰⁷	196
19. 5.	Matthias Grillus Racovnicensis Bohemus ⁹⁰⁸	196

⁹⁰¹ Zikmund Helt z Kementu mladší, byl synem Zikmunda st. Helta z Kementu a jeho druhé ženy Aleny Meziříčské z Lomnice. Otec Zikmund st. Helt z Kementu byl císařský rada a místokancléř království Českého a mimo jiné i majitel meziříčského panství. Působil také jako vychovatel Maxmiliána a Ferdinanda, synů Ferdinanda I. Byl sice katolík, ale velmi tolerantní (jeho žena Alena byla luteránka). Jeho syn Zikmund Helt mladší studoval ve Wittenberku, odkud r. 1573 odešel dále studovat do Lipska, kde se zapsal s bratrem Vladislavem a Adamem Huberem v Lipsku. Zemřel roku 1581. Během studií ve Wittenberku napsal příspěvek do sborníku *Carmina propemptica* bratrům Michalovi a Albrechtovi Slavatům. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 289; <https://www.velkemezirici.cz/o-meste/historie/16-stoleti> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁹⁰² Snad se jedná o Zikmunda Smiřického ze Smiřic a Skály, o němž se v Ottově slovníku naučném píše, že byl číšníkem na dvoře císaře Maxmiliána a po jeho smrti u císaře Rudolfa. Prý byl velmi bohatý, neboť vlastnil mnoho statků (ostatně rod Smiřických patřil mezi nejbohatší šlechtické rody). – OSN XXIII, s. 515.

⁹⁰³ Blíže neurčené město.

⁹⁰⁴ Jakub Strabo (Šilhavý) se narodil r. 1555 v Klatovech. Ve Wittenberku studoval od r. 1571, ale akademického titulu bakalář dosáhl na pražské univerzitě 2. 9. 1573. Na mistra byl povýšen 8. 10. 1576. Ještě roku 1573 vedl školu v Žatci, pro kterou napsal školský řád (*Schola Zatecensis Iacobi Strabonis Glatovini*). R. 1577 se oženil a působil v Žatci jako městský písař, ale již 11. 9. 1582 zemřel na mor. Dochovány jsou vzpomínky na něj od jeho přátel, kteří chválili především jeho vzdělanost, zejména dobrou znalost hebrejštiny a řečtiny. Jakub Strabo kromě latinského spisu *Schola Zatecensis* napsal ještě český spis *Život dětinský* a dále pár veršů do sborníku *Symbolum* k počtě Jana Balbina, který vyšel především jeho zásluhou. Je dochovaný jeho památník, který je uložen v Knihovně Národního muzea pod signaturou 63 F 22. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* V, s. 207 – 208; OSN XXIV, s. 178.

⁹⁰⁵ Město Mladá Boleslav.

⁹⁰⁶ Město Rakovník.

⁹⁰⁷ Jiří Malinovský, jinak také Malinovinus, Malinowinus či Malinovius, byl synem rakovnického měšťana Jana Malinovského, který r. 1562 získal povolení užívat erb a titul z Hlaváčova. Jiří Malinovský nejprve dosáhl bakalářského titulu na pražské univerzitě (10. 5. 1570) a poté se r. 1571 zapsal na wittenberskou univerzitu. Po návratu do Čech se stal rektorem školy u sv. Havla na Starém Městě pražském. Zemřel 23. 8. 1582. K jeho úmrtí byl vydán spis *Nobili Georgio Malinovio* od Davida Crinita. Sám Malinovský napsal několik drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 251.

19. 5.	Iohannes Sacostelicius Launensis Bohemus	196
30. 5.	Wenceslaus Posthumius Bydzovinus Bohemus ⁹⁰⁹	196
30. 5.	Andreas Falk Pragensis	196
30. 5.	Johannes Schindelius ab Eberhartz, nobilis Bohemus	196
30. 5.	Daniel Balenschki a Zluikowa ⁹¹⁰ nobilis Bohemus	196
30. 5.	Maximilianus Schindelius ab Eberhartz, nobilis Bohemus	196
30. 5.	Henricus Flavinus a Rotenfeld, ⁹¹¹ nobilis Bohemus	196
30. 5.	M[agister] Joannes Zabonius Minicenus, professor Pragensis ⁹¹²	196
14. 6.	Jacobus Carolinus Cuttenbergensis	197
5. 7.	Ludovicus Buschius Joachimicus	197
10. 7.	Cyprianus Colossius Novoboieslavinus Bohemus	197
16. 7.	Henricus a Bilaw ⁹¹³ in Sachaw, nobilis Bohemus	198
16. 7.	Tobias Martini Mesericenus Moravus	198
3. 8.	Joannes Felinus Boleslaviensis Bohemus	198
3. 8.	Nicolaus Felix Pardubicensis Bohemus ⁹¹⁴	198

⁹⁰⁸ Matěj Gryllus se narodil r. 1551 v Rakovníku. Dostal se na pražskou akademii, kde se pod vedením Petra Codicilla učil především latinské spisovatele a astronomii. Bakalářského titulu dosáhl 2. 8. 1570. Pak se spolu se svým krajanem – výše zmíněným Jiřím Malinovským z Hlaváčova – zapsal na wittenberskou univerzitu. Po návratu do vlasti řídil r. 1573 školu sv. Havla. Přestěhoval se do Loun, kde řídil tamní školu. R. 1576 se stal rektorem školy v Táboře. 8. 10. 1576 byl povýšen na mistra. Poté byl přijat na pražskou univerzitu, kde přednášel Aristotelovu knihu *De anima* a Ciceronovu řeč *Pro Sexto Roscio Amerino*. V letech 1577-78 byl proboštem koleje Karla IV. Poté jako preceptor Jeronýma Šlika odešel do Ženevy za studiem teologie (zapsáni byli 5. 8. 1580). V lednu 1581 se zapsal ještě do univerzitní matriky v Basileji. Následoval jeho návrat do vlasti. Roku 1581 byl zvolen děkanem filozofické fakulty v Praze, kde přednášel Porfyria, Aristotela a Horatia, ale již po roce se přemístil do Žatce, kde působil jako radní písař. V roce 1583 se oženil Annou, vdovou po Jakobovi Strabonovi. K jejich sňatku byl vydán sborník s přáními jeho přátel. Gryllus byl členem Jednoty bratrské, což svědčí i o jeho darování basilejského vydání Xenofonta z roku 1568 žatecké škole. Zemřel 2. 9. 1611 v Žatci. Mezi jeho dobré přátele patřili Daniel Adam z Veleslavína, Jan Campanus nebo David Crinitus. Gryllus napsal pár českých a latinských spisů a několik drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 238 – 240; *OSN X*, s. 551; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 181-182.

⁹⁰⁹ Václav Posthumius Bydžovský, či také Posthumus, byl bratr Marka Bydžovského, který r. 1575 získal šlechtický titul z Florentýna, k němuž byl pravděpodobně přijat i Václav. Bakalářského titulu dosáhl na pražské univerzitě 7. 8. 1566. Roku 1570 působil jako rektor školy u sv. Jiljí v Praze. Byl poddaným Jana Kludského z Libodřic a na Sloupně, který ho z poddanství propustil právě r. 1570 a za to mu Posthumius věnoval svůj spis *Sententiae Salomonis*. Od r. 1571 studoval ve Wittenberku a poté v Lipsku. Po návratu do Čech působil jako učitel v Karlově koleji. Roku 1575 učil v Žatci spolu s Jakubem Strabonem, kde byl jeho žákem Jiří Dikastus. Na mistra byl povýšen na pražské univerzitě 8. 10. 1576. Téhož roku byl opět rektorem Jilské školy a r. 1577 působil u sv. Havla v Praze. Kromě toho také disputoval na univerzitě a vykládal *Aeneidu*. Od r. 1578 učil v konviktu dětí vyšších stavů v Andělské koleji, který zřídil Petr Codicillus. Od r. 1579 se uvádí jako měšťan Starého Města pražského. Posthumus napsal pár spisů a drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 231 – 232.

⁹¹⁰ Daniel Bahenský z Lukova byl členem rytířského rodu Bahenských z Lukova.

⁹¹¹ Jindřich Flavin z Rotenfeldu byl členem rytířského rodu Flavinů z Rotenfeldu.

⁹¹² Jan Zabonius z Minic, jinak také Zabonius či Ziabonius, byl roku 1563 přijat do koleje Nationis, kde se 14. 6. 1564 stal bakalářem a 20. 7. 1569 mistrem. Dne 30. 5. 1571 byl imatrikulován na wittenberské univerzitě již s titulem *professor Pragensis*. Byl autorem drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 588-589.

⁹¹³ Jindřich z Bílé, člen panského rodu z Bílé.

⁹¹⁴ Mikuláš Felix Pardubický nejprve navštěvoval partikulární školu ve svém rodišti v Pardubicích. Roku 1571 byl zapsán na univerzitě ve Wittenberku, kde strávil dva roky. Poté působil jako učitel u rodu Žerotínů. V roce 1577 byl ordinován na kněze ve Wittenberku a poté pokračoval v církevních službách

3. 8.	Johannes Schlovazius Boleslaviensis	198
17. 8.	Christophorus Kriski Pilsenus Bohemus	198
5. 10.	Andreas Juncker Aegranus	199
9. 10.	Bohuslaus Procopii Mesericenus Marcomanus	199
12. 7.	Johannes Rhesus Egranus ⁹¹⁵	200
12. 11.	Caspar Winterberger Iglaviensis Moravus	203
26. 11.	Conradus a Schönfeld, nobilis Bohemus ⁹¹⁶	203
26. 11.	Sigismundus Ernestus a Schönfeld, nobilis Bohemus	203
26. 11.	Sigismundus a Keppeler Bohemus	203
26. 11.	Johannes Trebicius Martinus Bohemus	203
28. 11.	Andreas Hornick Lithomusliensis Bohemus	203
20. 10.	Matthaeus Wernerus Pensensis Bohemus ⁹¹⁷	205
5. 12.	Matthaeus Trommetter Franckenbergensis ⁹¹⁸ Bohemus ⁹¹⁹	205
1572		
8. 5.	Bartolomaeus Hawlick Rochazonensis ⁹²⁰	214
22. 5.	Christianus Carbathus Triboniensis Moravus	214
29. 5.	Johannes a Nachod, dominus in Dunajowitz, baro ⁹²¹	215
29. 5.	Primislaus a Zerotin, baro ⁹²²	215
29. 5.	Henricus a Zastriz Moravus, equitis aurati filius ⁹²³	215

v Chrudimi. G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbücher 2 (1560-1572)*, s. 31; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 171.

⁹¹⁵ Zapsán gratis.

⁹¹⁶ Konrád a Zikmund, blíže neurčení členové šlechtického rodu Schönfeldů. – *OSN XXIII*, s. 37-38.

⁹¹⁷ Zapsán gratis.

⁹¹⁸ Blíže neurčené město.

⁹¹⁹ Zapsán gratis.

⁹²⁰ Bartoloměj Havlík z Varvažova, jinak také Hawlik, Hawlicius, Hawlichius či též Srnovce, Srnovecius, Srnoveczius, byl synem Václava Havlíka, radního v Rokycanech. Po studiích ve Wittenberku se r. 1574 zapsal do koleje Nationis na pražské univerzitě a r. 1575 dosáhl bakalářského titulu. Učil na škole u sv. Mikuláše na Malé Straně a také u sv. Jindřicha. Stal se preceptorem Alberta ze Smiřic, jehož doprovázel na cestě za vzděláním do Padovy (tam byli imatrikulováni 17. října 1579). Díky svému častému cestování se kromě latiny a řečtiny naučil také německy a italsky. Později byl jedním z členů městské rady v Rokycanech. Roku 1587 dosáhl přídomku z Varvažova. Sňatkem s Kateřinou Skálovou získal dům a také městské právo na Malé Straně, kde se dokonce v letech 1588-91 uvádí jako primas a pravděpodobně díky svému druhému sňatku s Dorotou Piseckou z Kranichfeldu byl přijat za měšťana na Novém Městě pražském, kde působil r. 1595 jako radní písař a člen desetipanského úřadu. Zemřel 9. 7. 1609. K jeho úmrtí byl vydán sborník. Sám Havlík napsal několik latinských básní, dva české spisy a působil také jako předkladatel do češtiny. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 276 – 279; *OSN X*, s. 991; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 186-187.

⁹²¹ Jan Jiří z Náchoda na Dunajovicích a Žeroticích studoval od r. 1572 na univerzitě ve Wittenberku, kde napsal báseň svým spolužákům Michalovi a Albrechtovi Slavatům z Chlumu a Košumberka a Jindřichovi z Valdštejna při jejich odchodu do vlasti. Od r. 1576 studoval na ženevské univerzitě, kde mu průvodce dělal Václav Lavín. Kromě Žerotic držel od r. 1615 ještě Boskovštejn, ale zemřel bez dědiců, i přestože měl tři syny. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 9; *OSN IV*, s. 660.

⁹²² Blíže neurčený člen rodu Žerotínů. *OSN XXVII*, s. 814 – 823.

⁹²³ Jindřich Praktický ze Zástřizel držel se svým bratrem Zikmundem hrad Buchlov. Napsal příspěvek do sborníku *Carmina propemptica* (1573) Michalovi Slavatovi a dalším k odchodu z Wittenberku. Jindřich Praktický byl zabit 25. července 1582 v lese, prý od svého zbrojnoše. Z manželství s Kateřinou Rájeckou z Mírova měl syna Jiřího Zikmunda (1582-1614), který byl také jako jeho otec horlivý stoupenec víry podobojí. Studoval v zahraničí a ve Švýcarsku navázal styky s Theodorem Bezou, jehož knihovnu koupil a přivezl na Moravu. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 564;

29. 5.	Georgius Bellingerus Brunensis	215
5. 6.	Samuel Brenner Joachimicus	215
21. 6.	Georgius Trosserus Joachimicus	215
17. 9.	Zdenko a Walstein, baro ⁹²⁴	217
17. 10.	Matthias Elsner Ditschiniensis ⁹²⁵ Moravus	218
27. 10.	Joannes Campensis Prostannensis Moravus	223
1573		
8. 1.	Joannes Salaterus Joachimicus ⁹²⁶	223
5. 2.	Erhartus Bundmanus, Egranus	224
19. 3.	Ladislav Sekerka a Sedelicz ⁹²⁷	224
19. 3.	Nicolaus Sekerka a Sedelicz ⁹²⁸	224
19. 3.	Foelix Bohdanecky a Hodkov ⁹²⁹	224
19. 3.	Johannes Rhombus Hradecensis	224
8. 4.	Paulus Cussius, Egranus	225
8. 4.	Melchior Pusilligerus Iglaviensis	225
8. 4.	Matthaeus Peltz Iglaviensis	225
12. 4.	Iohannes Flederwieius Triboniensis	225
29. 4.	Caspar Raysky Bohemus	226
7. 1.	Johannes Andorffer von Commethaw ⁹³⁰	226
1. 6.	Thomas Kochan Straconicensis ⁹³¹	237
30. 6.	Joannes Kochan Straconicensis	237
25. 7.	Joachimus Francus Joachimicus ⁹³²	238
17. 8.	Philippus Saul Znoymensis Moravus	239
28. 9.	Christophorus Vibeccius Schlakenwerdensis	239
2. 10.	Venceslaus Placelius Reginaehardecensis [! hradecensis] ⁹³³	239

OSN XXVII, s. 465; Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I, A-M*, Praha 2008, s. 485 – 486.

⁹²⁴ Blíže neurčený člen slavného rodu Valdštejnů. – OSN XXVI, s. 335 – 350.

⁹²⁵ Pravděpodobně se jedná o město Nový Jičín na Moravě.

⁹²⁶ Johannes Salater byl ordinován na kněze ve Wittenberku 16. července 1550. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbuch I (1537 – 1560)*, s. 69.

⁹²⁷ Ladislav Sekerka ze Sedčic byl synem Přibíka Sekerky a jeho manželky Aleny. Ladislav držel statek Odolenou Vodu. Zemřel okolo roku 1618. Sekerkové ze Sedčic byl český vladycký rod ze Žatecka. – OSN XXII, s. 809; Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl II, N-Ž*, Praha 2010, s. 211.

⁹²⁸ Mikuláš Sekerka byl bratr výše zmíněného Ladislava Sekerky. Mikuláš držel statky Klumín se Lhotou. – OSN XXII, s. 809.

⁹²⁹ Blíže neurčený člen šlechtického rodu Bohdaneckých z Hodkova. – OSN IV, s. 248 – 250.

⁹³⁰ Commethaw = město Chomutov. Johannes Andorffer byl zapsán gratis.

⁹³¹ Pocházel z rodu Kochanů ze Strakonice. Jeho příbuzní byli literárně činní, zvláště Václav Kochan z Prachové, který napsal několik samostatných spisů. Z rodu Kochanů ze Strakonice je nejznámější Valentin Kochan z Prachové, který se aktivně zapojil do stavovského povstání v letech 1618 – 1620. Byl jedním z direktorů českých stavů a po bitvě na Bílé hoře byl jedním z 27 pánů popravených na Staroměstském náměstí. – OSN XIV, s. 511.

⁹³² Joachimus Francus pocházel z Jáchymova, kde navštěvoval partikulární školu. R. 1570 odešel za studiem na univerzitu do Lipska. Tam dosáhl bakalářského titulu. Následně začal působit jako učitel ve škole *Presnizensis* [?]. V r. 1573 byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku, kde téhož roku získal magisterský titul. Poté působil jako pomocný učitel na míšeňských nižších školách. Roku 1579 byl ve Wittenberku ordinován na kněze. Poté byl povolán k církevním službám do města Friburg. – G. BUCHWALD (ed.), *Wittenberger Ordiniertenbücher 2 (1560-1572)*, s. 39.

⁹³³ Václav Plácel, jinak také Placelius či Placzelius, se narodil r. 1556 v Hradci Králové do rodiny místního zámožného měšťana. Po studiích ve Wittenberku se oženil s Annou, dcerou lékaře Bonaventury

2. 10.	Johannes Felix Liturgus a Tursko ⁹³⁴	239
2. 10.	Wenceslaus Liturgus a Tursko ⁹³⁵	239
2. 10.	Johannes Carpio a Cappersten [! Capperstein] ⁹³⁶	239
24. 10.	Stephanus Wernerus Triboviensis Moravus	241
25. 11.	Andreas a Sterenbergk [! Sternberg] baro in Viridi Monte ⁹³⁷	242
25. 11.	Garosslaus a Wartenbergk baro ⁹³⁸	242
25. 11.	Georgius a Sterenbergk baro in Viridi Monte ⁹³⁹	242
25. 11.	Ericus Spanouski a Lissau ⁹⁴⁰	242
25. 11.	Nicolaus Spanouski a Lissau ⁹⁴¹	242
25. 11.	Joannes Spanouski a Lissau ⁹⁴²	242
25. 11.	Johnnes a Molowetz in Diglach ⁹⁴³	242

Koita z Bílé hory, a stal se tak švagrem Jana Koita (lékař a velký přívrženec bratří). Od r. 1582 si polepšil erb a začal se psát s přídomkem z Elbingu. Od r. 1585 působil v Hradci Králové jako písař purkrabského úřadu a od r. 1591 jako přední radní písař. Od r. 1593 byl vyslán na zemské sněmy a od r. 1597 byl berníkem Hradeckého kraje. Později se oženil s Libuší, dcerou Václava Kalistě, který zastával úřad císařského rady. Plácel měl syny Daniela a Samuela, o kterých víme, že studovali ve Zhořelci a ve Frankfurtu n. Ohří, a že již r. 1603 nebyli naživu. Sám Václav Plácel zemřel o rok později (6. 10. 1604). K osobě Václava Plácela byly vydány různé posmrtné vzpomínky či pozdravné verše a sborníky k sňatku či úmrtí jeho manželky Anny. Plácel přeložil do češtiny Historii židovskou od autora Flavia Josepha. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 193 – 194.

⁹³⁴ Jan Felix Liturgus z Turska byl synem Jana Liturga, který se r. 1548 stal bakalářem pražské akademie, později působil jako písař při komorním soudu a r. 1556 byl povýšen do šlechtického stavu s přídomkem z Turska. Jan Felix Liturgus studoval se svými bratry Václavem a Adamem rovněž na pražské akademii a poté se r. 1573 zapsal na univerzitu ve Wittenberku, kde pravděpodobně dosáhl magisterské hodnosti. Po návratu ze studií do Prahy se stal školním správcem u sv. Mikaláše, ale již 6. prosince 1576 zemřel na mor. K jeho úmrtí byl vydán sborník. Jan Felix s bratrem Václavem vydali r. 1576 epithalamium *Carmina aliquot*. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 169.

⁹³⁵ Bratr výše zmiňovaného Jana Felixe Liturga. Studoval na pražské akademii (1566) a poté na univerzitě ve Wittenberku (1573), kde byl spolu se svým bratrem Janem Felixem. Kromě epithalamia *Carmina aliquot*, které složil se svým bratrem Janem Felixem, napsal ještě několik básní pro Václava Dobřenského, což svědčí o upřímném přátelství mezi nimi. Zemřel 26. 12. 1576 pravděpodobně na mor jako jeho bratr. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 169 – 170.

⁹³⁶ Jan Kapr z Kaprštejna pocházel z Prahy. K jeho sňatku r. 1581 napsal níže zmiňovaný Jan Khergelius přání. Sám Jan Kapr napsal báseň určenou pro strýce Pavla Kapra z Kaprštejna. Rod Kaprů z Kaprštejna byl r. 1565 povýšen do šlechtického stavu. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 17 – 18; OSN XIII, s. 981; Petr MAŠEK, *Šlechtické rody I*, s. 438.

⁹³⁷ Andreas Šternberk, baron na Zelené Hoře, blíže neurčený člen rodu Šternberků. – OSN XXIV, s. 776 – 788.

⁹³⁸ Blíže neurčený člen rodu Vartenberků. – OSN XXVI, s. 434 – 439.

⁹³⁹ Blíže neurčený člen rodu Šternberků. – OSN XXIV, s. 776 – 788.

⁹⁴⁰ Erich Španovský z Lisova byl nejstarším synem Michala Španovského z Lisova (v letech 1570-75 byl podkomořím měst věnných a 1575-95 nejvyšším písařem a královským radou; byl známý jako dobrý hospodář, který se staral o své statky – k němu viz Ferdinand PAKOSTA, *Michal Španovský z Lisova. Účastník jednání o českou konfessi, pán na Pacově 1584-1600: příspěvek k dějinám města Pacova*, Praha 2007.²). Syn Erich ve Wittenberku studoval se svými bratry Mikulášem a Janem. Poté studoval na pražské univerzitě, kde napsal báseň do blahopřejného sborníku *De felici adventu* (1575), vydaného pražskou univerzitou k počtě Maxmiliána II. Erich se oženil proti otcově vůli s Lidmilou Pekárkovou z Poněšic. Otec ho kvůli tomu držel ve vězení v Pacově (r. 1585), odkud uprchl i s manželkou na Moravu. Rod Španovských z Lisova byl starý český vladycký rod pocházející z Plzeňska. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 296; OSN XXIV, s. 742; P. MAŠEK, *Šlechtické rody II*, s. 341-342.

⁹⁴¹ Mikuláš Španovský z Lisova byl pravděpodobně bratr výše zmíněného Ericha Španovského. – OSN XXIV, s. 742.

⁹⁴² Jan Španovský z Lisova byl pravděpodobně bratr výše zmíněných Ericha a Mikuláše Španovských. – TAMÉŽ.

25. 11.	Hieronimus Seminus Turneviensis ⁹⁴⁴	242
1574		
8. 3.	Martinus Hattinger Brunensis Moravus	243
15. 3.	Nicolaus a Colobrat in Petersbergk baron Bohemus ⁹⁴⁵	243
15. 3.	Borianus a Colobrat in Petersbergk baron Bohemus	243
18. 3.	Elias Thadaeus Mor[avus]	243
18. 3.	Johannes Benescius Moravus	243
18. 3.	Johannes Rottescius Moravus	243
18. 3.	Johannes Bernhardus Moravus	243
6. 5.	Simon Klöppelius Ditschinensis Moravus	246
7. 5.	Thomas Mulicenzelius Egeranus	246
8. 5.	Johannes Leb Iglaviensis	246
17. 8.	Johannes Dlapa Sclovicensis ⁹⁴⁶ Moravus	248
8. 9.	Thomas Otto Egeranus	248
8. 10.	Laurencius Prusch Egeranus	249
8. 10.	Georgius Michael Egeranus	249
28. 10.	Christophorus Leskovec iunior a Leskovec nobilis Bohemicus ⁹⁴⁷	250
28. 10.	Daniel Cervicenus ex Leskovec ⁹⁴⁸ civitate Bohemus minister praesidentis ibi	250
1575		
5. 1.	Samuel Grinrad, Bohemus Leidmari.	251
5. 2.	Thobias Militsch ex Vallibus Ioachimicis	251
10. 2.	Matthias Tost Glacensis ⁹⁴⁹ Bohemus	251
17. 3.	Adrianus Caper Mesericensis	252
28. 3.	Matthaeus Gussovius Cadensis	252
30. 4.	Thomas Ptolemeus Egranus	253
30. 4.	Georgius Faber Egranus	253
9. 2.	Martinus Dorn Egeranus ⁹⁵⁰	253
16. 5.	Christophorus Tschardonides Brunensis	254
16. 5.	Abraham Nicolaus Brunensis Moravus	254
14. 6.	Johannes Didactides Guttenbergensis Bohemus ⁹⁵¹	255
14. 6.	Jacobus Poponicius Guttenbergenus Bohemus ⁹⁵²	255

⁹⁴³ Blíže neurčený člen šlechtického rodu Malovců. – *OSN XVI*, s. 723 – 727.

⁹⁴⁴ Město Turnov.

⁹⁴⁵ Mikuláš z Kolovrat a na Petrohradu je snad synem Jaroslava z Kolovrat, bývalého fojta v Dolní Lužici, jež měl 5 synů – Mikuláše, Beneše, Jáchyma, Karla a Jaroslava. Jedná se o libštejnskou větev Kolovratů. – *OSN XIV*, s. 601.

⁹⁴⁶ Blíže neurčené město.

⁹⁴⁷ Snad se jedná o Kryštofa Leskovce řečeného mladšího, který byl druhým synem Jana Leskovce. Měl jediného syna Jana Kryštofa. Zemřel r. 1608. – *OSN XV*, s. 916.

⁹⁴⁸ Blíže neurčený člen rodu Leskovců z Leskovce. – *TAMTÉŽ*, s. 915 – 916.

⁹⁴⁹ Glacensis = kladský.

⁹⁵⁰ Zapsán gratis.

⁹⁵¹ Nejstarší syn M. Václava Didakta Turnovského, který působil jako rektor a od r. 1555 jako přední kutnohorský písař. Jan Didactus (jinak také Didactides) Kutnohorský chodil nejprve do školy ve Vysokém kostele v Kutné Hoře a poté se r. 1575 zapsal na univerzitu ve Wittenberku, kde dosáhl magisterské hodnosti. Chtěl vyučovat na pražské akademii, tudíž vstoupil do koleje Nationis koncem července r. 1580 vykonal první veřejnou disputaci. Kariéru na univerzitě mu však překazila náhlá smrt. Zemřel r. 1582 v Kutné Hoře na mor. Za svůj život napsal několik skladeb a příspěvků do sborníků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 41 – 42.

18. 6.	Jacobus Meier Egranus	255
23. 7.	Thobias Entrich Lippensis Bohemus	255
24. 11.	Beniamin Minor Rapstinensis ⁹⁵³ Bohemus	258
25. 11.	Caspar Rubiger Egranus	258
16. 12.	Joannes Kargelius Olomocensis ⁹⁵⁴	258
1576		
28. 1.	Georgius Sebasta Brandensis ⁹⁵⁵ Bohemus	259
16. 5.	Johannes Turca Egranus ⁹⁵⁶	261
19. 5.	Gregorius Ruor Cadanensis	261
25. 5.	Johannes Soltner Egranus	261
30. 5.	Casparus Miglingius Trebicensis	262
18. 9.	Jacobus Bellio Moravus Triboviensis ⁹⁵⁷	263
30. 5.	Foelix Wosselca Pazoviensis Bohemus ⁹⁵⁸	263
23. 8.	Carolus a Schleinitz ⁹⁵⁹	263
23. 8.	Fridericus a Schleinitz ⁹⁶⁰	263
23. 8.	Ladislaus a Schleinitz ⁹⁶¹	263
1577		
1. 3.	Clemens Mentzelius Egranus	265
6. 4.	Paulus Weidhofer a Vogelsberg Moravus ⁹⁶²	266

⁹⁵² K Jakobovi Popovickému z Popovic a jeho památníku viz Kateřina KÁCHOVÁ (ROSÍKOVÁ), *Památník Jakuba Popovického z Popovic (1576-1676)*, České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav archivnictví a pomocných věd historických; nebo kapitola 3. v této práci.

⁹⁵³ Blíže neurčený člen rodu Rabštejnů. – OSN XXI, s. 10 – 11.

⁹⁵⁴ Jan Khergelius, jinak také Kaergelius, Kargelius či Kergelius, pocházel z Olomouce. Na studiích ve Wittenberku byl spolužákem Adama Hubra. Ve Wittenberku studoval do r. 1577 práva. V letech 1578-1581 studoval v Praze a r. 1582 je již zapsán v univerzitní matrice v Tubinkách. Roku 1585 působil v Olomouci jako právník a o rok později odešel do Jihlavy. Byl autorem několika spisů. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 32 – 33.

⁹⁵⁵ Pravděpodobně město Brandýs nad Labem nebo nad Orlicí.

⁹⁵⁶ Jan Turca Chebský byl na univerzitu ve Wittenberku zapsán r. 1576. Ordinován byl ve Wittenberku r. 1573. – Georg BUCHWALD (ed.), *Beiträge zur Kenntnis der evangelischen Geistlichen und Lehrer Österreichs aus den Wittenberger Ordiniertenbüchern seit dem Jahre 1573*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 16, 1895, s. 200.

⁹⁵⁷ Jakub Bellio či Pellio pocházel z Moravské Třebové, kde navštěvoval partikulární školu. Za vyšším vzděláním odešel r. 1575 na gymnázium do Goldberku. V roce 1576 byl imatrikulován na wittenberské univerzitě, kde studoval dva roky a byl tam ordinován. V r. 1578 byl povolán do církevních služeb v Moravské Třebové. – TÝŽ (ed.), *Beiträge*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 17, 1896, s. 37.

⁹⁵⁸ Pocházel z Pacova, vystupoval i pod jménem Veselka či Wobselius. Vzdělával se v Praze, kde byl žákem Jiřího Nicolaea Brněnského – ten mu dal vzdělání v tradicích Matouše Collina. Díky J. N. Brněnskému se dostal na proslulou latinskou školu ve Freibergu, kde působil také jako soukromý učitel v patricijských rodinách. Poté se r. 1576 zdarma zapsal na wittenberskou univerzitu, kde studoval filosofii, jazyky a později bohosloví. Mistrovského gradu dosáhl 20. 3. 1582 a o rok později byl ve Wittenberku ordinován. Po návratu do Čech byl povolán do kněžského úřadu a stal se děkanem v Německém Brodě (r. 1590). R. 1594 se přemístil do Znojma. Tam zastával úřad českého kazatele a o rok později úřad pastora. Zasloužil se o velký rozvoj tamní školy. Byl velkým stoupencem augšpurské konfese. Jeho syn Felix Veselius rovněž studoval ve Wittenberku (zapsáný 11. 11. 1597 pod jménem Znemensis Moravus – viz dále). Felix Veselka napsal několik drobných příspěvků. K jeho svatbě byl vydán blahopřejný sborník. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 468-469; G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 17, 1896, s. 163 – 164.

⁹⁵⁹ Blíže neurčený člen šlechtického rodu Šlejniců. – OSN XXIV, s. 669.

⁹⁶⁰ Snad se jedná o syna Jana Šlejnice. – TAMTÉŽ.

⁹⁶¹ Snad se jedná o bratra výše zmíněného Bedřicha Šlejnice. Ladislav díky sňatku s Kateřinou z Řičan získal statek Hostim. – TAMTÉŽ.

20. 4.	Daniel Becekius Prostandiensis Moravus	266
18. 5.	Zacharias Theobaldus Michaelbergensis Boemus ⁹⁶³	268
31. 5.	Andreas Stodolius a Pozowa Bohemus ⁹⁶⁴	268
31. 5.	Lucas Moller Brandensis Bohemus ⁹⁶⁵	268
27. 7.	Samuel Fagellus Piscenus ⁹⁶⁶	269
27. 7.	Samuel Thesauri Thaborensis ⁹⁶⁷	269
31. 7.	Mathias Inquilinus Prahenus	269
3. 8.	Daniel Stodolius a Pozowa Lunensis ⁹⁶⁸	269
12. 4.	Matthaeus Butner Joachimicus ⁹⁶⁹	273
1578		
květen	Adamus Mattiades Bohemus ⁹⁷⁰	274
květen	Martinus Philomusus Bohemus ⁹⁷¹	274

⁹⁶² Pavel Weidhofer z Vogelsberku pocházel z moravského rytířského rodu. – Heinrich von KADICH – Conrad BLAŽEK, *Der mährische Adel*, Nürnberg 1899, s. 252.

⁹⁶³ Otec historika Zachariáše Theobalda ml., který se také zapsal na wittenberskou univerzitu (viz dále). Zachariáš Theobaldus st. se narodil r. 1549 v Michalových Horách na Tachovsku. Nejprve studoval na univerzitě v Lipsku (1570), poté ve Wittenberku (1577). Krátce vyučoval na škole v Plané a r. 1584 se stal rektorem latinské školy v Horním Slavkově. Později působil jako farář ve Starém Sedle a pak v Brodě nad Tichou, kde r. 1613 zemřel. Byl autorem několika drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 354-355.

⁹⁶⁴ Pravděpodobně bratr známějšího Daniela Stodolia z Požova, který přeložil biblickou hru *Historica tragaedia, nová žalostivá hra, z biblí svaté vybraná* ... (tiskem vyšla v Praze r. 1586). Dnes je hra uložena v Knihovně Národního muzea (sign. 27 F 20) – viz pozn. 968.

⁹⁶⁵ Pocházel z Brandýsa n. Labem. Roku 1577 napsal příspěvek Janu resauerovi do sborníku *Carmina gratulatoria*. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 371.

⁹⁶⁶ Samuel Phagelus (Beránek) Písecký byl nymburský měšťan a radní písař. – Marek ĎURČANSKÝ, *Česká města a jejich správa za třicetileté války. Zemský a lokální kontext*, Praha 2013, s. 212.

⁹⁶⁷ Původem z Tábora, kde je toto jméno doloženo již r. 1555. Pravděpodobně je totožný se Samuelem Thresorem. Napsal několik příspěvků, a to především r. 1581. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 363-364.

⁹⁶⁸ Daniel Stodolius z Požova pocházel z Loun a později působil jako farář podobojí u sv. Barbory v Kutné Hoře. Také učil na svatohavelské škole v Praze. Přeložil biblickou hru *Historica tragaedia, nová žalostivá hra, z biblí svaté vybraná o strašlivém podvácení Sodomy a Gomorry a obětování Isaaka* (vyšlo r. 1586 v Praze). – http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Stodolius_z_Po%C5%BEova,_Daniel (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

⁹⁶⁹ Zapsán mezi chudými.

⁹⁷⁰ Vystupoval také pod jménem Adam Zalužanský, Hradisstenus, Salusanius či Zaluzanius. Narodil se v Mnichově Hradišti do rytířské rodiny. Jeho otec Matyáš byl v letech 1558-1573 úředníkem ve Zvířeticích. Adam Zalužanský se nejprve vzdělával v Čechách a roku 1578 odešel na univerzitu do Wittenberku. O tři roky později se stal bakalářem v Praze a r. 1584 mistrem. Působil jako rektor školy v Hradci Králové (1584), ale již po roce odešel do Helmstedtu, kde byl zapsán 19. 1. 1586. V této době připravoval svou disertaci, kterou roku 1587 vydal tiskem. Na doktora byl promován 19. 9. 1587. Později se uvádí jako profesor pražské akademie. Stal se jejím děkanem (1591) a později i rektorem (1593). Brzy se však oženil, takže se r. 1594 musel zříci úřadu rektora a vzdát se profesury kvůli porušení celibátu, který se od profesorů vyžadoval. Usadil se tedy na Starém Městě pražském jako lékař. I nadále se však zajímal o akademická studia a snažil se je zdokonalit – především zavedením přednášek z oboru lékařství. Jeho návrhy na zlepšení studií nebyly zcela realizovány kvůli dřívějším neshodám s univerzitními mistry. Zemřel 8. 12. 1613 na mor. Byl pochován v Betlémské kapli a jeho náhrobek je nyní umístěn v lapidáriu Národního muzea. Zalužanský měl četné styky, o čemž vypovídají např. dochovaná blahopřání k jeho volbě děkanem, pochvalná disticha, básně či posmrtné vzpomínky na něj. Sám Zalužanský byl literárně činný, a to především ve zveřejňování odborných poznatků z oblasti lékařství, botaniky a farmakologie. Zajímal se také o humanistické básnictví, sám svá díla doplňoval vlastními latinskými verši. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 556 – 559.

⁹⁷¹ Pocházel z Břežnice. Roku 1577 napsal příspěvek do sborníku zhořeleckému měšťanovi Šebestiánu Hoffmanovi. Pravděpodobně ve Zhořelci také studoval a roku 1578 se zapsal na univerzitu ve

červen	David Franck Joachimicus	275
červenec	Gallus Lumen Littovensis ⁹⁷²	275
červenec	Simon Redelfester Pragensis ⁹⁷³	276
září	Paulus Makovec Marchomannus Hunnobrodensis ⁹⁷⁴	276
září	Paulus Eisenbogen Iglaviensis	277
květen	Johannes Trudimundus Chrudimicus Boh[emus] ⁹⁷⁵	278
červenec	Nicolaus Philippi Egranus ⁹⁷⁶	278
říjen	Joannes Cimermanus Joachimicus	278
1579		
8. 7.	Philippus Henricus Schaller Ioachimicus	283
27. 7.	David Alauda Joachimus	284
20. 9.	Iohan[nes] Christophorus de Daupatel ⁹⁷⁷	284
1580		
15. 3.	Christianus a Dupow ⁹⁷⁸	287
s. d.	Michael Kempf a Thermis Carolinis ⁹⁷⁹	289
25. 6.	Johannes Mylius Iglaviensis ⁹⁸⁰	291
8. 7.	Wenceslaus Dasypus Nymburgenus ⁹⁸¹ Bohemus ⁹⁸²	291
21. 7.	Thomas Kelnerus Lippensis Bohemus ⁹⁸³	291

Wittenberku. Napsal několik spisů. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 171 – 172.

⁹⁷² Gallus Lumen pocházel pravděpodobně z Litovle. Základní vzdělání získal ve své vlasti od učitele Paula Langia. Poté odešel do Vratislavi, kde ho učil Petrus Vincentius a následně pokračoval ve studiu na univerzitě ve Wittenberku. Odtud byl povolán do funkce učitele do města Moravská Třebová. Roku 1585 byl ordinován ve Wittenberku a začal působit v církevních službách v Boršově nedaleko Moravské Třebové. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 17*, 1896, s. 174.

⁹⁷³ Jinak také Simon Redlvester z Vildřtorfu. Sloužil v komorní účtárně a později se stal císařským hejtnanem na zámku v Brandýse nad Labem. Roku 1593 vlastnil šosovní dům v Kostelci n. Labem. K jeho sňatku s Annou Pšovčickou z Mukoděl vydal Václav Gelenius sborník *Hymeneus pastoralis*. Redelfester byl autorem pár drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 300.

⁹⁷⁴ Hunnobrodensis = uherskobrodský.

⁹⁷⁵ Byl pravděpodobně bratr Daniela Trudimunda z Chrudimi, který se r. 1597 stal městským písařem v Jičíně. Jan byl na wittenberské univerzitě zapsán gratis. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 404.

⁹⁷⁶ Zapsán gratis.

⁹⁷⁷ Jan Kryštof Doupovec z Doupova, blíže neurčený člen rodu Doupovců. – *OSN VII*, s. 889-890.

⁹⁷⁸ Kristián z Doupova, blíže neurčený člen rodu Doupovců. – TAMTÉŽ.

⁹⁷⁹ Zapsán gratis.

⁹⁸⁰ Pocházel z Jihlavy (narozen 1557). Jeho otec Jan Mylius byl evangelický kazatel. Po studiích na školách v Sedmíhradsku a Jihlavě odešel studovat do Wittenberku, kde r. 1583 dosáhl magisterského titulu. Poté odešel na luteránské gymnázium illustre do Velkého Meziříčí. Od léta 1589 zastával funkci rektora v Levoči, avšak byl obviněn z kryptok Calvinismu a r. 1593 byl vyslýchán v Prešově. Kvůli tomuto podezření byl z Levoče vyhoštěn. Uprchl tedy do Kežmarku, kde tři roky působil jako rektor. Později navázal styky s městskou radou v Elbingu, která ho dosadila na místo rektora tamní školy. V Elbingu zůstal až do své smrti r. 1629. Za jeho působení v Elbingu dosáhla škola nebývalého rozkvětu a dodnes je tam Mylius uznávanou osobností. Mylius si vedl památník, do něhož se mu zapsali Matěj Posthumius z Tábora, Felix Veselius, Adam Huber, Jiří (Polenta) ze Sudetu, Pavel Auleander a další. Byl autorem několika set básní a prozaických spisů. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 392-393.

⁹⁸¹ Nymburgenus = nymburský.

⁹⁸² Nejprve se vzdělával na školách v Čechách, Uhrách a Sasku. Bakalářství dosáhl r. 1578 na pražské akademii. Poté studoval na univerzitě ve Wittenberku, kde byl ordinován (1580). Již r. 1580 se podepisuje s titulem mistra, není však známo, kdy byl na mistra povýšen. Během života napsal několik spisů. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 31-32.

1581		
22. 2.	Johannes Artophidius Bohemus	295
24. 4.	Valentinus Hennerius Boskoviensis ⁹⁸⁴	296
5. 5.	David Wernerus Joachimicus ⁹⁸⁵	298
9. 5.	Baldassarus Neumayr Iglaviensis	298
1. 7.	Matthaeus Orthmannus Planensis ⁹⁸⁶ Bohemus	299
25. 7.	Andreas Graserus ex Thermis Carolinis	300
7. 8.	Wenceslaus Bohuslai Pardubicenus	300
6. 12.	Jacobus Roberus ex Valle Joachimicus	302
1582		
28. 5.	Matthaeus Kölnerus Joachimicus	306
1583		
1. 6.	Georgius Hordisaeus Egranus	313
12. 6.	Matthaeus Maurbacher Iglaviensis ⁹⁸⁷	313
12. 6.	Paulus Wolffius Iglaviensis ⁹⁸⁸	313
17. 10.	Paulus Rühelius Schlackenwaldensis	315
30. 10.	Severinus Thesauri Thabornensis Bohemus ⁹⁸⁹	317
1584		
12. 5.	Georgius Libelius Schlackenwaldensis	321
14. 5.	Wolfgangus Oelhans Schlackenwaldensis	321
1. 8.	Vrixius Fontanus Budvicensis ⁹⁹⁰ Bohemus ⁹⁹¹	325
1585		
10. 5.	Johannes Spirenius Altaemontanus ⁹⁹² Bojemus ⁹⁹³	332
1586		
2. 5.	Paulus Graf Triboviensis Moravus	336
2. 5.	Heinricus Ruhelius Alberti Litichii ex sorore nepos	337

⁹⁸³ Thomas Kelnerus z České Lípy studoval ve Vratislavi na gymnáziu sv. Alžběty, kde tehdy působil Esaias Heidenreich, významný luteránský teolog. Po pěti letech přešel na univerzitu ve Wittenberku, kde byl imatrikulován r. 1580 a téhož roku i ordinován na kněze. V církevních službách působil v obci Birkstein (obec se nepodařilo blíže identifikovat). – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 17, 1896, s. 55.

⁹⁸⁴ Město Boskovice.

⁹⁸⁵ David Wernerus pocházel z Jáchymova. Pět let navštěvoval školu v Dráždanech a poté dalších pět let v Magdeburku. Poté odešel na univerzitu ve Wittenberku, kde strávil tři roky a získal tam magisterský titul. Ordinován byl r. 1583 ve Wittenberku. Následně začal vykonávat svou církevní funkci v obci *Schvenitz* (obec se nepodařilo blíže identifikovat.) – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 17, 1896, s. 163.

⁹⁸⁶ Blíže neurčené město Planá.

⁹⁸⁷ Pocházel z Jihlavy, r. 1592 přispěl do sborníku *Carmina gratulatoria* třemi příspěvky Pavlu Wolfiovi, který se zapsal do wittenberské univerzitní matriky rovněž r. 1583. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 298-299.

⁹⁸⁸ Pocházel z Jihlavy. Po studiích ve Wittenberku studoval v Praze. Poté působil jako pastor v Uherčicích u Hustopečí na jižní Moravě, později byl církevním správcem v Častohosticích u Moravských Budějovic. Oženil se s Annou Castnerovou (dcerou jihlavského měšťana). K svatbě mu jeho přátelé vydali sborník. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* V, s. 533.

⁹⁸⁹ Severinus Thesauri Táborský se narodil r. 1559 v Táboře. Osm let navštěvoval školu v Jihlavě. Poté se vzdělával ve Zhořelci, odkud odešel na univerzitu do Wittenberku, kde ho doprovázel jeho preceptor Joachim Meister. Ordinován byl ve Wittenberku r. 1584. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 17, 1896, s. 169 – 170.

⁹⁹⁰ Město České Budějovice.

⁹⁹¹ Zapsán gratis.

⁹⁹² Snad se jedná o Vysoké Mýto.

⁹⁹³ Zapsán gratis.

	Joachimicus ⁹⁹⁴	
8. 5.	Thomas Agricola Joachimicus	337
14. 5.	Johannes Masanez a Frymburga ⁹⁹⁵ ex equestri familia Bohemica	337
7. 6.	Salomon Heidler Joachimicus	338
4. 8.	Adamus Baudius Schluckenaviensis	339
18. 9.	Paulus Primus Prostanensis Moravus ⁹⁹⁶	340
29. 9.	Joannes Köler Joachimicus	341
6. 10.	Elias Guntherus Schlackenwaldensis	341
9. 10.	Bartholomeus Nimptschanius Hunnobrodensis	341
9. 10.	Daniel Sophronius Tynus Bohemus	341
9. 10.	Joannes Corvinus, Landskronensis ⁹⁹⁷ Boh[emus] ⁹⁹⁸	341
9. 10.	Wenceslaus Clemens Gradicensis Bohemus	341
12. 10.	Wenceslaus Kapaun de Swoykov, ⁹⁹⁹ ex equestri ordine Bohemus	341
2. 5.	Joannes Tilo Joachimicus ¹⁰⁰⁰	342
24. 10.	Gabriel Grunenbergius Eclaviensis Moravus	343
14. 11.	Wenceslaus Fabricius Teutobrodensis Bohemus ¹⁰⁰¹	344
1587		
27. 4.	David Freistein Joachimicus	346
květen	Joannes Grimmus Slakenwerdensis	348
červenec	Matthias Wettawer Iglaviensis	349
červenec	Johannes Wenceslaus Wentzelik a Wicchowist [! Wrchowist] ¹⁰⁰²	350
srpen	Casparus Belvicius a Nosswitz nobilis Bohemus ¹⁰⁰³	351

⁹⁹⁴ Henricus Ryhel pocházel z Jáchymova, kde navštěvoval partikulární školu. Poté se až do dvaceti let vzdělával v Annaberku a v Naumburku. V r. 1586 se zapsal na univerzitu ve Wittenberku. Následně začal působit jako učitel na škole v městečku Buchholtz (nepodařilo se blíže identifikovat) a později v městečku Wisenthal (nepodařilo se blíže identifikovat). Ordinován byl roku 1596 ve Wittenberku a začal působit v církevních službách. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 23, 1902, s. 193.

⁹⁹⁵ Jan Mazanec byl členem vladyckého rodu Mazanců z Frymburka. Držel statek Slatinany ve východních Čechách, který roku 1595 prodal. – *OSN XVI*, s. 1035.

⁹⁹⁶ Syn prostějovského radního Martina Prima Uherskobrodského. Na wittenberské univerzitě byl zapsán 18. 9. 1586. V roce 1603 byl přijat k erbů a titulu Sixtů ze Zvířetína. Stal se jedním z nejváženějších měšťanů v Prostějově. Zemřel nejspíše roku 1617. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 244.

⁹⁹⁷ Landskronensis = landškrounský.

⁹⁹⁸ Hlásil se k Jednotě bratrské. Stal se farářem u sv. Benedikta na Starém Městě pražském a assessorem konsistoře podobojí. V letech 1612-1618 kázal v kapli Božího těla. Roku 1619 měl kázání při korunovaci Alžběty (manželky Fridricha Falckého). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 464.

⁹⁹⁹ Blíže neurčený člen rytířského a od r. 1644 panského rodu Kapounů ze Svojkova. – *OSN XIII*, s. – 971 – 973.

¹⁰⁰⁰ Zapsán gratis.

¹⁰⁰¹ Působil jako děkan v Ledči nad Sázavou (r. 1606) a v Hořicích (r. 1608). Je autorem kázání *Monumentum* nad zemřelým Zikmundem Smiřickým ze Smiřic. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 127.

¹⁰⁰² Pocházel ze staročeské rodiny Vencelíků z Vrchovišť, která držela statky především u Kutné Hory. Jan Václav zdědil po otci Křištofovi statek Třešť a byl dvakrát ženatý (s Kateřinou Libštejnskou z Kolovrat a Juditou Gerštorfkou). Měl bratra Zikmunda Matěje, jež také studoval ve Wittenberku (r. 1595). – *OSN XXVI*, s. 536.

19. 10.	Georgius Heslerus Schlakenwaldensis	352
1. 12.	Zacharias Chalybius Blovitzenus ¹⁰⁰⁴	355
1588		
16. 2.	Michael Longolius Kralowiczensis ¹⁰⁰⁵	354
29. 4.	Casparus Vitztum von Applaw ¹⁰⁰⁶	354
5. 7.	Joannes Zoardi Bilowizenus Moravus ¹⁰⁰⁷	358
11. 7.	Johannes Schwenzelius Znemensis Mor[avus]	358
16. 9.	Augustinus Turca Felsbergensis ¹⁰⁰⁸	359
27. 9.	Wenceslaus Stephani Teplicensis Bohemus ¹⁰⁰⁹	360
15. 5.	Andreas Streibelius Ioachimicus ¹⁰¹⁰	360
17. 8.	Johannes Junghans Egranus ¹⁰¹¹	360
7. 11.	Sebastianus Nicolai Pisceni Herzmanomiestecenus ¹⁰¹²	365
1589		
9. 3.	Martinus Nuslerus Fridlandianus Bohemus ¹⁰¹³	363
12. 4.	Adamus Felinus Boleslaviensis Bohemus ¹⁰¹⁴	364

¹⁰⁰³ Pocházel z rytířského rodu Belviců z Nostic. Belvicové drželi například statek Liběchov - ten později zdědil Kašpar a dále přikoupil Stroupeč, Pívlaky a panství Kynšperské. – OSN III, s. 713.

¹⁰⁰⁴ Po studiích ve Wittenberku, kde mu bylo umožněno studovat gratis, studoval ještě v Praze, kde se stal 28. 5. 1591 bakalářem. Působil jako správce školy ve Velvarech (1594) a v Praze na Zderaze (1597). V letech 1598-99 byl školním správcem v Kolíně, kde zemřel r. 1599 na mor. Byl autorem několika drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 380-381.

¹⁰⁰⁵ Michal Longolius Kralovický byl protestantský duchovní působící v Bořislavi na teplickém panství. Do češtiny přeložil dílo *Čtyři knihy o pravém křesťanství* od Johanna Arndta, jehož dílo patřilo v protestantském prostředí mezi nejoblíbenější spisy až do 19. století. Po bitvě na Bílé hoře odešel Longolius do Saska, kde v r. 1628 zemřel. - https://katalog.cbvk.cz/arl-cbvk/cs/detail-cbvk_us_auth-0119187-Longolius-Kralovicky-Michael-1628/?iset=1&qt=mg (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

¹⁰⁰⁶ Kašpar Fictum z Fictum pocházel ze starého německého rodu Fictumů, kteří se během 15. století usadili v Čechách. – OSN IX, s. 166-167.

¹⁰⁰⁷ Joannes Zoardi pocházel z Bílovic na Moravě. Nejprve se učil v Uherském Brodě u učitele Martina Malobicensa. Poté odešel do Trenčína a odtud na univerzitu ve Wittenberku, kde studoval filozofii a později teologii. Roku 1589 byl ve Wittenberku ordinován na kněze. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 18, 1897, s. 247.

¹⁰⁰⁸ Felsbergensis = valtický.

¹⁰⁰⁹ Narodil se r. 1565 v Teplicích. Studoval v Litoměřicích, Českém Brodě a Žatci. Stal se učitelem v Kutné Hoře, kde se také rozhodl pro kněžskou dráhu. Kněžského svěcení dosáhl ve Wittenberku r. 1588. Po návratu do Čech působil opět v Kutné Hoře, kde se roku 1600 stal farářem u sv. Barbory, inspektorem škol v Kutné Hoře a arciděkanem u sv. Jakuba. Také byl členem pražské konsistoře podobojí. V roce 1619 se v Praze zúčastnil korunovace Fridricha Falckého za českého krále. Zemřel v roce 1621 v Kutné Hoře. Byl velkým stoupencem učení Filipa Melanchthona. Během života napsal několik spisů (např. *Výklad na menší proroky, O úkazích a hnutích v povětrí,...*) – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* V, s. 193-195; OSN XXIV, s. 766.

¹⁰¹⁰ Zapsán gratis.

¹⁰¹¹ Zapsán gratis.

¹⁰¹² Sebastián Mikuláš pocházel z Heřmanova Městce, kde získal své základní vzdělání. Na univerzitu ve Wittenberku byl zapsán gratis. Dva roky pak strávil v Nymburku. Ordinován byl ve Wittenberku r. 1588. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 18, 1897, s. 72.

¹⁰¹³ Pocházel z Frýdlantu. V roce 1589 se stal mistrem na univerzitě ve Wittenberku. Byl autorem několika drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 52.

¹⁰¹⁴ Pocházel z Mladé Boleslavi, v r. 1587 se stal jáhnem ve Strážnici. Na kněze byl vysvěcen r. 1592. Působil ve Slavkově, kde zemřel na mor r. 1598. Z jeho spisů se dochovalo *Carmen lugubre in obitum reverendi patris Ioannis Abdiae Venetiani* (napsané asi r. 1588). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J.

12. 4.	Wenceslaus Crucius Trebizensis Moravus	364
12. 4.	Georgius Vitus Boleslaviensis	364
21. 4.	David Oldendorf Arnoviensis ¹⁰¹⁵ Bohemus	364
17. 5.	Fridericus Preus in Trebitz	366
24. 5.	Joannes Theodorus ab Ottersdorff Pragensis ¹⁰¹⁶	366
24. 5.	Adamus Ropalus de Ryphaeo Monte Pragensis ¹⁰¹⁷	366
24. 5.	Thomas Mitis Lemusius Pragensis ¹⁰¹⁸	366
24. 5.	Wenceslaus Cornu Boleslaviensis	366
24. 5.	Joannes Tadaeus Mezericenus ¹⁰¹⁹	366
24. 5.	Sixtus Theodosius ab Ottersdorf ¹⁰²⁰	366
24. 5.	Georgius a Sudetis	366
25. 5.	Andreas Postamius Pragensis ¹⁰²¹	367
27. 6.	Isaias Koneczny	367
27. 6.	Matthaeus Koneczny ¹⁰²²	367

HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 133-134. Smrt Adama Felina zmiňuje i Karel ze Žerotína ve svém dopise Amandu Polanovi. – AČ 27, 1904, s. 115.

¹⁰¹⁵ Arnau = město Hostinné.

¹⁰¹⁶ Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu byl vzdělaný staroměstský měšťan. V r. 1609 byl zvolen za defensora protestantské konsistoře. Stal se i jedním z direktorů městského stavu a apelačním radou. Sehrál tak významnou roli při stavovském povstání, avšak samotného boje se kvůli nemoci neúčastnil. I přesto byl odsouzen k popravě na Staroměstském náměstí, avšak díky přimluvám jeho synovců Platejsů z Platenštejna byl na popravišti pardonován. Odešel tak do exilu do Saska, kde r. 1653 zemřel. – *OSN XVIII*, s. 982; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 512-513.

¹⁰¹⁷ Adam Ropalus z Ryfmburka byl vnuk Bartoloměje Ropala z Ryfmburka, člena básnické družiny Jana st. Hodějovského z Hodějova a profesora na pražské univerzitě. Po studiích ve Wittenberku působil od r. 1592 jako vychovatel Zdeňka Brtnického z Valdštejna, kterého doprovázel na studiích po Evropě. Pobývali také v Jihlavě a Břehu, kde vedle Valdštejna vyučoval spolu s Matyášem Borboniem i další šlechtice, například Jindřicha Zahrádeckého či Jiřího Zikmunda Praktického ze Zástřízli. V roce 1600 v Paříži navázal kontakt s Janem Opsimatem, představitelem Jednoty bratrské. Roku 1616 pobýval v Ženevě jako hofmistr Zdeňka a Fridricha z Hodic, kteří měli zároveň preceptora Justa Rhodia. Zúčastnil se českého stavovského povstání v letech 1618-1620, potrestán byl pouze pokutou. Jeho pobělohorské osudy již nejsou známy. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* IV, s. 346-347., *OSN XXI*, s. 960; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 276-277; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 463.

¹⁰¹⁸ Syn Tomáše Mitise z Limuzi. Zemřel na studiích ve Wittenberku roku 1590. Jeho otec patřil mezi nejvýznamnější zástupce latinského básnictví v Čechách v 2. polovině 16. století, měl značné styky v domácím (především s Janem Hodějovským) i zahraničním prostředí. Jeho otec Tomáš Mitis byl známý také svým knihkupectvím a nakladatelstvím. – *OSN XXVII*, s. 440 – 441, A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 339 - 353.

¹⁰¹⁹ Johannes Thaddeus Meziříčský získal základní vzdělání od svého preceptora Mikuláše Staroka. Poté odešel na školu do Prostějova a odtud do Prahy. Roku 1589 byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku, kde strávil jeden rok. Navrátil se zpět do Čech a začal působit v církevních službách v Kutné Hoře. Ordinován byl ve Wittenberku r. 1591. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 19, 1898, s. 112.

¹⁰²⁰ Sixt Theodor byl bratr výše zmíněného Jana Theodora. S manželkou Kateřinou z Mutěnic získal r. 1597 dům u Jaroslavů v Praze a dům u Nedvídků. V r. 1607 byl již mrtev. – *OSN XVIII*, s. 982.

¹⁰²¹ Andreas Posthumius se narodil v Praze rodičům Matyášovi Posthumiovi Tábořskému a Kateřině Nymburské. Jeho prvním preceptorem byl Matyáš Romencius. Poté navštěvoval tři roky školu v Jičíně, kde na něj dohlížel preceptor Jan Standerus. Poté se vzdělával u Samuela Píseckého, který ho naučil základy řečtiny. Později se dva roky učil poezii u Joannese Cheynovia a následně se učil u mistra Jana Ursina. Roku 1589 byl imatrikulován na wittenberské univerzitě, kde strávil pouze jeden semestr. Odešel na univerzitu do Prahy, avšak brzy jej povolal Michal Španovský, aby spravoval školu v Pacově. Zanedlouho byl ale povolán do církevních služeb (ordinován byl ve Wittenberku r. 1590). – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 18, 1897, s. 113.

¹⁰²² Matouš Konečný získal základní vzdělání ve Strážnici. Roku 1589 se spolu s Izajášem Konečným (vztah mezi nimi je nejasný) zapsal na univerzitu ve Wittenberku. Působil jako kněz v Třebíči a věnoval

25. 7.	Daniel Krönich Moravus ¹⁰²³	368
20. 8.	Walentinus Petrans Bohemus	368
7. 10.	Joachimus Topenka Budvicensis	369
7. 10.	Augustus Rivardus Iglaviensis	369
10. 10.	Georgius Marcellus Awensis ¹⁰²⁴ Moravus	369
1590		
15. 1.	Balthasar Vettauer Iglaviensis Moravus	371
27. 3.	Joannes Albertus a Schönthal ¹⁰²⁵ Bohemus	372
30. 4.	Johannes et Martinus Osvladi – Litoviensis Moravi, fratres	372
4. 5.	Johannes Magrle Straznicensis, ¹⁰²⁶ Bohemus	373
17. 5.	Henningus et Andreas Heckingius – Lunensis fratres	374
19. 5.	Casparus Ruelius Joachimicus	374
19. 5.	Erasmus Pistorius Joachimicus	374
24. 6.	Melchior Faschang Titschinensis Moravus ¹⁰²⁷	375
30. 6.	Johannes Trenckerus, Iglaviensis ¹⁰²⁸	375
1. 7.	Johannes Zlathohlaweck Bohemus ¹⁰²⁹	375
9. 7.	Wolfgang Zorcklerus Falckenoviensis	375
24. 7.	Johannes Theophilus Mraz a Milessovka, Litomericensis Boh[emus]	375
8. 10.	Johannes Knörringer Cadanensis Boh[emus]	376
21. 10.	Matthaeus Rhamnusius Prachaticenus Boh[emus]	377
20. 11.	Abraham a Gynterrod Bohemus ¹⁰³⁰	378

se spisovatelství. Roku 1609 se stal biskupem Jednoty bratrské a usadil se v Mladé Boleslavi. Po porážce stavovského povstání roku 1620 pobýval v Branýse nad Orlicí na panství Karla staršího ze Žerotína, kde r. 1622 zemřel. Roku 2006 byl v Mladé Boleslavi nalezen archiv Matouše Konečného, který podává jedinečná svědectví o životě a fungování Jednoty bratrské. – OSN XIV, s. 678; Jiří JUST (ed.), *Hned jsem k Vám dnes naschválí poslika svého vypravil. Kněžská korespondence Jednoty bratrské z českých diecézí z let 1610-1618*, Praha 2011.

¹⁰²³ Daniel Krönich nebo také Krannich pocházel z Litovle. Prvotní vzdělání mu poskytl jeho preceptor Michael Fusselius Svidnický. Poté navštěvoval školu v nedalekých Letovicích. Studoval na pražské univerzitě a následně na univerzitě ve Wittenberku, kde byl r. 1590 ordinován na kněze. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 18, 1897, s. 254.

¹⁰²⁴ Blíže neurčené město.

¹⁰²⁵ Blíže neurčené město Krásné Údolí.

¹⁰²⁶ Blíže neurčené město Strážnice.

¹⁰²⁷ Melchior Faschang pocházel z Nového Jičína na Moravě. Jeho preceptorem se stal Paulus Behm. Melchior Faschang se šest let vzdělával na škole ve Vratislavi, odkud přešel na univerzitu ve Wittenberku., kde strávil dva roky. Roku 1593 byl ordinován ve Wittenberku na kněze a následně začal působit v církevních službách v obci Petersdorf (obec se nepodařilo blíže identifikovat). – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 19, 1898, s. 119.

¹⁰²⁸ Pravděpodobně syn jihlavského písaře Leonarda Trenckera. V roce 1590 se zapsal na wittenberskou univerzitu. Je autorem několika latinských básní a drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 391.

¹⁰²⁹ Syn radního Jana st. Zlatohlávka. R. 1599 zasedal v městské radě v Litoměřicích. Byl autorem několika drobných příspěvků. Po Zlatohlávkově smrti (1610) se jeho žena Kateřina provdala za Pavla Stránského. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 579.

¹⁰³⁰ Byl známý svým překladem Xenofontovy *Cyropaedie* (v českém překladu O Kýrově vychování) do češtiny. V roce 1582 se zapsal na univerzitu v Tübingen a v roce 1590 ve Wittenberku. Byl stoupencem Českých bratří. Zemřel roku 1609 v Kopidlnu. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 244; OSN X, s. 622.

20. 11.	Johannes Kopesky Boleslaviensis Bohemus	378
17. 12.	Johannes Reilhau Egranus ¹⁰³¹	381
1591		
30. 1.	D[ominus] Joachimus liber baro a Colwrat in Petersburg et Rabestein ¹⁰³²	379
30. 1.	D[ominus] Carolus liber baro a Colwrat in Petersburg et Rabestein ¹⁰³³	379
30. 1.	D[ominus] Jaroslaus liber baro a Colwrat in Petersburg et Rabestein frater ¹⁰³⁴	379
30. 1.	D[ominus] Joannes Albertus liber baro a Colwrat et in Senecz ¹⁰³⁵	379
15. 3.	Thomas Sturm Wittingensis Bojemus ¹⁰³⁶	380
9. 5.	Christophorus a Nostitz et Gottaw ¹⁰³⁷	381
20. 5.	Wenceslaus Gerspikus Moravus	382
15. 10.	Paulus Poloneltus Ungarobrodensis Moravus	385
1592		
24. 2.	Daniel Gräsel Iglaviensis Marcomannus ¹⁰³⁸	387
14. 6.	Thomas Moyses Cubitensis	390
28. 7.	Heindricus burggrabius et baro a Dhona ¹⁰³⁹	392
14. 8.	Thomas Zaunerus Iglaviensis M[oravus] ¹⁰⁴⁰	392
23. 8.	Paulus Procopii Neoboleslaviensis Bohemus	392
1593		
25. 4.	Daniel Linhüttel Iglaviensis	397
13. 6.	Gabriel Vigelius Schlaccowaldensis	401
13. 6.	Stephanus Mulcius Schlaccowaldensis	401
17. 6.	Nicolaus Hersan de Haras ¹⁰⁴¹	401
17. 6.	Zdeslaus Husain [! Hersan] de Haras ¹⁰⁴²	401
16. 7.	Adamus Römelius a Marckstein ¹⁰⁴³ Bohemus	402

¹⁰³¹ Zapsán gratis.

¹⁰³² Jáchym Kolovrat na Petrohradu a Rabštejně se zapojil do stavovského povstání proti císaři, ale protože jeho manželka byla katolička, nepřišel konfiskací o celé jmění, ale byla mu část statků ponechána. Roku 1631 se ale zapojil do nové vzpoury při vpádu Sasů, a proto mu bylo prodáno panství Rabštejn (r. 1631). Umřel v chudobě r. 1635. *OSN XIV*, s. 601 – 602; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 286-289.

¹⁰³³ Bratr výše zmíněného Jáchyma z Kolovrat. – *OSN XIV*, s. 601.

¹⁰³⁴ Bratr výše zmíněného Jáchyma a Karla z Kolovrat. – *OSN XIV*, s. 601.

¹⁰³⁵ Jan Albert Kolovrat a na Seneci byl pravděpodobně příbuzný výše zmíněných bratrů Jáchyma, Karla a Jaroslava Kolovratů.

¹⁰³⁶ Pocházel z Třeboně. V r. 1592 byl ordinován na kněze. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 239.

¹⁰³⁷ Kryštof z Nostic a Hrádku nad Nisou byl blíže neurčený člen slavného rodu Nosticů. – *OSN XVIII*, s. 435 – 437.

¹⁰³⁸ Pocházel z Jihlavy, později se stal univerzitním mistrem. Po studiích ve Wittenberku poýbval v Lipsku, odkud se r. 1595 vrátil na Moravu, kde se stal farářem ve Stonařově u Jihlavy. Byl autorem několika drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 226.

¹⁰³⁹ Jindřich z Donína, blíže neurčený člen panského rodu z Donína. – *OSN VII*, s. 834-836.

¹⁰⁴⁰ Do sborníku *Carmina gratulatoria* napsal drobný příspěvek určený Paulu Wolfiovi. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 565.

¹⁰⁴¹ Jedná se o Mikuláše, syna Adama Hrzána z Harasova (purkrabí kraje hradeckého, karlštejský purkrabí), který zemřel ještě před svým otcem, tedy před rokem 1619. – *OSN XI*, s. 813.

¹⁰⁴² Bratr výše zmíněného Mikuláše Hrzána z Harasova.

¹⁰⁴³ Blíže neurčené město.

16. 7.	Joannes Starkius Egranus	402
28. 9.	Sigismundus Doctoris Pragenus ¹⁰⁴⁴	404
8. 10.	Carolus Juncker Egranus	405
10. 10.	Simon Procopius Boleslaviensis Moravus	405
10. 10.	Ioannes Brosius Brodensis Moravus	405
10. 10.	Wenceslaus Cavinus Slauucovien[is] Moravus ¹⁰⁴⁵	405
17. 10.	Fridericus Turca Pragensis	405
2. 11.	Matthaeus Güntherus Iglaviensis ¹⁰⁴⁶	406
2. 11.	Andreas Zauner Iglaviensis Moravus ¹⁰⁴⁷	406
1594		
14. 1.	Bartholomaeus Didelius Falconoviensis	407
14. 1.	Matthaeus Schmidelius Cubitensis	407
23. 1.	Martinus Leopolius Iglaviensis	407
27. 4.	Samuel Blum Schönfelden[is] Bohemus ¹⁰⁴⁸	409
1. 8.	Adamus Vigelius Schlackewaldensis	414
1. 9.	Jacobus Beckius Tachoviensis Bohemus	415
21. 10.	Andreas Steinmüller Egranus Bohemus	416
24. 10.	Georgius Poltzius ex Thermis Carolinis	416
1595		
29. 4.	Paulus Kanneberg Bensusis ¹⁰⁴⁹ Bohemus	419
4. 8.	Johannes Porsch Olomucensis ¹⁰⁵⁰	423
12. 8.	Matthias Bradda Chrastenus ¹⁰⁵¹ gente Bohemus	424
12. 8.	Michael Krüger Iglaviensis Moravus	424
6. 9.	Matthias Pausspert Iglaviensis	424
13. 9.	Adamus Möllerus Schlaccenwerdensis	424
17. 10.	Paulus Faber Iglaviensis Moravus	425
15. 12.	Henricus Conradus Wenzelyk baro a Sarabitz in Trischt et Wezelnitz ¹⁰⁵²	427

¹⁰⁴⁴ Po studiích ve Wittenberku se stal bakalářem na pražské akademii (r. 1597). Poté působil jako prorektor školy v Hradci Králové. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 50-51.

¹⁰⁴⁵ Město Slavkov u Brna.

¹⁰⁴⁶ Nejprve byl roku 1589 zapsán na univerzitě ve Frankfurtu nad Odrou, poté r. 1593 ve Wittenberku a r. 1597 v Altdorfu. V roce 1617 se stal rektorem školy ve Znojmě, ale ještě téhož roku zemřel. Byl autorem samostatného spisu *Disputatio de scientiae naturalis constitutione in inclyta...* Je dochovaný jeho památník z let 1599 – 1612 (uložen v Královské kanonii premonstrátů na Strahově, sign. DG IV 27). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 243.

¹⁰⁴⁷ Do sborníku *Carmina gratulatoria* napsal drobný příspěvek určený Paulu Wolfiovi. Pravděpodobně to byl bratr Andree Zaunera. – TAMTÉŽ V, s. 565.

¹⁰⁴⁸ Samuel Blum pocházel z Krásna. Jeho otec Tomáš Blum byl farářem v obci Údrč na Karlovarsku. Samuel Blum nejprve šest let navštěvoval školu v Jáchymově. Poté odešel studovat do Annabergu. Poté byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku (r. 1594). Následně začal vykonávat funkci preceptora dětí šlechtice Kašpara ze Stensdorfu na Miřeticích. Ordinován byl ve Wittenberku r. 1598 a do církevního úřadu nastoupil v obci Schönwald (Krásný Les na Karlovarsku). – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge*, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 23, 1902, s. 80 – 81.

¹⁰⁴⁹ Město Benešov nad Ploučnicí.

¹⁰⁵⁰ Pocházel z Olomouce. Ve Wittenberku při studiích napsal v r. 1598 příspěvek do sborníku. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* IV, s. 230.

¹⁰⁵¹ Pravděpodobně se jedná o obec Chrast u Chrudimi.

¹⁰⁵² Jindřich Konrád Vencelík ze Sarabic a na Třešti byl synem Kryštofa Vencelíka z Vrchovišť a Kateřiny Vencelíkové z Hodějova. Byl horlivý přívrženec augšpurské konfese, o čemž vypovídá i jeho dochovaný testament. Zemřel r. 1604. – OSN XXVI, s. 536; P. KRÁL (ed.), *Mezi životem*, s. 338-342.

15. 12.	Sigismundus Matthias Wenzelik baro a Sarabitz in Trischt et Wezelnitz ¹⁰⁵³	427
1596		
24. 4.	Martinus Boleslavinus Holesovinus Moravus ¹⁰⁵⁴	429
26. 4.	Adamus Lehnerus a Kauba Pragensis ¹⁰⁵⁵	429
7. 5.	Johannes Hoppe Zneymensis Moravus	429
7. 5.	Jacobus Wolfgangi Mesericenus Moravus ¹⁰⁵⁶	430
26. 6.	David Bavarus Trutnoviensis ¹⁰⁵⁷	431
25. 7.	Caspar Cholius Joachimicus Bohemus	432
1597		
14. 1.	Elias Theophilus Moravus	436
14. 1.	Wenceslaus Parix Bohemus ¹⁰⁵⁸	436
14. 1.	Joannes Achior Moravus	436
2. 6.	Johannes Hanecius Bohemus ¹⁰⁵⁹	440
8. 6.	Joannes Plachecius Mezericenus Marcomannus ¹⁰⁶⁰	440

¹⁰⁵³ Zikmund Matěj Vencelík ze Sarabic a na Třešti byl synem Kryštofa Vencelíka na Třešti a zároveň bratrem výše zmíněného Jindřicha Konráda. Držel statky Kamenici, Chýnov a novobukovské panství na Pelhřimovsku. Stal se hejtmanem a komisařem Bechyňského kraje. Zúčastnil se stavovského povstání, za což byl r. 1622 odsouzen ke ztrátě poloviny statků, avšak ve skutečnosti mu byl zkonfiskován celý majetek. Zemřel roku 1623. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 457; *OSN XXVI*, s. 536; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 849-852.

¹⁰⁵⁴ Martin Boleslavský studoval v Břehu. Roku 1596 se zapsal na univerzitu ve Wittenberku, kde studoval teologii a o rok později byl ordinován na kněze. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 23, 1902, s. 197.

¹⁰⁵⁵ Adam Lehner z Kouby si r. 1598 ve Wittenberku založil památník, který je dnes uložen ve Strahovské knihovně (sign. DF IV 24). – Viz http://www.manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-KKPS_DF_IV_24_3SMHU61-cs (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

¹⁰⁵⁶ Jacobus Wolfgangi se narodil ve Velkém Meziříčí na Moravě. Navštěvoval školu ve svém rodišti a později v Jihlavě. Odtud se přesunul na wittenberskou univerzitu, kde studoval dva roky a byl tam r. 1600 ordinován. Po smrti otce se navrátil na Moravu a byl přijat do prostějovské školy jako alumnus. Později začal působit v církevních službách v obci Bohdalice. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 24, 1903, s. 246.

¹⁰⁵⁷ Město Trutnov.

¹⁰⁵⁸ Václav Parix pocházel ze Žamberka. Narodil se otci Jiřímu a matce Anně. Nejprve chodil do školy ve svém rodišti a poté do Kralic na Moravě. Poté se r. 1597 zapsal na univerzitu ve Wittenberku, o rok později byl ordinován na kněze a povolán chrudimským děkanem Martinem Stephanidem do církevních služeb. – TÝŽ (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 23, 1902, s. 199 – 200.

¹⁰⁵⁹ Jan Hanecius, jinak také Jan Hanek, Ganisius či Hanský, pocházel z Německého Brodu. Po studiích ve Wittenberku studoval na univerzitě v Praze, kde dosáhl bakalářského gradu (1599). Poté byl téhož roku přijat do koleje Nationis a r. 1600 měl na univerzitě veřejné disputace. Působil jako rektor ve škole v Mladé Boleslavi a pak ve škole u sv. Petra na Novém Městě pražském. Ještě roku 1600 odešel do Pelhřimova, kde nezůstal ani půl roku a odešel na gymnázium do Zhořelce jako preceptor Jaroslava Smiřického (tam imatrikulován 8. srpna 1601). Roku 1602 se usadil v Chrudimi, kde koupil dům na náměstí a oženil se. Je dochována jeho disputace, kterou vydal ve Wittenberku tiskem. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 259-260; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 185-186; František DVORSKÝ (ed.), *Paměti o školách českých*, Praha 1886, s. 53.

¹⁰⁶⁰ Jan Plachetský pocházel z Velkého Meziříčí. Pravděpodobně byl příbuzný s Tobiášem Plachetským, primasem ve Velkém Meziříčí v letech 1568-69, a s Janem Kantorem, jinak také Plachetským, který ve V. Meziříčí v r. 1572 působil jako písař. Jan Plachetský se zapsal na univerzitu ve Wittenberku r. 1597 a zůstal tam nejspíše až do r. 1602. Měl styky s Janem Opsimatem – r. 1598 se mu zapsal do památníku. Ve Wittenberku se stal mistrem r. 1598 a r. 1602 tam obhajoval lékařské závěry Jana Jessenia. Poté se zapsal na univerzitu v Basileji, kde studoval lékařství a r. 1605 se stal doktorem. Ještě roku 1605 je zapsán v univerzitní matrice v Tübingen. Byl autorem několika spisů. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 197-198.

17. 6.	Adamus Volphius Pragenus ¹⁰⁶¹	440
22. 8.	Valentinus Aquin Moravus ¹⁰⁶²	442
12. 9.	Georgius Adelphus Zdauncenus ¹⁰⁶³ Mor[avus]	442
16. 9.	Joannes Miletinus Straznicensis ¹⁰⁶⁴ Mor[avus] ¹⁰⁶⁵	443
11. 11.	Felix Veselius Znemensis Moravus	444
1598		
30. 1.	Gallus Philomela Lidomericenus Bohemus ¹⁰⁶⁶	445
27. 3.	Emanuel Mollerus Trutnoviensis Bohemus	446
11. 4.	Daniel Priehradny Banovinus ¹⁰⁶⁷ Moravus ¹⁰⁶⁸	446
13. 5.	Jacobus Moses Elnbogensis ¹⁰⁶⁹ Bohemus	448
27. 5.	David Frobenius Schümbergensis ¹⁰⁷⁰ Moravus ¹⁰⁷¹	449
3. 6.	Jonas Pessel Iglaviensis Moravus	449
1. 7.	Andreas Manhart Iglaviensis M[oravus]	450
1. 7.	Daniel Morichartt Iglaviensis M[oravus]	450
2. 12.	Andreas Leobaldus Iglaviensis M[oravus] ¹⁰⁷²	453
1599		
30. 1.	Paulus Pausperth Iglaviensis M[oravus]	454
12. 2.	Martinus Philomates Saricenus ¹⁰⁷³ Mor[avus]	454
26. 3.	Jacobus Edenhofferus Iglaviensis ¹⁰⁷⁴	455

¹⁰⁶¹ Pocházel z Benešova u Prahy. Studoval v Pelhřimově, kde byl žákem Mikuláše Troila. Poté se stal žákem Viktorina Vrbenského u sv. Štěpána v Praze, s nímž r. 1604 přešel na školu do Hradce Králové. O rok později byl přijat do Velké koleje při pražské akademii, kde působil jako proboštův asistent. Od r. 1606 spravoval školu v Novém Městě nad Metují. Stal se knězem – ordinován byl ve Wittenberku r. 1608. V Čechách zastával úřad faráře ve Vojslavicích u Humpolce a později úřad děkana v Mladé Boleslavi a pak v Polné. Po bitvě na Bílé hoře se přestěhoval na Slovensko, kde působil rovněž jako farář. Za svůj život napsal několik spisů. – TAMTĚŽ V, s. 532-533.

¹⁰⁶² Valentinus Aquin se narodil v Ivančicích, kde navštěvoval školu, když byl jejím rektorem Jan Felin. Poté odešel na pět let na školu do Třebíče a odtud na univerzitu do Wittenberka. Po studiích vyučoval jeden rok na škole v Lounech. Roku 1599 byl ordinován na kněze ve Wittenberku. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 24, 1903, s. 237.

¹⁰⁶³ Město se nepodařilo identifikovat.

¹⁰⁶⁴ Pravděpodobně se jedná o Strážnici ležící na Moravě.

¹⁰⁶⁵ Napsal příspěvek do blahopřejného sborníku určenému Mikuláši Abrahamidovi ze Zvolena. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 329.

¹⁰⁶⁶ Zapsán mezi chudými.

¹⁰⁶⁷ Bánov je obec ležící asi 7 km od Uherského Brodu.

¹⁰⁶⁸ Daniel Příhradní Bánovský studoval čtyři roky v Trenčíně a poté ve Velkém Meziříčí, odkud odešel na univerzitu ve Wittenberku, kde byl imatrikulován 11. 4. 1598. Ordinován byl r. 1601. Kvůli nemoci se vrátil zpět na Moravu, kde začal působit v církevních službách. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 24, 1903, s. 256 - 257.

¹⁰⁶⁹ Město Loket.

¹⁰⁷⁰ Město Šumperk.

¹⁰⁷¹ David Frobenius působil r. 1619 jako luteránský pastor v Chornicích (nedaleko Svitav). Avšak r. 1622 byl vypovězen ze země a na jeho místo nastoupil katolický kněz. - Viz <https://www.farnostjevicko.cz/3-historie/9-chornice/> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

¹⁰⁷² Andreas Leobaldus nejprve navštěvoval partikulární školu ve svém rodišti v Jihlavě. Poté studoval na gymnáziu ve Velkém Meziříčí. Ve studiích pokračoval ve Freibergu a pak na univerzitě ve Wittenberku (1598), kde byl r. 1601 ordinován. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 24, 1903, s. 254.

¹⁰⁷³ Pravděpodobně se jedná o Žďár nad Sázavou.

¹⁰⁷⁴ Jakub Edenhoffer pocházel z Jihlavy. Nejprve se vzdělával ve Frankfurtu nad Odrou u Thomase Berckmanna. Poté odešel na gymnázium do Meziříčí, kde ho učil Jan Ursinus. Ve studiích pokračoval na wittenberské univerzitě, kde byl i ordinován. – G. BUCHWALD (ed.), *Beiträge, Jahrbuch für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* 24, 1903, s. 236.

3. 5.	Joannes Pistorius Joachimicus	456
5. 5.	Rupertus Erdingerus Egranus Variscus	456
10. 5.	Wenceslaus Spalecius Trebicensis	457
14. 5.	Johannes Cardinalis Iglaviensis Moravus ¹⁰⁷⁵	457
14. 5.	Simeon Vencelius Neoboleslaviensis	457
14. 5.	Paulus Clenizius Neoboleslaviensis	457
14. 5.	Nicolaus Tietiavka Neoboleslaviensis	457
14. 5.	Wenceslaus Polyxenus Pardubitiis	457
18. 8.	Martinus Polycarpus Reginae Hradecenus ¹⁰⁷⁶	460
18. 8.	Venceslaus Polycarpus Reginae Hradecenus Bohemus	460
5. 10.	Achatius Neydeck Elnbogensis Boh[emus]	460
22. 10.	Johannes Angelus ab Iglaw	462
4. 11.	Joannes Sixtus Antonius Hadde, Prositzenus ¹⁰⁷⁷ Boh[emus]	462
4. 11.	Joannes Adalbertus Ursus Boh[emus]	462
6. 11.	Paulus Frabritius Teutobrodenus Boem[us] ¹⁰⁷⁸	462
6. 11.	Andreas Mrazius Thovaczovinus ¹⁰⁷⁹ Marchiomannus	462
1600		
8. 4.	Conradus Saccus Schlaccovaldensis	465
17. 4.	Valentinus Francus Cadanus	465
17. 4.	Johannes Tucherus a Schowerau Boh[emus] ¹⁰⁸⁰	465
19. 4.	Josephus Cardinalis Iglaviensis Moravus	465
26. 8.	Daniel Busschius Schlukenaviensis Lusatus.	470
5. 10.	Elias Buthner Littoviensis ¹⁰⁸¹ Moravus	471
9. 10.	Paulus Skala a Zhorzeh Bohemus ¹⁰⁸²	472

¹⁰⁷⁵ Johannes Cardinalis Jihlavský navštěvoval partikulární školu ve svém rodišti v Jihlavě. Poté odešel na školu do Kremnice, kde strávil dva roky. Ve studiích pokračoval ve Vídni a pak ve Wittenberku, kde byl imatrikulován r. 1599 a o rok později byl ordinován. – TAMTĚŽ, s. 252.

¹⁰⁷⁶ Martin Polycarpus se narodil r. 1578 v Hradci Králové. Od r. 1599 studoval teologii ve Wittenberku, kde studia ukončil 31. 3. 1601 magisterským titulem. Poté se ještě zapsal na univerzitu v Heidelbergu. Tam napsal téhož roku příspěvek do památníku Jana Opsimata. Navrátil se do Čech a začal působil ve školských a církevních službách. V r. 1606 vydal soubor kostelních písní českých a moravských bratří. Zemřel 19. 3. 1607 a k jeho úmrtí byl jeho přáteli vydán sborník. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 225 – 226; *Allgemeine Deutsche Biographie* 26, s. 401; <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00518789> (poslední přístup dne 2. prosince 2019).

¹⁰⁷⁷ Město se nepodařilo identifikovat.

¹⁰⁷⁸ Pavel Fabricius či Fabricii Německobrodský získal nejprve základní vzdělání ve svém rodišti v Německém Brodu. Dále studoval na školách v Jihlavě, Znojmě a Lounech a poté odešel do zahraničí na wittenberskou univerzitu. Následně se vzdělával na pražské univerzitě, kde 10. 6. 1603 nabyt bakalářského titulu. Roku 1604 dosáhl ve Wittenberku kněžské ordinace. Poté působil jako církevní správce v Kosově Hoře na Sedlčansku (v letech 1606-1609) – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 122.

¹⁰⁷⁹ Město Tovačov na Moravě.

¹⁰⁸⁰ Blíže neurčený člen rytířské rodiny Tucharů ze Šoberova, která od 16. století žila na Tachovsku. – *OSN XXV*, s. 848; P. MAŠEK, *Šlechtické rody II*, s. 380-381.

¹⁰⁸¹ Město Litovel.

¹⁰⁸² Pavel Skála ze Zhoře se narodil r. 1583 v Praze. Byl synem Adama Skály, který působil jako registrátor desk zemských. Pavel Skála studoval na univerzitě ve Wittenberku, odkud odešel jako vychovatel blíže neurčeného syna a dalšího příbuzného Anny Hruškové z Hochhauzu do Štrasburku. Pak přesídlil do Žatce a tam se oženil s dcerou tamního primátora Maximiliána Hošťálka z Javořic (Maximiliánův otec Zikmund byl také studentem wittenberské univerzity, viz pozn. 655), čímž stouplo jeho společenské postavení. Pravděpodobně i díky tomuto sňatku se v Žatci dostal do městské rady. Po vypuknutí stavovského povstání se přestěhoval do Prahy, kde se stal jedním z direktorů. Po bělohorské

9. 10.	Johannes Schanovsky a Ssonova ¹⁰⁸³	472
31. 7.	Johannes Artocopius Horazdovinus ¹⁰⁸⁴ Bohemus ¹⁰⁸⁵	472
1601		
7. 1.	Matthias Ferdinandus Crura a Podtaborri	474
7. 1.	Vencesilaus Romanides Bydzovinus ¹⁰⁸⁶	474
3. 4.	Cyprianus Pessinus Zatecenus Boh[emus] ¹⁰⁸⁷	475
1. 4.	Christophorus Cruciger Brzeckoviensis Mor[avus] ¹⁰⁸⁸	475
8. 4.	David Pitterlinus Schlaccsylvanus ¹⁰⁸⁹ Boh[emus]	475
8. 5.	David Geyer Thomaeschlagensis ¹⁰⁹⁰ Bohemus	477
13. 6.	Georgius Wipacher Egranus Voitlandus	480
15. 9.	Johannes Goldnerus Münchenreutensis ¹⁰⁹¹ Palatinus, eccl[esia] Egranae administer	483
28. 9.	Paulus a Gisbice Pragensis ¹⁰⁹²	484

porážce opustil Čechy a usídlil se v saském Freibergu. Tam byl roku 1623 po bližší neurčenou dobu preceptorem Jindřicha z Valdštejna, s nímž se tehdy zapsal na lipskou univerzitu. Právě v exilu napsal Skála své největší dílo *Historie církevní* (edičně zpřístupnili Karel Tieftrunk (ed.), *Pavla Skály ze Zhoře Historie česká od r. 1602 do r. 1623*, Praha 1865 – 1870; Josef Janáček (ed.), *Historie česká. Od defenestrace k Bílé hoře*, Praha 1984.). – *OSN XXIII*, s. 247; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 291-292.

¹⁰⁸³ Snad se jedná o Jana Šonovského z Šonova, o němž se v Ottově slovníku píše, že byl velmi vzdělaný (psal básně a korespondoval si s učenici) a působil jako správce školy ve Velvarech a Brodč. Okolo r. 1625 odešel z Brodu a další zprávy o něm již nejsou. – *OSN XXIV*, s. 697.

¹⁰⁸⁴ Město Horažďovice.

¹⁰⁸⁵ Zapsán gratis.

¹⁰⁸⁶ Václav Romanides pocházel z Nového Bydžova. Po studiích ve Wittenberku začal působit na škole v Písku. Byl autorem několika drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 344.

¹⁰⁸⁷ Cyprián Pešín, jinak také Pessinius či Pessinus, se narodil v Žatci jako syn Matyáše Pešina Strakonického (učitel a měšťan v Žatci). Nejprve byl žákem žatecké latinské školy. Pak studoval v saském Freibergu a r. 1601 se zapsal na wittenberskou univerzitu, kde byl 14. 7. 1602 ordinován na kněze. Započal tak církevní dráhu – nejprve jako kaplan v Kutné Hoře (asi u sv. Jakuba), pak jako církevní správce v kostele na Náměti též v Kutné Hoře. O jeho služby měli zájem Chrudimští, ale Kutnohorští nechtěli oblíbeného Pešina propustit, a tak byl r. 1621 Pešín přepaden vojáky a odvezen do Chrudimi, odkud byl propuštěn až za vysoké výkupné. Dne 27. 7. 1623 byl spolu s dalšími kněžskými vypovězen ze země. Zemřel v exilu v Hirberku ve Slezsku. Na uctění jeho památky bylo vydáno několik sborníků. Pešín byl především zdatný v literární činnosti v českém jazyce, latinsky napsal jen jeden příspěvek do sborníku k úmrtí Daniela Adama. – TAMTÉŽ, s. 147 – 148.

¹⁰⁸⁸ Kryštof Cruciger se narodil v Břečkově u Vranova na Moravě. Nejprve se vzdělával na škole ve Znojmě a pak dva roky v Žatci. Studoval též na pražské univerzitě a poté působil jako učitel v různých městech, naposledy v Německém Brodč, kde se stal i správcem školy (1599-1601). Následně byl však stíhán kvůli víře a zbaven statků. Obrátil se s žádostí o pomoc na pražskou univerzitu, která mu vydala doporučení na wittenberskou univerzitu. Tam se Cruciger zapsal 6. 4. 1601 zdarma a studoval tam až do r. 1603, kdy byl vysvěcen na kněze. Po návratu do vlasti však podlehl nemoci, kterou si přinesl ze studií, a zemřel. Měl knihovnu, jež po jeho smrti připadla pražské akademii. – TAMTÉŽ I, s. 507 – 508.

¹⁰⁸⁹ Město Horní Slavkov.

¹⁰⁹⁰ Město se nepodařilo identifikovat.

¹⁰⁹¹ Münchenreuth je obec v dnešním Německu, dříve však tato obec patřila pod církevní správu v Chebu.

¹⁰⁹² Pavel z Jizbice, či také a Gisbice, Gisbicius, a Gizbice, Gizbicius, Litomericius nebo Litomierzicki, se narodil 16. srpna 1581 v Praze jako syn bohatého novoměstského měšťana Václava Litoměřického a Ludmily. Základního vzdělání se mu dostalo na jedné z partikulárních pražských škol, snad u sv. Jindřicha na Novém Městě. Ve studiích pokračoval na pražské univerzitě. R. 1596 odešel studovat do saského Annaberku. R. 1599 byl zapsán v Altdorfu. Navrátil se do Čech, ale již r. 1601 odjel s doporučovacím císařovým listem do Wittenberka, kde započal další studium. Tam v r. 1602 vydal sbírku *Pariculorum poeticonum partes tres*, která v Čechách, především na pražské akademii, vyvolala velký rozruch, poněvadž sbírka kritizovala pražskou univerzitu a některé její profesory. Jizbický dále odešel studovat do Lipska, odkud zamířil do Halle. Díky Jizbického památníku lze zrekonstruovat jeho přesnou cestu přes Německo až do Nizozemí, kde studoval v Leidenu práva a navázal tam kontakt

28. 9.	Sigismundus Narcissus Lidomericenus Boiemus	484
28. 9.	Theodoricus Ssanovec a Ssanova Boh[emus] ¹⁰⁹³	484
2. 10.	Iohannes Crusius Ronnenburgensis ¹⁰⁹⁴ Bohemus	484
4. 10.	Bartolomaeus Zimmermannus Olomucensis Mor[avus]	484
16. 11.	Georgius Posthumus Martinkovinus Mor[avus] ¹⁰⁹⁵	487
31. 12.	Melchior Junior Luzaenus ¹⁰⁹⁶ Bojemus ¹⁰⁹⁷	487
1602		
13. 1.	Matthias Pflutzpeil Pragenus ¹⁰⁹⁸	487
25. 4.	Hans Petr Sesima dominus in Sesimowa Austj ¹⁰⁹⁹	490
29. 4.	Christophorus Brambachius Schlaccowaldensis	491
30. 4.	Matthias Thomas Iglaviensis	491
30. 4.	Paulus Martini Elnbogensis Boh[emus]	491
30. 4.	Paulus Streiselius Egranus	491
30. 4.	Johannes Rauczik Brundusiensis ¹¹⁰⁰ Boh[emus]	491
30. 4.	Johannes Crispinus Prusendorffinos ¹¹⁰¹ Mor[avus]	491
30. 4.	Georgius Onesymus Kyjoviensis ¹¹⁰² Mor[avus]	491
květen	Georgius Mylius Joachimicus	493
květen	Nicolaus Günther Schlaccowaldensis Boh[emus]	493
květen	Bernhardus Nicolaus Gerstorf a Gerstorf ¹¹⁰³	494

s mnoha slavnými humanisty, jako např. Josefem Scaligerem a dalšími. Po jeho návratu do Čech pokračoval jeho spor s univerzitou, která Jizbického chtěla dát před soud. Nakonec se vše urovnalo mimosoudně, a to až když se Jizbický zaručil, že již nebude opakovat útoky proti univerzitním mistrům. Mezitím Jizbickému zemřela matka, která syna finančně velmi podporovala. Jizbický se tak s finanční prosbou či s žádostí o zaměstnání obracel na různé šlechtice. Nakonec vše ukončila Jizbického předčasná smrt r. 1607 – u své milenky byl probodnut mečem Fridricha Pětipeského z Chyš, pravděpodobně soka v lásce. Jizbického literární tvorba představuje vrchol naší latinské poezie. Velký ohlas měly především sbírky *Periculorum poeticorum partes tres* (1602) a *Schediasmatum farrago nova* (1602). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 456 – 479; *OSN XIII*, s. 568 – 569; Marta VACULÍNOVÁ, *Odras doby v básnickém díle Pavla z Jizbice*, *Časopis Společnosti přátel starožitností* 43/113, 2005, č. 3, s. 137-142; TÁŽ, *Alba amicorum Pavla z Jizbice*, *Studie o rukopisech* 39, 2009 (vyd. 2010), s. 321-330.

¹⁰⁹³ Blíže neurčený člen rodu Šonovských z Šonova. – *OSN XXIV*, s. 697.

¹⁰⁹⁴ Město se nepodařilo identifikovat.

¹⁰⁹⁵ Jiří Posthumus se narodil v Martínkově u Moravských Budějovic. Základní vzdělání získal nejprve v Dačicích a poté přišel do Německého Brodu, kde se stal žákem Viktorina Vrbenského. Na wittenberské univerzitě se zapsal r. 1601 a 26. 3. 1607 dosáhl kněžství. Působil jako církevní správce v Měříně u Velkého Meziříčí. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* IV, s. 233 – 234.

¹⁰⁹⁶ Město Luže, dnes v Pardubickém kraji.

¹⁰⁹⁷ Melichar Luzenus, jinak také Luzaenus nebo Lužský, studoval nejprve v Lipsku, pak odešel do Prahy, kde byl žákem Sofoniáše Rosacia a Jana Campana. Následně byl přijat do koleje Reginae. Bakalářem se tam stal 27. 9. 1599. Poté dodešel studovat teologii do Wittenberku. Na kněze byl ordinován 22. září 1602. Navrátil se do Čech a působil jako děkan v Nymburce (1615 – 1619). – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* III, s. 228.

¹⁰⁹⁸ Matyáš Pflukhpfeil, jinak také Pfluekpail, Pfluekpeil, Pflukpeil, Pflutzpeil či Phlukpeil, pocházel z Prahy. Na wittenberské univerzitě byl zapsán r. 1602. Po studiích působil jako lékař. Napsal několik drobných příspěvků. – *TAMTĚŽ* IV, s. 158.

¹⁰⁹⁹ Jan Petr Sezima ze Sezimova Ústí byl členem panského rodu Sezimů. Pravděpodobně kvůli účasti na stavovském odboji byl odsouzen ke ztrátě poloviny statků a také mu byl odejmut dům na Starém Městě pražském. – *OSN XXII*, s. 916; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 505.

¹¹⁰⁰ Město Brandýs nad Labem nebo nad Orlicí.

¹¹⁰¹ Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁰² Město Kyjov.

květen	Stephanus Nicolaus Gerstorf a Gerstorf ¹¹⁰⁴	494
květen	Vencesilus Hubka Pragenus	494
srpen	Joannes Albertus a Kameneck Marcomannus ¹¹⁰⁵	496
29. 10.	Daniel Betulius Egranus	2
8. 11.	Andreas Kracowsky Novaedomenus ¹¹⁰⁶	2
1603		
11. 5.	Ioachimus Hentznerus Stemberg[ensis] Mor[avus]	8
16. 5.	Zacharias Theobaldus Schlaccowald[ensis] Boh[emus] ¹¹⁰⁷	8
24. 5.	Wilhelmus Fridericus baro a Zieretin Mor[avus] in Attischein, Auspitz et Holoschaw etc. ¹¹⁰⁸	8
9. 6.	Elias Cavinus Austerlicensis ¹¹⁰⁹ Moravus	10
20. 6.	Iohannes Mals Laucha ¹¹¹⁰ Bohemus ¹¹¹¹	10
1. 7.	Iohan Raphael Chraustenky a Malowar et Craustenitz in Misliboritz et Rudoletz ¹¹¹²	11
1. 7.	Paulus Hadmer Iglaviensis	11
1. 8.	Georgius Strambell a Hesterlitz ¹¹¹³ Moravus	12

¹¹⁰³ Bernard Mikuláš Gerstorf z Gerstorfu byl bratrem níže zmíněného Štěpána. Stejně jako bratr Štěpán přišel po stavovském povstání o část svých statků, konkrétně Svinčany, Žilovice a Žestoky nedaleko Chrudimi. – *OSN X*, s. 83; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 114-115.

¹¹⁰⁴ Štěpán Gerstorf z Gerstorfu podporoval české stavy při stavovském povstání r. 1618 – 1620, kvůli čemuž přišel o část svých statků a musel odejít do Saska. – *OSN X*, s. 83, T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 119-121..

¹¹⁰⁵ Jan Albert z Kaménka byl pravděpodobně synem Alberta Mikuláše z Kaménka. Jan byl významný svými překlady německé korespondence pro defenzory. – *OSN XIII*, s. 856.

¹¹⁰⁶ Město Jindřichův Hradec.

¹¹⁰⁷ Titulu magistr filozofie dosáhl 27. 3. 1604. – Bernhard WEIBENBORN (ed.), *Album Academiae Vitebergensis*, Jüngere Reihe, Teil 1 (1602-1660), Magdeburg 1934, s. 8; Zachariáš Theobaldus mladší se narodil 23. 7. 1584 v Horním Slavkově, kde navštěvoval tamní latinskou školu. Od r. 1603 se vzdělával na univerzitě ve Wittenberku. Tam o rok později dosáhl magisterského titulu. V následujících letech působil jako vychovatel mladých šlechticů, kteří objížděli česká města, aby si rošířili své jazykové dovednosti. To Theobaldovi napomohlo ke shromáždování pramenů k sepsání jeho velkého díla o dějinách husitských válek. Toto hlavní Theobaldovo dílo psané v němčině vyšlo roku 1609 ve Wittenberku. Jednalo se o velmi oblíbený spis a pro cizince se stal hlavním pramenem pro poznání husitských válek. Roku 1607 byl jmenován konrektorem školy ve svém rodišti v Horním Slavkově, ale brzy toho zanechal a oženil se. V roce 1612 byl ordinován na kněze ve Wittenberku a začal působit jako farář v Újezdu Sv. Kříže na panství Wolfa Fridricha Lammingerera z Albenreutu. Za stavovského povstání zůstal stoupencem luterství a po bělohorské bitvě odešel do Norimberka. Tam působil jako farář v Kraftshofu nedaleko Norimberka. V červenci r. 1626 byl povolán za profesora matematiky na univerzitě v Altdorfu, ale byl již velmi nemocný, takže se odebral s rodinou na odpočinek do Norimberka, kde v lednu 1627 zemřel. Theobaldus byl mimo jiné i autorem několika latinských spisů, kázání a náboženských polemik. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 355 – 359.

¹¹⁰⁸ Vilém Fridrich ze Žerotína pocházel z pošlosti Šumberské a Vizmberské. Jeho rodiče byli Karel ze Žerotína (okolo r. 1592 byl zemským soudcem) a Johana Cernčická z Kácova. Vilém Fridrich držel statky Starý Jičín, Tlumačov, Hustopeč a od r. 1614 také Mořice. Zúčastnil se stavovského povstání, tudíž přišel o veškerý majetek. Měl ještě bratry Viktorina a Vratislava. Zemřel okolo r. 1622. – *OSN XXVII*, s. 816.

¹¹⁰⁹ Pravděpodobně se jedná o město Slavkov u Brna.

¹¹¹⁰ Město Louchov nedaleko Chomutova.

¹¹¹¹ Johann Malsius či také Malz byl v letech 1610 – 1617 rektorem školy ve Wolkensteinu v Sasku. V letech 1628 – 1639 působil jako farář v Niederebersbach.- Johannes SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug der österreichischen Geistlichen nach und aus Sachsen*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 11, 1890, s. 158.

¹¹¹² Jan Rafael z Chroustěnic na Myslibořicích a Rudolci byl členem vladyckého rodu Chroustenských z Malovar. Jeho otec Václav Chroustenský z Malovar působil jako hejtman na Pardubicku. – *OSN XII*, s. 416.

5. 8.	Paulus Macasius Lichtenstadiensis ¹¹¹⁴ Bojemus ¹¹¹⁵	12
1. 10.	Venceslaus Macovecius Hradecens[is] Boëmus	13
1. 10.	Adamus Ssuenda Teutobrodenus Boëmus gratis	13
10. 10.	Bernhardus Michaël Egranus	13
10. 10.	Wolfgangus Lithomylius Egranus	13
10. 10.	Benedictus Fridericus Carbizensis ¹¹¹⁶	13
23. 10.	Christophorus Crinesius Schlaccowald[ensis] Boh[emus] ¹¹¹⁷	15
24. 10.	Wilhelmus Adalbertus Daupo Wetztius a Daupowa Bohemus ¹¹¹⁸	15
24. 10.	Iohannes Gallus Wranensis Bohemus ¹¹¹⁹	15
24. 10.	Georgius Thomae Wranensis Bohemus	15
24. 10.	Iohannes Raicus Schlaccowaldenus Bohe[mus]	15
1604		
22. 3.	Iohannes Byrinus Chotitovinus Boëmus ¹¹²⁰	17
3. 4.	Iohannes Hagius Iglaviensis Moravus ¹¹²¹	17
3. 5.	Iohannes Macasius Lichtenstadiens[is] Boiemus	19
3. 5.	Matthaeus Saxo Iglaviensis Moravus	19
3. 5.	Augustinus Fermannus Iglav[iensis] Moravus	19
8. 5.	Hieronymus Freydigius Egranus	20
5. 6.	Iohannes Engelhardt Egranus	21
22. 6.	Samuel Apelius Schönbacensis ¹¹²² Bohemus	22
6. 10.	Casparus Heinelius Cubitensis Boëmus	25
1605		
10. 1.	Georgius Fleisner iunior Schlaccowerd[ensis] Boiemus	28

¹¹¹³ Obec Hostěradice, dnes ležící v okrese Znojmo v Jihomoravském kraji.

¹¹¹⁴ Obec Hroznětín nedaleko Karlových Varů.

¹¹¹⁵ Titulu magistr filozofie dosáhl 19. 3. 1605. – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 12.

¹¹¹⁶ Obec Chřibská.

¹¹¹⁷ Christophorus Crinesius, jinak také Grünes, se narodil r. 1583 v Horním Slavkově stejnojmennému otci a matce Margaretě, avšak otec mu již r. 1590 zemřel. Ze soupisu majetku zemřelého otce je zřejmé, že Crinesius vyrůstal v tísnivých poměrech. Nejprve Crinesius navštěvoval školu ve svém rodišti a poté se odebral na univerzitu v Jeně a později ve Wittenberku, kde se r. 1607 stal mistrem a působil tam jako adjunkt filozofické fakulty v oboru orientálních jazyků. Zajímal se i o teologii a r. 1613 byl ordinován na kněze a začal působit jako duchovní v Gschwendtu v Horním Rakousku a r. 1618 jako pastor v Gruben na panství Jana Frenzelia. Toto místo však kvůli své víře musel opustit. Usadil se nejprve v Řezně a poté se odebral s rodinou do Norimberka. Roku 1624 se stal profesorem teologie na univerzitě v Altdorfu a zároveň působil jako diakon při univerzitním kostele. Zemřel v Altdorfu 29. 8. 1629. Crinesius byl známý především jako výborný znalec orientálních jazyků, tudíž i jeho díla mají převážně filologický a teologický ráz. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť I*, s. 471 – 472.

¹¹¹⁸ Vilém Vojtěch byl synem rodičů Bedřicha a Barbory Doupových z Doupova, pocházející ze starého vladyckého rodu Doupovců. Vilém Vojtěch se zúčastnil stavovského povstání a po své smrti r. 1621 byl odsouzen ke ztrátě třetiny statků, avšak všechny jeho statky koupil Jan Zdeněk Vratislav z Mítovic. – *OSN VII*, s. 890; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 86-88.

¹¹¹⁹ Jan Galli se narodil ve Vraném. S Vilémem Vojtěchem Doupovcem z Doupova byl 24. 11. 1601 zapsán nejprve na univerzitě v Altdorfu a 24. 10. ve Wittenberku. V letech 1614 – 1616 vykonával úřad městského písaře ve Velvarech. K jeho sňatku byl r. 1607 vydán sborník. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 186.

¹¹²⁰ Jan Biryus či Byrinus pocházel z Chotětova. Působil jako kněz v Církvici (1613), v Semilech (1615), ve Vrbčanech (1617) a v Kouřimi (1618). Roku 1619 vydal básně, které mu příležitostně napsali jeho přátelé. – TAMTÉŽ I, s. 209 – 210.

¹¹²¹ Titulu magistr filozofie dosáhl 23. 9. 1606. – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 17.

¹¹²² Obec Luby nedaleko Karlových Varů.

11. 1.	Thomas Süssigig Bresnizensis ¹¹²³ Bohemus	28
28. 2.	Iacobus Hrubetius Hunobrodensis	29
27. 3.	Adamus Zephelius Falconaviensis Bohemus ¹¹²⁴	30
27. 3.	Thomas Bröttnerus Falckonaviensis Bohemus	30
květen	Michael Schimerus Falconaviensis Bohemus	32
červen	Iacobus Sstang de Labietzno Bohemus ¹¹²⁵	33
červen	Tobias Chlad a Sedcze ¹¹²⁶ Bohemus	33
červenec	Dauid Seldenreich Schönfeldensis ¹¹²⁷ Bohemus	33
říjen	Iohannes Opsimates Moravus ¹¹²⁸	35
říjen	Iohan[nes] Georg[ius] Rosinus a Iawornik ¹¹²⁹	35
říjen	Elias Rosinus a Iawornik Boemus ¹¹³⁰	35
říjen	Georgius Rosinus a Iawornik ¹¹³¹	35

¹¹²³ Město Březnice.

¹¹²⁴ Adamus Zephelius Sokolovský byl synem Chiliana Zephelia Sokolovského a matky Elisabethy. Nejprve se vzdělával ve svém rodišti a poté pokračoval na škole v Horním Slavkově. Roku 1605 se zapsal na univerzitu ve Wittenberku, kde byl o rok později ordinován na kněze. – G. BUCHWALD – J. SCHEUFFLER (edd.), *Die in Wittenberg oridnierte Geistlichkeit der Parochieen des jetzigen Königreichs Sachsen*, in: Johann Ambrosius Barth, Beiträge zur sächsischen Kirchengeschichte, Band 13, Lipsko 1898, s. 137.

¹¹²⁵ Jakub Štang z Labětína byl synem Václava Štanga Prostějovského (komorníka při deskách zemských a měšťana Nového Města pražského). Roku 1620 mu bylo uděleno měšťanské právo na Starém Městě pražském jako přednímu písaři hořejší kanceláře Starého Města. Po bitvě na Bílé hoře přešel na katolickou víru a koupil dům U Půlkola na Starém Městě. Zemřel před rokem 1628. Napsal pouze drobný příspěvek k úmrtí Pavla z Jizbice. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 298.

¹¹²⁶ Snad se jedná o obec Seč nedaleko Chrudimi.

¹¹²⁷ Snad se jedná o obec Krásno nedaleko Sokolova.

¹¹²⁸ Jan Opsimates (známý i jako Opsimatha, Opsimathes, Posymates či Opsymathes) se narodil 23. 12. 1568 v Morkovicích, kde se nacházel bratrský sbor. Právě na bratrské škole pravděpodobně získal základní vzdělání. Poté odešel za vzděláním do ciziny. V 90. letech působil jako vychovatel Fridricha a Hynka z Náchoda. Roku 1598 se zapsal do matriky v Srbišti v Sasku, téhož roku se ještě zapsal na univerzitu v Leydenu, kam jako vychovatel doprovázel pražského patricije Jana Kechla z Holenštejna. S ním později cestoval ještě do Nizozemí a odtud přes Anglii a Francii do Ženevy, kde se oba zapsali 4. 11. 1600 na tamní univerzitu. V letech 1603 – 1605 se zapsal na školu v Herbornu, kam se dostal opět jako vychovatel mladých pražských měšťanů (např. Matyáše Jizbického z Jizbice či Pavla Kutnauera ze Sonnenštejna). Díky své úloze vychovatele procestoval ještě několik německých měst (Marburk, Kassel, Kolín n. Rýnem, Erfurt, Jenu, Wittenberk, Lipsko, Drážďany). Poté se odebral na Moravu a začal působit jako preceptor Fridricha a Jana z Kounic (synové Oldřicha z Kounic), s nimiž opět navštívil několik německých škol a univerzit. Později měl na starosti jako preceptor Bernarda Sedlnického z Choltic. V květnu 1616 odcestoval do Anglie spolu se syny Matěje staršího Cyra a Jana Theodora Sixta z Ottersdorfu, kde anglickému králi Jakubovi I. věnoval své vydání překladu Kalvínových Institucí. Navrátil se zpět do Čech a věnoval se literární činnosti. V červnu 1619, za českého povstání, navštívil Altdorf. Později už o něm nejsou žádné informace, avšak pokud přežil stavovské povstání a odešel do exilu, nacházel se pravděpodobně v některé z kalvínsky orientovaných zemí. O životě Jana Opsimata a jeho stycích s lidmi víme především díky jeho dochovanému památníku, kterým se zabýval Jaroslav Hrubant (Jaroslav Hrubant, *Památník Jana Opsimata z let 1598 – 162?*, ČMM 40, 1916, s. 123 – 130) nebo Antonín Kostlán (Antonín Kostlán, *Bohemikální alba Amicorum ve fondech British Library*, Folia Historica Bohemica 23, 2008, s. 91-214.) – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 67 – 68; M. HOLÝ, *Ve službách*, s. 245-246.

¹¹²⁹ Jan Jiří Rosinus z Javorníku se svým bratrem Eliášem studovali na gymnáziu ve Zhořelci, v Herbornu, v Marburku a Wittenberku. Oba bratři se se svým otcem Eliášem Rosinem z Javorníku starším významně podíleli na odboji proti Ferdinandovi II. Eliáš Rosinus starší byl za to odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků, ale dostal milost, takže přišel jen o majetek. Jan Jiří byl odsouzen ke konfiskaci svého podílu po matce a jeho bratr Eliáš mladší uprchl do ciziny, čímž se zachránil. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 369.

¹¹³⁰ Eliáš Rosinus z Javorníku mladší byl bratr výše zmíněného Jana Jiřího Rosina.

s. d.	Iustinus Rheser Pragensis ¹¹³²	36
říjen	Erasmus Stampach de Stampach Boh[emus] ¹¹³³	37
říjen	Iohannes Heffer Iglaviensis Moravus	37
listopad	Paulus Schubartus Iglaviensis Moravus	38
1606		
leden	Valentinus Multzius Schlacowaldensis Bohemus	38
únor	Iohannes Lud. Ssternowsky Bohemus	39
březen	Georgius Peucerus Lippensis Boëmus	40
duben	Israel Petschelius Weyckmansdorfensis ¹¹³⁴ Boh[emus]	40
duben	Christophorus Buner Creibicensis ¹¹³⁵ Boëmus	41
2. 5.	Thomas Faber Tachoviensis Bohemus ¹¹³⁶	42
3. 5.	Iohannes Urtica Meseritzensis Moravus ¹¹³⁷	42
15. 5.	Ioachimus Heinrich Rfeller von der Sachsengrüen ¹¹³⁸ Bohemus	43
22. 5.	Philippus Widemannus Brusenus ¹¹³⁹ Bohemus	44
19. 6.	Iohannes Cynarius Ioachimicus	46
21. 6.	Wilhelmus Nigrinus Cadanensis Bohemus	47
7. 7.	Georgius Herold Borkovinus ¹¹⁴⁰ Bohemus	48
29. 9.	Martinus Nigrinus Cadanensis Bohemus	51
3. 10.	Bartholomaeus Erbe Braunoviensis ¹¹⁴¹ Bohemus	52
9. 10.	Theodorus Fischerus Teusingensis ¹¹⁴² Boëmus	52
9. 10.	Paulus Austerlitzer Iglaviensis Moravus ¹¹⁴³	52
8. 11.	Maxmilianus baro a Sebusina ¹¹⁴⁴	54
8. 11.	Iohannes Kamezki de Elstiborz Libochowanius Bohemus ¹¹⁴⁵	54
1607		
23. 2.	Sigismundus Nera Neo-Bydzioviensis Bohemus	56

¹¹³¹ Jiří Rosinus z Javorníku byl pravděpodobně bratr výše zmíněného Eliáše mladšího a Jana Jiřího Rosinů z Javorníku.

¹¹³² Zapsán gratis.

¹¹³³ Erasmus Štampach ze Štampachu byl členem rytířského rodu Štampachů. Snad se jedná o téhož Erasma, který r. 1620 zemřel. Držel tvrz Žiželice. – OSN XXIV, s. 761; August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého XIV*, Praha 1923, s. 408.

¹¹³⁴ Weigmannsdorf je obec v dnešním Německu.

¹¹³⁵ Město Chřibská.

¹¹³⁶ Zapsán gratis.

¹¹³⁷ Zapsán gratis.

¹¹³⁸ Obec Zakšov nedaleko Karlových Varů.

¹¹³⁹ Obec se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁴⁰ Obec se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁴¹ Město Beroun.

¹¹⁴² Městou Toužim.

¹¹⁴³ Titul magistr filozofie dosáhl 5. 4. 1609. V letech 1613-1614 působil jako rektor jihlavské školy, kde se však uplatnil již roku 1609 ve funkci konrektora, kterou zastával až do roku 1622. Byl autorem pozoruhodného díla *Disputationum metaphysicarum XIV* (Čtrnáctero metafyzických pojednání). – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 52; Martin HEMELÍK, *Viri docti Iglavienses. Učení muži jihlavští aneb deset rektorů jihlavské latinské městské školy*, Jihlava 2014 (= Iglavia docta 7), s. 41.

¹¹⁴⁴ Maxmilián Želinský ze Sebusína byl synem Kristofa Želinského ze Sebusína, pocházejícího ze staročeského panského rodu. – OSN XXVII, s. 774.

¹¹⁴⁵ Jan Kamýcký ze Lstiboře byl členem vladyckého rodu Kamýckých ze Lstiboře. Po bělohorské bitvě bylo Janovi a jeho bratrovi Jiřímu nabídnuto, aby přešli na katolickou víru, což odmítli a přešli o majetek. – OSN XIII, s. 879.

23. 2.	Iohannes Turca Teutobrodensis Bohemus ¹¹⁴⁶	56
26. 2.	Daniel Nera Neobyzioviensis Bohemus ¹¹⁴⁷	56
26. 2.	Iohannes Nemanith Malaciensis ¹¹⁴⁸ Moravus	56
30. 4.	Thobias Blum Vtricensis ¹¹⁴⁹ Bohemus	58
15. 6.	Andreas Pitterlinus Mericensis Bohemus	61
13. 7.	Iohannes Man Lydomrericenus Bohemus	62
17. 7.	Abrahamus Herrmannus Dubensis Bohemus ¹¹⁵⁰	62
10. 4.	Martinus Eieftrunck Creibicensis Bohemus ¹¹⁵¹	63
22. 4.	Tobias Michael Znoymensis Moravus	63
26. 10.	Ioachimus Willichius Trebinensis	65
7. 11.	Nicolaus Schram Lippensis Bohemus	66
1608		
25. 4.	Thomas Sohr Triboviensis Morav[iensis]	70
[květen]	Iohannes Kretschman Hartenst[ein] ¹¹⁵² Boh[emus] ¹¹⁵³	72
srpen	Paulus Felgenhawer Puschwitz[ensis] ¹¹⁵⁴ Boh[emus]	74
říjen	Matthaeus Walter Comotov[iensis] ¹¹⁵⁵ Boh[emus]	76
říjen	Iacobus Hrubetius Hunobrod[ensis] Boh[emus]	76
24. 10.	Victorinus Polantus Egranus ¹¹⁵⁶	77
30. 10.	David Seidenmeltzer Iglaviens[is] Moravus	77
3. 11.	Elias Faber Sternbergensis ¹¹⁵⁷ Moravus	78
4. 11.	Iohannes Mauck Znoymensis Moravus ¹¹⁵⁸	78
4. 11.	Iohannes Hallerus Znoymens[is] Moravus	78
1609		

¹¹⁴⁶ Jan Turca, jinak také Turek nebo Turka, pocházel z Německého Brodu, kde navštěvoval místní školu a poté se učil ještě ve Znojmě. Po studiích ve Wittenberku se stal správcem školy v Pelhřimově. Na Bacháčkovu výzvu však musel toto místo opustit. Stal se tak správcem školy u sv. Jiljí na Starém Městě pražském. Roku 1611 dosáhl na pražské univerzitě bakalářského titulu a o rok později magisterského. Později se stal konrektorem česko-německé školy u Salvatora. Byl velkým stoupencem Němců a za své urážlivé protičeské výroky byl dokonce roku 1614 vyšetřován mistry pražské akademie. Téhož roku se stal měšťanem Nového Města pražského. Byl autorem několika spisů a drobných příspěvků. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 411 – 412.

¹¹⁴⁷ Daniel Nera z Nového Bydžova studoval nejprve od r. 1607 ve Wittenberku a později na pražské akademii, kde 26. 9. 1612 dosáhl bakalářského titulu. Od r. 1611 již působil jako správce školy v Jemnici na Moravě, pak v Moravských Budějovicích a od r. 1617 ve Znojmě. Byl autorem několika drobných příspěvků. – TAMTÉŽ III, s. 25.

¹¹⁴⁸ Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁴⁹ Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁵⁰ Abraham Herman pocházel z Dubé. Navštěvoval školy ve svém rodišti, v Budyšině, ve Zhořelci a ve Freiberce. Roku 1607 se zapsal na wittenberskou univerzitu a 30. 1. 1609 tam dosáhl kněžské ordinace. Následně byl povolán k církevní činnosti do Stránova. Roku 1614 působil v Liběchově a od r. 1615 v Mšeně jako farář. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 297.

¹¹⁵¹ Martin Tieftrunk z Chřibské působil jako duchovní na mnoha místech v Čechách. V letech 1624 – 1629 byl farářem v Niemecku, kde r. 1629 zemřel. – J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, s. 154.

¹¹⁵² Hartenstein je město v dnešním Sasku.

¹¹⁵³ Iohannes Kretschman byl synem Bartoloměje Kretschmanna a matky Doroty. Vzdělával se v Lipsku, odkud odešel roku 1608 na wittenberskou univerzitu. Tam byl o rok později ordinován na kněze a v církevních službách působil v Sasku v obci Reinsdorf. – G. BUCHWALD – J. SCHEUFFLER (ed.), *Die in Wittenberg ordinierte Geistlichkeit der Parochieen des jetzigen Königreichs Sachsen*, in: Johann Ambrosius Barth (ed.), *Beiträge zur sächsischen Kirchengeschichte*, Band 13, Lipsko 1898, s. 140.

¹¹⁵⁴ Obec Buškovice nedaleko Loun.

¹¹⁵⁵ Město Chomutov.

¹¹⁵⁶ Titulu magistr filozofie dosáhl 11. 3. 1611. – B. WEIßENBORN (ed.), *Album*, s. 77.

¹¹⁵⁷ Město Šternberk.

¹¹⁵⁸ Titulu magistr filozofie dosáhl 24. 9. 1616. – B. WEIßENBORN (ed.), *Album*, s. 78.

10. 5.	Matheus Schmid Iglaviensis Moravus	83
10. 5.	Andreas Gromen Iglaviensis Moravus	83
10. 5.	Augustinus Clausperth Iglaviensis Moravus	83
10. 5.	Lucas Klügl Iglaviensis Moravus	83
10. 5.	Salomon Iessl Iglaviensis Moravus	83
12. 5.	Elias Pistorius Valle-IOachimicus Bohemus ¹¹⁵⁹	83
15. 5.	Georgius Profeldt Lippa Bohemus	83
10. 6.	Iohannes Smil a Michalowitz nobilis Boëmus ¹¹⁶⁰	85
10. 6.	Paulus Gessinius Pragen[sis] Bohemus	85
8. 7.	Iohan[nes] Ursinus Mesericensis Moravus	86
13. 10.	Ieremias Dürbarthus Iglavien[sis] Mor[avus]	90
14. 10.	Wolfgangus Höltzel a Sternstain ¹¹⁶¹ Bohemus	90
14. 10.	Wilhelmus Holtzel a Sternstain Bohemus	90
14. 10.	Casparus Arbor Sternberg[ensis] Morav[us]	90
1610		
2. 5.	Christophorus Megander Bruxensis Boh[emus] ¹¹⁶²	95
4. 5.	Ieremias Kimmelius Iablona ¹¹⁶³ Bohemus	96
20. 6.	Venceslaus Hrudka Scherkowinus ¹¹⁶⁴ Bohemus	99
14. 8.	Tobias Faber Veronensis ¹¹⁶⁵ Moravus	101
16. 8.	Christianus Wolffius Radanizensis ¹¹⁶⁶ Bohemus ¹¹⁶⁷	101
17. 8.	Daniel Wolffius Radanizensis Bohemus	101
22. 9.	Ioachimus Wagner Iglaviensis Moravus	102
7. 10.	Ieremias Slovatius Strenicenus Bohemus ¹¹⁶⁸	103

¹¹⁵⁹ Elias Pistorius se narodil r. 1590 v Jáchymově jako syn Theophila Pistoria a jeho manželky Rachel. Roku 1610 byl imatrikulován na univerzitě ve Wittenberku. Od r. 1618 působil sedm let jako rektor latinské školy v Jáchymově. V r. 1629 se stal rektorem v Marienbergu. Od r. 1633 působil jako farář v Olbernhau, kde r. 1664 zemřel. Během života napsal několik teologických spisů. – J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 10, 1889, s. 132.

¹¹⁶⁰ Jan Smil z Michalovic byl blíže neurčený člen rytířského rodu z Michalovic. – *OSN XVII*, s. 278.

¹¹⁶¹ Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁶² Christophorus Megander pocházel z Holesic u Mostu. Roku 1610 se zapsal na wittenberskou univerzitu, kde dosáhl titulu magistr filozofie 24. 9. 1611. Poté se zdržoval v Mostě, r. 1620 působil jako církevní správce v Postoloprtech a r. 1624 byl kaplanem u Viléma Vchynského ze Vchynic v Benešově nad Ploučnicí. Téhož roku však musel odejít do exilu. Nejprve žil čtyři roky v Pirně a r. 1628 se přestěhoval do Drážďan. V tomto období obdržel tiskárnu po Henykovi z Valdštejna na Dobrovici. Tu r. 1629 prodal Samuelu Martiniovi. Následně byl povolán saským vévodou Filipem na místo kazatele do Altenburku. Zemřel roku 1635. Megander spolu se Samuelem Martiniem patřil k vůdčím osobnostem luterské emigrace v Sasku. Byl autorem několika spisů. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 302 – 303; B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 95.

¹¹⁶³ Snad se jedná o Jablonnou v Podještědí.

¹¹⁶⁴ Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁶⁵ Město Moravský Beroun.

¹¹⁶⁶ Obec Radonice u Kadaně.

¹¹⁶⁷ Titulu magistr filozofie dosáhl 12. 4. 1614. – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 101.

¹¹⁶⁸ Jeremiáš Slovacijs, jinak také slovacijs nebo Slovatijs, pocházel z Mladé Boleslavi. Jeho otec byl kněz Václav Slovacijs známý jako vydavatel mnoho českých spisů. Jeremiáš se roku 1610 zapsal na wittenberskou univerzitu, kde dosáhl titulu magistr filozofie 31. 3. 1612. Téhož roku 1612 se ještě zapsal na univerzitu v Altdorfu. Po studiích se snažil dostat na místo profesora na pražské univerzitě, avšak neúspěšně. Začal tak působit jako vychovatel v šlechtických rodinách. Svě působitě nakonec nalezl v církevních službách (r. 1618 byl farářem v Třešti na Moravě). Po bitvě na Bílé hoře odešel do ciziny, kde působil jako dvorní kazatel ve Weikersheimu na Virtembersku. Byl autorem latinského spisu z r. 1632 a veršů k počtě Julia Schlika z Pasaunu. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 125 – 126; B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 103.

1611		
1. 2.	Christophorus Thodaenus Schlaccowerdanus Bohemus	107
14. 3.	Adamus Polantus Egranus	107
17. 4.	Iohannes Ludovicus Betulius Egranus ¹¹⁶⁹	109
17. 4.	Georgius Stübnerus Elnbogensis Bohemus	109
18. 4.	Marcus Krüger Iglaviensis Moravus ¹¹⁷⁰	109
24. 4.	Wolfgangus Sarcander Egranus	111
květen	Theophilus Richterius Ioachimicus	113
květen	Ieremias Durbarthus Iglaviens[is] Morav[us]	115
červen	Abrahamus Wagner Falckonoviens[is]	116
červen	Ioannes Strzelka Neocomiensis ¹¹⁷¹ Bohem[us] gratis	116
srpen	Vielhelmus Kosscheranda Trebicus Moravus	118
srpen	Petrus Zurchius Ellenbogensis Bohemus	118
srpen	Valentinus Schön Iglaviensis Moravus	118
srpen	Tobias Durckardus Iglaviensis Moravus	118
říjen	Andreas Crummus Iglaviens[is] Moravus	120
říjen	Esaias Grunder Iglaviensis Moravus	122
listopad	Georgius Munchmejer Thermo-Carolinus ¹¹⁷²	123
1612		
únor	Melchior Theobaldus Planensis Bohemus	124
květen	Casparus Rhacopoeus Vodnanus Bohemus ¹¹⁷³	126
květen	Gregorius Wokaun a Wokaunstein Pragenus ¹¹⁷⁴	126
květen	Augustinus Seidenmeltzer Iglaviensis Moravus	127

¹¹⁶⁹ Jan Ludvík Betulius pocházel z Chebu. Roku 1607 studoval v Altdorfu a r. 1611 ve Wittenberku. Stal se farářem v Novém Kirchbergu. Odešel do exilu do Norimberka a r. 1632 byl známý jako dvorní kazatel ve Waldenburku a r. 1636 jako farář v Dolním Steinbachu. Byl autorem jedné latinské skladby a spisu *Schola martyrum*. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť II*, s. 203.

¹¹⁷⁰ Titulu magistr filozofie dosáhl 28. 3. 1615. – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 109.

¹¹⁷¹ Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁷² Georg Mönchmeyer se narodil 18. října 1591 v Karlových Varech. Oba rodiče mu brzy zemřeli na mor. Navštěvoval školu v Chebu a od r. 1614 univerzitu ve Wittenberku. Už r. 1615 se oženil s Apolenou, dcerou purkmistra v Ostrově, s níž měl 5 dětí. Poté působil od r. 1616 jako farář v Sedleci na Karlovarsku (německy Zettlitz, dnes již zaniklá obec) a od r. 1618 jako děkan v Ostrově. Roku 1633 se stal nemocničním kazatelem v Annabergu. Toto povolání zastával až do své smrti 21. ledna 1666. – J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 11, 1890, s. 143.

¹¹⁷³ Kašpar Rhacopaeus Vodňanský, známý také pod jmény Racopaeus, Rhacopeus, Rhacopoeus, Rhacoponus či Zbudowsky, dosáhl na pražské akademii r. 1609 bakalářského titulu. Téhož roku působil jako rektor nové školy v Třebíči. Roku 1612 se měl stát rektorem školy u sv. Havla na Starém Městě pražském, ale nakonec se odjel vzdělávat na wittenberskou univerzitu spolu se svým žákem Řehořem Vokounem z Vokounštejna. Po návratu do Čech se stal rektorem školy v Českém Brodě (1613). Dne 17. 4. 1614 byl na pražské akademii povýšen na magistra. Krátce působil jako rektor školy u sv. Jiljí na Starém Městě pražském a r. 1617 již opět působí v Třebíči jako správce místní školy. O tři roky později se stal třebíčským měšťanem. Byl autorem jednoho latinského spisu z r. 1613, českého spisu *Narození Matyáše* a několika drobných příspěvků – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť IV*, s. 309 – 310.

¹¹⁷⁴ Řehoř Vokoun z Vokounštejna pocházel z Prahy. Na pražské akademii dne 4. 10. 1611 dosáhl bakalářského titulu a v letech 1610 – 1612 byl kolegou u sv. Martina na Starém Městě pražském. Spolu s Kašparem Rhacopaeem se r. 1612 zapsal na wittenberskou univerzitu. Následujícího roku se vrátil zpět do Prahy na martinskou školu, kde se stal rektorem. R. 1616 se s měšťanským právem usadil se ve Velvarech. Tam v období 1617 – 1640 zasedal v radě. Za třicetileté války přišel skoro o veškerý majetek. Z jeho majetku pochází výtisk basilejského vydání řecko-latinského slovníku z r. 1556, který obdržel od Jana Jirana. – TAMTÉŽ V, s. 528 – 530.

květen	Ioannes Eberhardus Iglaviensis Moravus ¹¹⁷⁵	127
květen	Paulus Crummus a Scharffengrabenn Iglaviensis Moravus	127
květen	Martinus Ehrlerus Elnbogensis Bohemus	127
květen	Sebastianus Beiemus Schlaccenwerdens[is] Bohemus	127
Květen	Samuel Seling Schlaccenwerdensis Boiemus	127
květen	Georgius Plecherus Schlaccowerdensis Bohemus	127
květen	Zacharias Ottho Rönneburgensis ¹¹⁷⁶ Bohemus	128
květen	Iohannes Becker Lippa Bohemus	128
květen	Iohannes Hylander Elnbogensis Bohemus	129
květen	Ioachimus Nanticovius Iglaviensis Moravus ¹¹⁷⁷	130
červen	Adamus Slovacius Vodnianus ¹¹⁷⁸	131
červenec	Ioannes Haindl Schönbergensis Moravus	131
srpen	Paulus Cluba Wolchaviensis ¹¹⁷⁹ Bohemus	132
srpen	Simon Cluba Wolchavio Bohemus	132
říjen	Caspar Behmer Praga Bohemus ¹¹⁸⁰	133
říjen	Marcus Maier Praga Bohemus	133
1613		
5. 1.	Iohann[es] Rockstro Königswart[ensis] ¹¹⁸¹ Bohem[us]	134
19. 2.	Christianus Ursinus Mesericens[is] Slavicus Moravus	135
15. 3.	Bartholomeus Besoldus Eugelhusan[is] ¹¹⁸² Bohem[us]	136
28. 4.	Paulus Teubnerus Ioachimicus	137
28. 4.	Valentinus Lehmannus Ioachimicus ¹¹⁸³	137
28. 4.	Ioeremias Guntherus Iglavensis	137
28. 4.	Martinus Franzius Ellenbogensis Bohemus	138
30. 4.	Thomas Francus Schlaccowerdensis Bohemus	138
14. 5.	Iacobus Kölbelius Gruppensis ¹¹⁸⁴ Bohemus	142

¹¹⁷⁵ Titulu magistr filozofie dosáhl 26. 9. 1615. Johann Eberhard působil v letech 1621 – 1623 jako farář v Gränitz u Freibergu, a poté tam od r. 1623 pracoval jako kněz, avšak neví se, jak dlouho. – J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 11, 1890, s. 149.

¹¹⁷⁶ Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁷⁷ Titulu magistr filozofie dosáhl 26. 9. 1615. – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 130.

¹¹⁷⁸ Adam Slovacius, jinak také Slovacius, Slovák či Slovatius, pocházel z Vodňan. Jeho otec byl tamní císařský rychtář Mikuláš Slovák, který však brzy zemřel. Roku 1610 vstoupil Adam s doporučením svého krajana mistra Jana Campana na pražskou akademii do koleje Nationis. Dne 6. 9. 1611 se stal bakalářem a ještě téhož roku byl ustanoven kollegou na škole u sv. Vojtěcha Většího v Praze. O rok později přešel spravovat školu sv. Michala na Staré Město pražské. Roku 1612 se s doporučujícím dopisem pražské univerzity odebral studovat na univerzitu ve Wittenberku. Tam strávil asi dva roky a po návratu do Čech začal působit jako správce školy v Turnově, kde se r. 1615 oženil, tudíž musel zanechat školské služby. Od roku 1616 zasedal v turnovské městské radě. Byl autorem drobných veršů a dvou disputací vydaných r. 1611 a 1613. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť V*, s. 124-125.

¹¹⁷⁹ Obec Velichov nedaleko Karlových Varů.

¹¹⁸⁰ Titulu magistr filozofie dosáhl 20. 9. 1614. – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 133.

¹¹⁸¹ Město Kynžvart, dnes ležící v okrese Cheb.

¹¹⁸² Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁸³ Valentin Lehmann se narodil v Jáchymově, kde r. 1616 působil na tamní škole. Roku 1618 se stal duchovním, ale neví se kde. Po bitvě na Bílé hoře odešel do exilu a stal se děkanem ve městě Saida. V březnu r. 1644 začal působit jako farář v Dörnthal a od r. 1646 jako farář v Nassau. Zemřel v Nassau 19. května 1674. – J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 10, 1889, s. 134.

¹¹⁸⁴ Město Krupka, dnes ležící v okrese Teplice.

25. 5.	Fridricus Lindnerus Tecinensis ¹¹⁸⁵ Bohemus	143
3. 6.	Aegidius Brandner Egranus	143
5. 6.	Theophilus Pistorius Valle-Ioachimicus ¹¹⁸⁶	144
5. 6.	Iohannes Freudenreich Triboviensis Moravus	144
9. 6.	Dominicus Kargerus Schoenbergae Moravus	144
6. 7.	Andreas Rentz Egranus	145
1614		
30. 4.	Iohannes Scheibenpodenus Znaymensis Moravus ¹¹⁸⁷	150
30. 4.	Iohannes Göttlingerus Znaymensis Moravus ¹¹⁸⁸	150
11. 6.	David Crumholz Treboviensis Marcomannus	158
10. 9.	Tobias Samer Iglaviensis Moravus	162
10. 9.	Iacobus Streibelius Pralitis ¹¹⁸⁹ Moravus	162
10. 9.	Ionas Winderberger Iglaviensis	162
4. 10.	Andreas Cunadius Brisnensis ¹¹⁹⁰ Bohemus	163
5. 10.	Georgius Schwarz Iglaviensis Moravus	164
6. 10.	Iohannes Höferus Ellenbogensis Bohemus	164
6. 10.	Antonius Goezenus Falconoviensis Bohemus ¹¹⁹¹	164
6. 10.	Andreas Fayst Mornensis ¹¹⁹² Bohemus	164
1615		
13. 1.	Martinus Cneuselius Znoymensis Moravus ¹¹⁹³	167
5. 2.	Paulus Grün Iglaviensis Moravus	167
1. 3.	Casparus Egcardus Egranus	167
6. 5.	Samuel Monachus Lippensis Bohemus ¹¹⁹⁴	171
6. 5.	Paulus Tröttscherus Schlackowerdensis Boh[emus]	171
8. 5.	Iulius Walpurger Praga Bohemus	171
8. 5.	M[agister] Iohannes Auoldus Sandaviensis ¹¹⁹⁵ Bohemus	171
8. 5.	Casparus Fritschius Egranus	171
8. 5.	Sebastianus Fürgang Theusingensis Bohemus ¹¹⁹⁶	171

¹¹⁸⁵ Město Nový Jičín nebo Jičín.

¹¹⁸⁶ Theophilus Pistorius dosáhl titulu magistr filozofie 26. 9. 1615. Roku 1648 se stal jáhnem a r. 1657 farářem v Zschopau v Sasku. R. 1670 působil jako superintendent v Delitzsch, kde zemřel 7. listopadu 1679. – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 144; J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 10, 1889, s. 138.

¹¹⁸⁷ Titulu magistr filozofie dosáhl 23. 9. 1617. – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 150.

¹¹⁸⁸ Ioannes Göttlingerus ze Znojma se r. 1611 připojil s přáním k svatbě Simeonu Humberkovi jako žák školy u sv. Jiljí. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 226.

¹¹⁸⁹ Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁹⁰ Snad se jedná o zaniklou obec Březno v okrese Chomutov.

¹¹⁹¹ Antonius Goecenus byl synem Georgia Goecena ze Sokolova. Otec působil jako správce latinské školy v Lokti, kde se syn Antonius narodil. Antonius byl literárně činný, z r. 1607 pochází jeho rukopis *Carmen elegiacum de angelis...* – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 221.

¹¹⁹² Město se nepodařilo identifikovat.

¹¹⁹³ Titulu magistr filozofie dosáhl 16. 8. 1619. – B. WEIBENBORN (ed.), *Album*, s. 167.

¹¹⁹⁴ Samuel Mönch se narodil r. 1595 v severních Čechách. Z obce Chřibská odešel r. 1619 jako farář do Levína u Úštěku nedaleko Litoměřic, a poté působil jako farář nebo jáhen do Děčína. Odtud se odebral do Saska, kde obsadil úřad faráře ve Frankensteinu. Zemřel r. 1649. – J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 11, 1890, s. 154.

¹¹⁹⁵ Obec Dolní Žandov, dnes ležící v okrese Cheb.

26. 6.	Iacobus Schoberus Valle-Ioachimicus	174
1. 7.	Michael Baudanus Schluckenaviensis ¹¹⁹⁷	174
14. 8.	Iohannes Preusmannus Trebbinensis	176
20. 9.	David Wiederlich Trebinensis	177
5. 10.	Georgius Bachmannus Neodecensis ¹¹⁹⁸ Bohemus	177
18. 11.	Iohannes Hecht Eudlicensis ¹¹⁹⁹ Boëmus	181
1616		
8. 1.	Adamus Bruschius Egranus	182
8. 1.	Balthasar Bruschius Egranus	182
9. 4.	Adamus Winschius Schluckenauviensis Bohemus	184
9. 4.	Petrus Olbricht Schluckenauviensis Bohemus	184
9. 4.	Ladislaus Richterius Schluckenauviensis Bohemus	184
9. 4.	Martinus Schultetus Schluckenauviensis Bohemus	184
9. 4.	Samuel Fölleborn Schluckenauviensis Bohemus	184
9. 4.	Adamus Kompfius Schluckenauviensis Bohemus	184
9. 4.	Adamus Baudanus Schluckenauviensis Bohemus	184
9. 4.	Adamus Richterius Schluckenauviensis Bohemus	184
10. 4.	Salomon Dilpius Havensteincensis ¹²⁰⁰ Bohem[us]	185
29. 4.	Iohannes Mirus Neorolonensis ¹²⁰¹ Boiemus	187
3. 5.	David Nicolai Schönfeldensis Bohemus	189
11. 5.	Foelix Lyra Trescoviensis ¹²⁰² Moravus	190
11. 5.	Sebastianus Nigrinus Cada Boiemus	190
11. 5.	Paulus Beck Iglaviensis Moravus	190
30. 5.	Augustinus Vincentius Bohemus	191
14. 6.	Wenceslaus Hafn Bruxa Bohemus	191
22. 6.	Iosua Thuringus Wartenbergensis Bohemus ¹²⁰³	192
18. 7.	Ioannes Albertus iunior Krzinetzky baro de Ronowa ¹²⁰⁴	193

¹¹⁹⁶ Sebastian Fürgang působil v letech 1624 – 1627 jako rektor školy v Chebu. Od roku 1635 až do roku své smrti 1650 vykonával úřad arciděkana. – J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 8, 1887, s. 96.

¹¹⁹⁷ Michael Baudanus se narodil r. 1593 ve Šluknově. V letech 1615 – 1619 studoval na univerzitě ve Wittenberku, kde byl ordinován. Nejprve působil v Dürrhennersdorfu, později jako farář v Großennersdorfu a v letech 1632 – 1641 v Ruppersdorfu. – G. BUCHWALD – J. SCHEUFFLER (edd.), *Die in Wittenberg ordinierte Geistlichkeit der Parochieen des jetzigen Königreichs Sachsen*, in: Johann Ambrosius Barth (ed.), *Beiträge zur sächsischen Kirchengeschichte*, Band 12, Lipsko 1898, s. 172-73; J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 24, 1903, s. 197.

¹¹⁹⁸ Město Nejdek nedaleko Karlových Varů.

¹¹⁹⁹ Obec Údlice nedaleko Chomutova.

¹²⁰⁰ Město se nepodařilo identifikovat.

¹²⁰¹ Pravděpodobně se jedná o město Nová Role nedaleko Karlových Varů.

¹²⁰² Pravděpodobně se jedná o město Třešť.

¹²⁰³ Josua During, jinak také Düring, Thuringus či Düringer, se narodil r. 1594 ve Vartenberku v Čechách. V letech 1618 – 1624 působil jako děkan ve Frýdlantu. Od r. 1629 až do své smrti r. 1642 vykonával úřad faráře v Burkersdorfu v Horní Lužici. – J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 8, 1887, s. 108.

¹²⁰⁴ Jan Albert Křínecký (Krzineczky, Krzinetzky) mladší z Ronova byl synem stejnojmenného otce pocházejícího z panského rodu Kříneckých z Ronova. Studoval na gymnáziu v Žitavě, kde jej učil mistr Melchior Gerlachius. Disputoval tam na téma *De dignissima, utilissima, suavissima artis et Martis coniunctione*. V r. 1615 působil jako rektor na pražské univerzitě. O rok později se zapsal na univerzitě ve Wittenberku. Roku 1620 se oženil s Beatou Bohdaneckou z Hodkova, s níž měl syny Jana Albrechta a Jana Adama. Účastnil se stavovského povstání v letech 1618-1620, ale trest se mu vyhnul. Až do své smrti r. 1637 žil na Skalách (Katzenštejnu), které patřily jeho ženě. Za svůj život napsal jeden samostatný

9. 9.	Iohannes Richter Ioachimico-Vallensis	194
17. 9.	Paulus Reich Ioachimicus	195
1617		
1. 2.	Iohannes Iacobus Egranus	197
19. 2.	Andreas Sturnonis Schlutkaviensis ¹²⁰⁵ Bohem[us]	197
9. 4.	Alexander Klügl Falconoviensis Boiemus	198
9. 4.	Martinus Zebisch Lichtenstadiensis Boiemus	198
15. 5.	Andreas Hoferus Elnbogensis Boiemus	200
15. 5.	Martinus Zephelius Thermocarolinus Boiemus ¹²⁰⁶	200
17. 5.	Matthaeus Buttner Regiomontanus ¹²⁰⁷ Boiemus	200
1. 7.	Iohannes Sigismundus Rosenecker Vallis Ioach[imus]	203
10. 9.	Iohannes Haegerus Triboviensis Moravus	205
24. 10.	Iohannes Petersel Iglaviensis Moravus	207
10. 11.	Bernhardus Bech Pontanus Bohemus	208
26. 11.	Stephanus Schubertus Pontanus Bohemus	208
1618		
2. 1.	Theodorus Iageteufell Ioachimicus Bohemus ¹²⁰⁸	208
30. 4.	Christophorus Beucert Ioachimicus	212
7. 5.	Georgius Laurentii Lippa Bojemus ¹²⁰⁹	214
20. 5.	Daniel Tiesenbacherus Znoyma Moravus ¹²¹⁰	215
20. 5.	Iohannes Keiser Cutta Boemus	215
20. 5.	Wenceslaus Klug Iglav[iensis] Morav[us]	215
2. 6.	Iohannes Birnbaum Iglav[iensis] Morav[us]	215
31. 8.	Ioh[anes] Iac[obus] Sartorius Cuttenberg[ensis]	217
26. 2.	Ioachimus Brunnerus Schlaccowerdensis Bojemus	222
11. 3.	Iohannes Georgius Beccius Tachovia Bohemus	222
19. 4.	Casparus Rültz Moschaviens[is] ¹²¹¹ Bohemus	224
22. 4.	Simon Weinstock Iglaviensis Moravus	225
23. 4.	Andreas Didelius Egranus Bojemus	225
15. 5.	Misaël Crummius Iglaviensis Moravus ¹²¹²	227
20. 5.	Iacobus Scultetus Valle-Ioachimicus	228
4. 6.	Iohannes Roth Carbicensis Bohemus	228
6. 7.	M[agister] Iohannes Heintzius Valle-Ioachimicus	230

spis. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 108 – 109; T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 307.

¹²⁰⁵ Město Šluknov.

¹²⁰⁶ Martin Zephel se narodil r. 1600 v Karlových Varech. Jeho otec byl farář a i on vykonával v letech 1628 – 1640 úřad faráře v Topfseifersdorf a později v Remse, kde r. 1658 zemřel. – J. SCHEUFFLER (ed.), *Der Zug*, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich 11, 1890, s. 143.

¹²⁰⁷ Město se nepodařilo identifikovat.

¹²⁰⁸ Titulu magistr filozofie dosáhl 9. 4. 1622. – B. WEIßENBORN (ed.), *Album*, s. 208.

¹²⁰⁹ Georgius Laurentii se narodil roku 1591 v České Lípě. Studoval v Žitavě a od r. 1618 na univerzitě ve Wittenberku, kde byl roku 1620 ordinován na kněze. Po návratu do Čech působil jako církevní správce. Roku 1624 odešel do exilu. Byl autorem jednoho spisu a drobných básní. – A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť III*, s. 141; G. BUCHWALD – J. SCHEUFFLER (edd.), *Die in Wittenberg ordinierte Geistlichkeit der Parochien des jezuitigen Königreichs Sachsen*, in: Johann Ambrosius Barth (ed.), *Beiträge zur sächsischen Kirchengeschichte*, Band 13, Lipsko 1898, s. 75.

¹²¹⁰ Titulu magistr filozofie dosáhl 20. 3. 1621. – B. WEIßENBORN (ed.), *Album*, s. 215.

¹²¹¹ Město se nepodařilo identifikovat.

¹²¹² Titulu magistr filozofie dosáhl 24. 9. 1622. – B. WEIßENBORN (ed.), *Album*, s. 227.

7. 10.	Casparus Bohemus Schlaccenwerda Bohemus	232
8. 10.	Iosephus Pucklirsch Theusinga ¹²¹³ Bohemus	232
8. 10.	Aurelius Regerus Cubitensis Boius	232
2. 11.	Iacobus Uhlius Schlaccowerdensis	234
1620		
15. 1.	Iohannes Casparus Horn Ioachimicus ¹²¹⁴	235
25. 4.	Iohannes Kretzschmar Schlaccowerda Bohemus	236
2. 5.	Nicolaus Osterreicher a Löwenthal ¹²¹⁵ Bohemus	237
8. 5.	Franciscus Garisch Tachoviensis Bohemus	238
8. 5.	Ambrosius Dantzer Tachoviensis Bohemus	238
11. 5.	Daniel Keüner Valle-Ioachimicus Boiemus	238
11. 5.	Samuel Heintl Schönlintensis ¹²¹⁶ Bohemus	239
11. 5.	Adamus Goldnerus Egranus Bohemus	239
11. 5.	Adamus Duschnerus Tachoviensis Bohemus	239
27. 7.	Georgius Gottfridt Aostomizenus ¹²¹⁷ Bohemus	242
1. 9.	Samuel Francus Neopolitanus ¹²¹⁸ Bohemus	244
21. 9.	Esaias Durbarth Iglaviensis Moravus	245
12. 10.	Tobias Weindt Iгла Moravus	246
12. 10.	Augustinus Neuwirdt Iгла Moravus	246
17. 10.	Paulus Brimsleber Iгла Moravus ¹²¹⁹	246

¹²¹³ Město Toužim.

¹²¹⁴ Kašpar Horn působil jako městský lékař v Jáchymově. Roku 1627 napsal příspěvek do sbírky Caspara Conrada *Lemma symbolicum...* - A. TRUHLÁŘ – K. HRDINA – J. HEJNIC – J. MARTÍNEK, *Rukověť* II, s. 341.

¹²¹⁵ Město se nepodařilo identifikovat.

¹²¹⁶ Město Krásná Lípa, dnes ležící v okrese Děčín.

¹²¹⁷ Snad se jedná o Hostomice nedaleko Berouna.

¹²¹⁸ Město se nepodařilo identifikovat.

¹²¹⁹ Titulu magistr filozofie dosáhl 16. 3. 1624. – B. WEIßENBORN (ed.), *Album*, s. 246.

Příloha č. 2 – geografický původ studentů¹²²⁰

Názvy v matrice	Město
Altaemontanus	snad Vysoké Mýto
Aostomizenus	Hostomice
Argentea rosa	snad Stříbro
Arnau	Hostinné
Aussick, Aussigk, Aussich, Aussikh, Austinensis	Ústí nad Labem
Awensis	?
Banovinus	Bánov
Bardovicenus, Bardovinus	?
Bensen, Bensensis	Benešov nad Ploučnicí
Bilina	Bílina
Bilowizenus	Bílovice
Bilsnensis	Plzeň
Bisticianus, Bisticensis, Bistriciensis	Bystřice
Blovitzenus	Blovice
Boleslaviensis	Mladá Boleslav
Borkovinus	?
Boskoviensis	Boskovice
Brandis, Brandensis, Brundusiensis	Brandýs nad Labem nebo Brandýs nad Orlicí
Braunoviensis	Beroun
Bresnizensis	Březnice
Brisnensis	Březno
Bronna, Brunensis, Bernaviensis	Brno
Brusenus	?
Brux, Bruxensis	Most
Brzeckoviensis	Břečkov
Budewicensis, Budvicensis	České Budějovice
Budinensis	Budyně nad Ohří
Bydzovinus	Bydžov
Cadanensis, Cada, Cadanus, de Cadana	Kadaň
Cadof.	?
Carbizensis, Creibicensis	Chřibská
Caswitz	?
Clatoviensis	Klatovy
Commodoviensis, Commethaw, Comotoviensis	Chomutov
Cubito, Cubitensis	Loket
Cutta	?
Cuttenberg	Kutná Hora
Deovinus Parmen	?

¹²²⁰ Města byla určována podle Antonín PROFOUS, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny* 1-4, Praha 1947-1957.

Drazowitz	Dražovice
Dubensis	Dubá
Dusensis	?
Eger, Egranus, Aegranus, Egeranus	Cheb
Elnbogensis	Loket
Eudlicensis	Údlice
Eugelhusanis	?
Falkenau, Falconaviensis, Falckonoviensis	Sokolov
Feldsberg	Valtice
Fluiefsi	?
Fridlandt, Fridlandianus	Frýdlant
Frymburga	Frymburk
Fulnicensis	Fulnek
Glattoniensis	Klatovy
Glottz, Glacensis	Kladsko
Grauppen, Gruppensis	Krupka
Gurimensis, Gurimenuus	Kouřim
Guttenbergensis, Guttenbergenus	Kutná Hora
Habriensis	snad Habry
Hausoviensis	?
Havensteincensis	?
Herzmanomiestecenus	Heřmanův Městec
Hesterlitz	Hostěradice
Hoazona	Hvoždany
Holesovinus	Holešov
Horazdovinus	Horažďovice
Hotschitz	Holešice
Hradecenus, Hradecensis, Hradecenus	Hradec Králové
Hunnobrodensis	Uherský Brod
Chotitovinus	Chotětov
Chrastenus	Chrast
Chrudimenuus, Crudimanus	Chrudim
Iablona	Jablonná
Iglau, Iglaviensis	Jihlava
Ioachimicus, Ioachimico-Vallensis	Jáchymov
Jemnitz	Jemnice
Kemnetz	Česká Kamenice
Königswart	Kynžvart
Kralowiczensis	Kralovice
Kremsiriensis	Kroměříž
Kyjoviensis	Kyjov
Labietzno	?
Landskronensis	Landškroun
Laucha	Loučov
Ledimar.	?
Lemusius	Limuzy

Leutomischlius, Lytomeselius	Litomyšl
Libochowitze	Libochovice
Lichtenstadiensis	Hroznětín
Lippensis	Česká Lípa
Litomericensis, Luthomirisch, Ludomericensis, Linternoracensis, Lutemericensis	Litoměřice
Littoviensis	Litovel
Löwenthal	?
Lunensis, de Luna	Louny
Lutitz	Žlutice
Luzaenus	Luže
Malaciensis	?
Martinkovinus	Martínkov
Melcensis	?
Mericensis	?
Mesericensis, Messritzensis, Mezericenus	Velké Meziříčí
Michaelbergensis	Michalovy Hory
Mischlin	Myslín u Mirovic nebo Myšlín u Kostelce nad Černými lesy
Mislau	Myslůvka
Monetinen	snad Manětín
Mornensis	?
Moschaviensis	?
Nachod, Nachodensis	Náchod
Naumiericzenus	Nauměřice
Neobyzioviensis	Nový Bydžov
Neocomiensis	?
Neodecensis	Nejdek
Neopolitanus	?
Neorolonensis	Nová Role
Novoboleslaviensis	Mladá Boleslav
Nymburgenus, Nimburgenus	Nymburk
Olomucensis, Olmutzensis	Olomouc
Paratiensis	?
Pardubicensis, Pardubicenus, Pardubitiis	Pardubice
Pazoviensis	Pacov
Pelsinensis, Pilsnensis, Pilsenus	Plzeň
Peusen	Benešov nad Ploučnicí
Piscenus	Písek
Plahnensis, Planensis	Planá
Podepradius, Podibradenus	Poděbrady
Poletzky	?
Pontanus, Pontensis, Pruxensis	Most
Praga, Pragensis, Prahenus	Praha
Prachaticenus	Prachatice
Pralitensis	?

Prositzenus	?
Prostanensis, Prostannensis, Prostandiensis	Prostějov
Prostiborcensis	Prostiboř
Prusendorffinos	?
Przeroviensis	Přerov
Przestitz	Přeštice
Puschwitzensis	Buškovice
Raonicenus, Racovnicensis	Rakovník
Radanizensis	Radonice
Raniciensis	?
Raudenitz	Roudnice nad Labem
Reginaehradecensis, Reginae	Hradec Králové
Regiomontanus	?
Rochazonensis	Rokycany
Ronnenburgnesis	?
Rosenberg	?
Rovinn	?
Rudenberg	?
Ryphaeo Monte	Ryfmberk
Sachsengrün	Zakšov
Sandaviensis	Dolní Žandov
Sarecenus, Saricenus	Žďár nad Sázavou
Satz	Žatec
Sclovicensis	?
Sedcze	snad Seč
Sesimicenus	Sezemice
Sesimowa Austj	Sezimovo Ústí
Scherkowinus	?
Schitzkavie	?
Schlackenwaldensis, Schlakenwaldensis, Schlakenvaldensis, Schlaccsylvanus	Horní Slavkov
Schlet	?
Schlucknaviensis, Schlucknaviensis, Schluckenauviensis	Šluknov
Schönbacensis	Luby
Schonbergensis, Schümburgensis	Šumperk
Schönfeldensis	Krásno
Schönlintensis	Krásná Lípa
Schönthal	Krásné Údolí
Sicopolitanus	?
Slackenwerd, Schlackenwerdensis, Schlackwerdensis, Schlackenwerdanus, Schlaccenwerdensis	Ostrov
Slaucoviensis	Slavkov u Brna

Sobeslaviensis	Soběslav
Staubachius	?
Sternbergensis	Šternberk
Sternstein	?
Straconicensis	Strakonice
Straznicensis	Strážnice
Sucha	Suchá
Sussicianus, Suschicenus	Sušice
Taboriensis	Tábor
Tachoviensis, Tachovia	Tachov
Teplicensis	Teplice
Teusingensis, Theusinga	Toužim
Teutobrodensis, Teutobrodenus, de Teutonica Broda	Německý Brod
Teutz, Tustensis, Tusiensis	Domažlice
Thermensis, ex Thermis Carolinis, Thermo-Carolinus, Thermocarolinus	Karlovy Vary
Thomaeschlagensis	?
Thovaczovinus	Tovačov
Thyn	Týn
Titschiniensis, Titschinensis, Titschingensis, Ticinensis	Nový Jičín nebo Jičín
Plutz	Tlučná
Topla, Tepelensis	Teplá
Trautna, Trutnoviensis	Trutnov
Trebenitz	Třeбенice
Trebitz, Trebinensis	Třebíč
Treboniensis	Třeboň
Triboniensis Moravus	Moravská Třebová
Turnoviensis	Turnov
Ulmitz	Olomouc
Untern Schonfelt	?
Valle-Ioachimicus, Vallensis, ex Valle Divi Joachim, de Valle Joachim, ex Valle Joachimica, ex Vallibus Ioachimi	Jáchymov
Veronensis	Moravský Beroun
Vodnanus, Vodnianus	Vodňany
von Ungrischem Brodt	Uherský Brod
Vtricensis	?
Wittingensis	Třeboň
Wolfernitz	Olbramovice
Wolchaviensis	Velichov
Woykowitz	Vojkovice nad Ohří
Wranensis	Vrané
Wulkhenaw	?
Zatecensis, Zatecenus	Žatec
Zeslavia	Rybná nad Zdobnicí

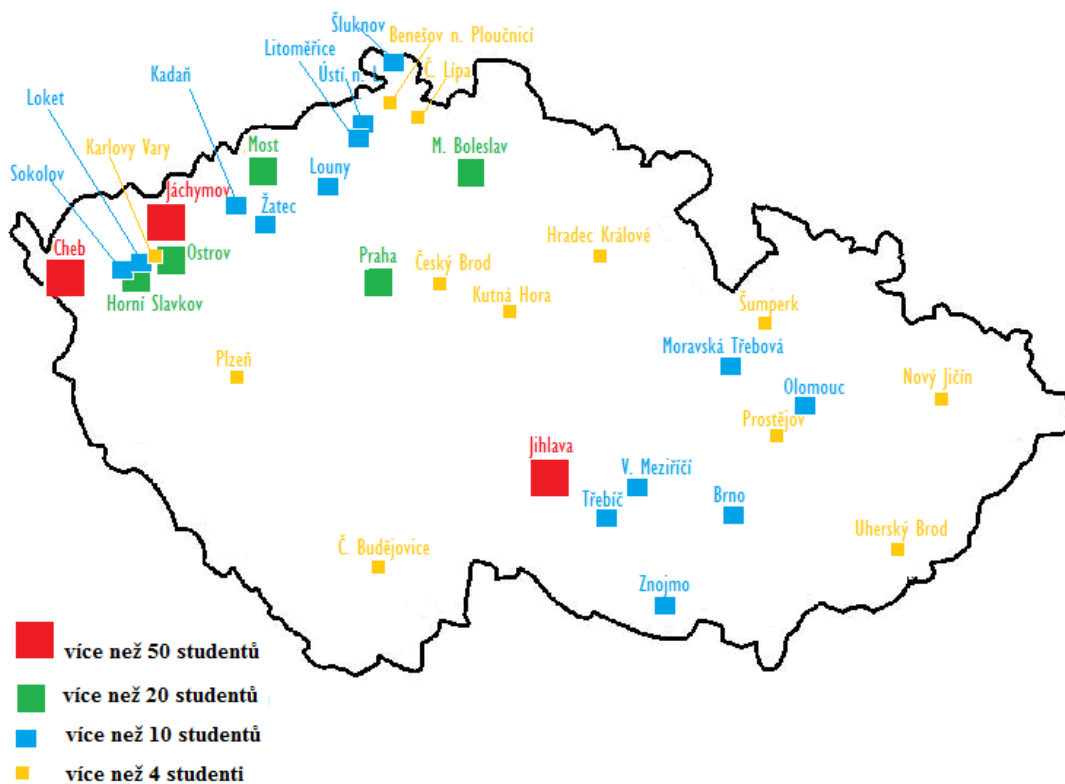
Zeulitz	?
Zhorzeh	Zhoř
Znamensis, Znemensis, Znoymensis, Znoyma	Znojmo

Příloha č. 3a - nejčastěji se vyskytující lokality, odkud pocházeli studenti

Město	Počet studentů
Jáchymov	169
Jihlava	95
Cheb	81
Praha	43
Horní Slavkov	30
Ostrov	26
Mladá Boleslav	26
Most	25
Kadaň	18
Olomouc	18
Litoměřice	17
Loket	16
Ústí nad Labem	16
Sokolov	15
Šluknov	14
Velké Meziříčí	13
Moravská Třebová	12
Znojmo	12
Brno	11
Třebíč	11
Žatec	11
Louny	10
Česká Lípa	8
Německý Brod	7
Uherský Brod	7
Karlovy Vary	7
Kutná Hora	6
Hradec Králové	6
Prostějov	6
České Budějovice	5

Nový Jičín	5
Šumperk	4
Plzeň	4
Benešov nad Ploučnicí	4

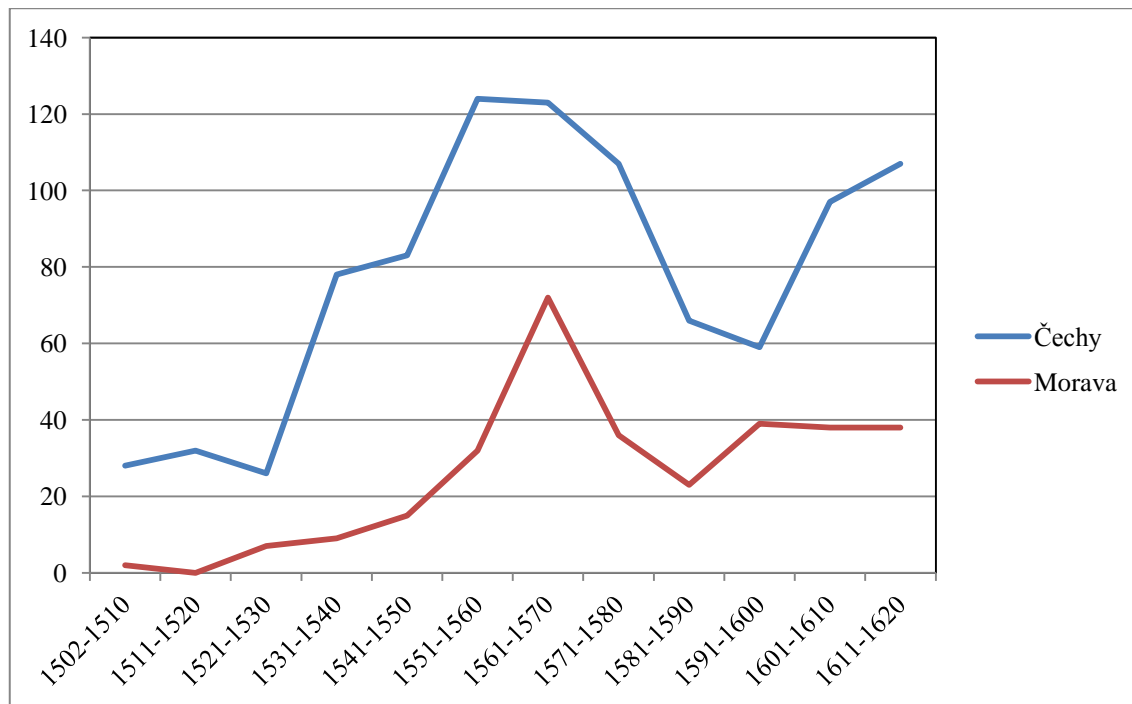
Příloha č. 3b – mapa: geografický původ studentů



Příloha č. 4a – počty studentů z Čech a Moravy na wittenberské univerzitě

Období	Studenti z Čech	Studenti z Moravy
1502-1510	28	2
1511-1520	32	0
1521-1530	26	7
1531-1540	78	9
1541-1550	83	15
1551-1560	124	32
1561-1570	123	72
1571-1580	107	36
1581-1590	66	23
1591-1600	59	39
1601-1610	97	38
1611-1620	107	38

Příloha č. 4b – graf: zájem českých a moravských studentů o wittenberskou univerzitu



Příloha č. 5 – šlechtičtí studenti

Šlechtický rod	Jméno studenta	Datum imatrikulace
Belvicové z Nostvic	Kašpar Belvic z Nostvic	srpen 1587 ¹²²¹
Berkové z Dubé	Jindřich Berka z Dubé, pán na Heřmanicích	24. března 1519 ¹²²²
	Teodor Jiří Berka z Dubé a Lipé	10. září 1565 ¹²²³
z Bílé	Jáchym z Bílé	15. listopadu 1540 ¹²²⁴
	Jindřich z Bílé	16. července 1571 ¹²²⁵
Bohdanečtí z Hodkova	Jindřich Bohdanecký z Hodkova	Listopad 1538 ¹²²⁶
	Felix Bohdanecký z Hodkova	19. března 1573 ¹²²⁷
Budovcové z Budova	Adam Budovec z Budova	1536 ¹²²⁸
	Václav Budovec z Budova	20. května 1569 ¹²²⁹
z Donína	Bořek z Donína	1531 ¹²³⁰
	Jindřich z Donína	28. července 1592 ¹²³¹
Doupovcové z Doupova	Jan Kryštof Doupovec z Doupova	20. září 1579 ¹²³²
	Kristián Doupovec z Doupova	15. března 1580 ¹²³³
	Vilém Vojtěch Doupovec z Doupova	24. října 1603 ¹²³⁴
Fictum z Fictum	Kašpar Fictum z Fictum	29. dubna 1588 ¹²³⁵
Gerštorfové z Gerštorfu	Bernard Mikuláš Gerštorf z Gerštorfu	květen 1602 ¹²³⁶
	Štěpán Gerštorf z Gerštorfu	
Hasištejnští z Lobkovic	Zikmund Hasištejnský z Lobkovic	1511 ¹²³⁷
	Filip Hasištejnský z Lobkovic	1535 ¹²³⁸
	Boleslav Jáchym Hasištejnský z Lobkovic	18. ledna 1565 ¹²³⁹

¹²²¹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 351.

¹²²² TÝŽ (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 88.

¹²²³ TAMTÉŽ, s. 90.

¹²²⁴ TAMTÉŽ, s. 185.

¹²²⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 198.

¹²²⁶ TÝŽ (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 173.

¹²²⁷ TÝŽ (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 224.

¹²²⁸ TÝŽ (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 161.

¹²²⁹ TÝŽ (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 160.

¹²³⁰ TÝŽ (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 141.

¹²³¹ TÝŽ (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 392.

¹²³² TAMTÉŽ, s. 284.

¹²³³ TAMTÉŽ, s. 287.

¹²³⁴ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 15.

¹²³⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 354.

¹²³⁶ TAMTÉŽ, s. 494.

¹²³⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 35.

¹²³⁸ TAMTÉŽ, s. 155.

¹²³⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 79.

	Albert Hasištejnský z Lobkovic	15. října 1568 ¹²⁴⁰
Heltové z Kementu	Zikmund Helt z Kementu	24. května 1570 ¹²⁴¹
Hrzánové z Harasova	Mikuláš Hrzán z Harasova	17. června 1593 ¹²⁴²
	Zdeslav Hrzán z Harasova	
Chroustenští z Malovar	Jan Rafael Chroustenský z Malovar a Chroustenic na Myslibořicích a Rudolci	1. července 1603 ¹²⁴³
Kamyčtí ze Lstiboře	Jan Kamycký ze Lstiboře a Libochovic	8. listopadu 1606 ¹²⁴⁴
Kapounové ze Svojkova	Václav Kapoun ze Svojkova	12. října 1586 ¹²⁴⁵
Kolovratové	Albín z Nových Hradů a z Kolovrat	15. listopadu 1569 ¹²⁴⁶
	Mikuláš Kolovrat a na Petrohradu Bořek Kolovrat a na Petrohradu	15. března 1574 ¹²⁴⁷
	Jáchym Kolovrat na Petrohradu a Rabštejně	30. ledna 1591 ¹²⁴⁸
	Karel Kolovrat na Petrohradu a Rabštejně	
	Jaroslav Kolovrat na Petrohradu a Rabštejně	
	Jan Albert z Kolovrat a na Seneci	
Křinečtí z Ronova	Jan Albert mladší Křinecký z Ronova	18. července 1606 ¹²⁴⁹
z Kunovic	Jan z Kunovic	21. května 1563 ¹²⁵⁰
Leskovcové z Leskovce	Kryštof Leskovec mladší z Leskovce	28. října 1574 ¹²⁵¹
	Daniel Leskovec z Leskovce	
Lidlové z Myslova	Josef Lidl z Myslova	12. ledna 1563 ¹²⁵²
	Daniel Lidl z Myslova	
Lichtenštejnové	Hartmann z Lichtenštejna, na Mikulově a Valticích	27. června 1560 ¹²⁵³
	Sebastian z Lichtenštejna, na Mikulově a Valticích	
Malovcové z Malovic	Jan Malovec z Malovic	25. listopadu 1573 ¹²⁵⁴

¹²⁴⁰ TAMTÉŽ, s. 148.

¹²⁴¹ TAMTÉŽ, s. 177.

¹²⁴² TAMTÉŽ, s. 401.

¹²⁴³ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 11.

¹²⁴⁴ TAMTÉŽ, s. 54.

¹²⁴⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 341.

¹²⁴⁶ TAMTÉŽ, s. 169.

¹²⁴⁷ TAMTÉŽ, s. 243.

¹²⁴⁸ TAMTÉŽ, s. 379.

¹²⁴⁹ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 193.

¹²⁵⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 51.

¹²⁵¹ TAMTÉŽ, s. 250.

¹²⁵² TAMTÉŽ, s. 45.

¹²⁵³ TAMTÉŽ, s. 6.

¹²⁵⁴ TAMTÉŽ, s. 242.

z Michalovic	Jan Smil z Michalovic	10. června 1609 ¹²⁵⁵
z Náchoda	Jan z Náchoda na Dunajovicích a Žeroticích	29. května 1572 ¹²⁵⁶
z Nostic	Kryštof z Nostic a z Hrádku nad Nisou	9. května 1591 ¹²⁵⁷
Podstatští	Teodor Podstatský	22. října 1556 ¹²⁵⁸
Salhausenové	Jan ze Salhausenu a na Benešově nad Ploučnicí	[10. července] 1531 ¹²⁵⁹
Sekerkové ze Sedčic	Ladislav Sekerka ze Sedčic Mikuláš Sekerka ze Sedčic	19. března 1573 ¹²⁶⁰
Sezimové z Ústí	Jan Petr Sezima ze Sezimova Ústí	25. dubna 1602 ¹²⁶¹
ze Schönfeldu	Konrád Schönfeld ze Schönfeldu Zikmund Schönfeld ze Schönfeldu	26. listopadu 1571 ¹²⁶²
Slavatové z Chlumu a Košumberka	Michal Slavata z Chlumu a Košumberka Albrecht Slavata z Chlumu a Košumberka	10. července 1569 ¹²⁶³ 24. května 1570 ¹²⁶⁴
Služští z Chlumu	Adam Služský z Chlumu	17. října 1559 ¹²⁶⁵
Smiřičtí ze Smiřic	Zikmund Smiřický ze Smiřic a ze Skály	16. srpna 1570 ¹²⁶⁶
Šlejnicové	Jan Šlejnic	18. dubna 1559 ¹²⁶⁷
	Hugolt Šlejnic	
	Jan Šlejnic a na Seerhausenu	
	Hanuš Hugolt Šlejnic	
	Abraham Šlejnic	23. srpna 1576 ¹²⁶⁸
	Karel Šlejnic	
	Bedřich Šlejnic	
Šlikové	Ladislav Šlejnic	
	Kryštof Šlik z Holiče a Pasounu, baron na Lokti a Sokolově Jáchym Šlik z Pasounu	21. srpna 1519 ¹²⁶⁹ 1537 ¹²⁷⁰
Španovští z Lisova	Erik Španovský z Lisova	25. listopadu 1573
	Mikuláš Španovský z Lisova	
	Jan Španovský z Lisova	
Štampachové ze	Adam Štampach ze Štampachu	18. ledna 1565 ¹²⁷¹

¹²⁵⁵ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 85.

¹²⁵⁶ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 215.

¹²⁵⁷ TAMTÉŽ, s. 381.

¹²⁵⁸ TAMTÉŽ, s. 323.

¹²⁵⁹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 142.

¹²⁶⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 224.

¹²⁶¹ TAMTÉŽ, s. 490.

¹²⁶² TAMTÉŽ, s. 203.

¹²⁶³ TAMTÉŽ, s. 162.

¹²⁶⁴ TAMTÉŽ, s. 177.

¹²⁶⁵ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 365.

¹²⁶⁶ TÝŽ (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 179.

¹²⁶⁷ TÝŽ (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 356.

¹²⁶⁸ TÝŽ (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 263.

¹²⁶⁹ TÝŽ (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 84.

¹²⁷⁰ TAMTÉŽ, s. 165.

Štampachu	Erasmus Štampach ze Štampachu	říjen 1605 ¹²⁷²
Šternberkové	Jiří ze Šternberku	1537 ¹²⁷³
	Andreas ze Šternberku, baron na Zelené Hoře	25. listopadu 1573 ¹²⁷⁴
	Jiří ze Šternberku, baron na Zelené Hoře	
z Valdštejna	Karel z Valdštejna z Hostinné a Miletína	10. července 1569 ¹²⁷⁵
	Jindřich z Valdštejna a na Brtnici	
	Zdeněk z Valdštejna	17. září 1572 ¹²⁷⁶
Vartenberkové	Jaroslav z Vartenberka	25. listopadu 1573 ¹²⁷⁷
Vencelíkové z Vrchovišť	Jan Václav Vencelík z Vrchovišť a na Třešti	červenec 1587 ¹²⁷⁸
	Jindřich Konrád Vencelík ze Sarabic a na Třešti	15. prosince 1595 ¹²⁷⁹
	Zikmund Matyáš Vencelík ze Sarabic a na Třešti	
Z Vřesovic	Zikmund Vřesovec z Vřesovic	1541 ¹²⁸⁰
	Adam Vřesovec z Vřesovic	19. června 1570 ¹²⁸¹
	Vilém Vřesovec z Vřesovic	
	Zikmund Vřesovec z Vřesovic	
	Wolfgang Vřesovec z Vřesovic	
Ze Zástřizel	Jindřich ze Zástřizel	29. května 1572 ¹²⁸²
Želinský ze Sebusína	Maxmilián Želinský ze Sebusína	8. listopadu 1606 ¹²⁸³
Žerotínové	Jan ze Žerotína	15. května 1555 ¹²⁸⁴
	Přemysl ze Žerotína	29. května 1572 ¹²⁸⁵
	Vilém Bedřich ze Žerotína na Starém Jičíně, Tlumačově a Hustopeči	24. května 1603 ¹²⁸⁶

¹²⁷¹ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 79.

¹²⁷² B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 37.

¹²⁷³ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 167.

¹²⁷⁴ TÝŽ (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 242.

¹²⁷⁵ TAMTÉŽ, s. 162.

¹²⁷⁶ TAMTÉŽ, s. 217.

¹²⁷⁷ TAMTÉŽ, s. 242.

¹²⁷⁸ TAMTÉŽ, s. 350.

¹²⁷⁹ TAMTÉŽ, s. 427.

¹²⁸⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 189.

¹²⁸¹ TÝŽ (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 178.

¹²⁸² TAMTÉŽ, s. 215.

¹²⁸³ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 54.

¹²⁸⁴ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 307.

¹²⁸⁵ TÝŽ (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 215.

¹²⁸⁶ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 8.

Příloha č. 6 – účastníci stavovského povstání 1618-1620

Student	Imatrikulace na wittenberské univerzitě
Václav Budovec z Budova	20. května 1569 ¹²⁸⁷
Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu	24. května 1589 ¹²⁸⁸
Adam Ropal z Ryfmburka	24. května 1589 ¹²⁸⁹
Jáchym Kolovrat Libštejnský	30. ledna 1591 ¹²⁹⁰
Zikmund Matěj Vencelík z Vrchovišť	15. prosince 1595 ¹²⁹¹
Pavel Skála ze Zhoře	9. října 1600 ¹²⁹²
Jan Petr Sezima	25. dubna 1602 ¹²⁹³
Bernard Mikuláš Gerstorf z Gerstorfu	květen 1602 ¹²⁹⁴
Štěpán Mikuláš Gerstorf z Gerstorfu	květen 1602 ¹²⁹⁵
Vilém Fridrich ze Žerotína	24. května 1603 ¹²⁹⁶
Vilém Vojtěch Doupovec z Doupova	24. října 1603 ¹²⁹⁷
Jan Kamýcký ze Lstiboře	8. listopadu 1606 ¹²⁹⁸
Jan Albert mladší Křinecký z Ronova	18. července 1616 ¹²⁹⁹

¹²⁸⁷ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 160.

¹²⁸⁸ TAMTÉŽ, s. 366.

¹²⁸⁹ TAMTÉŽ.

¹²⁹⁰ TAMTÉŽ, s. 379.

¹²⁹¹ TAMTÉŽ, s. 427.

¹²⁹² TAMTÉŽ, s. 472.

¹²⁹³ TAMTÉŽ, s. 490.

¹²⁹⁴ TAMTÉŽ, s. 494.

¹²⁹⁵ TAMTÉŽ.

¹²⁹⁶ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 8.

¹²⁹⁷ TAMTÉŽ, s. 15.

¹²⁹⁸ TAMTÉŽ, s. 54.

¹²⁹⁹ TAMTÉŽ, s. 193.

Příloha č. 7 – počty graduovaných studentů

	1503-1560	%	1560-1602	1602-1620	%
počet studentů z Čech a Moravy	368	-	?	257	-
bakalářský titul	20	5,4	?	?	?
magisterský titul	32	8,7	?	20	7,8
celkový počet graduovaných	52	14,1	?	?	?
ve Wittenberku jenom bakalářský titul	20	5,4	?	?	?,
ve Wittenberku jenom magisterský titul	25	6,8	?	?	?
ve Wittenberku bakalářský i magisterský titul	7	1,9	?	?	?

Příloha č. 8 – seznam studentů, kteří se později uplatnili ve funkci preceptora

Preceptor	Imatrikulace pozdějšího preceptora ve Wittenberku	Žák
Václav Mitmánek	1531 ¹³⁰⁰	u Slavatů z Chlumu a Košumberka
Jan Šentygar	5. září 1533 ¹³⁰¹	Bohuslav z Hodějova
Jindřich Dvorský	24. listopadu 1535 ¹³⁰²	děti měšťana Bohuslava Ondřejeva z Helfenburku
Simon Wirt (Proxenus)	8. října 1553 ¹³⁰³	Julius Šlik
Petr Kodicill	6. června 1555 ¹³⁰⁴	Synové Zdeňka Brtnického z Valdštejna
Jan Strialius	6. června 1555 ¹³⁰⁵	u Slavatů, Jan z Valdštejna a další studující na Fabricově škole
Jacobus Hochholtzer Jihlavský	30. dubna 1557 ¹³⁰⁶	u Streinů ze Schwarzenau
Vincenc Makovinus	29. ledna 1557 ¹³⁰⁷	Synové Víta Flavína z Rotenfeldu
Matouš Řehoř z Tulechova	24. října 1557 ¹³⁰⁸	Ferdinand a Karel Griespekovi
Václav Ecker	8. února 1559 ¹³⁰⁹	David Ungnad ze Sonneku
Pavel Půža (Pressius)	29. května 1562 ¹³¹⁰	Jeroným Šlik
Adam Schwartz (Huber)	19. května 1563 ¹³¹¹	Zikmund a Vladislav Heltové z Kementu
Matěj Gryll	19. května 1571 ¹³¹²	Jeroným Šlik
Mikuláš Felix Pardubický	3. srpna 1571 ¹³¹³	u Žerotínů
Bartoloměj Havlík z Varvažova	8. května 1572 ¹³¹⁴	Albert ze Smiřic
Adam Ropal z Ryfmburka	24. května 1589 ¹³¹⁵	Zdeňk Brtnický z Valdštejna, Jindřich Zahrádecký, Jiří Zikmund Prakšický ze Zástřizl,

¹³⁰⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 141.

¹³⁰¹ TAMTÉŽ, s. 151.

¹³⁰² TAMTÉŽ, s. 155.

¹³⁰³ TAMTÉŽ, s. 284.

¹³⁰⁴ TAMTÉŽ, s. 308.

¹³⁰⁵ TAMTÉŽ.

¹³⁰⁶ TAMTÉŽ, s. 326.

¹³⁰⁷ TAMTÉŽ.

¹³⁰⁸ TAMTÉŽ, s. 335.

¹³⁰⁹ TAMTÉŽ, s. 355.

¹³¹⁰ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 34.

¹³¹¹ TAMTÉŽ, s. 52.

¹³¹² TAMTÉŽ, s. 196.

¹³¹³ TAMTÉŽ, s. 198.

¹³¹⁴ TAMTÉŽ, s. 214.

¹³¹⁵ TAMTÉŽ, s. 366.

		Zdeněk a Fridrich z Hodic
Matouš Günther Jihlavský	2. listopadu 1593 ¹³¹⁶	Fabián Sebastián Prollhoffer
Samuel Blum	27. dubna 1594 ¹³¹⁷	děti Kašpara ze Stensdorfu na Měreticích
Jan Hanek	2. června 1597 ¹³¹⁸	Jaroslav Smiřický
Pavel Skála ze Zhoře	9. října 1600 ¹³¹⁹	?
Zachariáš Theobaldus ml.	16. května 1603 ¹³²⁰	?
Jan Opsimates	říjen 1605 ¹³²¹	Fridrich a Hynek z Náchoda, Jan Kechl z Holenštejna, pražští měšťané (např. Matyáš Jizbický z Jizbice), Fridrich a Jan z Kounic, Bernard Sedlnický z Choltic, synové Matěje st. Cyra a Jana Theodora Sixta z Ottersdorfu
Jeremiáš Slovacius	6. října 1610 ¹³²²	?

¹³¹⁶ TAMTÉŽ, s. 406.

¹³¹⁷ TAMTÉŽ, s. 409.

¹³¹⁸ TAMTÉŽ, s. 440.

¹³¹⁹ TAMTÉŽ, s. 472.

¹³²⁰ B. WEIßENBORN (ed.), *Album (1602-1660)*, s. 8.

¹³²¹ TAMTÉŽ, s. 35.

¹³²² TAMTÉŽ, s. 103.

Příloha č. 9 – seznam studentů, kteří se později uplatnili jako úředníci v zemské a zeměpanské správě

Jméno	Imatrikulace ve Wittenberku	Profese v zemské či zeměpanské správě
Jan st. Hodějovský z Hodějova	9. října 1517 ¹³²³	místosudí
Adam Budovec z Budova	1536 ¹³²⁴	místopísař, polní colmistr, nejvyšší proviantmistr
Jáchym z Bílé	15. listopadu 1540 ¹³²⁵	císařský rada, hejtman v Jáchymově
Konstantin Selender	květen 1544 ¹³²⁶	císařský rychtář
Jindřich Mráz Litoměřický	13. července 1553 ¹³²⁷	císařský rychtář
Simon Wirt (Proxenus)	8. října 1553 ¹³²⁸	rada nad apelacemi
Martin Mitis	6. června 1555 ¹³²⁹	písař menšího práva na Moravě
Václav Ecker	8. února 1559 ¹³³⁰	služebník dvorské komory, nejvyšší výběrčí cla v Horním a Dolním Slezsku, výběrčí posudného ve Slezsku
Jan Šlejnic z Šlejnic	18. dubna 1559 ¹³³¹	fojt v Horní Lužici
Václav Budovec z Budova	20. května 1569 ¹³³²	rada apelačního soudu, císařský komisař, zemský direktor, královský komorník, prezident apelačního soudu
Zikmund Smiřický ze Smiřic a Skály	16. srpna 1570 ¹³³³	číšník u Maxmiliána II. a poté u Rudolfa II.
Václav Plácel	2. října 1573 ¹³³⁴	písař purkrabského úřadu v Hradci Králové, berník Hradeckého kraje
Simon Redlvester z Vildřstorfu	červenec 1578 ¹³³⁵	sluha v komorní účtárně, císařský hejtman v Brandýse nad Labem
Jan Theodor z Ottersdorfu	24. května	direktor při stavovském

¹³²³ C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1502-1560)*, s. 68.

¹³²⁴ TAMTÉŽ, s. 161.

¹³²⁵ TAMTÉŽ, s. 185.

¹³²⁶ TAMTÉŽ, s. 212.

¹³²⁷ TAMTÉŽ, s. 282.

¹³²⁸ TAMTÉŽ, s. 284.

¹³²⁹ TAMTÉŽ, s. 308.

¹³³⁰ TAMTÉŽ, s. 355.

¹³³¹ TAMTÉŽ, s. 356.

¹³³² C. E. FOERSTEMANN (ed.), *Album (1560-1602)*, s. 160.

¹³³³ TAMTÉŽ, s. 179.

¹³³⁴ TAMTÉŽ, s. 239.

¹³³⁵ TAMTÉŽ, s. 276.

	1589 ¹³³⁶	povstání, apelační rada
Zikmund Matěj Vencelík ze Sarabic a na Třešti	15. prosince 1595 ¹³³⁷	hejtman a komisař Bechyňského kraje
Pavel Skála ze Zhoře	9. října 1600 ¹³³⁸	direktor při stavovském povstání

¹³³⁶ TAMTÉŽ, s. 366.

¹³³⁷ TAMTÉŽ, s. 427.

¹³³⁸ TAMTÉŽ, s. 472.

Příloha č. 10 – ilustrace: město Wittenberk (z cesty falckraběte Ottheinricha z r. 1536)

